İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
YENİÇAĞ TARİHİ KÜRSÜSÜ
(Doktora Tezi)

YENİ - İL KAZÂSI
VE
YENİ - İL TÜRKMENLERİ
(1548 - 1653)

İlhan ŞAHİN

İstanbul - 1980

İ Ç İ N D E K İ L E R

Ü Ç Ü N C Ü B Ö L Ü M

D Ö R D Ü N C Ü B Ö L Ü M

E K L E R

ÖNSÖZ

XVI. asrın ortalarından itibâren Sivas'ın güney kısmındaki bâzı köylerle beraber, belli bir merkezi olmaksızın, bir kazâ teşkîl eden Yeni-il Türkmenleri ve bunların teşkîl ettikleri Yeni-il kazâsının, henüz işlenmemiş mes'elelerini açıklığa kavuşturmak, araştırma konumuzun esâsını teşkîl etmektedir. Bilindiği üzere, Osmanlı İmparatorluğu'nun idârî teşkilâtı, bölgelere ve şartlara göre farklılıklar göstermektedir. İşte, Yeni-il de, bu kabilden bir teşkilâta sâhip olup, etraflı şekilde incelenmesi gereken bölgelerdendir. Bu araştırmada, Yeni-il kazâsının 1548-1653 târihleri arasındaki durumunu incelemek gāyesini güttük.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Yeni-il Türkmenleri gibi muhtelif il'ler veya ulus'lar hâlinde konar-göçer bir hayat yaşayan aşîretlerin tâbi tutulduğu mâlî ve husûsî teşkilât ile, belli bir merkezi olmaksızın aşîretlerden vücûda getirilen kazâlar mevcuttur. Bu bakımdan önce, Yeni-il kazâsının teşkîli, coğrafî durumu ve hukukî statüsü ile XVI. ve XVII. yüzyıllarda Yeni-il ile ilgili tahrîrler ve Yeni-il kazâsının idârî teşkilâtı incelenmiştir. Daha sonra, Yeni-il kazâsında nüfûs ve yerleşme ortaya konmuştur. Burada kazâya bağlı olan nâhiyelerin muhtelif târihlerdeki nüfûsu ayrı ayrı hesap edilmiş, ayrıca tablolar hâlinde de gösterilmiştir. Kazâ dâhilinde konar-göçer bir hâlde bulunan Yeni-il Türkmenleri'nin teşkilâtları ve mükellefiyetleri ile Yeni-il Türkmenleri'ni teşkîl eden cemâatler, mensub oldukları tâifelerin içinde bahis konusu edilmiştir; burada dahi Yeni-il Türkmenleri'nin muhtelif târihlerdeki nüfûsu ayrı ayrı hesap edilerek, tablolar hâlinde sunulmuştur. Kazânın zirâî ve iktisâdî durumu ile vergiler üzerinde durulmuş, bunlardan başka kazâ ile ilgili kanûn-nâmeler ve hudût-nâmeler, ek hâlinde metnin

sonunda verilmiştir. Bütün bunlardan sonra, Yeni-il kazâsının 1548-1653 seneleri arasındaki vaziyetini gösteren bir harita da tezin sonuna eklenmiştir.

Tez çalışmalarımın esâs kaynaklarını, Başbakanlık Arşivi'nde ve Ankara'daki Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde mevcut Tapu-Tahrîr, Mâliyeden Müdevver ve Evkaf Defterleri teşkîl etmektedir. Bu arada, yine Başbakanlık Arşivi'nde bulunan Mühimme ve Ruûs Defterleri ile münferit belgelerden; Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'ndeki vesîkalardan; Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki ve muhtelif kütüphânelerdeki vakfiyyelerden ve nihâyet konumuzla ilgili mufassalan bibliyografyada gösterilen eserlerden istifâde edilmiştir. Bu arada, Yeni-il'e âit Şer'iyye Sicilleri'nin muhtemelen kaybolmuş veya yanmış olabileceğinden, bunlardan istifâde edilememiştir.

Çalışmalarımın başlangıç devresinde tezimi yürüten ve büyük yardımlarına mazhar olduğum değerli hocam merhûm Prof.Dr. Cengiz Orhonlu'yu burada rahmetle anmak isterim. Yine, başından beri tezimin hazırlanmasında büyük ilgi ve yardımlarını gördüğüm pek muhterem hocalarım Sayın Prof.Dr. Münir Aktepe ile Sayın Prof.Dr. Şehabettin Tekindağ'a, yine çalışmalarımda her türlü yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof.Dr. Bekir Kütükoğlu'na ve haritanın hazırlanmasında büyük emeği geçen arkadaşım Asis.Dr. Yusuf Halaçoğlu'na teşekkürü bir borç bilirim. Bu arada Başbakanlık Arşivi mensuplarına da şükranlarımı sunarım.

İlhan Şahin

K I S A L T M A L A R

A T A.	Ahmed Refik, Anadolu'da Türk Aşiretleri, İstanbul 1930.
ayr.	ayrıca.
B A.	Başbakanlık Arşıvi.
bk.	bakınız.
Cevdet-Dâhiliye .	Cevdet tasnifi, Dâhiliye kısmı.
Cevdet-Zaptiye ..	Cevdet tasnifi, Zaptiye kısmı.
D-HMH-YTH.	Haremeyn Muhâsebesi, Yeni-il ve Türkmânân-ı Haleb mukataası kotu.
D T C F D.	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi.
De.	Defter.
E.	Evrak
H.	Hicrî
hük.	hüküm.
İ F M.	İktisat Fakültesi Mecmuâsı.
İrâde-Dâhiliye ..	İrâde tasnifi, Dâhiliye kısmı.
K K.	Kâmil Kepeci Tasnifi.
Kuyûd-ı Kadîme ..	Kuyûd-ı Kadîme Arşivi.
M A D.	Mâliyeden Müdevver Defterler.
M D.	Mühimme Defteri.
Muh. sh.	Muhtelif sahifeler.
nr.	numara.
Ruûs.	Ruûs Defteri.
s.	sahife.
T D.	Tapu-Tahrîr Defteri.
T S M A.	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi.
Tapu-Kadastro ...	Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü.
v.d.	ve devamı.
yay.	yayınlayan.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

I- VESİKALAR

A) BAŞBAKANLIK ARŞİVİ

1- <u>Tapu-Tahrîr Defterleri</u> :

Nr. 32: II. Bâyezid devrine âit mufassal Eski-il defteri.

Nr. 51: 921(1515-16) târihli mufassal Bolu livâsı defteri.

Nr. 117: Gurre-i Zilhicce 929(11 Ekim 1523) târihli mufassal Ankara livâsı defteri.

Nr. 142: 12 Zilhicce 934-25 Receb 936(28 Ağustos 1529-25 Mart 1530) târihlerini muhtevî mufassal Maraş livâsı defteri.

Nr. 200: 947(1540) târihli mufassal Diyarbekir defteri.

Nr. 252: Zilhicce 954(12 Ocak-11 Şubat 1548) târihli mufassal Divriği livâsı defteri.

Nr. 262: Evâsıt-ı Rebîü'l-âhır 955(20-31 Mayıs 1548) târihli mufassal Yeni-il kazâsı defteri.

Nr. 270: Evâsıt-ı Rebîü'l-evvel 957(20-31 Mart 1550) târihli mufassal Karaca-Koyunlu Yörükleri defteri.

Nr. 337: Mufassal Menteşe livâsı defteri(târihsiz).

Nr. 604: Evâsıt-ı Muharrem 991(5-15 Şubat 1583) târihli mufassal Yeni-il kazâsı defteri.

Nr.1018: Bursa'daki Emir Sultan evkafını hâvî mufassal defter(târihsiz).

Nr.1040: Mufassal Haleb defteri(târihsiz).

2- <u>Mâliyeden Müdevver Defterler</u> :

Nr. 6159: 1051(1641-42), evâhir-i Şevval 1054(20-30 Aralık 1644) ve 1063(1652-53) târihlerini muhtevî Yeni-il kazâsı defteri.

Nr. 8458: 1102-1134(1690-1721) yılları arasında, Anadolu, Bozok, Adana sancakları ile Rakka ve Haleb eyâletlerinde yapılan iskân harekâtı hakkındaki umûmî ve özel kayıtları muhtevî defter.

Nr. 9550: 1191-1201(1777-1786/87) yılları arasındaki mâlikâne kayıtlarını ihtivâ eden defter.

Nr.14679: 1040(1630-31) târihli Yeni-il kazâsı defteri.

3- Mühimme Defterleri :

Nr. 1, 27, 35, 36, 48, 64, 65, 71, 114, 182.

4- Kâmil Kepeci Tasnifi, Ruûs Defterleri :

Nr. 209, 210, 211, 213.

5- Cevdet Tasnifi :

Dâhiliye kısmı: Nr. 599, 1954, 5122.
Zaptiye kısmı : Nr. 258, 2412.

6- İrâde Tasnifi :

Dâhiliye kısmı: Nr. 282, 23344.

7- Haremeyn Muhâsebesi, Yeni-il ve Türkmânân-ı Haleb mukataası kotu :

Henüz araştırıcılara açılmayan bu tasnif kotu, XVIII. yüzyıldan itibâren başlamaktadır. Biz ancak 1 nr.lı kotu tetkik imkânını bulduk.

B) TOPKAPI SARAYI MÜZESİ ARŞİVİ

1- Defter :

4166

2- Evrak :

1377, 3595, 6256.

C) TAPU-KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ,KUYÛD-I KADÎME ARŞİVİ

Nr. 138: Evâsıt-ı Muharrem 991(5-15 Şubat 1583) târihli mufassal Yeni-il kazâsı defteri(Bu defter, Başbakanlık Arşivi'nde 604 nr.lı Tapu-Tahrîr Defteri'nin diğer bir nüshasıdır).

Nr.2174: Yeni-il Türkmenleri'nden bâzı cemâatlerin tahrîrini muhtevî evâil-i Safer 1006(13-23 Eylûl 1597) târihli evkaf defteri.

D) VAKFİYYELER

Mihrümah Sultan Vakfiyyesi, Süleymaniye-Es'ad Efendi Kütüphânesi, Mecmua, nr.3752.

Atîk Vâlide Sultan(Nurbanu Sultan) Vakfiyyesi, Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, nr.138.

E) YAYINLANMIŞ VESİKALAR

Barkan, Ö.Lütfi-, XV. ve XVI. asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda zirâî ekonominin hukukî ve mâlî esâsları, I, Kanunlar, İstanbul 1943.

Gökcen, İbrahim-, Saruhan'da Yörük ve Türkmenler, İstanbul 1946.

İnalcık, Halil-, Suret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid, Ankara 1954.

______________, Adâletnâmeler, Belgeler, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, II(Ankara 1967), 49-145.

Refik, Ahmed-, Anadolu'da Türk Aşîretleri, İstanbul 1930.

Sahillioğlu, Halil-, IV. Murad'ın Bağdat seferi menzilnâmesi (Bağdat seferi harp jurnali), Belgeler, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, II/3-4(Ankara 1967), 1-35.
Uluçay, M.Çağatay-, Saruhan Oğulları ve Eserlerine dâir vesîkalar(773 H.- 1200 H.), İstanbul 1940.

II- ESERLER VE MAKALELER

Akdağ, Mustafa-, Türkiye'nin iktisâdî ve içtimâî tarihi, II, Ankara 1971.
Ayvansarayî, Hâfız Hüseyin-, Hadîkatü'l-cevâmi', II, İstanbul 1281.
Baltacı, Cahid-, XV-XVI. asırlarda Osmanlı medreseleri, İstanbul 1976.
Barkan, Ö.Lütfi-, Mâlikâne-divânî sistemi, Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası, II(İstanbul 1939), 119-184.
_______________, Türkiye'de imparatorluk devirlerinin büyük nüfûs ve arâzi tahrîrleri ve Hâkan'a mahsûs istatistik defterleri, İktisat Fakültesi Mecmuası, II/1(İstanbul 1940), 20-38.
_______________, Tarihî demografî araştırmaları ve Osmanlı Tarihi, Türkiyat Mecmuası, X(İstanbul 1953), 1-26.
Baysun, Cavid-, Mihrümah Sultan, İslâm Ansiklopedisi, VIII, 307-308.
Cevdet Paşa, Ahmed-, Ma'rûzât, yay. Yusuf Halaçoğlu, İstanbul 1980.
Çadırcı, Musa-, Osmanlı Türkiyesi yönetiminde yenilikler 1826-1856, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Yakınçağ Tarihi Kürsüsü basılmamış doçentlik tezi, Ankara 1979.
Çağatay, Neşet-, Osmanlı İmparatorluğu'nda reâyâdan alınan vergi ve resimler, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, V(Ankara 1947), 483-511.
Çelebi, Kâtib-, Cihannümâ, İstanbul 1145.
Çetintürk, Selâhaddin-, Osmanlı İmparatorluğu'nda Yörük sınıfı ve hukukî statüleri, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, II(Ankara 1943), 107-116.

Devlet Salnâmesi, sene 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282.

Gökbilgin, Tayyib-, XV-XVI. asırlarda Edirne ve Paşa livâsı, İstanbul 1952.

__________, Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fâtihân, İstanbul 1957.

__________, 15. ve 16. asırlarda Rum eyâleti, Vakıflar Dergisi, VI(1965), 51-61.

__________, Nâhiye, İslâm Ansiklopedisi, IX, 37-39.

Göyünç, Nejat-, XVI. yüzyılda Mardin sancağı, İstanbul 1969.

__________, "Hâne" deyimi hakkında, Tarih Dergisi, sayı 32(İstanbul 1979), s.331-348.

Halaçoğlu, Yusuf-, XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyâseti, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Yeniçağ Tarihi Kürsüsü basılmamış doktora tezi, İstanbul 1978.

İlgürel, Mücteba-, Abaza Hasan Paşa isyânı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü basılmamış doçentlik tezi, İstanbul 1976.

İnalcık, Halil-, Osmanlılarda raiyyet rüsûmu, Belleten, XXIII(Ankara 1959), 575-608.

Kara Mustafa Paşa Lâyıhası, nşr. Faik Reşit Unat, Tarih Vesikaları Dergisi, sayı 5(İstanbul 1942), s.443-480.

Konyalı, İbrahim Hakkı-, Üsküdar Tarihi, I, İstanbul 1976.

Kütükoğlu, Mubahat S.-, 1869'da faal İstanbul Medreseleri, Tarih Enstitüsü Dergisi, sayı 7-8(İstanbul 1977), s.277-392.

Lütfi Paşa, Âsafnâme, İstanbul 1326.

Mehmed Ağa, Fındıklılı Silâhdar-, Nusretnâme, İsmet Parmaksızoğlu sâdeleştirmesi, II, İstanbul 1969.

Mehmed Paşa, Defterdar Sarı-, Nesâyihü'l-vüzerâ ve'l-ümerâ, nşr. V.L.Wright, London 1935.

Mert, Özcan-, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Çapanoğulları, Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi basılmamış doktora tezi, Ankara 1979.

Miroğlu, İsmet-, XVI. yüzyılda Bayburt sancağı, İstanbul 1975.

Naima, Târih, V, İstanbul 1280.

Orhonlu, Cengiz-, Osmanlı İmparatorluğu'nda iskân teşebbüsü (1691 1696), İstanbul 1963.

____________, Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbend teşkilâtı, İstanbul 1967.

Osmanlı idârî teşkilâtına dâir 1184 (1770-71) târihli bir yazma, İsmail Erünsal Özel Kütüphânesi'ndeki nüsha.

Sümer, Faruk-, Osmanlı devrinde Anadolu'da Kayılar, Belleten, XII/47 (Ankara 1941), 575-615.

____________, Boz-ulus hakkında, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, VII (Ankara 1949), 26-60.

____________, Osmanlı devrinde Anadolu'da yaşayan bazı Üç-oklu Oğuz boylarına mensup teşekküller, İktisat Fakültesi Mecmuası, XI (İstanbul 1949-50), 437-508.

____________, XVI. asırda Anadolu, Suriye ve Irak'da yaşayan Türk aşiretlerine umûmî bir bakış, İktisat Fakültesi Mecmuası, XI (İstanbul 1949-50), 509-523.

____________, Bayatlar, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, IV/4 (İstanbul 1952), 373-393.

____________, Bozoklu Oğuz boylarına dair, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, XI (Ankara 1953), 65-103.

____________, Avşarlara dair, Fuad Köprülü Armağanı, İstanbul 1953, s. 453-478.

____________, Döğerlere dair, Türkiyat Mecmuası, X (İstanbul 1953), 139-158.

____________, Oğuzlar (Türkmenler), Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları, Ankara 1972[2].

Süreyya, Mehmed-, Sicill-i Osmânî,I, İstanbul 1308.

Tan, İzzet-, XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı idârî teşkilâtına dâir bir risâle, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Mezuniyet Tezi, Tarih Semineri Kütüphânesi, tezler, nr.1661.

Tekindağ, M.C.Şehabettin-, Son Osmanlı-Karaman münâsebetleri hakkında araştırmalar, Tarih Dergisi,XIII/17-18(İstanbul 1963), 43-78.

Uluçay, M. Çağatay, XVII. asırda Saruhan'da eşkiyâlık ve halk hareketleri, İstanbul 1944.

Uzunçarşılı,İ.Hakkı-, Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı, Ankara 1948.

________________, Çapan-oğulları,Belleten,XXXVIII/150(Ankara 1974), 215-216.

Vecihî, Târih, Süleymaniye-Hamidiye Kütüphânesi,nr.917.

Köylerimizin adları, Dâhiliye Vekâleti, İstanbul 1928.

Genel Nüfûs Sayımı(İdârî bölünüş-il,ilçe, bucak ve köy nüfûsları), Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara 1977.

H a r i t a

Kiepert,H.-, Karte von Kleinasien, ölçek 1/400000,Berlin 1908.

Türkiye haritası-, ölçek 1/200000,Harita Genel Müdürlüğü,Ankara 1925,1926,1928,1929,1931.

G İ R İ Ş

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna âmil olan unsurlardan birisini, şüphesiz konar-göçer aşîretler teşkîl ediyordu. Bulundukları bölgelerde " T ü r k m e n " veya " Y ö r ü k " ismiyle bilinen konar-göçer aşîretlerden, " T ü r k m e n " ismiyle bilinenleri, Anadolu'nun Kızılırmak'dan itibâren doğu ve güneyinde kalan bölgeler ile Suriye ve Irak'da[1]; " Y ö r ü k " ismiyle bilinenleri de Anadolu'nun batı ve güney batısı ile Rumeli'de bulunuyordu[2]. Türkmenler, " İ l " veya " U l u s " ismine veyahut da bulundukları bölgelere göre, muhtelif gruplara ayrılıyorlardı. Yörükler ise, yüncü, darıcı, ellici gibi iktisâdî faaliyetlerine ve Ankara, Afyon, Kütahya, Söğüt, Bolu v.s. gibi yaşadıkları yerlerin adlarına göre birbirlerinden ayrılmaktaydılar.

" T ü r k m e n " veya " Y ö r ü k " ismiyle bilinen gruplar, Osmanlı İmparatorluğu döneminde başı boş diyebileceğimiz bir hayat yaşamıyarak, Devletin merkeziyetçi idâre tarzı ile dâimî bir kontrol altında tutulmaktaydılar. Bunların kontrol altında tutulmasında, Devlet husûsî ve mâlî bir idârî teşkilât kurarak, yerleşik ahâliden olduğu gibi, bunlardan da çeşitli yollarla istifâde etmek yoluna gitmiştir. Kurulan bu teşkilâtda, konar-göçer halk, üzerinde bulunduğu toprağın ay-

---

1- Faruk Sümer, XVI. asırda Anadolu, Suriye ve Irak'da yaşayan Türk aşîretlerine umûmî bir bakış, İFM, XI(İstanbul 1949-1950), 511.

2- F. Sümer, Aynı makale, s. 511; Cengiz Orhonlu, Osmanlı İmparatorluğu'nda aşîretleri iskân teşebbüsü(1691-1696), İstanbul 1963, s. 17.

3- F. Sümer, Aynı makale, s. 515; C. Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s. 17.

rıldığı şekle göre, yâni tîmâr, zeâmet ve hâs reâyâsı olarak doğrudan doğruya bir vergi dâiresine bağlı bulunuyordu[4]. Türkmenler hâs reâyâsı, Yörükler ise umûmiyetle tîmâr ve hâs reâyâsı idiler[5].

Bu şekilde, mâlî ve husûsî bir idârî teşkilâta tâbi olan ve muhtelif bölgelerde bulunan konar-göçer teşekküllerin, bağlı oldukları vergi dâiresi ve yaşadıkları bölgeler bakımından, genel olarak şöyle bir seyr tâkip ettikleri görülmektedir.

"H a l e b T ü r k m e n l e r i" ismiyle bilinen ve Haleb vilâyetinin batı ve kuzey taraflariyle, münferit olarak aynı vilâyetin doğu ve güneyinde bulunan teşekkül, Haleb Sancak-beyinin hâssına dâhil idi[6]; bu teşekküle bağlı olan bâzı cemâatler, Sivas taraflarına yaylağa çıkmakda ve orada Dulkadırlı ulusu'na mensup bir kısım teşekküller ile beraber Yeni-il'i meydana getirmekteydi[7]. Bunların bâzı şubeleri de, Diyarbekir bölgesinde Boz-ulus Türkmenleri arasında bulunuyordu[8].

Bağlı oldukları vergi dâiresi tesbit edilemeyen "D u l - k a d ı r l ı u l u s u" ise, öz yurdu olan Maraş ve Elbistan bölgelerinden başka, batıda Kars(Kars-ı Dulkadriyye = bugünkü Kadirli), Kozan ve kuzeyde Bozok ile Sivas bölgelerini kendisine yurd tutmuştu. Yine bu ulusa bağlı olan bâzı teşekküller, XVI. asrın başlarında Ankara'ya kadar geldiği gibi, bir kısmı da Antep, Hatay ve Şam civârına kadar uzanmıştı[9].

4- C. Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s. 15; M. Çağatay Uluçay, XVII. asırda Saruhan'da eşkiyâlık ve halk hareketleri, İstanbul 1944, s. 91.

5- C. Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s. 15.

6- "Yörükân-ı hâssa tâbi'-i livâ'-i Haleb"(BA, Haleb TD, nr. 1040, tarihsiz, s. 4). Haleb Türkmenleri'ne tâbi cemâatler hakkında geniş bilgi için bk. BA, Aynı defter, s. 4-139.

7- F. Sümer, Türk aşîretlerine umûmî bir bakış, s. 512.

8- BA, Diyarbekir TD, nr. 200, s. 917-966.

9- F. Sümer, Aynı makale, s. 512.

Bunlara âit bir kısım şubelerin Boz-ulus'un Dulkadırlı kolunu teşkil ettiği görülmektedir[10].

Diyarbekir bölgesini yurd tutan ve 947(1540) târihli Diyarbekir tapu-tahrîr defterinde pâdişâh hâssı reâyâsı olduğu kaydedilen " B o z - u l u s T ü r k m e n l e r i "nin[11], Haleb Türkmenleri[12], Dulkadırlı Türkmenleri[13] ve Diyarbekir Türkmenleri'nden[14] meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bunlara âit bâzı cemâatler, Mardin'in güneyindeki Deyr-i Zor'a kadar uzanan çöl bölgesi ile Erzurum'a bağlı muhtelif yerlerde sâkin olduğu gibi[15], bir kısmı da Karaman, Ankara ve Aydın bölgesine kadar gelmişlerdi; Karaman'da sâkin olanlar hâs reâyâsı ve Ankara'nın Keskin kazâsında sâkin olanlar ile Aydın'da bulunanlar, mukataaya verilerek idâre edilmekteydiler[16].

Konya'nın ova bölgesini kendisine yurd tutan " E s b - K e ş a n = A t - Ç e k e n u l u s u " na mensup cemâatlerin büyük bir kısmı, II. Bâyezid devrinde şehzâdelere hâs tâyin edilmişti[17]. Bir kısmı Ramazanlu ulusu'ndan, bir kısmı İçel Yörükleri'nden ve bir kısmı da Moğol kabîlelerinden meydana gelen " A t - Ç e k e n u l u s u ", batıda Afyon ve doğuda Niğde ile Kayseri civârına kadar yayılmıştı[18].

10- BA, Aynı defter, s. 967-1008.
11- "Tavâif-i Boz-ulus hâss-ı şâhî"(BA, Aynı defter, s. 917).
12- BA, Aynı defter, s. 917-966.
13- BA, Aynı defter, s. 967-1008.
14- BA, Aynı defter, s. 1009-1052.
15- Faruk Sümer, Boz-ulus hakkında, DTCFD, VII(Ankara 1949), 39.
16- C. Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s. 16.
17- "Cemâ'at-i Köseler, tâbi'-i Eski-il, At-Çeken, hâssa-i Şehzâde"(BA, Eski-il TD, nr. 32, s. 10); "Cemâ'at-i Murad-Fakihlü, tâbi'-i Bayburd, hâssa-i Şehzâde"(BA, Aynı defter, s.70); "Cemâ'at-i Farsaklu, tâbi'-i Bayburd, hâssa-i Şehzâde"(BA, Aynı defter, s. 81).
18- M.C. Şehabeddin Tekindağ, Son Osmanlı-Karaman münâsebetleri

Aydın havâlisinde " K a r a c a - K o y u n l u Y ö r ü k l e r i " ismiyle bilinen büyük bir yörük teşekkülü vardı. Bu teşekkülün evâil-i Rebîü'l-evvel 957(20-31 Mart 1550) târihinde tertîb olunan tapu-tahrîr defterinde, pâdişâhlara hâs tâyin edildiği görülmektedir[19]. " K a r a c a - K o y u n l u Y ö r ü k l e r i ", başta Aydın olmak üzre Honaz, Nif (=Kemalpaşa), Çeşme ve Bozdoğan'da sâkin idiler[20].

Menteşe bölgesinde yarı göçebe halde bulunan "Oturak--Barza", "Güne-Barza", "İskender-Bey", "Kayı", "Horzum", "Kızılca-Yalınc" ve "Karaca-Koyunlu" adlı oymak gruplarının tamamı pâdişâh hâssı reâyâsı idi[21]. Bu oymak gruplarından "Oturak--Barza"nın Çine, Milâs ve Balat'da[22]; "Güne-Barza"nın Peçin, Tavas, Muğla, Bozöyük ve Eski-Hisâr'da[23]; "Küre-Barza"nın Bozöyük, Çine ve Peçin'de[24]; "İskender-Bey"in Peçin, Ayasuluğ, Mekri, Çine, Muğla ve Eski-Hisâr'da[25]; "Kayı"nın Peçin, Bozöyük, Çine ve Eski-Hisâr'da[26]; "Horzum"un Peçin, Eski-Hisâr, Mekri ve Muğla'da[27]; "Kızılca-Yalınc"ın Mekri, Peçin ve Muğla'da[28]; "Karaca-Koyunlu"nun Çine, Peçin ile Bozöyük'de bulunduğu görülmektedir[29].

---

hakkında araştırmalar, Tarih Dergisi, XIII/17-18(İstanbul 1963), 55-59 ; F. Sümer, Türk aşîretlerine umûmî bir bakı s.515.

19- BA araca-Koyunlu Yörükleri TD, nr.270, s.1-2.

20- BA, Aynı defter, s.1,4,8,10,12,17-18,20,23,30,35,40,48,57, 60,68,75,81,90,92.

21- BA, Menteşe TD, nr.337, tarihsiz, 2b,9b,22a,28b,36b,47a , 50a.

22- BA, Aynı defter, 2b-9a.

23- BA, Aynı defter, 9b-20b.

24- BA, Aynı defter, 22a-28a.

25- BA, Aynı defter, 28a-31b.

26- BA, Aynı defter, 32a-36b.

27- BA, Aynı defter, 36b-44b.

28- BA, Aynı defter, 47a-49a.

29- BA, Aynı defter, 50a-55b.

" S ö ğ ü t Y ö r ü k l e r i "nin ise, Bursa'daki Emir Sultan evkafına âit defterde, mezkûr evkafın reâyâsı olduğu kaydedilmiştir[30]. Yine aynı defterden anlaşıldığına göre, bu yörük teşekkülünün, Söğüt'den başka Kara-Yürecik, Edincik, Örence, Etranos, Çandar, Manyas, Balıkesir, Karaca-dağ, Güzel-Hisâr, Bergama, Biga, Tire, Gönen ve İnegöl'e kadar yayıldığı zikredilmektedir[31].

921(1515-16) târihli Bolu tapu-tahrîr defterinde, " B o - l u Y ö r ü k l e r i "nin, Bolu Sancak-beyinin hâssına dâhil olduğu belirtilmektedir[32]. Bu yörük kabîlesi, başta Bolu olmak üzere Konurapa, Akyazı, Taraklı-Borlu, Yenice, Virân-Şehir, Tefen, Ulus ve Ereğli havâlisine kadar yayılmıştı[33].

Sivas, Amasya ve Tokat bölgesinden başka, Ankara ve Kırşehir bölgesine kadar da yayılan " U l u Y ö r ü k " topluluğunun, gurre-i Zilhicce 929(11 Ekim 1523) târihli Ankara tapu-tahrîr defterinde, Anadolu Sancak-beyinin hâssı içinde bulunduğu görülmektedir[34]. Kendi arasında "Yüzde-Pâre", "Orta-Pâre" ve "Şark-Pâre" adiyle üç kümeye ayrılan bu topluluk arasında, Dulkadırlı ve Haleb Türkmenleri'ne mensup cemâatler de vardı[35].

30- "Cemâ'at-i yörükân-ı müteferrika-i vakf-ı mezbûr; zikr olunan yörükân-ı müteferrika, bundan akdem evkaf-ı mezbûrun tahrîr olunan defterlerinden, evkaf-ı mezbûreye re'âyâ kaydolunup, hâlâ ber-mûcib-i emr-i âlî defter-i cedîde tahrîr olundukda, ber-karâr-ı sâbık vakf-ı mezbûreye raiyye(t) kayd olundu, min ba'd tebdîl ve tagyîr olunmaya"(BA, TD, nr. 1018, tarihsiz, s. 99).

31- BA, Aynı defter, s.18,22,31,34,37-39,41-42,45,48-49.

32- "Defter-i kabâil-i yörükân der livâ'-i Bolu hâsha-i mîr-i livâ'-i Bolu"(BA, TD, nr. 51, s. 296).

33- BA, Aynı defter, s. 296,305,307,309,311,313,315-317.

34- BA, TD, nr. 117, s. 447.

35- Faruk Sümer, Oğuzlar(Türkmenler), Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları, Ankara 1972[2], s. 178.

Bu büyük teşekküllerin yanı sıra, bunlardan daha küçük teşekküllerin de bir vergi dâiresine bağlı oldukları görülmektedir. Meselâ, Çorum ve Tokat sancaklarında bulunan "Çunker", "Çepni" ve "İl-beyli" oymakları, mezkûr sancaklar dâhilindeki Hoca Hâsları mukataasına tâbi idiler[36]. Yine Diyarbekir voyvodalığına tâbi önemli bir mukataa olan Çobaniyye-i Kara-ulus, "Ekrâd" tâifesine mensup oymakların bağlanmış olduğu bir vergi dâiresi olduğu gibi[37], "İzzeddinlü" tâifeleri grubu ile "Rişvan" hâssı oymakları, Kilis ve civârındaki Vâlide Sultan'ın hâslarına dâhil bulunuyorlardı[38]. Bursa havâlisinde oturan ve Söke kazâsında kışlayan "Kara-Keçilü" cemâati, Bursa'daki Sultan II. Murad evkafı reâyâsı[39] ve Çorum sancağında bulunan "Lekvânik" cemâatleri de hâs reâyâsı idiler[40]. Kezâ, Manisa civârındaki "Kayı" ve "Çoban" yörükleri ise, Kanûnî'nin oğlu Şehzâde Bâyezid'in Manisa'daki hâssının reâyâsı idi[41].

Rumeli'de bulunan yörükler ise, yine Devlet tarafından teşkilâtlandırılarak, kendilerine husûsî bir nizâm verilmiştir. Fakat bunlar bulundukları yerlerde daha ziyâde askerî ve idârî maksatlar için kullanılmaktaydılar. Gemi yapımı ve malzemesinin temini; derbendcilik, köprü tâmiri ve inşâsı; nakliye işleri ile kale yapımı, belli başlı görevleri arasında idi[42].

36- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.16.

37- Ö.Lütfi Barkan, XV. ve XVI. asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda zirâî ekonominin hukukî ve mâlî esasları, I, Kanunlar, İstanbul 1943, s.144.

38- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.17.

39- BA, MD, nr.114, s.37 ve 46.

40- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.17-18.

41- M.Çağatay Uluçay, Saruhan Oğulları ve Eserlerine dâir vesîkalar(773 H.-1200 H.), İstanbul 1940, s.41.

42- Selâhaddin Çetintürk, Osmanlı İmparatorluğu'nda Yörük sınıfı ve hukukî statüleri, DTCFD, II(Ankara 1943), 106-107. Rume-

Yukarıda da izah ettiğimiz üzere, toplu gruplar hâlinde birbirlerinden bulundukları bölgelerle ayrılan konar-göçer teşekküllere, kazâî ihtiyaçlarını gidermek için, yaşadıkları yerlerdeki köyler ile beraber, bâzan kazâî ve idârî bir şekil de verilmiştir[43]. Belli bir merkezi olmaksızın, ya aşîretlerin yaşadığı bölgenin ismini, veyahut da aşîretin kendi ismini alan bu kazâda, konar-göçerlerin hukukî işlerine bakmak için müstakil bir de kadı tâyin edilmekteydi[44]. Muhtemelen konar-göçer hayatın bir icâbı olarak teşkil edilen bu kazâlar, konar-göçer teşekkülleri bir idâre içinde toplamak gayesi ile meydana getirilmişti[45].

Bu şekilde belli bir merkeze sâhip olmaksızın, konar-göçer aşîretlerden meydana getirilen müstakil kadılıklar vardı. Meselâ, Konya'nın ova bölgesini kendisine yurd tutan Esb-Keşan(= At-Çeken) oymakları, "Eski-il", "Bayburd" ve "Turgud" adlarında üç kazâya ayrıldığı gibi[46], Ankara havâlisinde yaşayan Ankara

---

li'de bulunan yörükler hakkında daha geniş malûmat için bk. M.Tayyib Gökbilgin, Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fâtihân, İstanbul 1957.

43- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.18; Mustafa Akdağ, Türkiye'nin iktisâdî ve içtimâî tarihi,II(Ankara 1971),64.

44- Tâyin edilen bu kadılar, oymaklariyle beraber şehirden şehire gezmekde olup, muayyen bir yerleri yoktu(C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü,s. 18-19).

45- Mustafa Akdağ bu husûsta, "Bir kasaba ya da şehir bulunmaksızın kazâ teşkil edilmesi olayını, öyle sanıyoruz ki,Türkmen aşîret hayatı gerektirmiştir. Böyle yerlerde, kazâ bir 'obalar birliği' demekti. Zamanla obalar köy hâlinde yer - leşiyor, sonra bu köylerden birisi kasabaya dönüşerek,kazânın merkezi oluyordu" demektedir (bk. Aynı eser, s.64).

46- Faruk Sümer, Osmanlı devrinde Anadolu'da Kayılar, Belleten, XII/47(Ankara 1941), 585.

yörükleri de, "Y ö r ü k â n - ı A n k a r a" kazâsı adı ile müstakil bir kadılığa sâhipti[47]. Kütahya'da bulunan yörüklerin kazâ organına olan ihtiyaçlarından dolayı, "Bozkış" ve "Kılcan" adında müstakil iki kazâ teşkîl edilmişti.[48] Diyarbekir havâlisini kendisine yurd tutan Boz-ulus da, yine kazâî bir statüye mâlikti[49]. Yine bunlar arasında, XVIII. asrın başlarında Bozok, Amasya ve Çorum sancaklarında sâkin ve müstakil bir kazâ olan "Ekrâd-ı Lek" kazâsı ile Bozok sancağındaki "Çepni-i Çunker" kazâsını da zikretmeliyiz[50]. Kezâ, Söke havâlisinde kışlayan "Kara-Keçilü" cemâatinin de müstakil bir kadılığı olduğunu kaydetmeliyiz[51]. Bu şekilde konar-göçer gruplardan teşkîl edilmiş idârî ünite olarak bir hayli kazâ vücud bulmuştur[52].

Yukarıda işâret ettiğimiz gibi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde muhtelif iller veya uluslar hâlinde konar-göçer bir hayat yaşayan aşîretler, hiç bir zaman başı boş bırakılmamış ve kendileri mâlî ve husûsî bir teşkilâta tâbi tutulmuştur. Kuru-

---

47- Kâtib Çelebi, Cihannümâ, İstanbul 1145, s.644.

48- İbrahim Gökcen, Saruhan'da Yörük ve Türkmenler, İstanbul 1946, s.72.

49- BA,KK,Ruus,nr.211,s.40.

50- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.19.

51- BA,MD,nr.114,s.37.

52- Meselâ bunlar arasında Kütahya sancağındaki "Yörükân-ı Selendi", Bolu sancağındaki "Yörükân-ı Taraklı", Kastamonu sancağındaki "Yörükân-ı Araç", "Boyabad ma'a Yörükân", Sivas sancağındaki "İnallu", "Şarkiyân-ı Pâre", İçel sancağındaki "Bozdoğan", Adana sancağındaki "Kara-İsâlu", Trablus-Şam vilâyetindeki "Türkmânân-ı Salluriyye" kazâları ile (bk. C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.19,not 48), Bozok livâsına tâbi "Mamalu Aşîreti", "Nâdirlü Aşîreti", "Afşar Aşîreti" ve "Rişvan Aşîreti" kazâlarını zikredebiliriz(bk. Devlet Salnâmesi, sene 1278,s.142).

lan bu teşkilâtın yanı sıra, konar-göçerleri idârî yönden bir arada bulundurmak gayesi ile, bunlardan muhtelif kazâların teşkil edildiği de görülmektedir. İşte bu konar-göçer teşekküllerden birisi olan ve XVI. asrın ortalarından itibâren Sivas'ın güney kısmındaki bâzı köylerle beraber belli merkezi olmaksızın bir kazâ teşkil eden " Y e n i - i l   T ü r k m e n l e r i " ve bunların teşkil ettiği " Y e n i - i l   K a z â s ı ", araştırma konumuzun esâsını teşkil etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

A) YENİ-İL KAZÂSININ TEŞKÎLİ, COĞRAFÎ YERİ VE HUKUKÎ STATÜSÜ

1- Yeni-il Kazâsının Teşkîli :

Osmanlı Devleti'nin idârî teşkilâtı ile tarihî coğrafyasına ve hele muhtelif vilâyetlere bağlı olan kazâların teşkîline dâir toplu malzemenin az oluşu, Yeni-il'in ne zaman teşkîl edildiği hakkında kat'î bir fikir edinmemize engel teşkîl etmektedir. Bu bakımdan Yeni-il kazâsının teşkîli mes'elesinde, Yeni-il'e âit tapu-tahrîr defterleriyle, müteferrik bâzı belgelerden faydalanmakdan öteye gidemediğimizi burada belirtmek isteriz.

Evâsıt-ı Rebîü'l-âhır 955(20-31 Mayıs 1548) târihinde tanzim edilmiş olan Yeni-il'in en eski tapu-tahrîr defterinde[1], bu İl'in teşkîli hakkında bâzı kayıtlar bulunmaktadır. Mezkûr defterin baş tarafında, Yeni-il'in Sivas kazâsı ile gayri yerlerden ifrâz edilerek teşkîl edildiği belirtilmektedir[2]. Aynı defterin sonunda bulunan diğer bir kayıtdan ise, Bozok livâsından, Sivas nâhiyesinden ve Divriği kazâsından ayrılarak Yeni-il kazâsına dâhil edilen köy ve mezraaların isimlerinin verilmiş olması, buranın adı geçen yerlerden ifrâz edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu yerlerden Yassı-Pınar, Karaca-Şehir, Gazi-Mağarası, Altun-Değin, Gümüş-Değin ve Bay-Değin mezraala-

---

1- BA, TD, nr.262. Bu defterin tavsîfi için bk. s.27.

2- "... Kazâ-i Sivas'dan ve gayriden ifrâz olunan nâhiye-i Yeni-il'in dâire-i hudûdunda dâhil kurâ vü mezâri' ma'a yaylakhâ ve kışlakhâ..."(BA, Aynı defter, s.1).

rının Bozok livâsından; Baş-Virân, Değirmenlüce, Enderit-Salur (اندريت سالور), Kor ve Çiğdem-Virânı mezraalarının Sivas nâhiyesinden ve Kavak, Güneş, Sülüklü, Mülk, Ağça-Kal'a köyleri ile Simâti(سماطى), Bağlıcak ve Yılânî mezraalarının Divriği kazâsından ayrıldığı görülmektedir[3]. Bu arada yine bahis konusu defterde, Sivas kazâsına tâbi olduğu kaydedilen Datlucak(nâm-ı diğer Savcun-Ali) ve Mescidlü köyleri ile İnal-Virânı ve İskender-Virânı mezraalarının tahrîr esnâsında Yeni-il kazâsı içinde yer alması ve Yeni-il'e âit bundan sonraki defterlerde de, yine Yeni-il kazâsına tâbi olarak tahrîr edilmesi, bu yerlerin dahi Sivas'dan ifrâz edilerek Yeni-il'e dâhil edildiğini göstermektedir[4].

Yukarıda bahis mevzuu olan Yeni-il defterinde, Divriği'den ifrâz edilerek Yeni-il'e dâhil olan yerler sayıca az olmasına rağmen, 954 Zilhiccesi(12 Ocak-11 Şubat 1548)'nde tertîb edilmiş bulunan Divriği tapu-tahrîr defterinde[5], Yeni-il'e dâhil edilen yerlerin sayıca çok olduğu görülmektedir. Bu defterde, Divriği'nin Dumluca, Durdul ve Ayvalu nâhiyelerine bağlı olan bâzı köy ve mezraaların, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e zabt edildiği belirtilmiştir. Bu zabt edilen yerler arasında Güneş, Kavak-Şemseddin, Kürk, Afşarcık, Ağça-Virân, Erteme, Bağrıncı, Söğüd-Virânı, Üç-Kilise, Yaylar, Höbek, Tarı-Özü-i Sagîr, İl-Düzen, Koz-Virânı, Kürdler köyleri ile, Dere-Köyü, Alaca-Hisâr(nâm-ı diğer Hacı-Murad), İl-Kondu, Donuz-Alanı, Tarı-Özü-i Ulyâ, Yellüce, Kütler, Kara-Öyük, Koz-Virânı ve Pîrlik mezraalarının Dumluca nâhiyesinden[6]; Ağ-İt, Sülüklü, Mülk, Bereti, Sıra-Söğüd köyleri ile, Susuz-Virânı, Kuruca-Alan ve Ağça-Kaya yakınındaki İğdelü mezraalarının Dur-

---

3- BA, Aynı defter, s. 66.

4- "Karye-i Datlucak nâm-ı diğer Savcun-Ali tâbi'-i kazâ'-i Sivas ma'a karye-i Mescidlü ve mezra'a-i İnâl-Virânı ve İskender-Virânı"(BA, Aynı defter, s. 11).

5- BA, TD, nr.252.

6- BA, Aynı defter, s.18-19, 23-29.

dul nâhiyesinden[7] ve Sarucalu-i Ulyâ köyü yakınında bulunan ve pâdişâh hâssı olan Ağça-Kaş köyü ile, yine Sarucalu-i Ulyâ köyü yakınında bulunan Alaca-Çayır, Göl-Öyüğü ve İnce-Çayır mezraalarının Ayvalu nâhiyesinden ifrâz edildiğini belirtmeliyiz[8].

Bu defterlerden sonraki tarihleri ihtivâ eden bâzı Mühimme, Ruus kayıtlarında ise, Yeni-il'in Divriği, Bozok, Sivas, Malatya ve Dârende'den ifrâz edildiği; bu ifrâz edilen yerlerin mezkûr yerler dâhilinde ifrâz edilmeden önce, tîmâra tahsîs edilen yerler olduğu ve tîmârı Yeni-il sınırı içinde kalan kimselere, tîmârı mukabelesinde yeniden tîmâr tevcîhi yapılması için, bu kayıtlardaki hükümlerin büyük bir kısmının Rum Beylerbeyisi ile Zülkadriyye Beylerbeyisine gönderildiği görülmektedir.

Meselâ, 4 Zilhicce 959(21 Kasım 1552)'da, Dursun Ali adlı sipâhinin Yeni-il nâhiyesindeki 2500 ve Süleyman bin İdris'in Yeni-il nâhiyesindeki 1000 akçalık tîmârları[9]; 21 Ramazan 961 (20 Ağustos 1554)'de,Mehmed adlı sipâhinin Divriği sancağındaki 2999 akçalık tîmârından 700 akçalık tîmârı[10]; 19 Zilka'de 961 (16 Ekim 1554)'de, Mustafa'nın Divriği sancağındaki 2400 akçalık tîmârından, 300 akçalık tîmârı olan Kuru-Dere mezraası[11]; 27 Zilka'de 961(24 Ekim 1554)'de, Şeker adlı kimsenin Malatya sancağındaki 3000 akçalık tîmârı[12]; 15 Rebîü'l-evvel 962(7 Şubat 1555)'de, Dârende Kal'ası'nda Hisâr gedüğüne mutasarrıf Beşir Kethudâ ile Ali Bölükbaşı'nın tîmârları[13] Yeni-il'e ilhâk

----

7- BA, Aynı defter, s.83-85, 88-89.
8- BA, Aynı defter, s.171, 188.
9- BA, KK, Ruus, nr.210, s.24-25.
10- BA, MD, nr.1, s.15, hük.50.
11- BA, Aynı defter, s.126,hük.692.
12- BA, Aynı defter, s.135,hük.758.
13- BA, KK, Ruus, nr.213, s.20.

olunduğundan, kendilerine yeniden tîmâr tevcîhi için mezkûr tarihlerde Rum Beylerbeyisine hükümler gönderildiği gibi, 22 Rebîü'l-âhır 960(7 Nisan 1553)'da,Bozok sipâhilerinden Ulaş bin Kaya'nın 1200 akçalık tîmârı[14]; 29 Şevvâl 961(27 Eylûl 1554)'de, Mehmed adlı sipâhinin Bozok sancağındaki 1200 akçalık tîmârından 600 akçalık tîmârı[15]; 2 Zilka'de 961(29 Eylûl 1554)'de, Selim adlı sipâhinin Bozok sancağındaki 3000 akçalık tîmârından 1000 akçalık tîmârı[16]; 19 Zilka'de 961(16 Ekim 1554)'de, Esen adlı sipâhinin Bozok sancağındaki 1100 akçalık tîmârı[17]; 5 Zilhicce 961(1 Kasım 1554)'de, Halil adlı sipâhinin Bozok sancağındaki 14.413 akçalık tîmârından 1800 akçalık tîmârı[18]; selh-i Muharrem 962(26 Aralık 1554)'de Ali adlı şahsın Bozok sancağındaki 3000 akçalık tîmârından 400 akçalık tîmârı[19] ve 25 Safer 962(19 Ocak 1555)'de, Hızır adlı şahsın Bozok sancağında ve nâhiyesindeki 6547 akçalık tîmârından 600 akçalık tîmârı olan Bayındır ve Gümüş-Gün mezraaları[20] Yeni-il'e zabt edildiğinden, kendilerine tîmârlarının bedeli olarak yeniden tîmâr tevcîh edilmesi için,mezkûr târihlerde Zülkadriyye Beylerbeyisine hükümler gönderilmiştir.Ayrıca, 19 Rebîü'l-âhır 961(24 Mart 1554)'de,Divriği Kal'ası dizdârı Abdüllatif'in tîmârı olan Simâti köyü ile[21], 29 Cumâde'l-ûlâ 962(21 Nisan 1555)'de,Behram'ın Bozok livâsında ve nâhiyesinde 2500 akçalık tîmârından 500 akçalık tîmârı olan Gümüş-Değin mezraası, Yeni-il sınırı içinde kaldığından[22], tîmârlarının bedelinin mezkûr târihlerde kendilerine verildiğini de kaydetmeliyiz. Kezâ, 26 Receb 960(8 Temmuz 1553)'-

---

14- BA,KK,Ruus,nr.210,s.126.
15- BA,MD,nr.1,s.55,hük.281.
16- BA,Aynı defter,s.62,hük.324.
17- BA,Aynı defter,s.119,hük.648.
18- BA,Aynı defter,s.148,hük.828.
19- BA,Aynı defter,s.255,hük.1458.
20- BA,Aynı defter,s.277,hük.1155.
21- BA,KK,Ruus,nr.211,s.6.
22- BA,KK,Ruus,nr.213,s.103.

da, Kara Burc-oğlu Kubâd'ın tîmârından bâzı mezraaları ile[23], 27 Cumâde'l-ûlâ 962(19 Nisan 1555)'de, Mûsa adlı kimsenin 600 akçalık tîmârının dahi Yeni-il sınırı dâhilinde kaldığını burada belirtmeliyiz[24].

Bu arada, 954(1548) târihli Divriği tapu-tahrîr defterinde, Divriği livâsına tâbi nâhiye olan Gürün'ün[25], evâsıt-ı Muharrem 991(5-15 Şubat 1583) târihli Yeni-il defterinde, Yeni-il kazâsı içinde yer alması[26], bu nâhiyenin kendisine tâbi köyler ile beraber, Divriği'den ifrâz edilerek Yeni-il'e dâhil edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinin başlarında bulunan bir kayıttan ise, Dârende kazâsına bağlı bâzı köylerin Yeni-il'e ilhâk edildiği zikredildiği gibi[27], yine aynı defterden Yeni-il'in Ağudi nâhiyesine tâbi Afşarcık, Bağrıncı ve Kaldırım köylerinin Kanûnî Sultan Süleyman'ın dâmâdı ve vezîr-i âzamı merhûm Rüstem Paşa'nın mülkü içinde bulunduğu belirtilmektedir[28].

Yukarıda işâret edilen husûslar muvâcehesinde, Yeni-il kazâsının muhtemelen 955(1548) târihinde Sivas, Bozok, Divriği, Malatya ve Dârende bölgelerindeki tîmâra tahsîs edilen bâzı köyler ile mezraalardan ifrâz edilerek teşkîl edildiğini; daha sonraki târihlerde ise, yine mezkûr bölgelerden bâzı köyler ile mezraaların sınırına ilhâk olunduğunu ve belki de kendisinden önce teşkîl edilen Konya'nın ova bölgesindeki Esb-Keşan(=At-Çeken) oymaklarının yaşadığı Eski-il'e mukabil, "Y e n i - i l" ismini aldığını söyleyebiliriz.

23- BA,KK,Ruus,nr.210,s.196.
24- BA,KK,Ruus,nr.213,s.99.
25- BA,TD,nr.252,s.189-203.
26- BA,TD,nr.604,s.288-295,321,335,340-341. Bu defterin tavsîfi için bk. s.29-31.
27- Bk. Ek II(1583 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi).
28- BA,TD,nr.604,s.311-312,316-317.

2- Yeni-il Kazâsının Coğrafî Yeri :

Belli bir merkeze sâhip olmaksızın teşkîl edilen Yeni-il kazâsı, bugünkü Sivas'ın güney kısmındaki geniş bir bölgeyi içine almaktaydı. Her ne kadar Yeni-il'e âit 955(1548) târihli tapu-tahrîr defterinde[29], kazânın evâil-i Ramazan 957(13-23 Eylûl 1550) târihli hudût-nâmesi[30] ve 991(1583) târihli tapu-tahrîr defterinde de[31], evâsıt-ı Şâban 990(1-10 Eylûl 1582) târihli hudût-nâmesi verilmiş olmasına rağmen[32], hudût-nâmeyi belli eden yer isimlerinin mahallî adlar taşıması, sınırın kesin olarak tesbitinde güçlük teşkîl etmiştir. Buna mukabil, Yeni-il kazâsına tâbi olan ve isimleri bugün dahi değişmemiş olan köylerin harita üzerine dökümü yapıldığında, 955(1548) târihinde kazânın, bugün Sivas'a bağlı kazâ olan Kangal merkez olmak üzere, doğuda, Divriği kazâsının batı taraflarını; batıda, bugün yine Sivas'a bağlı kazâ olan Şarkışla ile Kangal arasındaki mıntıkayı; kuzeyde, Tecer dağı ile Kez-beli'ne kadarki havâliyi ve güneyde, Kangal kazâsına bağlı köy olan Mancılık'a kadarki mıntıkayı içine aldığı görülmektedir[33]. Daha önce de belirttiğimiz gibi, 954(1548) târihli Divriği tapu-tahrîr defterinde, Divriği livâsına tâbi nâhiye olan Gürün'ün, 991(1583) târihli Yeni-il defterinde, Yeni-il kazâsı içinde yer alması[34], kazânın bu son târihden itibâren, güneyden Gürün'e kadar olan bölgeyi de içine aldığını ortaya çıkarmaktadır[35].

29- BA, TD, nr.262.

30- Bk. Ek III(1550 Târihli Yeni-il Hudût-nâmesi).

31- BA, TD, nr.604.

32- Bk. Ek IV(1582 Târihli Yeni-il Hudût-nâmesi).

33- Bk. Tezin sonundaki Yeni-il Kazâsı Haritası.

34- Bk.s.14.

35- Bk. Tezin sonundaki Yeni-il Kazâsı Haritası.

3- Yeni-il Kazâsının Hukukî Statüsü:

Konar-göçer teşekküllerin, üzerinde bulunduğu toprağın ayrıldığı şekle göre, yâni tîmâr, zeâmet ve hâs reâyâsı olarak, doğrudan doğruya bir vergi dâiresine bağlandığını ve bu şekilde kendilerine mâlî ve husûsî bir idârî teşkilât verildiğini daha önce belirtmiştik[36].

Bu bakımdan bir kısım konar-göçer cemâatler ile bâzı köylerden teşekkül eden Yeni-il kazâsının da, doğrudan doğruya bir vergi dâiresine bağlı olarak mâlî ve husûsî bir idârî teşkilâta sâhip olması tabiîdir. Nitekim, Yeni-il'in 955(1548) târihinde tertîb edilen ilk tapu-tahrîr defterinde, kazâ dâhilinde bulunan köylerin, mezraaların, yaylak ve kışlak yerleri ile bilcümle mahallerin, Üsküdar'da binâ olunan ve ismi zikredilmeyen bir Hanım Sultan'ın câmi' ve imâreti evkafına bağlı olduğu belirtilmektedir[37]. Aynı defterin sonunda bulunan diğer bir kayıtdan ise, Bozok, Sivas ve Divriği'den ifrâz edilerek Yeni-il'e dâhil edilen köy ve mezraaların, Üsküdar'da vakf içün binâ olunan câmi'ye vakfedildiği kaydedildiği hâlde, yine mezkûr câmiin kime âit olduğu belirtilmemiştir[38]. Keza, 954(1548) târihinde tertîb

---

36- Bk. Giriş kısmı, s.1-9.

37- "... nâhiye-i Yeni-il'in dâire-i hudûdunda dâhil kurâ vü mezâri' ma'a yaylakhâ ve kışlakhâ arâzi ve tilâl ve sahârî ve cibâl ma'a tevâbihâ ve levâhikihâ Defter-i atîk-i hâkanîde hâric ve dâhil olan bi'l-cümle mahalleri cenâb-ı ismet-şi'âr saltanat-disâr Belkıs-ı cihândâr memleket-i hüsrevânî bânû-yı serâperde-i azamet-kûmrânî Hadîcetü'z-zemân Âişetü'd-devrân Fâtımetü'l-evân sülâletihi sultân-ı selâtîn-i cihâniyân min âl-i Osman ... mahrûse-i Üsküdar'da ... binâ etdürdüğü câmi'-i şerîfe ve imâret-i münîfe ber-vech-i serbest ve mefruzü'l-kalem ve maktû'ü'l-kadem vakf kılınup..." (BA, TD, nr.262, s.1).

38- "İş-bu Bozok'da ve Sivas'da ve Divriği'de olan mezra'alar Üsküdar'da vakf içün binâ olan câmi'-i şerîfe vakf olan

olunan Divriği tapu-tahrîr defterinde dahi, Divriği'den Yeni-il'e ilhâk edilen köylerin ve mezraaların, Üsküdar imâreti vakfı olan Yeni-il sınırına dâhil olduğu ve vakf içün zabtedildiği belirtilmesine rağmen, bu imâretin dahi kime âit olduğu hakkında bir kayda rastlanılamamıştır[39].

Yukarıda belirtilen husûslar göz önüne alınacak olursa, Yeni-il'in 955(1548)'de Üsküdar'daki câmi' ve imâretin evkafına bağlanması ve bu câmi' ile imâretin ismi zikredilmemesine rağmen, bir Hanım Sultan adına yapılmış olması, o devir için ister istemez Kanûnî Sultan Süleyman'ın kızı ve Vezîr-i âzam Rüstem Paşa'nın zevcesi Mihrümah Sultan[40] adına Üsküdar'da binâ olunan câmii ve imâreti hatıra getirmektedir[41]. Her ne kadar, Mihrümah Sultan'a âit vakfiyyelerde[42], Yeni-il kazâsının Üsküdar imâreti

---

Yeni-il hudûduna dâhil olan Yeni-il hudûduna dâhil olduğu ecilden vakfa emr olunup Defter-i hâkaniyye kayd olunup..." (BA,Aynı defter,s.66).

39- "Karye-i Güneş tâbi'-i nâhiye-i Dumluca, Üsküdar imâreti vakfı olan Yeni-il sınuru hüccetine dâhil olup imâret-i mezbûre içün zabt olundu"(BA,TD,nr.252,s.18); "Karye-i Mülk tâbi'-i nâhiye-i Durdul, Üsküdar imâreti vakfı olan Yeni-il sınuru hüccetine dâhil olup imâret-i mezbûre içün zabt olundu"(BA,Aynı defter,s.85). Ayr. bk. BA, Aynı defter, s.19, 23,29,83-84,88-89,171,188.

40- Hayatı için bk. Cavid Baysun, Mihrümah Sultan, İslâm Ansiklopedisi, VIII, 307-308.

41- Mihrümah Sultan'ın Üsküdar'daki külliyesi hakkında çeşitli kaynak ve araştırmalarda bilgiler mevcuttur. Meselâ bk. Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, Hadîkatü'l-cevâmi', II(İstanbul 1281),186-187; Mübahat S.Kütükoğlu, 1869'da faal İstanbul medreseleri,Tarih Enstitüsü Dergisi,sayı 7-8(İstanbul 1977), s.355-357; İbrahim Hakkı Konyalı,Üsküdar Tarihi,I(İstanbul 1976),213-221; Cahid Baltacı, XV-XVI. asırlarda Osmanlı medreseleri, İstanbul 1976,s.304-307.

42- Mihrümah Sultan'ın vakfiyyesinin evâhir-i Ramazan 986(20-30

ve câmiine vakfedildiği belirtilmemiş ise de, câmiin kapısı üzerindeki kitâbeden[43], buranın 954 Zilhiccesi(12 Ocak-11 Şubat 1548)'nde tamamlanmış olması ve mezkûr târihin Yeni-il'in Üsküdar imâreti ile câmiine vakfediliş târihi olan evâsıt-ı Rebîü'l âhır 955(20-31 Mayıs 1548) târihiyle yakınlık kesbetmesi[44] ve Yeni-il'e âit evâsıt-ı Muharrem 991(5-15 Şubat 1583) târihli kanûn-nâmede de, "... sâbıka Yeni-il hâsları tahrîr olundukda, irâdet-i şerîfe âbâdânlığına müte'allik olmağın re'âyâsı avârız-ı dîvâniyye ve tekâlîf-i örfiyyeden muaf ve müsellem olup keferesi Acemi-oğlanı vermemek içün ellerine ahkâm-ı şerîfe ve erzânî buyurulup Defter-i hâkanîde dahi kayd olunmuş, ol târihden berü merhûm Rüstem Paşa zamanında ve merhûme Mihrümah Sultan zamanında bu âna gelince, ol vech üzere zabt olunu gelüp..." şeklinde bir kaydın bulunması[45], mezkûr câmi ile imâretin muhtemelen Mihrümah Sultan adına binâ olunan câmi ve imâret olması icâb ettiğini göstermektedir. Bu târihden sonraki müteferrik bâzı vesîkalarda da, Yeni-il'in yine Üsküdar imâreti evkafına bağlı olduğu belirtilmektedir[46].

Kasım 1578) târihli bir sûreti Süleymaniye, Es'ad Efendi yazmaları arasında bir mecmua içinde(bk. Mecmua, nr.3752, 15b v.d.) ve diğer iki sûreti de Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunmaktadır(Bu son iki sûretin tavsîfi için bk. İ.Hakkı Konyalı, Aynı eser, I, 230-231).

43- Bu kitâbe İ.Hakkı Konyalı tarafından neşredilmiştir(bk. Aynı eser, I, 216-217.

44- BA, Yeni-il TD, nr.262, s.1-2.

45- Bk. Ek II(1583 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi).

46- "Dârende ve Yeni-il kadıları mektûb gönderüp Yeni-il nâhiyesinde.... Dursun-oğlu Ali nâm sipâhinin tasarrufunda olan mezraa vakfa zabt olunup..."(BA, KK, Ruus, nr.210, s. 24, 4 Zilhicce 959=21 Kasım 1552 târihli); "Yeni-il Kadısı mektûb gönderüp Kara Burc-oğlu Kubâd nâm sipâhinin mutasarrıf olduğu tîmârından ba'zı mezra'aları.... Yeni-il vakf olaldan berü..."(BA, KK, Aynı defter, s.196, 26 Receb 960=8 Temmuz 1553). Ayr. bk. BA, MD, nr. 1, s.62, hük.324; BA, KK, Ruus, nr.211, s.6; BA, KK, Ruus, nr.213, s.20.

Bilâhire Yeni-il'in evâsıt-ı Muharrem 991(5-15 Şubat 1583) târihinde tertîb edilen ikinci tapu-tahrîr defterinde, buranın Sultan III. Murad'ın vâlidesi Atîk Vâlide Sultan(Nurbanu Sultan)'ın[47] Üsküdar'daki câmi ve imâretine vakfedildiği belirtilmektedir[48]. Câmiin kapısı üzerindeki kitâbede, 991(1583) târihinde inşâ olunduğunun kaydedilmesi[49], Yeni-il kazâsının câmiin inşâsının bitimini tâkiben, buraya vakfedildiğini ortaya çıkarmaktadır.

Yukarıda zikredildiği üzere, Yeni-il'in önce Mihrümah Sultan ve daha sonra da Atîk Vâlide Sultan(Nurbanu Sultan) evkafına bağlanması, vakıf olan bir yerin, diğer bir vakfa nasıl bağlanabileceği husûsunu ortaya çıkarmaktadır.

47- Hayatı için bk. Mehmed Süreyya, <u>Sicill-i Osmânî</u>, I(İstanbul 1308),86.

48- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.10. Ayr.bk. Ek II(1583 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi). Öte yandan Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, nr. 138'de kayıtlı olup 211 sahifeden ibâret olan ve evâil-i Rebîü'l-âhır 990(25 Nisan-5 Mayıs 1582)'da tanzim edilmiş bulunan Atîk Vâlide Sultan'ın Anadolu ve Rumeli'deki evkafını hâvî arabça vakfiyyesinde, Atîk Vâlide Sultan'ın vakıfları arasında Yeni-il'in de zikredildiğini ve Yeni-il'e âit 991(1583) târihli tapu defterindeki evâsıt-ı Şâban 990(1-10 Eylûl 1582) târihli hudût-nâmenin(bk. BA,<u>TD</u>,nr.604,s.344-345) bir sûretinin, mezkûr vakfiyyede de bulunduğunu burada zikretmeliyiz(bk.Vakfiyye,s.82-97). Bu hudût-nâme, 991(1583) târihli tapu defterinden naklen tarafımızdan verilmiştir(bk. Ek II, 1582 Târihli Yeni-il Hudût-nâmesi). Ayrıca, Atîk Vâlide Sultan'ın külliyesi için bk. Hâfız Hüseyin Ayvansarayî,<u>Aynı eser</u>,II,s.182-183;Mübahat S. Kütükoğlu,<u>Aynı makale</u>,s. 114-115; İ.Hakkı Konyalı, <u>Aynı eser</u>,I,141-149; Cahid Baltacı, <u>Aynı eser</u>,s.470-474.

49- Câmiin kitâbesi için bk. H.H.Ayvansarayî,<u>Aynı eser</u>, II, 183;İ.H.Konyalı,<u>Aynı eser</u>,I,145.

Bilindiği gibi bir evkafın gelir kaynakları, esâs itibâriyle iki türe ayrılmakda idi. Bu gelir kaynaklarından birincisi, vakfın kurucusu olan kişinin kendi öz malından ayırarak vakfa bağladığı han, hamam, dükkân, ev ve benzeri gibi yerler idi. ikincisi ise, mülkiyyeti aslında Devlete âit olup resmî hizmetlilere, önce dirlik ve daha sonra temlik sûretiyle, yâni mülkiyyet biçiminde vakfa bağlanmış yerler idi. İkinci grupa giren yerler, dirlik sâhipleri veyâhut da sultanlar vasıtasiyle hayır sâhiplerinin kendi öz malları imiş gibi " T e m l i k " yoliyle vakıflara verilmekde ve bunların mîrîlik nitelikleri kalkmamaktaydı[50]. Fakat vakfa âit yerlerin tam bir serbestlik içinde bulunmaları kesin bir kaide olduğundan, bu gibi temliklerde de, vakıf ve mülk sâhipleri tam bir serbestlik içinde bırakılmakda ve böylece bu nevi yerler hukuk-ı şer'iyyesi ve rüsûm-ı örfiyyesi ile " m e f r û z ü ' l - k a l e m v e m a k t û ' ü ' l - k a d e m " serbest mülkler statüsünde bulunmakda idi. Bu bakımdan Devlet memûrları, herhangi bir vesîle ile veya vergi toplamak için buraları tahkik ve teftiş selâhiyetine sâhip değil idiler[51]. Bu çeşit vakfa veya mülke tahsîs edilen yerleri ellerinde bulunduran vakıf veya mülk sâhipleri, toprağın sâdece kuru bir mülkiyyetine mâlik olduğundan, buralarda bulunan re'âyâdan toprak kirâsı olarak " M â l i k â n e h i s s e s i " tâbir edilen bir kirâ almaktaydılar. Bu kirâ umûmiyetle mahsûlün(hububat, bağ, bahçe, bostan ve kovan öşrü ile değirmen resmi) beşte, yedide veya onda biri olarak kabûl edilmiştir. Bunun hâricinde, toprak üzerinde bulunan re'âyânın " D î v â n î " adı altında mahsûlünün onda birinden yarısına kadar yükselebilen toprak haracı ile, çift, bennâk, caba, gerdek, tapu, ağnâm resimleri ve sâire gibi örfî ve şer'î vergileri, Devlete vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[52].

50- Mustafa Akdağ, Aynı eser, II, 323-324.

51- Ö.Lütfi Barkan, Mâlikâne-Dîvânî sistemi, Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası, II(İstanbul 1939), 119-120.

52- Ö.Lütfi Barkan, Aynı makale, s.122.

Daha önce'de zikrettiğimiz gibi, Yeni-il'in büyük bir kısmının Sivas, Bozok, Divriği, Malatya ve Dârende'den tîmâra tahsîs edilen yerlerden ifrâz edilerek teşkîl edilmesi[53] ve Yeni-il'in 955(1548) târihli kanûn-nâmesinde, serbestiyet üzere " M â l i k â n e " ve " D î v â n î"si ile birlikde, vakfa yâni Mihrümah Sultan evkafına[54]; 991(1583) târihli kanûn-nâmede ise, bir tarafı mülk veya vakıf olan yerlerden 1/5 " M â l i - k â n e " ve 1/5 de " D î v â n î " hissesi ile birlikde, vakfa yâni Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlanması[55], buranın mezkûr vakıflara "T e m l i k " yoliyle verildiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu şekilde Temlik yoliyle bir evkafa bağlanan yerin, daha sonra başka bir evkafa da bağlanabileceğini ve bu gibi yerlerin bir evkafa bağlanmasındaki esâs gayenin, mâlî bakımdan vakfın gelir kaynaklarını arttırmak olduğunu söyleyebiliriz.

Daha sonraki târihlerde de, Yeni-il'in Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı olduğu görülmektedir. Meselâ, Yeni-il'deki bâzı cemâatlerin tahrîrini ihtivâ eden evâil-i Safer 1006(13 Eylûl-23 Eylûl 1597) târihli defterde, Yeni-il'in yine Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı bulunduğu kaydedilmiştir[56]. Kezâ, Yeni-il'e âit 1040(1630-31) târihli defter ile[57], 1051(1641-42), evâhir-i Şevvâl 1054(20-30 Aralık 1644) ve 1063(1652-53) târihlerini hâvî defterlerde[58], yine Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı olduğu zikredilen Yeni-il kazâsının, mukataaya verilerek idâre edildiği belirtilmektedir.

53- Bk. s. 10-14.

54- Bk. Ek I(1548 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi).

55- Bk. Ek II(1583 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi).

56- Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü, Evkaf,nr.2174, 1a. Bu defterin tavsîfi için bk. s.31.

57- BA, MAD,nr.14679,s.119,126-138 ve muh. sh. Bu defterin tavsîfi için bk. s. 32.

58- BA, MAD,nr.6159,s.4,162,202 ve muh.sh. Bu defterin tavsîfi için bk. s. 32-33.

Diğer taraftan 17 Safer 1127(22 Şubat 1715) târihli bir fermânda[59], Mart 1126(1714) târihli hatt-ı hümâyûn ile Üsküdar' daki Atîk Vâlide Sultan evkafından çıkarılarak havass-ı hümâyûna bağlandığı ve mîrî tarafından idâre olunduğu belirtilen Yeni -il hâssları mukataasının, vakfiyyetten çıkarılmadan evvel, Yen -il hâssları gelirinden, mezbûr vakıf tarafından ceyb-i hümâyûn için her sene Enderun-ı hümâyûn hazînesine 27.500 guruş teslim olunduğu zikredilmektedir. Yeni-il'in Mart 1126(1714) târihinde vakıflıkdan çıkarılma sebebinin, bölgede konar-göçer bir hâlde yaşayan aşîretlerden bâzısının şekavette bulunması; kapulu, kapusuz ve kara hırsız denilen levendlerin Devlet tarafından tâkibe uğradığında, vakıf olan Yeni-il'e sığınması ve Devlet memûrlarının vakfa herhangi bir zarar vermemek için, onlara karşı gerekli tedbirleri alamamasından ileri geldiği anlaşılmaktadır[60]. Çünkü, kendi zâbitleri idâresinde " m i n k ü l l i ' l - v ü c u h " serbest olan Yeni-il kazâsına, kendi zâbitlerinden başka herhangi bir kimsenin müdâhele edememesi[61], Devleti böyle bir karar almaya zorlamış olmalıdır. Fakat Yeni-il mukataasının, 1130(1717-18) târihli bir hatt-ı hümâyûn ile yeniden Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlandığı ve rikâbiyye akçası olarak vakıf tarafından yine Enderun-ı hümâyûn hazînesine her sene 27.500 guruş verildiği görülmektedir[62].

1130(1717-18) târihinden sonraki târihleri muhtevî bâzı vesîkalarda da, Yeni-il'in yine Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı olduğu belirtilmektedir. Meselâ, evâil-i Şâban 1141(2-11 Mart 1729)[63], 24 Zilhicce 1151(4 Nisan 1739)[64] ve evâhir-i Re-

---

59- TSMA, E.3595.

60- Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, Nusretnâme, İsmet Parmaksızoğlu sâdeleştirmesi, II(İstanbul 1969),311.

61- BA,MD,nr.48,s.349,hük.1025; ATA, s.210-214.

62- TSMA, E.1377.

63- ATA, s.176-177.

64- BA, Cevdet-Dâhiliye,nr.1954.

bîü'l-evvel 1176(10-20 Ekim 1762) târihlerinde[65], kazânın Üsküdar'daki Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı olarak, mukataa yoliyle idâre edildiği kaydedilmiştir.

Bununla beraber, 9 Zilhicce 1247(10 Mayıs 1832)[66] ve 15 Zilka'de 1255(20 Ocak 1840) târihli vesîkalarda[67], Darbhâne-i âmire'ye bağlı olarak emânetle zabt ve idâre olunduğu görülen Yeni-il kazâsının, hangi târihde Darbhâne-i âmire'ye bağlandığını tesbit edemediğimizi burada belirtmeliyiz.

B) XVI. VE XVII. YÜZYILLARDA YENİ-İL İLE İLGİLİ TAHRÎRLER VE BUNLARA GÖRE YENİ-İL KAZÂSININ İDÂRÎ TEŞKİLÂTI

Osmanlılar, zaptettikleri yerleri, toprağın mülkiyet ve tasarruf şeklini, vergi mikdârını tesbit ve tâyin etmek maksadiyle muntazam olarak yazarlardı ki, buna " t a h r î r " denirdi. Bu tahrîrler, bâzı ender istisnâlara rağmen, umûmiyetle otuz senede bir yapılırdı[68]. Bununla beraber, pâdişâhların tahta geçmesi umûmî bir tahrîr vesîlesi teşkîl ettiği gibi[69], verg

---

65- ATA, s. 216-217.

66- BA, Cevdet-Zaptiye,nr.2412.

67- BA, İrâde-Dâhiliye, nr.282,lef 1 ve 2.

68- Ömer Lütfi Barkan(Türkiye'de İmparatorluk devirlerinin büyü nüfûs ve arâzi tahrîrleri ve Hâkan'a mahsûs istatistik defterleri, İFM, II/1(İstanbul 1940),20) tahrîrlerin otuz-kırk senede bir yapıldığı fikrini ileri sürmesine rağmen, Defterdâr Sarı Mehmed Paşa(Nesâyihü'l-vüzerâ ve'l-ümerâ, nşr. V. L.Wright, London 1935,s.74) ile Lütfi Paşa(Âsafnâme, İstanbul 1326,s.24)'nın eserlerinde ve Kara Mustafa Paşa Lâyihası(nşr. Faik Reşit Unat,Tarih Vesikaları Dergisi,sayı 5, İstanbul 1942,s.462)'nda otuz senede bir yapıldığı zikredilmektedir.

69- Ö.Lütfi Barkan, Aynı makale,s.38.

gelirinin herhangi bir sebeple artması veya eksilmesi[70], daha önceden yapılmış olan tahrîrlerde bâzı usûlsüzlüklerin görülmesi[71], reâyâ arasında arâzi ihtilâflarının meydana gelmesi[72], memleketin bâzı kısımlarındaki ve hudût boylarındaki arâzinin durumunda meydana gelen değişiklikler[73], bir bölgenin tahrîri esnâsında defter hârici olarak kalmış olan yerlerin yeniden deftere dâhil edilmesi gibi sebepler[74], tahrîrlerin umûmiyetle

---

70- Ö.Lütfi Barkan, Aynı makale,s.50.

71- Bu husûsta, 27 Receb 986(29 Eylûl 1578) târihinde, Delvine muharriri ve sâbık Yenişehir kadısı Mehmed'e gönderilen bir hükümden anlaşıldığına göre, Manastır karyesi ahâlisi, tasarrufları altında bulunan arâzilerin, tahrîr esnâsında başka kimselere verilmesinden dolayı şikâyette bulunmuşlar ve bunun üzerine yapılan usûlsüzlüğün giderilmesi için, tahrîr edilen yerlerin adâlet ve kanûn üzere yeniden tahrîr edilmesi istenmiştir(bk.BA,MD,nr.35,s.295,hük.746).

72- Meselâ, Kanunî Sultan Süleyman'ın Sigetvar'daki türbe-i şerîfine vakfedilen arâzinin, civâr karye sınırları ile karışmasından dolayı, reâyâ arasında meydana gelen anlaşmazlığın bertaraf edilmesi için, 29 Ramazan 986(29 Kasım 1578) târihinde, bölgenin tahrîri yeniden yapılmıştır(BA,Aynı defter,s.378,hük.961).

73- 23 Rebîü'l-âhır 987(19 Haziran 1579) târihinde Budin Beylerbeyine gönderilen bir hükümde: "Mektûb gönderüp Budin'e tâbi' serhad sancaklarının bâzısı şenlenüp nice mezra'alar karye olmuşdur ve ba'zı karyelere dahi küffâr müstevlî olmağla re'âyâsı perâkende olup mezâri' olmamağla tahrîre muhtâc olup husûsu Fülek, Hatvan ve Sigetvar sancaklarının tahrîri gâyet lâzım olup..." şeklinde, arâzi durumunun değişmesi, yeniden tahrîri îcâb ettirmiştir(BA, MD,nr.36, s.253, hük. 666).

74- Bk. Halil İnalcık, Sûret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid, Ankara 1954, Giriş,s.XVIII.

otuz seneden daha az bir zamanda yenilenmesini îcâb ettirmiştir. Aynı zamanda, konar-göçer cemâatlerin harap ve boş alanlara yerleştirilmesi esnâsında da, bölgenin tahrîri yapılırdı[75]. Bu gibi sebeplerin dışında, sık sık yapılan tahrîrlerin, reâyâyı tâciz edeceği ve onların Devlete karşı memnûniyetsizliğini mûcib olacağı düşüncesiyle, tahrîrlerin sık sık yapılmasından kaçınıldığı da görülmektedir[76].

Osmanlı İmparatorluğu'nda toprak düzeninin temelini teşkîl eden tahrîrler, kanûnları iyi bilmekle mârûf Nişancı (Tevkîî, Tuğraî)'nın umûmî nezâreti altında, Divân-ı Hümâyûn adına yapılırdı. Herhangi bir yerin tahrîri yapılacağı zaman, önce bu işi idâre edecek son derece îtimâda şâyân, içtimâî ve siyâsî mes'elelere vâkıf, kanûn-şinâs ve İmparatorluğun kendisine mahsûs nizâmını her tarafa teşmil edecek bir tahrîr emini (ilyazıcı, muharrir, muharrir-i memleket, vilâyet kâtibi) seçilirdi. Tahrîr eminlerinin yanında, yine son derece îtimâda şâyân, ihtiyaca göre bir veya daha fazla kâtib, tahrîri yapılacak bölgenin kadıları, tîmâr defterdârları ve defterdâr kethudâsı bulunurdu.

75- Meselâ, konar-göçer Dânişmendlü Türkmenleri cemâatlerinin Çöl-âbâd'a yerleştirilmeleri sırasında, onlara uygun topraklar ve mer'a verilmesi için, bölgenin tahrîrinin yapılarak, yerleştirilmeleri husûsunda, 1702 târihinde Hamîd ve Karahisar-ı Sâhib sancakları mutasarrıflarına emr-i şerîf gönderilmiştir(BA,MAD,nr.8458, s.196-199).

76- Bu husûsa dâir 17 Zilka'de 986(15 Ocak 1579) târihinde Kıbrıs Beylerbeyisine yazılan bir hükümde: "...cezîre-i mezbûre bir def'a tahrîr olunmuşdur; mükerreren tahrîr olunmak re'âyâyı ta'cîz olmağın..." denilmekte ve ancak kendi rızâlariyle tîmâra tâlib olanların tahrîr olunması ve tahrîr-i sâbık mucebince tîmâr tevcîh ve tevzi' edilmesi emredilmektedir(BA,MD,nr.36,s.75,hük.222).

Tahrîri yapılacak bölge yeni zapt olunmuş ise, Tahrîr emini ilk iş olarak idârî teşkilâtı kurar ve kendisine verilen emre göre, toprağı, pâdişâh hâsları, vezîr, beylerbeyi ve sancak-beyi hâsları, zeâmet ve tîmârlar, selâtin vakıfları, amme vakıfları ve mülkler olmak üzere muhtelif sınıflara ayırırdı. Daha sonra maiyyeti ile birlikde, şehir, kasaba ve köyleri birer birer dolaşan tahrîr eminleri, buralarda oturan mükelleflerin künyelerini, amme hizmeti görenlerin listesini, ellerindeki toprak mikdârını, vergiden muâf var ise, hangi vergilerden ve ne sebeple muâf olduklarını yazardı. Bunun yanı sıra, topraklı ve topraksız köylü, evli ve bekâr, çok yaşlı, dul, alîl, zanaat sâhibi, imâm, müezzin ve ruhban(papaz) olanlar da ayrı ayrı kaydedilirdi. Bunlardan başka, her köy ile cemâatlerin kışlağı ve yaylağı, yurdu, mer'ası ve mezraası, yetiştirdiği ürünlerin cinsi ve yıllık hâsılâtı, sâhib olduğu hayvan sayısı, senede vermekle mükellef olduğu vergi mikdârları yazılırdı.

Tahrîrler, Tahrîr eminleri tarafından ikmâl edildikten ve merkeze dönüldükten sonra, eldeki müsveddeler bir araya getirilirdi. Yukarıda belirtilen mâlûmâtı hâvî ve aynı zamanda idârî teşkilâtı gösteren defterlere " M u f a s s a l D e f t e r l e r " denirdi. Bunun yanı sıra, bu mufassal defterlerden çıkarılan ve yalnız idârî teşkilâtla köy isimlerini ve yıllık hâsıl mikdârlarını gösteren daha muhtasar defterler de hazırlanırdı ki, buna da " M ü c m e l D e f t e r i " veya " İ c m â l D e f t e r i " denirdi. Tahrîr neticelerini gösteren bu defterler, Devlet topraklarının ana ve esâs kaydı olup, kanûn hükmünde oldukları için " T a p u D e f t e r i " veya " T a p u - T a h r î r D e f t e r i " olarak da zikredilmiştir. Bu defterlerden istifâde etmek sûretiyle, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde bulunan her köy ve kasabadaki yetişkin erkek nüfûsu, tasarruf ettikleri toprak mikdârını, her köyün kimin tîmâr veya vakfı veyahut da mülkü olduğunu tespit etmek mümkündür.

Bugün büyük bir kısmı İstanbul Başvekâlet Arşivi'nde, bir kısmı da Ankara Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde bulunan bu defterlerden, araştırma konumuz olan Yeni-il'e âit ana kaynak mâhiyetinde 5 defter mevcuttur.

Bu açıklamalardan sonra, şimdi bölgede yapılan tahrîrleri yâni " T a p u D e f t e r l e r i "ni ve Yeni-il'in idârî teşkilâtını gözden geçirelim.

1- 955(1548) Senesi Tahrîri ve Buna Göre Yeni-il'in Teşkilâtı :

Yeni-il ve havâlisi ilk def'a evâsıt-ı Rebîü'l-âhır 955(20-31 Mayıs 1548) târihinde tahrîr edilmiştir. Bu mufassal tahrîr defteri[77], 69 sahifeden ibâret olup, tamamı Yeni-il'e âitdir. Defterin başında Yeni-il'e âit bir kanûn-nâme bulunup[78], bu kanûn-nâmede reâyâ ile cemâatlerin vereceği vergiler ve cürümlerle ilgili husûslar bulunmaktadır. Defterin sonunda ise, evâil-i Ramazan 957(13-23 Eylûl 1550) târihinde tesbit edilmiş, Yeni-il'in hudûtnâmesi bulunmaktadır[79]. Tahrîr hey'etinde, Dergâh-ı âlî çavuşlarından Ali Çavuş, Bozok Sancak-beyi İsâ Bey ile Yeni-il Kadısı Mevlânâ Muhyiddin Efendi'nin vazîfe gördüğü belirtildiği halde[80], defterin kim tarafından hazırlandığına dâir herhangi bir kayda rastlanılamamıştır.

77- BA, TD,nr.262.
78- BA, Aynı defter,s.1-6 (Bu kanûn-nâme için bk. Ek I).
79- BA, Aynı defter,s.67-69 (Bu hudûtnâme için bk. Ek III).Hudûtnâmenin tesbitinde vazîfe alan ve vazîfesini başarıyle yerine getiren Rum çavuşlarından 4.000 akça tîmâra mutasarrıf Mustafa'ya, Bozok Sancak-beyi İsâ Bey'in arzı mûcebince 2050 akça buyurulmuştur(Bk.BA,KK,Ruûs,nr.209,s.94).
80- BA,TD,nr.262,s.67.

Bu defterde kazâ olarak teşkîl edilen ve nereye bağlı olduğu belirtilmeyen Yeni-il'in, Yeni-il[81], Aşudlu(اشودلو)[82], Ağça-Kal'a[83] ve Mancınık[84] nâhiyelerinden müteşekkil olduğu belirtilmektedir; bu nâhiyeler, bundan sonraki defterlerde de olduğu gibi, belli bir merkeze sâhip olmaksızın, coğrafî ve idârî mânâda bir mıntıkayı içine alıyordu[85].

Yeni-il nâhiyesi, bugün Sivas'a bağlı kazâ merkezi olan Kangal ile bu kazâya bağlı Kavak, Deliktaş, Çetinkaya ve Kuşkayası bucaklarının bulunduğu bölgeyi; Aşudlu nâhiyesi ise, yine bugün Sivas'a bağlı kazâ merkezi olan Divriği'nin batı taraflariyle, bu kazâya bağlı Sincan bucağının bulunduğu yerleri ve Kangal'ın doğusu ile Kangal'a bağlı Alaca-Han ve Çetinkaya bucaklarının bulunduğu havâliyi içine almaktaydı. İsmine sâdece bu defterde rastlanan Ağça-Kal'a nâhiyesi de, bugün Kangal'a bağlı bucak olan Alaca-Han'a bağlı Ağça-Kal'a köyününün bulunduğu bölgede yer alıyordu. Kezâ, bundan sonraki defterlerde ismine rastlanılamayan Mancınık nâhiyesi dahi, bugün Kangal'ın güneyinde olan ve buraya bağlı bulunan Mancınık köyü ile Kangal kazâsı arasındaki mıntıkada teşkil edilmişti.

81- BA, TD, nr.262, s.7-27.
82- BA, Aynı defter, s.27-34.
83- BA, Aynı defter, s.34-35.
84- BA, Aynı defter, s.35-41.
85- "Nâhiye" deyimi, Osmanlı İmparatorluğu'nda, "Nâhiye-i Rum (M.Tayyib Gökbilgin, 15.ve 16. asırlarda Rum eyâleti, Vakıflar Dergisi, VI, 1965, 51; Aynı yazar, XV-XVI. asırlarda Edirne ve Paşa Livâsı, İstanbul 1952, s.8)" , "Nâhiye-i Nusaybin tâbi'-i nâhiye-i Mardin der livâ'-i Amid(Nejat Göyünç, XVI. yüzyılda Mardin sancağı, İstanbul 1969, s.38, no. 12)" ve "Kovans nâhiyesi ve kendisine tâbi Yağmurderesi nâhiyesi(İsmet Miroğlu, XVI. yüzyılda Bayburt sancağı, İstanbul 1975, s.27)" misâllerinde de olduğu gibi, cihet, taraf, bölge ve hattâ vilâyet karşılığı olarak kullanılmıştır."Nâ-

2- 991(1583) Senesi Tahrîri ve Buna Göre Yeni-il'in Teşkilâtı :

Yeni-il'in mufassal olarak evâsıt-ı Muharrem 991(5-15 Şubat 1583) târihinde yapılan ikinci tahrîri olan bu defterin iki nüshası mevcuttur. Bu nüshalardan birisi İstanbul Başvekâlet Arşivi'nde[86] ve aynı târihde yazılmış diğer bir nüshası da, Ankara'da Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde bulunmaktadır[87]. İki defter de tarafımızdan incelenmiş olup, nüshalar arasında bir fark bulunmadığından, çalışmalarımız esnâsında Başvekâlet Arşivi'ndeki nüsha kullanılmıştır. Tetkik konusu olan defter, 351 sahifeden müteşekkil olup, tamamı Yeni-il'e âitdir. Defter, Âsitâne-i Sâ'adet'de Baş-defterdâr olan İbrahim Efendi tarafından hazırlanmış olup[88], baş tarafında Yeni-il'e âit bir kanûn-nâme bulunmaktadır[89]. Reâyânın vereceği vergiler ve cürümlerle ilgili husûsları ihtivâ eden bu kanûn-nâme, daha önce Ankara nüshasından naklen neşredilmiştir[90]. Defterde ayrıca, evâsıt-ı Şa'bân 990(1-10 Eylûl 1582) târihinde tesbit edilmiş, Yeni-il'in hudût-nâmesi bulunmaktadır[91].

---

hiye" deyimi hakkında daha fazla malûmat için bk. M.Tayyib Gökbilgin, Nâhiye, İslâm Ansiklopedisi, IX,37-39; Halil İnalcık, Adâletnâmeler, Belgeler, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, II(Ankara 1967),76-77.

86- BA,TD,nr.604.

87- Tapu-Kadastro, Kuyûd-ı Kadîme, TD,nr.138.

88- BA,TD,nr.604,s.344.

89- BA,Aynı defter,s.1-7.

90- Ö.Lütfi Barkan, Kanûnlar, s.75-86. Kanûn-nâmenin İstanbul Başvekâlet Arşivi'ndeki nüshası için bk. Ek II.

91- BA,TD,nr.604,s.344-345. Bk. Ek. IV.

Bu târihde Sivas sancağına bağlı olduğu kaydedilen Yeni-il kazâsı[92], Kara-Tonus(قره تونس)[93], Zamantu(صامنتو)[94], Yeni-il[95], Gürün[96] ve Aşudi(Aşudlu)[97] nâhiyelerinden teşekkül ediyordu. Nâhiye isimlerinden de anlaşılacağı üzere, 955(1548) târihine nazaran, bu târihde Yeni-il kazâsının bünyesinde bâzı değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. 955(1548)'de ismi zikredilen Ağça-Kal'a ve Mancılık nâhiyelerinin ismi, 991(1583)'de zikredilmemiş; buna mukabil Kara-Tonus, Zamantu ve Gürün nâhiyeleri teşkîl edilmiştir.

Bugünkü Şarkışla ilçesi ile bu ilçeye bağlı Altın-Yayla ve Akça-Kışla bucağını ve Sivas'a bağlı Ulaş bucağı civârını içine alan Kara-Tonus nâhiyesi, ismini, Şarkışla'nın kuzeyinde bulunan Kara-Tonus dağlarından almış olmalıdır[98]. Nâhiyenin 955(1548) târihinde ismine tesâdüf edilememesine rağmen, 991 (1583)'de kendisine bağlı yerlerin bâzısının, 955(1548)'de Bozok livâsından ifrâz edildiği görülmektedir[99]. Bu bakımdan, 991(1583)'de kendisine bağlı bâzı yerlerin, 955(1548)'de Bozok livâsından ifrâz edilerek hiç bir nâhiyeye bağlı olmaksızın Yeni-il kazâsı içinde zikredilmesi, nâhiyenin 955(1548)'den biraz sonra teşkîl edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Bugünkü Gürün kazâsı ile bu kazânın kuzey-batı ve kuzey-doğu taraflarını içine alan Gürün nâhiyesinin, 954(1548) târihli Divriği tapu defterinde, Divriği livâsına bağlı nâhiye olduğu görülmektedir[100].

92-BA,TD,nr.604,s.10.
93-BA,Aynı defter,s.238-258,333-334.
94-BA,Aynı defter,s.258-264.
95-BA,Aynı defter,s.264-287,296-301,316,320,322,329,331-339.
96-BA,Aynı defter,s.288-295,321,335,340-341.
97-BA,Aynı defter,s.301-332,334,337,339.
98-Bk. Tezin sonundaki Yeni-il Kazâsı Haritası.
99-BA,TD,nr.262,s.66.
100-BA,TD,nr.252,s.189-203.

Bu bakımdan bu nâhiyenin de, 991(1583)'de Divriği livâsından ifrâz edilerek, Yeni-il kazâsına dâhil edildiği anlaşılmaktadır. Zamantu nâhiyesinin ise, kendisine tâbi köy isimlerinden de anlaşılacağı üzere, cemâatlerden teşekkül etmiş olduğundan, Yeni-il kazâsının hangi bölgesinde teşkîl edildiğini ve 12 Zilhicce 934-25 Receb 936(28 Ağustos 1528-25 Mart 1530) târihinde tertîb edilen Maraş tapu defterinde, Maraş'a bağlı nâhiye olan Zamantu nâhiyesi ile bir ilgisi olup olmadığı hakkında şimdilik bir şey söyleyemiyeceğimizi belirtmeliyiz[101].

3- 1006(1597) Senesi Tahrîri :

Ankara'da Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi, Evkaf kısmında bulunan ve 19 varakdan ibâret olan bu defter[102], Yeni -il'deki bâzı cemâatlerin tahrîrini muhtevîdir[103]. Evâil-i Safer 1006(13-23 Eylûl 1597) târihinde tanzîm edilen defterin[104], kim tarafından hazırlandığına dâir bir kayda tesâdüf edilememesine rağmen, Yeni-il Kadısı Nurullah'ın mârîfetiyle hazırlandığı anlaşılmaktadır[105].

Bahis konusu defter, daha önce de belirttiğimiz gibi, sâdece bâzı cemâatlerin tahrîrini ihtivâ ettiğinden, bu târihde kazânın idârî teşkilâtına dâir malûmat verilememiştir.

101- BA,TD,nr.142,s.348-398.
102- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174.
103- "Defter-i ba'zı re'âyâ tâbi'-i hâshâ-yı Yeni-il 'an evkaf-ı merhûme ve mağfurünlehâ Vâlide Sultan-ı Murad Hân tâbe serahu ki..."(Tapu-Kadastro, Aynı defter, 1b).
104- "Sûret-i defter-i cedît-i mufassal-ı hâkânî budur ki, nakl olundu, tahrîren fî evâil-i şehr-i Saferü'l-muzaffer min şühûr sene sitte ve elf"(Tapu-Kadastro,Aynı defter,19a).
105- "Harrerehu ma fihi bi-ma'rîfet-i Nurullah el-Kadı-i Yeni-il" (Tapu-Kadastro,Aynı defter,19a).

4- 1040(1630-31) Senesi Tahrîri ve Buna Göre Yeni-il'in Teşkilâtı :

Mâliye defterleri tasnifinde bulunan bu defterin[106], baş kısmında, özellikle cemâatlerin kaydedildiği kısımda ve belki de sonunda bir kısım yaprağın kopuk olması sebebiyle, tertîb târihini tesbitte güçlük çekilmektedir. Bununla beraber muhtelif sahifelerde geçen 1040(1630-31) târihinden[107], defterin Sultan IV. Murad devrinde tertîb edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumu ile 250 sahifeden ibâret olan defterin, başı ve belki de sonunun eksik olması dolayısiyle, kim tarafından hazırlandığı tesbit olunamamıştır.

Bu defterde de Yeni-il kazâsının bağlı olduğu sancak belirtilmeksizin, Yeni-il[108], Tonus(Kara-Tonus)[109], Gürün[110] ve Aşudi(Aşudlu)[111] nâhiyelerinden meydana geldiği kaydedilmiştir. 991(1583) târihine göre, sâdece Zamantu nâhiyesinin ismine tesâdüf edilemeyen kazânın, idârî teşkilâtını koruduğu görülmektedir.

5- 1051(1641-42), 1054(1644) ve 1063(1652-53) Senesi Tahrîri ve Buna Göre Yeni-il'in Teşkilâtı :

Yeni-il'in 1051(1641-42), evâhir-i Şevvâl 1054(20-30 Aralık 1644) ve 1063(1652-53) târihlerinde yapılan üç tahrîrini

----

106- BA,MAD,nr.14679.

107- "Öşr-i gılâl-ı karye-i Altun Değin 'an hâshâ-yı Yeni-il 'an evkaf-ı şerîfe merhûme Vâlide Sultan... 'an vâcib sene 1040"(BA,Aynı defter,s.124); "Öşr-i gılâl-ı karye-i Kaya-Pınar 'an hâshâ-yı Yeni-il 'an evkaf-ı şerîfe-i merhûme Vâlide Sultan... 'an vâcib sene 1040"(BA,Aynı defter, s.127), ayr. bk. BA,Aynı defter,s. 128-133.

108- BA,Aynı defter,s.148-174.

109- BA,Aynı defter,s.174-185.

110- BA,Aynı defter,s.185-200.

111- BA,Aynı defter,s.201-216.

ihtivâ eden bu defter, Mâliyeden Müdevver Defterler tasnifinde bulunmaktadır[112]. 1-159. sahifeleri arasında bulunan birinci tahrîrde, Yeni-il mufassal olarak tâbi cemâatler ve meskûn yerleri ile beraber tahrîr edilirken, 162-199. sahifeleri arasında bulunan ikinci tahrîrde, perâkende ve perişan bir hâldeki cemâatler ile Yeni-il kazâsına tâbi köylerin hubûbat öşrü mukataası ve 201-244. sahifeleri arasında bulunan üçüncü tahrîrde ise, meydana gelen bir salgın hastalık üzerine, nüfûsun noksânını tesbit etmek gâyesiyle yalnız meskûn yerler tahrîr edilmiştir. Yeni-il'in 1-199. sahifeleri arasını ihtivâ eden tahrîrinin yâni 1051 (1641-42) ve 1054(1644) seneleri tahrîrinin Osman Ağa tarafından yapıldığı belirtilmesine rağmen[113], 1054(1644) tahrîrinin , Yeni-il voyvodası Mehmed Ağa'nın tahrîrine müsteniden Osman Ağa tarafından vücûda getirildiği anlaşılmaktadır[114]. 201-244. sahifeler arasında bulunan 1063(1652-53) senesine âit üçüncü tahrîri, Yeni-il Voyvodası Abaza Hasan Ağa tarafından yapılmıştır[115].

1051(1641-42) târihinde Yeni-il kazâsının, Yeni-il[116], Tonus(Kara-Tonus)[117], Aşudi(Aşudlu)[118] ve Gürün[119] nâhiyelerinden, 1063(1652-53)'de de yine Yeni-il[120], Tonus[121], Aşudi[122] ve Gürün[123] nâhiyelerinden müteşekkil olduğu belirtildiği hâlde, kazânın hangi sancağa bağlı olduğu belirtilmemiştir.

112- BA,MAD,nr.6159.
113- BA,Aynı defter,s.201.
114- BA,Aynı defter,s.162,177.
115- BA,Aynı defter,s.201.
116- BA,Aynı defter,s.104-118.
117- BA,Aynı defter,s.119-125.
118- BA,Aynı defter,s.125-136.
119- BA,Aynı defter,s.136-143.
120- BA,Aynı defter,s.202-215.
121- BA,Aynı defter,s.216-221.
122- BA,Aynı defter,s.222-231.
123- BA,Aynı defter,s.231-244.

6- 1063(1652-53)'den Sonra Yeni-il Kazâsının İdârî Vaziyeti :

Osmanlı Devleti'nde muhtelif vilâyetlere bağlı olan kazâların idârî vaziyetlerine dâir toplu malzemenin az oluşu sebebiyle, Yeni-il kazâsının 1063(1652-53)'den sonraki idârî durumuna da temâs lüzûmunu hissediyoruz.

Yeni-il, 1184(1770-71) târihli idârî teşkilâta âit bir yazmada, Sivas sancağına bağlı kazâ olarak görüldüğü[124] gibi, 1191-1201(1777-1786/87) yılları arasındaki Mâlikâne kayıtlarını ihtivâ eden defterin başındaki Osmanlı İmparatorluğu'nun idârî teşkilâtının verildiği bir listede de,"K a z â ' - i T ü r k m â n - ı Y e n i - i l" adiyle yine Sivas'a bağlı kazâ olarak gösterilmektedir[125]. Kezâ, XIX. yüzyılın başlarında Osmanlı idârî teşkilâtına âit bir risâlede, "T ü r k m â n - ı Y e n i - i l" adıyle Sivas'a bağlı bulunduğu, Gürün, Kangal ve Haleb Türkmenleri'nin de aynı kazâ dâhilinde yer aldığı belirtilmektedir[126]. 1264(1847-48)'den 1271(1854-55) târihine kadar gelen Devlet salnâmelerinde, yine Sivas'a bağlı kazâ olduğu görülen Yeni-il'in[127], bundan sonraki târihleri ihtivâ eden salnâmelerde, Sivas'a tâbi kazâlar arasında ismi zikredilmemektedir. Çünkü, kazâ dâhilinde bulunan Yeni-il Türkmenleri'nin, 29 Şevvâl 1271(15 Temmuz 1855) târihli bir vesîkada, Bozok sancağındaki Sorgun, Akdağ, Karahisâr-ı Behremşâh ve Boğazlıyan'a kadar ge-

---

124- İsmail Erünsal Özel Kütübhânesi'ndeki nüsha, s.60.

125- BA,MAD,nr.9550,s.4.

126- İzzet Tan, XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı idârî teşkilâtına dâir bir risâle, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Mezûniyet Tezi, Tarih Semineri Kütübhânesi, Tezler, nr. 1661, s.10.

127- Devlet Salnâmesi, sene 1264, s. 117-118; sene 1265, s. 80; sene 1266, s. 80; sene 1267, s. 73; sene 1268, s. 72; sene

lerek, mezkûr yerlere iskân edildiğinin kaydedilmesi[128], bugünkü Sivas'ın güney kısmını teşkîl eden kazânın lağvedildiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu arada, Yeni-il'in 1272(1855-56)'den 1274(1857-58) târihine kadarki salnâmelerde, "A ş î r e t - i Y e n i - i l K a y m a k a m l ı ğ ı , m a k a r r ı S u n g u r l u" adı ile Ankara livâsına bağlı kazâ olarak zikredilmesi[129], Yeni-il Türkmenleri'nin büyük bir kısmının, bugün Çorum'a bağlı kazâ olan Sungurlu'ya kadar geldiğini ve burada kendilerine yeniden kazâî bir statü verildiğini ortaya çıkarmaktadır. Yine bu arada, 15 Cumâde'l-ûlâ 1275(21 Aralık 1878) târihli bir vesîkada, Yeni-il kazâsının lağvedilerek, Yeni-il Türkmenleri'nden olan cemâatlerin meskûn bulundukları vilâyet ve kazâlara ilhâk olunduğu belirtilmesine rağmen[130], 1276(1859-60)'dan 1282(1865-66)'ye kadarki salnâmelerde, yine "A ş î r e t - i Y e n i - i l K a y m a k a m l ı ğ ı , m a k a r r ı S u n g u r l u" adiyle, Ankara livâsına bağlı kazâ olduğu görülmektedir[131]. Yeni-il kazâsının bu son târihden sonra ismine tesâdüf edilememesi, kazânın mezkûr târihden sonra tamamen lağvedildiğini göstermektedir.

1269, s. 74; sene 1270, s. 81; sene 1271, s. 70.

128- BA,Cevdet-Dâhiliye,nr.599,lef 1.

129- Devlet Salnâmesi, sene 1272,s.93; sene 1273, s. 99; sene 1274, s. 107.

130- BA,Cevdet-Dâhiliye,nr.5122.

131- Devlet Salnâmesi, sene 1276, s. 137; sene 1277, s. 142; sene 1278, s. 143; sene 1279, s. 150; sene 1280, s. 174; sene 1281, s. 178; sene 1282, s. 166.

7- Yeni-il Kazâsının İdâresi Hakkında :

Yeni-il kazâsının idâresi ile mükellef vazîfelileri toplu olarak tesbit edebilmek, ancak muhtelif vesîkalarda ve kaynaklarda verilen malûmatın bir araya getirilmesi ile mümkündür. Her ne kadar, Osmanlı İmparatorluğu'nda bir kazânın idâresi ile vazîfelendirilmiş kimselerin kimler olduğu hakkında bilinen çok şey varsa da, burada doğrudan doğruya resmî kaynaklardan vazîfelilerin tesbiti ve bunların diğer bilgilerle tamamlanması yoluna gidilmesinin daha faydalı olacağı düşünülmüştür.

K a d ı : Bilindiği gibi kadılar, bulunduğu kazânın idârî ve adlî yetkilisidir[132]. Yeni-il'in ilk kadılarından biri, 955 (1548) târihli Yeni-il tapu defterinde ismi belirtilen Muhyiddin Efendi[133] olup bu zâtın gurre-i Zilhicce 961(28 Ekim 1554) târihinde dahi kadılık hizmetinde bulunduğu görülmektedir[134]. Evâhir-i Safer 998(30 Aralık 1589-8 Ocak 1590)'da Abdülmuhyi[135], evâil-i Safer 1006(13-23 Eylûl 1597)'da Nûrullah[136] ve evâsıt-ı Şevvâl 1146(17-26 Mart 1734)'da ise Seyyid Ebûbekir'in[137] Yeni-il'de kadılık yaptıkları belirmektedir.

V o y v o d a : Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan almış olduğu idârî bir müessese olan voyvodalığın, Osmanlı idârî sisteminde muhtelif anlamlar taşıdığı ve bunların idâre ettikleri yerlerin, havâss-ı hümâyûna, sultanlara, beylerbeyilerine, vezîrlere ve sancak-beylerine âit arâziler olduğu gö-

---

132- Kadıların vazîfeleri hakkında daha geniş malûmat için bk. Mustafa Akdağ, Türkiye'nin iktisâdî ve içtimâî târihi, II, 63-75.

133- BA,TD,nr.262,s.67.

134- BA,MD,nr.I,s.296,hük.1213.

135- BA,MD,nr.65,s.227,hük.956.

136- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,19a.

137- ATA,s.193.

rülmektedir[138]. Tâyin edildikleri vilâyet, şehir ve nâhiyelerdeki umûmî âsâyiş ile emniyeti temin etmek, hâsları idâre etmek, vâridâtı toplamak gibi vazîfeleri üzerinde bulunduran voyvodalar, sancak-beyleri ve kadılar tarafından kontrol edilmekteydiler[139].

Bunun yanı sıra, konar-göçer aşîretler, gerek hâs şeklinde ve gerekse bir sancağın vergi dâiresine dâhil olarak mukataaya verilmek suretiyle idâre edildiği zaman, başlarında Devlet tarafından tâyin edilmiş bir voyvoda bulunuyordu. Başlarında bulunduğu konar-göçer aşîretlerin vergisini toplayan ve inzibatlarını temin eden voyvodalar, umûmiyetle "T ü r k m e n v o y v o d a s ı" veyahut da "T ü r k m e n a ğ a s ı" ismiyle bilinmekteydiler[140].

Mevcut kayıtlar dâhilinde, Yeni-il kazâsının Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı olduğu 1040(1630-31) târihinde, mukataaya verilmesiyle beraber başına bir voyvoda tâyin edildiği ve mezkûr târihde Hasan Ağa'nın[141], 1054(1644)'de Mehmed Ağa'nın[142], 1057(1647)'de Mustafa Ağa'nın[143], 1058(1648)'de Abaza Hasan Ağa'nın[144] ve aynı sene içinde Ak Ali Ağa'nın[145] Yeni-il Türkmen

----

138- Nejat Göyünç, XVI. yüzyılda Mardin sancağı, s.53.

139- İ.Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı, Ankara 1948, s.321, not 3.

140- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.18.

141- BA, MAD, nr.14679, s.148.

142- BA, MAD, nr.6159, s.162, 177.

143- TSMA, De.4166, s.1.

144- Abaza Hasan Ağa, Haydar-oğlu isyânının bastırılmasındaki başarısından dolayı, Yeni-il Türkmen voyvodalığı ile mükâfatlandırılmıştır (Mücteba İlgürel, Abaza Hasan Paşa isyânı, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, basılmamış doçentlik tezi, İstanbul 1976, s.53).

145- TSMA, De.4166, s.1; Vecihî, Târih, Süleymaniye-Hamidiye Kütübhânesi, nr.917, 36b, Ak Ali Ağa, Ocak ağalarının Abaza Hasan Ağa'ya husûmeti sebebiyle, aynı yıl içinde Abaza

voyvodalığında bulunduğu görülmektedir. 1063(1652-53) târihinde de voyvodalık vazîfesinde bulunan Abaza Hasan Ağa[146], 3 Şevvâl 1063(27 Ağustos 1653) târihine kadar bu vazîfede kalmış[147] ve bu târihden sonra Hadım Karındaşı Hasan Ağa'ya Yeni-il voyvodalığı verilmiştir[148]. Yine mevcut kayıtlara göre, evâil-i Zilka'de 1108(22-31 Mayıs 1697)'da Pehlivân-zâde İsmail[149], 9 Receb 1130(8 Haziran 1718)'de Viranşehirli Ahmed Ağa[150], 1728[151], 1758[152] ve 1175(1761-62)'de[153] Çapan-oğlu Ahmed Ağa, Safer 1181(29 Haziran-28 Temmuz 1767)'de Abaza Mehmed Paşa[154], 1773'de Çapan-oğlu Ahmed Paşa'nın büyük oğlu ve Bozok sancağı mütesellimi Mustafa Bey[155] ve 1783'de ise Çapan-oğlu Ahmed Paşa'nın küçük oğlu ve Bozok sancağı mutasarrıfı Süleyman Bey[156],

---

Hasan Ağa'nın yerine voyvoda tâyin edilmiştir(Mücteba İlgürel, Aynı eser,s.54).

146- BA,MAD,nr.6159,s.201.

147- Mücteba İlgürel,Aynı eser,s.76.

148- Naima,Târih,V(İstanbul 1280),342. Ayr.bk. Mücteba İlgürel, Aynı eser,s.76,not 48.

149- ATA,s.114.

150- BA, D-HMH-YTH, 1 numaralı kot.

151- Özcan Mert, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Çapan-oğulları, Hacettepe Üniversitesi, Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi, basılmamış doktora tezi,Ankara 1979,s.25.

152- Özcan Mert,Aynı eser,s.29. İ.Hakkı Uzunçarşılı ise, 1752'den sonra voyvodalık yaptığını zikretmesine rağmen, kesin bir târih vermemektedir(bk. Çapan-oğulları, Belleten , XXXVIII/150,Ankara 1974,217).

153- BA, D-HMH-YTH, 1 numaralı kot.

154- BA,Cevdet-Zaptiye,nr.258.

155- Özcan Mert,Aynı eser,s.36-37.

156- BA,MD,nr.182,s.7,hük.23-24.

Yeni-il Türkmen voyvodalığını uhdelerinde bulundurmuşlardır. Kezâ, Yeni-il'i Darbhâne-i âmire tarafından zabt ve idâre olunduğu zamanlarda da başında bir voyvoda bulunmaktaydı; meselâ, Yeni-il'in Darbhâne'ye bağlı olduğu 9 Zilhicce 1247(10 Mayıs 1832) târihinde Süleyman Efendi[157] ve 15 Zilka'de 1255(20 Ocak 1840) târihinde de Dergâh-ı âlî kapucu-başılarından Elhâc Hasan Ağa, voyvodalık vazifesini ifâ etmekteydiler[158]. "T ü r k m e n A ğ a s ı" ismiyle bilinen Yeni-il voyvodaları, Yeni-il kazâsının Kangal köyünde oturmaktaydılar[159].

Voyvodalık müessesesi, 3 Kasım 1839'da ilân edilen Tanzîmat Fermânı ile lağvedilmiş ve yerine 1842 Martından itibâren "Kazâ Müdirleri" tâyin edilmeye başlanmıştır[160]. Bununla berâber bu statünün Yeni-il'de de tatbik edilip edilmediği hakkında, başvurduğumuz kaynak ve tedkiklerde herhangi bir kayda rastlayamadık. Ancak, mukataaya verilerek idâre olunan Yeni-il'in, zikredilen 1842 Martına kadar voyvodalar tarafından idâre olunduğu tahmin olunabilir.

K a y m a k a m : Tanzîmat'dan sonra Sancak mutasarrıflarına "k a y m a k a m", kazâ kaymakamlarına da "m ü d i r" denilmesine rağmen[161], Devlet salnâmelerinde Yeni-il kazâsı kaymakamlık olarak kaydedilmiş, tesbit edebildiğimize göre de, 1264(1847-48) ve 1265(1848-49) târihlerinde, sâniyeden İsmâil

---

157- BA, Cevdet-Zabtiye, nr.2412.

158- BA, İrâde-Dâhiliye, nr.282, lef 1 ve 2.

159- Halil Sahillioğlu, Dördüncü Murad'ın Bağdad seferi menzilnâmesi(Bağdad seferi harp jurnali), Belgeler, Türk Tarih Belgeleri Dergisi, II/3-4(Ankara 1967), 32-33.

160- Musa Çadırcı, Osmanlı Türkiyesi yönetiminde yenilikler 1826-1856, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Yakınçağ Tarihi Kürsüsü, basılmamış doçentlik tesi, Ankara 1979, s.24, 125.

161- Bk. A. Cevdet Paşa, Ma'rûzât, yay. Yusuf Halaçoğlu, İstanbul 1980, s.122.

Bey'in[162]; 1266(1849-50)'da Hâcegândan Rif'at Efendi'nin[163]; 1267(1850-51) ve 1268(1851-52) târihlerinde Mîrimîrân İsmâil Paşa'nın[164]; 1269(1852-53)'da Kapucu-başı Halim Bey'in[165]; 1270 (1853-54) ve 1271(1854-55) târihlerinde Kapucu-başı Rızâ Bey'in[166]; 1272(1855-56) ve 1273(1856-57) târihlerinde Kapucu-başı Hüseyin Ağa'nın[167]; 1274(1857-58) ve 1275(1858-59) târihlerinde ise Mîralay Murad b. Hüseyin Paşa'nın[168] Yeni-il'de Kaymakamlık görevlerinde bulunduğu görülmektedir.

S u b a ş ı : Bilindiği gibi subaşılar, kadının buyruğu altında doğrudan doğruya bulunduğu yerdeki sosyal düzeni sağlayan kimselerdir[169]. Yeni-il'in voyvodalıkla idâre olunduğu zamanlarda, mukataa yoliyle subaşıların da görev yaptığı görülmektedir. Mesəlâ, 1040(1630-31)'da, Yeni-il kazâsında iki subaşının vazîfe yaptığı ve birinin kazâ dâhilindeki meskûn yerlerde ve diğerinin de konar-göçer cemâatlerin yaylakçılık yaptığı yerlerde bulunduğu zikredilmektedir[170]. 1051(1641-42)'de de, meskûn yerlerin teşkîl ettiği Gürün nâhiyesinde bir, Yeni-il nâhiyesinde iki, Aşudi nâhiyesinde iki ve Tonus nâhiyesinde iki subaşının hizmette bulunduğu belirtildiği gibi[171], cemâatlerden teşekkül eden nâhiyelerde de, subaşıların vazîfe aldığı zikredilmektedir[172].

162- Devlet Salnâmesi, sene,1264,s.117-118; sene 1265, s.80.
163- Devlet Salnâmesi, sene 1266,s.80.
164- Devlet Salnâmesi, sene 1267,s.73; sene 1268,s.72.
165- Devlet Salnâmesi, sene 1269,s.74.
166- Devlet Salnâmesi, sene 1270,s.81; sene 1271,s.70.
167- Devlet Salnâmesi, sene 1272,s.67; sene 1273,s.66.
168- Devlet Salnâmesi, sene 1274,s.74; sene 1275, s.71.
169- Mustafa Akdağ, Aynı eser, II,70.
170- BA, MAD, nr.14679, s.136,139.
171- BA, MAD, nr.6159, s.97-98.
172- Bu nâhiyeler hakkında bk. s. 156.

B o y - b e y i : Yeni-il Türkmenleri'nden olan büyük teşekküllerin başında idâreci olarak bulunan boy-beylerinin kimler olduğu hakkında bir kayda tesâdüf edilememesine rağmen, Rakka ve Haleb sancağındaki Arab aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine karşı bir sed teşkîl etmek gâyesiyle, 21 Ocak 1691'de bâzı konar-göçer cemâatlerle beraber Yeni-il Türkmenleri'nden bir kısım cemâatlerin iskâna memûr olması ve bu husûsa dâir mezkûr târihde Yeni-il Türkmenleri'ne bağlı boy-beylerine hitâben bir fermânın gönderilmesi[173], bunların başında idâreci olarak boy-beylerinin bulunduğunu göstermektedir. Boy-beyleri, boyu teşkîl eden cemâatlerin başındaki kethudâ ve ihtiyârların, o şahsı boy-beyi olarak kabul edeceklerine dâir kanâatları açıklandıkdan sonra Devlet tarafından tâyin edilmekde ve kendilerine bir beylik berâtı verilmekteydi[174].

C e m â a t K e t h u d â s ı : Yeni-il kazâsında bulunan konar-göçer cemâatlerin başında idâreci olarak kethudâlar görev yapmaktaydı. Başında bulundukları cemâatlerin vermekle mükellef olduğu vergilerini Vakfa vermeyi taahhüt eden[175] ve Yeni-il kadısının arzı ile Devlet tarafından onaylanarak görevlendirilen bu kethudâlar[176], cemâatleri için yararlı ve bu

---

173- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.55-56.
174- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.13.
175- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.14.
176- Meselâ, Ağça-Koyunlu cemâati kethudâsı olan Halil'in vefâtı üzerine, Yeni-il Kadısı Muhyiddin'in mektûbu ile yerine oğlu Ali, gurre-i Zilhicce 961(28 Ekim 1554)'de kethudâ tâyin edildiği gibi(BA,MD,nr.1,s.296,hük.1213); Pehlivanlu cemâatinin kethudâlığı da, yine Yeni-il Kadısının arzı mûcibince, selh-i Rebîü'l-âhır 961(3 Nisan 1554)'de Uğurlu'ya verilmiştir(BA,KK,Ruus,nr.211,s.24).

vazîfenin uhdesinden gelebilecek kimselerden seçilmekteydiler[177]. Kethudâ seçiminde, cemâat mensublarının da önemli bir rol oynadığı görülmektedir[178].

Y e n i - i l M u h â f ı z ı : 29 Cumâde'l-ûlâ 996 (26 Nisan 1588) târihli bir vesîkanın, aynen "Yeni-il muhâfazasına Tanrıvermiş nâm kimesne ta'yîn olunup emri yazılup Mehmed Ağa'ya verilmişdir" şeklinde bir kaydı ihtivâ etmesi[179], Yeni-il kazâsının muhâfızlığı ile ilgili kimselerin de vazîfe aldığını göstermektedir. Muhtemelen Yeni-il'in voyvodalıkla idâre olunmadığı yâni mukataaya verilmediği zamanlarda tâyin olunan bu muhâfızlar, voyvodaların görevleri arasında bulunan emniyet ve inzibat işlerini sağlamakda idiler.

177- Kezâ, Horbendelü cemâatine kethudâ olan Hamza Fakih içün, Yeni-il Kadısı'nın "...yarar, maslahat-güzâr ve kethudâlık uhdesinden gelür deyü..."ilâm etmesiyle, 22 Şâban 962(12 Temmuz 1555)'de berât verilmiştir(BA,KK,Ruus,nr.213,s.217).

178- Meselâ, evâhir-i Safer 998(29 Aralık 1589-8 Ocak 1590) târihli bir nişân-ı hümâyûnun "Yeni-il Kadısı Abdülmuhyi mektûb gönderüp kazâ'-i mezbûra tâbi' Tohtemürlü nâm cemâ'at ahâlîsi meclis-i şer'e gelüp bi'l-fi'il kethudâları olan Bayram Hoca içlerinde bile olmadığından mâ'adâ, kethudâlık uhdesinden gelmeğe kâdir olmayup, kethudâlığa müte'allik olan umûrları mu'attal kalup Kızıl Ali-oğlu dârende Hasan içün kadîmden kethudâ oğlu olup kethudâlık hizmeti uhdesinden gelür yarardır deyü mezkûr verilmek recâ eylediklerin arzetmeğin berât-ı hümâyûn verilmişdir" (BA,MD,nr.65,s.227,hük.956) kaydını ihtivâ etmesi, kethudâ seçiminde, cemâat ahâlisinin de önemli bir rolü olduğunu göstermektedir.

179- BA,MD,nr.64,s.220,hük.570.

Y e n i - i l M ü t e v e l l î s i : Yeni-il kazâsı mahsûllerinin rüsûmu ile sâir vergilerini toplamak ve bunları vakfın asıl mütevellîsine teslim etmek üzere, bir mütevellî tâyin edilmekteydi. Atîk Vâlide Sultan(Nurbanu Sultan) vakfiyyesinde, gâyet dirâyetli, emin, re'y ve fikir sâhibi, aynı zamanda emsâli arasında mütemâyiz vasıfları olan kimselerden seçildiği belirtilen bu mütevellînin, vazîfesi karşılığında yevmî otuz dirhem aldığı belirtilmektedir; ayrıca mütevellînin yanında yevmî 15 dirhem alan ve yine emin, dirâyetli ve adâlet-perver evsâfı hâiz bulunan bir de husûsî kâtib vazîfe almaktaydı. Bahis konusu kâtibin yanında, yevmî beşer dirhem alan iki de yardımcı kâtib bulunmaktaydı[180].

M ü b â ş i r : Yeni-il'de vazîfe alan mübâşirler hakkında fazla bir malûmata sâhip olamamamıza rağmen, bunların konar-göçer hayat yaşayan cemâatlerin yaylak mahalleri olan mezraa ve yurtların, hangi cemâate âit olduğu husûsunda görev yaptığı anlaşılmaktadır[181].

Bu vazîfelilerin yanı sıra, kazâ dâhilindeki köylerde bulunan imâm, köy kethudâsı ve sâir kimselerin de, bâzı görevlerinin olduğunu belirtmeliyiz. Meselâ reâyâ, buğday, arpa v.s. gibi hubûbat mahsûlü hissesini, kanûnen anbara veya yakın bir pazara götürmemesi hâlinde, mahsûlden alınacak hisse, köyün imâmı, kethudâsı ve ihtiyârları mârîfetiyle ölçülmekde ve yine bunların mârîfetiyle anbara veya yakın bir pazara götürülmekde idi[182].

180- Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Atîk Vâlide Sultan (Nurbanu Sultan) Vakfiyyesi, nr.138, s.101-102.

181- Bk. Ek II(1583 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi).

182- Bk. Ek II(1583 Târihli Yeni-il Kanûn-nâmesi).

İ K İ N C İ   B Ö L Ü M

YENİ-İL KAZÂSINDA NÜFÛS VE YERLEŞME

A) NAHİYELER VE TÂBİ KÖYLER

K ö y l e r : 955(1548) târihli ilk tahrîrde[1], Yeni-il kazâsında meskûn yerlerin az olduğu görülmektedir. Bu durum, kazânın yeni teşkîl edilmesinden ileri gelmiş olmalıdır. Mezkûr târihde, kazâ dâhilinde 74 köy ve 109 mezraa olup, bunlardan 33'ünün meskûn mezraalar olduğu belirtilmiştir. Kazâ dâhilinde bulunan köylerin 50'si Yeni-il, 23'ü Aşudi(Aşudlu) ve 1'i de Mancılık nâhiyesine bağlı bulunuyordu. Bu köylerden Yeni-il'e bağlı olan 4 köy ve Aşudi'ye bağlı olan 1 köyün nüfûsu kaydedilmemiş ve sâdece hâsılları verilmiştir. Mezraaların ise, 30'u Yeni-il'e, 13'ü Aşudi'ye, 16'sı Ağça-Kal'a'ya ve 19'u Mancılık'a; meskûn mezraaların ise 14'ü Yeni-il'e ve 19'u da Mancılık'a bağlı idi.

Yeni-il'e âit 991(1583) târihli defterde[2], Yeni-il kazâsında meskûn yerlerin, ilk deftere göre daha çok olduğu görülmektedir. Bu durum, hiç şüphesiz, Yeni-il'in ilk tahrîre göre daha geniş bir sâhaya yayılması ve bâzı nâhiyelerin yeniden ihdâs edilmesiyle ilgili olmalıdır. Bu târihde kazâ dâhilindeki mevcut köy sayısı 147 olarak belirtilmiştir. Bu köylerin 53'ü Yeni-il'e, 47'si Aşudi'ye, 10'u Gürün'e, 28'i Tonus(Kara-Tonus)'a ve 9'u da Zamantu nâhiyesine tâbi idi. Bu arada Yeni-il nâhiyesine bağlı olan 1 köyün hâsılı verildiği hâlde, nüfûsunun verilmediğini belirtmeliyiz. İlk tahrîrde yer alan Mancılık ve Ağça-Kal'a nâhiyeleri bu tahrîrde ilgâ edilmiş; Gürün, Tonus ve Zamantu nâhiyeleri ise yeniden ihdâs edilmiştir.

1- BA, TD, nr. 262.

2- BA, TD, nr. 604.

1040(1630-31) târihli defterde[3], Yeni-il kazâsı dâhilindeki köy sayısı 143 idi. Bu köylerin 55'i Yeni-il'e, 48'i Aşudi'ye, 25'i Tonus'a ve 15'i de Gürün'e bağlı bulunuyordu. Bu köylerden Yeni-il'e bağlı 6, Aşudi'ye bağlı 3, Tonus'a bağlı 5 ve Gürün'e bağlı 2 köyün hâsılı kaydedildiği hâlde, nüfûsları kaydedilmemiştir. 991(1583) târihinde yer alan Zamantu nâhiyesi ile bu nâhiyeye bağlı köyler, bu târihde yer almamıştır.

1051(1641-42) târihli defterde ise[4], Yeni-il kazâsındaki köylerin 144 adet olduğu görülmektedir. Bu köylerin 54'ü Yeni-il'e, 49'u Aşudi'ye, 26'sı Tonus'a ve 15'i de Gürün'e tâbi idi. Bunlardan Yeni-il'e tâbi 7, Aşudi'ye tâbi 4, Tonus'a tâbi 3 ve Gürün'e tâbi olan 1 köyün hâsılları verildiği hâlde, nüfûslarının kaydedilmediği görülmektedir.

1063(1652-53) târihli defterde[5], Yeni-il kazâsındaki köy sayısı 136 adet olup, bu köylerin 50'si Yeni-il'e, 48'i Aşudi'ye, 24'ü Tonus'a ve 14'ü de Gürün'e bağlı idi. Mezkûr köylerden Yeni-il'e bağlı olan 4, Aşudi'ye bağlı olan 2 ve Tonus'a bağlı 4 köyün nüfûsu belirtilmiyerek, sâdece hâsılları verilmiştir.

Aşağıdaki tablo(bk. Tablo: I) dikkatle incelenecek olursa,

Nâhiye Adı	1548 Köy	1548 Mezraa	1583 Köy	1630-31 Köy	1641-42 Köy	1652-53 Köy
Ağça-Kal'a	-	16	-	-	-	-
Aşudi	23	13	47	48	49	48
Gürün	-	-	10	15	15	14
Mancılık	1	36	-	-	-	-
Tonus	-	-	28	25	26	24
Yeni-il	50	44	53	55	54	50
Zamantu	-	-	9	-	-	-
Yekûn	74	109	147	143	144	136

Tablo: I

3- BA, MAD, nr. 14679.

4- BA, MAD, nr. 6159.

5- BA, MAD, nr. 6159.

955(1548) târihine nazaran, 991(1583) târihinde kazânın köy sayısının hayli artmış olduğu görülmektedir. Bu durum daha ziyâde ilk tahrîre nazaran, kazâ sınırının genişlemesi; daha önce mezraa kaydedilen bâzı yerlerin,991(1583)'de köy hâline gelmesi ve bu meyânda Gürün nâhiyesinin Divriği'den ifrâz olunması ve Tonus ile Zamantu nâhiyelerinin yeniden ihdâs edilmiş olmasından ileri gelmektedir. Böylece 955(1548)'de 74 olan köy sayısı, 991(1583)'de 147'ye yükselmiştir. 1040(1630-31)'da 143 olan köy sayısının, 1051(1641-42'de 144'e çıkması ve 1063(1652-53)'de 136'ya düşmesi, kazâ dâhilinde bâzı köylerde, ziraât yapan cemâatlerin, bir sonraki tahrîrde, o köyde bulunmamasından ileri gelmiş olmalıdır.

Yeni-il kazâsında bulunan köylerin ve mezraaların nâhiyelere göre dağılışını gördükden sonra, bu nâhiyedeki köylerin muhtelif târihlerdeki nüfûslarına, yetiştirdiği ürünlere ve yıllık gelirlerine de temâs etmek icâb eder. Ancak burada hemen şunu belirtelim ki, bâzı köylerin nüfûs ve mahsûlat durumu defterlerde kayıtlı olmayıp, sâdece yıllık hâsılları verilmiştir. Aşağıda zikredilecek olan 226 adet köy, Yeni-il kazâsındaki nâhiyelere bağlı köylerin yıllık gelirleriyle birlikde, nüfûs ve mahsûlat durumları da belirtilmiş olanlardır.

Yeni-il kazâsındaki köylerin tetkikinde,955(1548) ve 991 (1583) târihli mufassal tapu-tahrîr defterleriyle, 1040(1630-31), 1051(1641-42) ve 1063(1652-53) târihli Mâliyeden Müdevver defterlerden istifâde edilmiştir. Tetkik konusu defterlerden anlaşıldığına göre, Yeni-il kazâsı köylerinin bir kısmı müslüman, bir kısmı hıristiyan ve bir kısmı da müslüman ve hıristiyanların karışık oturduğu köyler olup, bu köylerin birkaçı hâriç, umûmiyetle küçük köylerdi. Hazırlamış olduğumuz haritada[6], isimleri değişmemiş olan köyler mümkün mertebe gösterilmeye çalışılmış; fakat bugün mevcut olmayan veya isimleri tamamen değişmiş olan köyler, asılları bulunamadığı cihetle, aynı şekilde haritaya

---

6- Bk. Tezin sonundaki Yeni-il Kazâsı Haritası.

geçirmek imkânı hâsıl olmamıştır. Bu bakımdan haritada yer alan köyler, uzun süre aynı adı taşıyan köyler olacaktır.

Yeni-il kazâsında nâhiyeler ve nâhiyelere tâbi olan köyler, alfabetik sıra hâlinde şu şekilde bulunuyordu:

1- Ağça-Kal'a Nâhiyesi :

955(1548) târihinde meskûn yerleri hiç olmayan bu nâhiyede, 16 mezraa kaydedilmiştir. Daha sonraki defterlerde ise ismi zikredilmeyen bu nâhiyenin, kendisine tâbi bâzı mezraalarının, Yeni-il ve Aşudi nâhiyeleri içinde zikredildiği görülmektedir. Bu bakımdan, bu nâhiyeye bağlı olup, daha sonra meskûn hâle gelen mezraalarını, ilerideki izahları kolaylaştırmak bakımından, Yeni-il ve Aşudi nâhiyeleri içinde kaydettik.

2- Aşudi(Aşudlu) Nâhiyesi :

955(1548) târihinde 23 köy, 13 mezraaya sâhip olan nâhiyenin, 991(1583)'de 47 köye mâlik olduğu görülmektedir. Nâhiyede 1040(1630-31)'da 48, 1051(1641-42)'de 49 ve 1063(1652-53)'de 48 adet köy vardı. Köylerin tahrîr defterlerine göre bulunduğu şekil şöyle idi.

A f ş a r c ı k[7] : İsminden de anlaşılacağı üzere, aynı isimli Türk oymağı mensupları tarafından te'sîs edilen ve 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il'e kaydedildiği belirtilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde 4 caba, 13 bennâk nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. 1583 târihinde 2 mücerred, 30 müzevvec nüfûs ile Kanûnî Sultan Süleyman'ın dâmâdı ve vezîr-i âzamı merhûm Rüstem Paşa mülkü içinde bulunduğu; mâlikâne ve dîvânîsinin vakfa verildiği

---

7- BA,TD,nr.252,s.23-24; BA,TD,nr.262,s.28; BA,TD,nr.604,s.316-317; BA,MAD,nr.14679,s.132,211-212; BA,MAD,nr.6159,s.129,146,152,157,196,225,231,242.

kaydedilmiştir. Köy, 1630-31'de 9 bennâk, 12 müzevvec; 1641-42'de 11 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 12 bennâk, 13 çift nüfûsa mâlik olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl etmekde idi. Geliri, 1548'de 932 ve 1583'de 564 akça idi; hubûbat öşrü, 1630-31'de İnallu, Koz-Virânı, Yıvalu ve Yalnız-Söğüd köyleri ile birlikde Sipâhi Osman Bey ve Maksud Çavuş'a 3,5 müd; 1641-42'de İnallu köyü ve Yellüce mezraası ile birlikde 2 müd, 7 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de İnallu köyü ve Yellüce mezraası ile beraber Saruhan Halil'e 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de İnallu köyü ile birlikde 3 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1548 ve 1641-42 târihlerinde 1 ve 1652-53 târihinde ise 2 değirmen vardı.

Bugün aynı isimle Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı olan köyün nüfûsu, 1975 sayımına göre 366 kişidir.

Ağça-Kal'a[8] : 1548 târihli Yeni-il defterinde, Divriği'den ifrâz edildiği belirtilen ve nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, 1583'de 82 mücerred, 136 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 6 mücerred, 13 müzevvec; 1641-42'de 35 çift, neferen 22 ve 1652-53'de 33 çift, 35 hâne hıristiyan nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'de 3990 akça gelire mâlikti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Bektaş, Kandurga, Elçi-Atlu, Bulak, Taylu, Tavşan-Damı ve Doruk-Hanlu köyleri ile birlikde Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd; 1641-42'de 6 müd, 6 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Abdülbâki Çelebi-zâde Bekir Bey'e 6,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 4,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1630-31'de köyde bir boyahâne bulunduğu ve bu boyahânenin 1652-53'de 1000 akça mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir. Ayrıca, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde köyde 4 de değirmen vardı.

Bugün aynı isimle, Kangal ilçesinin Alaca-Han bucağına bağlı olan köyün, 1975 nüfûs sayımına göre nüfûsu 721 kişidir.

8- BA,TD,nr.262,s.66; BA,TD,nr.604,s.324-326; BA,MAD,nr.14679, s.130,140,213-214; BA,MAD,nr.6159,s.135-136,146,151,157, 195,230-231,242.

Ak-Çardak[9] : 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 4 mücerred, 14 müzevvec; 1630-31'de 7 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 10 çift ve 1652-53'de 2 bennâk, 9 çift nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'de 1312 akça gelire sâhipti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Dillü-Köy ve Diş-Budak köyleri ile beraber Ali Subaşı ve Cüneydli-oğlu'na 3 müd, 5 keyl; 1641-42'de Diş-Budak, Dillü-Köy ve Boyaluca köyleri ile beraber 4 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Diş-Budak, Dillü-Köy ve Boyaluca köyleri ile birlikde Cüneyd-oğlu Yusuf'a 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Diş-Budak, Dillü-Köy ve Boyaluca köyleri ile beraber 4,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Ak-İn[10] : 1548 târihinde 1 caba, 7 bennâk nüfûs ile Yeni-il nâhiyesine bağlı mezraa olan köyün, Divriği'den ifrâz edildiği belirtilmiştir. 1583'de 4 mücerred, 56 müzevvec; 1630-31'de 2 bennâk, 20 müzevvec; 1641-42'de 11 bennâk, 22 çift ve 1652-53'de 11 bennâk, 20 çift müslüman nüfûsu olup, 1 bennâk nüfûsun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği kaydedilmiştir. Vergi hâsılı, 1548'de 279 ve 1583'de 1320 akça idi; hubûbat öşrü, 1630-31'de Mülk-Köy, Eşge, Dikilü-Taş ve Şemsli köyleri ile birlikde İbrahim Çavuş ve Cüneydli-oğlu'na 7 müd; 1641-42'de Simâtî, Dikilü-Taş ve Kara-Çayır köyleri ile beraber 5 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Simâtî, Dikilü-Taş ve Kara-Çayır köyleri ile birlikde Mes'ud-zâde Muzaffer'e 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

9- BA,TD,nr.604,s.301-302; BA,MAD,nr.14679,s.131,211; BA,MAD,nr.6159,s.127,152,157,196,223,242.

10- BA,TD,nr.262,s.14,66; BA,TD,nr.604,s.307; BA,MAD,nr.14679,s.130,210; BA,MAD,nr.6159,s.126,152,157,195,222,242,245.

A k - K a y a[11] : Müslümanlarla meskûn olan köy, 1548'de 6 caba, 10 bennâk; 1583'de 1 mücerred, 26 müzevvec nüfûsa mâlikti. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, 1641-42'de 2 çift ve 1652-53'de yine 2 çift nüfûsa sâhip olduğu kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de 1435 ve 1583'de 1082 akça idi. Hubûbat öşrü, İğdelü köyü ile beraber, 1630-31'de Ali Subaşı'ya 1,5 müd; 1641-42'de 1 müd ve 1652-53'de 18 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

A k - T a ş[12] : 1583 târihinde 2 mücerred, 13 müzevvec müslüman nüfûsu ve 627 akça vergi hâsılı olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1652-53'de, hubûbat öşrünün Kürd-Bâyezidlü ve Höbek köyleri ile beraber 3,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmesine rağmen, nüfûsu hakkında bir kayda tesâdüf edilemeyen Ak-Taş köyünün, 1548, 1630-31, ve 1641-42 târihli defterlerde de ismine rastlanılamadı.

A k - V i r â n[13] : Müslümanlarla meskûn olan köyün, 1548'de 3 caba, 12 bennâk; 1583'de 2 mücerred, 47 müzevvec; 1630-31'de 6 müzevvec, 6 bennâk; 1641-42'de 12 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 2 bennâk, 10 çift nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 2188 ve 1583'de 3056 akça vergi hâsılına sâhipti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Kürk köyü ile beraber Sekban Ali'ye 3,5 müd; 1641-42'de 2,5 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Kürk köyü

11- BA,TD,nr.262,s.30; BA,TD,nr.604,s.313; BA,MAD,nr.14679,s. 131; BA,MAD,nr.6159,s.135,152,157,229,242.

12- BA,TD,nr.604,s.311; BA,MAD,nr.6159,s.242.

13- BA,TD,nr.262,s.27-28; BA,TD,nr.604,s.314; BA,MAD,nr.14679, s.131,206; BA,MAD,nr.6159,s.125,152,157,195,222,242.

ile birlikde Abdülbâki Çelebi-zâde Kasım'a 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

A l a c a - A t l u[14] : İsminden de anlaşılacağı üzere, muhtemelen aynı isimli cemâat mensupları tarafından te'sîs edilen ve 1548 târihinde ismine rastlanılamayan köyün, 1583'de 12 müzevvec nüfûsu vardı. 1630-31'de de ismine tesâdüf edilemeyen Alaca-Atlu köyünün, 1641-42'de 7 bennâk, 15 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 13 çift nüfûsu olduğu ve mezkûr târihlerde Ağça-Kal'a köyüne bağlı bulunduğu kaydedilmiştir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl etmekde idi. 1583'de 297 akça vergi hâsılı olan köyün hubûbat öşrü, 1641-42'de Kandurga, Bulak, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile beraber 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kandurga, Bulak, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde, Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise Taylu, Kandurga, Bulak, Bektaş, Ceviz, Tavşan-Damı ve Kara-Hanlu köyleri ile beraber 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

A l a c a - H i s â r[15] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'ye tâbi Dumluca nâhiyesine bağlı olan ve "H a c ı - M u r a d" ismiyle de anılan köyün, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği belirtilmektedir. 1548 târihli Yeni-il defterinde ise, "M u r a d - H a c ı " ismiyle mârûf olan köyün, mezkûr târihde 3 bennâk ve 1583'de 1 mücerred, 11 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik olduğu kaydedilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 335 ve 1583'de 217 akça vergi hâsılı vardı. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

14- BA, TD, nr.604, s.328; BA, MAD, nr.6159, s.130,151,157,196,225, 242.

15- BA, TD, nr.252, s.28; BA, TD, nr.262, s.32; BA, TD, nr.604, s.317.

A l i c i k l i (علی‌جکلی)[16] : 1583 târihli defterde, neferen 40 nüfûsu olan köyün, sâkinlerini Mehmadlu'ya tâbi Alicikli cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilmiştir; cemâat mensupları, eskiden beri raiyyet olduğundan ve vakfa âit Otluca -Kilise mezraasında ziraâtçilik yaptığından, vergilerini vakfa vermekle mükellef tutulmuştu. Köyün mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı 1740 akça idi. İlk defter ile, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

A n b a r c ı k [17] : 1548 târihli defterde ismine rastlanılamayan, 1583 târihli defterde ise, "A n b a r c ı k C e m â a t i" adiyle kaydedilen ve 21 müzevvec nüfûsa sâhip olarak Aşudi nâhiyesinde zirâat ve hayvancılıkla uğraşan köyün, mezkûr târihde 2073 akça vergi hâsılı vardı. 1630-31'de de ismine tesâdüf edilememesine rağmen, 1641-42'de 3 bennâk, 6 çift ve 1652-53'de yine 3 bennâk, 6 çift nüfûs ile köy olarak kaydedildiği ve ahâlisinin Malatya'da sâkin olduğu belirtilmektedir.

B a ğ l u c a - K a l ' a[18] : 1583 târihinde 32 müzevvec müslüman nüfûsa sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 787 akça vergi hâsılı vardı. İlk defter ile, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

B a ğ r ı n c ı [19] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e ilhâk edildiği belirtilen köyün, 1548

16- BA,TD,nr.604,s.315.
17- BA,TD,nr.604,s.324; BA,MAD,nr.6159,s.132,227.
18- BA,TD,nr.604,s.332.
19- BA,TD,nr.252,s.25; BA,TD,nr.262,s.28-29; BA,TD,nr.604,s.312; BA,MAD,nr.14679,s.131,203-204; BA,MAD,nr.6159,s.128-129,146,152,157,196,224,231,242.

târihli Yeni-il defterinde 5 caba, 8 bennâk nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. 1583 târihinde köyün, Kanûnî'nin dâmâdı ve vezîr-i âzamı Rüstem Paşa mülkü içinde bulunduğu, mâlikâne ile dîvânîsinin vakfa verildiği ve mezkûr târihde 3 mücerred, 36 müzevvec; 1630-31'de 14 bennâk, 24 müzevvec; 1641-42'de 18 bennâk, 26 çift; 1652-53'de 15 bennâk, 27 çift nüfûsa mâlik olduğu belirtilmiştir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 985 ve 1583'de 1045 akça geliri vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Kaldırım, Kürd-Bâyezidlü, Höbek köyleri ve Kürd-Hüseyin mezraası ile birlikde Ali Bâlî ve Ali Subaşı'ya 3,5 müd; 1641-42'de Kürd-Bâyezidlü, Kürd-Hüseyin ve Höbek köyleri ile birlikde 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Kürd-Bâyezidlü, Kürd-Hüseyin ve Höbek köyleri ile birlikde Ali Subaşı, Süleyman ve Can Ahmed'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yalnız olarak 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde köyde 1 de değirmen vardı.

Baş-Virân[20] (Bugünkü Başören) : 1548 târihinde Yeni-il nâhiyesine tâbi mezraa olan ve 15 bennâk, 5 sipâhi ve 1 caba nüfûsa sâhip bulunan köyün, 1583'de 15 müzevvec; 1630-31'de 11 müzevvec, 12 bennâk; 1641-42'de 11 çift, 15 bennâk ve 1652-53'de 6 bennâk, 16 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 1166 ve 1583'de 1277 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Sıra-Söğüd köyü ile beraber Divriği'de sâkin İbrahim Çavuş'a 2 müd, 5 keyl; 1641-42'de Sıra-Söğüd ve Eşge köyleri ile beraber 4 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Eşge ve Sıra-Söğüd köyleri ile birlikde Cüneyd-oğlu Yusuf'a 4,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise yalnız olarak 4,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Başören, Divriği ilçesinin Sincan bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 225 kişidir.

20- BA,TD,nr.262,s.15,17; BA,TD,nr.604,s.305-306; BA,MAD,nr.14679,s.130,209; BA,MAD,nr.6159,s.126,152,157,196,222,242.

B a y a d[21] : Aynı isimli oymak mensupları tarafından te'sîs edildiği anlaşılan köyün, 1548'de 1 caba, 2 mücerred, 3 bennâk; 1583'de 1 mücerred, 18 müzevvec; 1630-31'de 1 bennâk, 7 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 5 çift; 1652-53'de 1 bennâk, 5 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 551 ve 1583'de 1389 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de İl-Düzen köyü ile beraber Pervâne adlı kimseye 1 müd, 5 keyl mukabilinde mukataa-ya verilen köyün, 1641-42 ve 1652-53'deki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

B e k t a ş[22] : 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 1 hatîb, 3 mücerred, 33 müzevvec; 1630-31'de 18 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 20 çift; 1652-53'de yine 5 bennâk, 20 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 827 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ağça-Kal'a, Elçi-Atlu, Bulak,Taylu,Tavşan-Damı ve Doruk-Hanlu köyleri ile birlikde Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd; 1641-42'de Kandurga, Alaca-Atlu,Bulak, Kara Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde 8 müd, 5 keyl; 1652-53'de Taylu,Alaca-Atlu, Kandurga, Bulak, Ceviz, Tavşan-Damı ve Kara-Hanlu köyleri ile birlikde 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Bektaş, bugün aynı isimle Kangal ilçesinin Alaca-Han bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 957 kişidir.

21- BA,TD,nr.262,s.29; BA,TD,nr.604,s.319; BA,MAD,nr.14679,s. 131,213; BA,MAD,nr.6159,s.135,230.

22- BA,TD,nr.604,s.327; BA,MAD,nr.14679,s.130,213; BA,MAD,nr. 6159,s.130,151,157,196,226,242.

B e r e t i (بریت)[23] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 5 caba, 6 bennâk nüfûsa mâlik olduğu belirtilmiştir. 1583 târihinde konar-göçer menşeli olan köy-ahâlisinin, vakıf toprağında ziraâtçilik yaparak, dönüm resmini vakfa verdiği ve mezkûr târihde 3 mücerred, 23 müzevvec; 1630-31'de 2 bennâk, 5 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 7 çift; 1652-53'de 4 bennâk, 6 çift müslüman nüfûsa sâhip bulunduğu ve 1652-53'de 2 bennâk nüfûsunun Sivas'a göç ettiği zikredilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'de 463 ve 1583'de 707 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrünün 1630-31'de Güneş köyü ile birlikde Divriği'de sâkin Hacı Kubâd'a 5,5 müd mukabilinde mukataaya verildiği kaydedildiği hâlde, 1641-42,1644 ve 1652-53 târihlerindeki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

B o ğ u c a k (بوغوجق)[24] : 1548 târihli Yeni-il defterinde "T a r - Ö z ü(= طاراوزی)" ismiyle de anıldığı belirtilen ve 7 bennâk nüfûsa sâhip olan köyün, 1583'de 27 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı 1548'de 857 ve 1583'de 958 akça idi. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

B o y a l u c a [25] : 1548, 1583 ve 1630-31 târihlerinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde de, nüfûsunu tesbit etmek mümkün olamadı. Hubûbat öşrünün, Diş-Budak, Ak-Çardak ve Dillü-Köy köyleri ile beraber, 1641-42'de 4 müd,3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Cüneyd-oğlu Yusuf'a 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 4,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir.

23- BA,TD,nr.252,s.88;BA,TD,nr.262,s.32;BA,TD,nr.604,s.330;BA,MAD,nr.14679,s.130,206;BA,MAD,nr.6159,s.135,230,245.

24- BA,TD,nr.262,s.29; BA,TD,nr.604,s.310.

25- BA,MAD,nr.6159,s.196,242.

B u l a k[26] : 1548 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 30 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 5 müzevvec; 1641-42'de 5 çift, 6 bennâk; 1652-53'de 5 çift, 6 bennâk müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583 târihindeki vergi hâsılı 842 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ağça-Kal'a, Bektaş, Kandurga, Elçi-Atlu, Taylu, Tavşan-Damı ve Doruk-Hanlu köyleri ile birlikde Sipâhi Mehmed ve Mustafa'ya 5 müd; 1641-42'de Kandurga, Alaca-Atlu, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile birlikde 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kandurga, Alaca-Atlu, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Alaca-Atlu, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmiştir.

Bulak köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 153 kişidir.

C e v i z[27] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 3 müzevvec, 3 bennâk; 1641-42'de 3 bennâk, 10 çift ve 1652-53'de 2 bennâk, 10 çift müslüman nüfûsu olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Hubûbat öşrü, 1630-31'de tesbit edilememiş olup, 1641-42'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile beraber 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile birlikde 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Ceviz köyü, bugün Kangal ilçesinin Alaca-Han bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 515 kişidir.

26- BA,TD,nr.604,s.323;BA,MAD,nr.14679,s.130,212;BA,MAD,nr.6159, s.130,151,157,196,226,242.

27- BA,MAD,nr.14679,s.214;BA,MAD,nr.6159,s.132,151,157,196,227, 242.

Ç o t e t (حوس)[28] : 1583 târihinde 6 müzevvec ve 1630-31'de 2 müzevvec nüfûsa sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583'de 278 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmesine rağmen, 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı. İlk defter ile, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

D i k i l ü - T a ş(D i k m e - T a ş)[29]: İlk defterde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 1 mücerred, 12 müzevvec; 1630-31'de 4 müzevvec; 1641-42'de 2 bennâk, 3 çift ve 1652-53'de 3 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu ve mezkûr târihlerde isminin bâzan "D i k i l ü - T a ş =(دكلوطاش)", bâzan da "D i k m e - T a ş =(دكمه طاش)" şeklinde geçtiği görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 438 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Mülk-Köy, Eşge, Ak-İn ve Şemsli köyleri ile beraber İbrahim Çavuş ve Cüneydli-oğlu'na 7 müd; 1641-42'de Ak-İn, Simâtî, Şemsli ve Kara-Çayır köyleri ile beraber 5 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Ak-İn, Simâtî ve Kara-Çayır köyleri ile birlikde 4 müd mukabilinde Mes'ud-zâde Muzaffer'e iltizâma ve 1652-53'de ise Simâtî, Sülüklü ve Kara-Çayır köyleri ile beraber 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Köyün ismi tesbit edilememesine rağmen, bugün Kangal ilçesine bağlı bucak merkezi olan ve 1975 sayımına göre 874 kişi nüfûsa mâlik bulunan "Deliktaş"ın, burası olup olmadığına dâir şimdilik bir şey söylemekden mahrumuz.

D i l l ü - K ö y(Z i l l ü - K ö y)[30]: 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı iken, Susuz

---

28- BA,TD,nr.604,s.317; BA,MAD,nr.14679,s.203.

29- BA,TD,nr.604,s.305; MAD,nr.14679,s.130,202; BA,MAD,nr.6159, s.133,152,157,195,228,242.

30- BA,TD,nr.252,s.89;BA,TD,nr.262,s.31;BA,TD,nr.604,s.301;BA, MAD,nr.14679,s.211;BA,MAD,nr.6159,s.126,222,196,242.

-Virânı ve Kuruca-Alan mezraalariyle beraber Yeni-il sınırı içinde kaldığından, mezkûr mezraalar ile beraber Yeni-il'e dâhil edilen ve ismi "D i l l ü - K ö y =(دللوكوى)" şeklinde yazılan köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 5 bennâk, 7 caba; 1583'de 1 mücerred, 14 müzevvec; 1630-31'de 6 bennâk, 6 müzevvec; 1641-42'de 3 bennâk, 6 çift ve 1652-53'de 2 bennâk, 5 çift nüfûsa mâlik olduğu ve mezkûr târihlerde isminin "Z i l l ü - K ö y =(ذللوكوى)" şeklinde yazıldığı görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 1224 ve 1583'de 1277 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Diş-Budak ve Ak-Çardak köyleri ile beraber Ali Subaşı ve Cüneydli-oğlu'na 3 müd, 5 keyl; 1641-42'de Diş-Budak, Ak-Çardak ve Boyaluca köyleri ile beraber 4 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Diş-Budak, Ak-Çardak ve Boyaluca köyleri ile birlikde Cüneyd-oğlu Yusuf'a 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Diş-Budak, Ak-Çardak ve Boyaluca köyleri ile beraber 4,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>D i ş - B u d a k</u>[31] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı mezraa olarak, Mülk köyü yakınında bulunan ve Yeni-il'e dâhil edildiğine dâir herhangi bir kayda tesâdüf edilemeyen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 1 caba, 3 bennâk nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. 1583 târihinde, ahâlisi konar-göçer menşeli olup, mezkûr târihde 5 mücerred, 15 müzevvec; 1630-31'de 8 bennâk, 12 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 14 çift ve 1652-53'de 7 bennâk, 12 çift nüfûsu olan köyün, 1652-53'de 1 bennâk nüfûsunun Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olan köy, 1548'de 399 ve 1583'de 690 akça vergi hâsılına mâlikti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Dillü-

---

31- BA,<u>TD</u>,nr.252,s.87; BA,<u>TD</u>,nr.262,s.31; BA,<u>TD</u>,nr.604, s. 334; BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.131,209; BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.128,152, 157,196,223,242,244.

Köy ve Ak-Çardak köyleri ile beraber Ali Subaşı ve Cüneydli-oğlu'na 3 müd, 5 keyl; 1641-42'de Ak-Çardak, Dillü-Köy ve Boyaluca köyleri ile beraber 4 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Ak-Çardak, Dillü-Köy ve Boyaluca köyleri ile birlikde, Cüneyd-oğlu Yusuf'a 3,5 akça mukabilinde iltizâma ve 1652-53'-de Ak-Çardak, Dillü-Köy ve Boyaluca köyleri ile beraber 4,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Diş-Budak köyü, bugün Divriği'nin Sincan bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 47 kişidir.

<u>D o r u k - H a n l u</u> [32] : 1630-31 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve hubûbat öşrünün Ağça-Kal'a, Bektaş, Kandurga, Elçi-Atlu, Bulak, Taylu ve Tavşan-Damı köyleri ile birlikde Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilen köyün, 1548,1583,1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

<u>E l ç i - A t l u</u> [33]: 1630-31 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve hubûbat öşrünün Ağça-Kal'a, Bektaş, Kandurga, Bulak, Taylu, Tavşan-Damı ve Doruk-Hanlu köyleri ile birlikde Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilen köyün, ilk defter ile, 1583, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

<u>E r t e m e</u> [34] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı olan ve Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e kaydedildiği belirtilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde 1 bennâk, 2 caba; 1583'de 3 mücerred, 15 müzevvec; 1630-31'de Kürk köyü ile beraber 1 bennâk, 10 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûllerini

---

32- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.130.

33- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.130.

34- BA,<u>TD</u>,nr.252,s.25; BA,<u>TD</u>,nr.262,s.29; BA,<u>TD</u>,nr.604,s.313; BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.212.

buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 112 ve 1583'de 1059 akça vergi hâsılına sâhip bulunduğu zikredildiği hâlde, 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataası zikredilmemiştir. 1641-42 ve 1652-53 târihlerini ihtivâ eden defterde ise, ismine rastlanılamamıştır.

E s g e [35](Bugünkü Dikmeçay) : 1548 târihli Divriği tapu defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine tâbi olan köyün, Yeni-il kazâsına katıldığına dâir bir kayıt olmadığı gibi, 1548 târihli Yeni-il defterinde de ismine tesâdüf edilemedi. Ancak, 1583 târihli Yeni-il defterinde 7 mücerred, 42 müzevvec; 1630-31'de 6 bennâk, 25 müzevvec; 1641-42'de 8 bennâk, 23 çift ve 1652-53'de 24 çift nüfûsu olduğu ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği belirtilmektedir. Köyün, 1583'deki vergi hâsılı tesbit edilememesine rağmen, hubûbat öşrünün 1630-31'de Mülk-Köy, Ak-İn, Dikilü-Taş ve Şemsli köyleri ile beraber İbrahim Çavuş ve Cüneydli-oğlu'na 7 müd; 1641-42'de Baş-Virân ve Sıra-Söğüd köyleri ile birlikde 4 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Baş-Virân ve Sıra-Söğüd köyleri ile birlikde 4,5 müd mukabilinde Cüneyd-oğlu Yusuf'a iltizâma ve 1652-53'de yalnız olarak 1,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 1 de değirmen vardı.

Dikmeçay, bugün Divriği ilçesinin Sincan bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 399 kişidir.

G ü n e ş [36] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e ilhâk edildiği belirtilen köyün, 1548 târihli

---

35- BA,TD,nr.252,s. 83 ; BA,TD,nr.604,s.302; BA,MAD,nr.14679, s.130,207-208; BA,MAD,nr.6159,s.134,146,152,157,196,229,231, 242.

36- BA,TD,nr.252,s.18;BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.308-309; BA,MAD,nr.14679,s.130,207;BA,MAD,nr.6159,s.133-134,146,152, 157,196,228-229,231,242.

Yeni-il defterinde Divriği'den ifrâz edildiği belirtilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilemedi. 1583'de 48 müzevvec; 1630-31'de 7 bennâk, 14 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 18 çift ve 1652-53'de 11 bennâk, 25 çift müslüman nüfûsu olan köyün, mahsûllerinin buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olduğu ve 1583'deki vergi hâsılının 1771 akçadan müteşekkil bulunduğu görülmektedir. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Bereti köyü ile beraber Divriği'de sâkin Hacı Kubâd'a 5,5 müd; 1641-42'de Karlu-Kışla ve Turacılu köyleri ile beraber 3,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Karlu-Kışla ve Turacılu köyleri ile birlikde, Mes'ud-zâde Ömer Bey'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yalnız olarak 3 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 1 de değirmen vardı.

Güneş köyü, bugün Divriği ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 638 kişidir.

H ö b e k [37] : Divriği'ye âit 1548 târihli defterde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı olan ve Yeni-il sınırı içinde kaldığından Yeni-il'e ilhâk edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde 2 caba, 6 bennâk; 1583'de 18 müzevvec nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, Kaldırım köyü ile beraber 1641-42'de 7 bennâk, 14 çift ve 1652-53'de 8 bennâk, 15 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de 430 ve 1583'de 432 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Bağrıncı, Kaldırım, Kürd-Bâyezidlü köyleri ve Kürd-Hüseyin mezraası ile birlikde Ali Bâlî ve Ali Subaşı'ya 3,5 müd; 1641-42'de Kürd-Bâyezidlü, Bağrıncı ve Kürd-Hüseyin köyleri ile birlikde 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Kürd-Bâyezidlü, Bağrıncı ve Kürd-Hüseyin köyleri ile birlikde

---

37- BA,TD,nr.252,s.27; BA,TD,nr.262,s.31-32;BA,TD,nr.604,s.309; BA,MAD,nr.14679,s.131;BA,MAD,nr.6159,s.129,157,196,224,242.

Ali Subaşı, Süleyman ve Can Ahmed'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Kürd-Bâyezidlü ve Ak-Taş köyleri ile birlikde 3,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Höbek köyü, bugün Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 805 kişidir.

İ ğ d e l ü [38] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı mezraa iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde 5 bennâk; 1583'de 9 müzevvec; 1630-31'de 4 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 6 çift; 1652-53'de 2 bennâk, 5 çift müslüman nüfûsa sâhip olduğu belirtilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olan köyün, 1548'de 745 ve 1583'de 279 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, Ak-Kaya köyü ile beraber, 1630-31'de Ali Subaşı'ya 1,5 müd; 1641-42'de 1 müd ve 1652-53'de 18 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

İğdelü köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 279 kişidir.

İ l - D ü z e n [39] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı olduğu ve Dere-Köyü mezraası ile birlikde Yeni-il'e ilhâk edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 3 caba, 8 bennâk; 1583'de 3 mücerred, 17 müzevvec; 1630-31'de 5 bennâk, 6 müzevvec; 1641-42'de 7 bennâk, 10 çift ve 1652-53'de yine 7 bennâk, 10 çift müslüman nüfûsa mâlik bulunduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de

---

38- BA, TD, nr. 252, s. 89; BA, TD, nr. 262, s. 30; BA, TD, nr. 604, s. 313-314; BA, MAD, nr. 14679, s. 131, 210; BA, MAD, nr. 6159, s. 134, 152, 157, 229, 242.

39- BA, TD, nr. 252, s. 27-28; BA, TD, nr. 262, s. 29-30; BA, TD, nr. 604, s. 307-308; BA, MAD, nr. 14679, s. 131, 210; BA, MAD, nr. 6159, s. 128, 152, 157, 196, 224, 242.

555 ve 1583'de 650 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Bayad köyü ile beraber Pervâne adlı kimseye 1 müd, 5 keyl;1641-42'de Yalnız-Söğüd köyü ile beraber 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Kadı-zâde Hüseyin Çelebi'ye 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

İ n a l l u [40] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 3 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 9 çift ve 1652-53'de 5 bennâk, 8 çift müslüman nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Afşarcık, Koz-Virânı, Yıvalu, Yalnız-Söğüd köyleri ve Yellüce mezraası ile birlikde Sipâhi Osman Bey ve Maksud Çavuş'a 3,5 müd; 1641-42'de Afşarcık köyü ve Yellüce mezraası ile birlikde 2 müd, 7 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Afşarcık köyü ve Yellüce mezraası ile birlikde Saruhan Halil'e 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Afşarcık köyü ile birlikde 3 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

İnallu köyü, bugün Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 74 kişidir.

K a b a k - Ç e v l i ğ i [41] : 1548 târihli Divriği tapu defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı olan ve "E l m a - Ç e v l i ğ i" ismiyle de zikredilen bu köyün, Yeni-il'e dâhil edildiğine dâir bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak, Yeni-il tapu defterlerinde, yalnız Kabak-Çevliği ismi ile kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde 2 caba, 5 bennâk;1583'de 25 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 11 müzevvec; 1641-42'de 9

40- BA,MAD,nr.14679,s.132,203; BA,MAD,nr.6159,s.128,196,224,242.

41- BA,TD,nr.252,s.17;BA,TD,nr.262,s. 29 ;BA,TD,nr.604,s. 320-321;BA,MAD,nr.14679,s.131,201;BA,MAD,nr.6159,s.130,152, 157,196,225,242.

bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 14 çift müslüman nüfûsa mâlik bulunan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl etmekde; 1548'de 675 ve 1583'de 826 akça vergi hâsılına sâhip bulunmaktaydı. Hubûbat öşrü, Kara-Mehmedlü köyü ile beraber, 1630-31'de Durmuş Bulhas ve Hacı'ya 1,5 müd; 1641-42'de 1,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kadı-zâde Hamza Çelebi'ye 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yalnız olarak 1,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kabak-Çevliği köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 221 kişidir.

K a l d ı r ı m [42] : Müslümanlarla meskûn olan ve 1548'de 4 caba, 5 bennâk nüfûsa mâlik olan köyün, 1583'de Kilisecik köyü ile beraber 4 mücerred, 24 müzevvec nüfûs ile merhûm Rüstem Paşa mülkü içinde bulunduğu ve mâlikâne ile dîvânîsinin vakfa verildiği zikredilmektedir. 1630-31'de 6 müzevvec; 1641-42'de Höbek köyü ile beraber 7 bennâk, 14 çift ve 1652-53'de yine Höbek köyü ile beraber 8 bennâk, 15 çift nüfûsu olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1548'de 453 ve 1583'de 596 akça vergi hâsılı olan köyün, hubûbat öşrü, 1630-31'de Bağrıncı, Höbek ve Kürd-Bâyezidlü köyleri ve Kürd-Hüseyin mezraası ile birlikde Ali Bâlî ve Ali Subaşı'ya 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1641-42, 1644 ve 1652-53 târihlerindeki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

K a n d u r g a [43] : 1548 ve 1583 târihli Yeni-il defterlerinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 1 bennâk, 24 müzevvec; 1641-42'de 13 bennâk, 23 çift ve 1652-53'de

---

42- BA,TD,nr.262,s.31; BA,TD,nr.604,s.311; BA,MAD,nr.14679,s.131,203; BA,MAD,nr.6159,s.129,224.

43- BA,MAD,nr.14679,s.130,215-216; BA,MAD,nr.6159,s.132,151,157,196,227,242.

11 bennâk, 22 çift müslüman nüfûsa sâhip olduğu kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Ağça-Kal'a, Bektaş, Elçi-Atlu, Bulak, Taylu, Tavşan-Damı ve Doruk-Hanlu köyleri ile beraber Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd; 1641-42'de Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile beraber 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu, Ceviz, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile beraber 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kara-Çayır [44] : 1548, 1583 ve 1630-31 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterde ismi zikredilmesine rağmen, nüfûsunun tesbit edilemediğini ve mahsûllerinin buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olduğunu belirtmeliyiz. Köyün hubûbat öşrü, 1641-42'de Ak-İn, Simâtî, Dikilü-Taş ve Şemsli köyleri ile birlikde 5 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya;1644'de Ak-İn, Simâtî, Dikilü-Taş köyleri ile beraber Mes'ud-zâde Muzaffer'e 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Dikilü-Taş, Simâtî ve Sülüklü köyleri ile birlikde 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kara-Hanlu [45] : 1548, 1583 ve 1630-31 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1641-42'de neferen 5 ve 1652-53'de yine neferen 5 nüfûsa sâhip olarak Malatya'ya tâbi olduğu ve mezkûr târihlerde vakfa 22 akça dönüm resmi vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir.

44- BA,MAD,nr.6159,s.131,157,195,242.

45- BA,MAD,nr.6159,s.131,226.

K a r a - M e h m e d l ü [46] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1630-31'de 1 bennâk, 5 müzevvec; 1641-42'de 6 çift, 6 bennâk; 1652-53'de ise, 2 bennâk, 10 çift müslüman nüfûsa mâlik olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Hubûbat öşrü, Kabak-Çevliği köyü ile beraber, 1630-31'de Durmuş Bulhas ve Hacı'ya 1,5 müd; 1641-42'de 1,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya;1644'-de Kadı-zâde Hamza Çelebi'ye 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yalnız olarak 1,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 2 de değirmen vardı.

Kara-Mehmedlü köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 nüfûs sayımına göre nüfûsu 138 kişidir.

K a r l u - K ı ş l a [47] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 4 bennâk, 9 müzevvec; 1641-42'de 8 çift, 5 bennâk ve 1652-53'de 3 bennâk, 8 çift nüfûsa sâhip olduğu ve 1 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de tesbit edilememesine rağmen, 1641-42'de Güneş ve Turacılu köyleri ile birlikde 3,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Güneş ve Turacılu köyleri ile birlikde Mes'ud-zâde Ömer Bey'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Turacılu köyü ile birlikde 2,5 müd mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir.

K a v a k [48] : 1548 târihli Divriği defterinde, "K a v a k - Ş e m s e d d i n" ismi ile Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı olan ve Yeni-il sınırı içinde kaldığından Yeni-il'e ilhâk edildiği kaydedilen köyün sâkinlerinin büyük bir kısmını, Şem-

---

46- BA,MAD,nr.14679,s.131,202;BA,MAD,nr.6159,s.126,146,152,157, 196,222,231,242.

47- BA,MAD,nr.14679,s.205-206;BA,MAD,nr.6159,s.133,152,157,196, 228,242,245.

48- BA,TD,nr.252,s.19; BA,TD,nr.262,s.66; BA,TD,nr.604,s.309;

seddin adlı şahsın sulbünden olan kimselerin teşkîl ettiği görülmektedir. 1548 târihli Yeni-il defterinde ise, Divriği'den ifrâz edildiği belirtilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, 1583'de 26 müzevvec; 1630-31'de 2 müzevvec, 3 bennâk; 1641-42'de 2 bennâk, 3 çift ve 1652-53'de 3 bennâk, 5 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 795 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Sipâhi İlyas Bey'e 17 keyl; 1641-42'de 15 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Afşarcıklı Deli'ye 15 keyl mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine 15 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kavak köyü, bugün Kangal ilçesine bağlı bucak merkezi olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 610 kişidir.

<u>K ı z ı l - K i l i s e(K ı z ı l - K i l i s e - i K a r a - H a n l u , K a r a - H a n l u)</u>[49] : 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1583'de " K ı z ı l - K i l i s e " ismiyle bilinen köyün, bu târihde 13 müzevvec nüfûsu vardı. 1630-31'de 3 bennâk, 3 müzevvec nüfûsu olan ve "K ı z ı l - K i l i s e - i K a r a - H a n l u" ismiyle zikredilen köyün, 1641-42'de 2 bennâk, 7 çift ve 1652-53'de 5 bennâk, 7 çift nüfûsa mâlik olduğu ve isminin "K a r a - H a n l u" olarak kaydedildiği görülmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkil etmekde; 1583'deki vergi hâsılı 1045 akçadan ibâret bulunmaktaydı. Hubûbat öşrünün, 1641-42'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Ceviz, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile beraber 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Ceviz, Tavşan-Damı ve Taylu köyleri ile birlikde Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Ceviz, Tavşan-Damı, Bektaş ve Taylu köyleri ile beraber 5,5 müd mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmesine rağmen, 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

BA,MAD,nr.14679,s.132,206;BA,MAD,nr.6159,[illegible]33,15[illegible],15[illegible],196,
228,242.

K ı z ı l c a - Z i y â r e t(K ı z ı l - Z i y â r e t)[50]
1548 târihli Yeni-il defterinde, "K ı z ı l c a - Z i y â r e t" ismiyle kaydedilen ve 1 caba, 5 bennâk nüfûs ile ahâlisini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği belirtilen köyün Yeni-il nâhiyesine tâbi olduğu görülmektedir. 1583 târihinde ise, Aşudi nâhiyesine tâbi olarak, "K ı z ı l - Z i y â r e t" ismiyle kaydedilen ve 9 mücerred, 27 müzevvec nüfûsu olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1548'de 130 ve 1583'de 1112 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

K o ç - K ö p r ü l ü[51]: 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine tâbi mezraa olan ve İl-Düzen karyesi yakınında bulunan köyün, Yeni-il'e ilhâk edilip edilmediğine dâir bir kayda tesâdüf edilemedi. 1548 târihli Yeni-il defterinde ise, Yeni-il nâhiyesine tâbi mezraa olduğu kaydedilen köyün, 1583'de 2 mücerred, 3 müzevvec nüfûsa mâlik olarak, Aşudi nâhiyesine tâbi köy olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 68 ve 1583'de 160 akça vergi hâsılına sâhipti.

Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamamasına rağmen, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olan ve 1975 sayımına göre 228 kişilik nüfûsa mâlik bulunan Koç-Köprü köyünün, mezkûr köy olabileceği ihtimâlini ortaya çıkarmakda ise de, bu husûsta şimdilik bir şey söylemekden mahrum bulunmaktayız.

K o z - V i r â n ı[52]: 1548 târihli Divriği tapu defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı

----

s.131,151,157,196,226,242.

50- BA,TD,nr.262,s.27; BA,TD,nr.604,s.318.

51- BA,TD,nr.252,s.22;BA,TD,nr.262,s.26;BA,TD,nr.604,s.337.

52- BA,TD,nr.252,s.28;BA,TD,nr.262,s.30;BA,TD,nr.604,s.302-303; BA,MAD,nr.14679,s.132,204; BA,MAD,nr.6159,s.133,152,157, 196,228,242.

içinde kaldığından, Yeni-il'e ilhâk edildiği belirtilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde 4 caba, 6 bennâk; 1583'de 5 mücerred, 26 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 4 müzevvec; 1641-42'de 2 bennâk, 4 çift ve 1652-53'de 3 çift nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 604 ve 1583'de yine 604 akça vergi hâsılına sâhipti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Afşarcık, İnallu, Yıvalu, Yalnız-Söğüd köyleri ve Yellüce mezraası ile beraber Sipâhi Osman Bey ve Maksud Çavuş'a 3,5 müd; 1641-42'de yalnız olarak 1 müd, 6 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Yıvalu köyü ile birlikde Zülfikar Bey'e 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Yıvalu köyü ile birlikde 1,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>Kürd-Bâyezidlü</u>[53](Bugünkü Soğucak): 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 6 bennâk, 21 müzevvec; 1641-42'de 12 bennâk, 24 çift ve 1652-53'de 14 bennâk, 25 çift müslüman nüfûsa sâhipti. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Bağrıncı, Kaldırım, Höbek köyleri ve Kürd-Hüseyin mezraası ile birlikde Ali Bâlî ve Ali Subaşı'ya 3,5 müd; 1641-42'de Bağrıncı, Kürd-Hüseyin ve Höbek köyleri ile birlikde 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Bağrıncı, Kürd-Hüseyin ve Höbek köyleri ile birlikde Ali Subaşı, Süleyman ve Can Ahmed'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Höbek ve Ak-Taş köyleri ile birlikde 3,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 2 de değirmen vardı.

Bugün Soğucak köyü, Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 379 kişidir.

53- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.131,205; BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s. 127,146,152, 157,196,223.

K ü r d - H ü s e y i n [54] : 1630-31'de mezraa ve 1641-42'de köy olarak kaydedilen ve mezkûr târihlerdeki nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Kürd-Bâyezidlü, Bağrıncı, Kaldırım ve Höbek köyleri ile beraber Ali Bâlî ve Ali Subaşı'ya 3,5 müd; 1641-42'de Kürd-Bâyezidlü, Bağrıncı ve Höbek köyleri ile beraber 4 müd mukabilinde mukataaya ve 1644'de yine Kürd-Bâyezidlü, Bağrıncı ve Höbek köyleri ile birlikde Ali Subaşı, Süleyman ve Can Ahmed'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma verilmişti. Köyün, 1548, 1583 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

K ü r d l e r [55] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriğinin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği belirtilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 2 sipâhi, 3 bennâk, 3 caba; 1583'de 1 sipâhi, 3 mücerred, 23 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik olduğu kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılatı, 1548'de 547 ve 1583'de 838 akça idi. Köyde, 1583 târihinde 1 de değirmen vardı. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde köyün ismine rastlanılamadı.

K ü r k [56]: 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e ilhâk edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 1 caba, 18 bennâk; 1583'de 5 mücerred, 33 müzevvec; 1630-31'de Erteme köyü ile beraber 1 bennâk, 10 mü-

---

54- BA,MAD,nr.14679,s.131; BA,MAD,nr.6159,s.96,152,157,196.

55- BA,TD,nr.252,s.29; BA,TD,nr.262,s.32; BA,TD,nr.604,s.319-320.

56- BA,TD,nr.252,s.23;BA,TD,nr.262,s.28;BA,TD,nr.604,s.311-312; BA,MAD,nr.14679,s.131,212;BA,MAD,nr.6159,s.129,152,157,195, 225,242.

zevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 10 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 8 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı, 1548'de 2071 ve 1583'de 1373 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ak-Virân köyü ile beraber Sekban Ali'ye 3,5 müd; 1641-42'de 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ak-Virân köyü ile beraber Abdülbâki Çelebi-zâde Kasım'a 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

M ü l k - K ö y(M ü l k) [57]: 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, Divriği'den ifrâz edildiği belirtilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilemedi. 1583 târihinde 7 mücerred, 26 müzevvec nüfûsa sâhip olan köyün, konar-göçer menşeli olduğu; vakfa âit arâzide zirâatçilik yaptığı ve bir müddettir gaflet ile vergileri alınmamış olduğundan, deftere kaydedildiği zikredilmektedir. 1630-31'de 6 bennâk, 26 müzevvec; 1641-42'de 8 bennâk, 26 çift ve 1652-53'de 12 bennâk, 24 çift nüfûsu olan ve defterlerde bâzan "M ü l k" bâzan da "M ü l k - K ö y" ismiyle yazılan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1583'deki vergi hâsılı tesbit edilememiş olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Eşge, Ak-İn, Dikilü-Taş ve Şemsli köyleri ile beraber İbrahim Çavuş ve Cüneydli-oğlu'na 7 müd; 1641-42'de 2,5 müd, 2 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Mes'ud-zâde Ömer Bey'e 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 1 de değirmen vardı.

S e k i z - V i r â n ı [58]: 1548 târihli Yeni-il defterinde, 2 bennâk, 2 sipâhi müslüman nüfûsa sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, mezkûr

---

57- BA,TD,nr.252,s.85;BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.336-337; BA,MAD,nr.14679,s.130,208;BA,MAD,nr.6159,s.134,146,152,157, 196,229,231,242.

58- BA,TD,nr.262,s.32.

535 akça vergi hâsılı vardı. Köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

S e m î n î(سمني)[59] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 2 müzevvec, 3 mücerred; 1641-42'de 2 çift, neferen 2 ve 1652-53'de 1 hâne, 1 çift nüfûsa mâlik olduğu belirtilmesine rağmen, mezkûr târihlerdeki mahsûllerini ve hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

S ı r a - S ö ğ ü d [60] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından Yeni-il'e ilhâk edildiği belirtilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, ismi zikredilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilememiştir. 1583'de 9 mücerred, 19 müzevvec nüfûsu olan köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde, yine ismi zikredilmesine rağmen, nüfûsunu tesbit etmek mümkün olamamıştır. 1548'de 215 ve 1583'de 1336 akça vergi hâsılına mâlik bulunan Sıra-Söğüd köyünün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkil etmekde idi. Hubûbat öşrünün, 1630-31'de Baş-Virân köyü ile beraber Divriği'de sâkin İbrahim Çavuş'a 2 müd, 5 keyl; 1641-42'de Baş-Virân ve Eşge köyleri ile birlikde 4 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Baş-Virân ve Eşge köyleri ile birlikde Cüneyd-oğlu Yusuf'a 4,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yalnız olarak 5 keyl mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir.

59- BA,MAD,nr.14679,s.202; BA,MAD,nr.6159,s.135.

60- BA,TD,nr.252,s.88-89; BA,TD,nr.262,s.31; BA,TD,nr.604,s.306; BA,MAD,nr.14679,s. 130; BA,MAD,nr.6159,s.157,196.

S i m â t î(سماتى)[61] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı olan ve Sülüklü köyü yakınında bulunan Simâtî köyünün, Yeni-il'e dâhil edilip edilemediğine dâir bir kayda ve 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine rastlanılamamasına rağmen, 19 Rebîü'l-âhır 961(24 Mart 1554) târihli Ruus kayıdında, mezkûr köyün Divriği Kal'ası dizdârı Abdüllatif'in tîmârı olduğu ve Yeni-il'e ilhâk edildiği belirtilmektedir. 1583'de 4 mücerred, 24 müzevvec nüfûsa mâlik olan köyün, 1630-31'de ismine tesâdüf edilemediği hâlde, 1641-42'de 1 çift ve 1652-53'de 2 çift, 2 bennâk nüfûsa sâhip bulunduğu ve mahsûllerinin buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olduğu görülmektedir. 1583'de 1591 akça vergi hâsılı olan köyün, hubûbat öşrü, 1641-42'de Ak-İn, Dikilü-Taş, Şemsli ve Kara-Çayır köyleri ile beraber 5 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'-de Ak-İn, Dikilü-Taş ve Kara-Çayır köyleri ile birlikde Mes'ud-zâde Muzaffer'e iltizâma ve 1652-53'de Dikilü-Taş, Sülüklü ve Kara-Çayır köyleri ile beraber 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

S ü l ü k l ü(سولكلو)[62] : 1548 târihli Divriği defterinde, Divriği'nin Durdul nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği belirtilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, Divriği'den ifrâz edildiği belirtilmesine rağmen, nüfûsu verilmemiştir. 1583'de 2 mücerred, 8 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 5 müzevvec nüfûsu olan köyün, 1641-42'de 2 bennâk, 11 çift; 1652-53'de 1 bennâk, 10 çift nüfûsa mâlik bulunduğu ve ahâlisinin Malatya'da meskûn olduğu zikredilmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1583'de 435 akça vergi hâsılı olan köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1644 târihlerindeki hubûbat öşrü mukataası verilmediği hâlde, 1652-53'de Dikilü-Taş, Simâtî ve Kara-Çayır köyleri ile birlikde 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

61- BA,TD,nr.252,s.88; BA,KK,Ruus,nr.211,s.6;BA,TD,nr.604,s.s.306-307;BA,MAD,nr.6159,s.133,157,195,228,242.

62- BA,TD,nr.252,s.84;BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.304-305;

<u>Şemsli</u>(شمسلی)[63] : 1630-31 ve 1641-42 târihlerinde, ismi zikredilmesine rağmen nüfûsu tesbit edilemeyen ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği belirtilen köyün, hubûbat öşrü, 1630-31'de Mülk-Köy, Eşge, Ak-İn ve Dikilü-Taş köyleri ile birlikde, İbrahim Çavuş ve Cüneydli-oğlu'na 7 müd; 1641-42'de ise, Ak-İn, Simâtî, Dikilü-Taş ve Kara-Çayır köyleri ile birlikde 5 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir. Köyün, 1548, 1583 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

<u>Tavşan-Damı</u>[64] : 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 1 mücerred, 34 müzevvec; 1630-31'de 14 bennâk, 16 müzevvec; 1641-42'de 14 bennâk, 25 çift ve 1652-53'de 11 bennâk, 23 çift müslüman nüfûsa sâhip olduğu kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 812 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ağça-Kal'a, Bektaş, Kandurga, Elçi-Atlu, Bulak, Taylu ve Doruk-Hanlu köyleri ile beraber Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd; 1641-42'de Taylu, Alaca-Atlu, Kandurga, Bulak, Bektaş, Ceviz ve Kara-Hanlu(Kızıl-Kilise-i Kara Hanlu)köyleri ile beraber 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu(Kızıl-Kilise-i Kara-Hanlu), Ceviz ve Taylu köyleri ile birlikde Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma; 1652-53'de ise, Taylu, Alaca-Atlu, Kandurga, Bulak, Bektaş ve Kara-Hanlu(Kızıl-Kilise-i Kara-Hanlu) köyleri ile beraber 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>Taylu</u>[65] : 1548 târihinde 1 caba, 3 bennâk nüfûs ile Yeni-il nâhiyesine tâbi mezraa olan ve 1583 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 3 bennâk,

----

BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.216;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.132,227,242.

63- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.130;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.157.

64- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.327-328;BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.130,215;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.131,151,157,196,226,242.

65- BA,TD,nr.262,s.19;BA,MAD,nr.14679,s.130,216;BA,MAD,nr.6159.

5 müzevvec; 1641-42'de 7 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 8 bennâk, 13 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 294 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ağça-Kal'a, Bektaş, Kandurga, Elçi-Atlu, Bulak, Tavşan-Damı ve Doruk-Hanlu köyleri ile birlikde Sipâhi Mehmed Bey ve Mustafa'ya 5 müd; 1641-42'de Alaca-Atlu, Kandurga, Bulak, Bektaş, Ceviz, Tavşan -Damı ve Kara-Hanlu(Kızıl-Kilise-i Kara-Hanlu) köyleri ile birlikde 8 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kandurga, Alaca-Atlu, Bulak, Kara-Hanlu(Kızıl-Kilise-i Kara-Hanlu), Ceviz ve Tavşan-Damı köyleri ile birlikde Kandurgalu Zülfikar Kethudâ'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Alaca-Atlu, Kandurga, Bulak, Bektaş, Ceviz, Tavşan-Damı ve Kara-Hanlu(Kızıl-Kilise-i Kara-Hanlu) köyleri ile birlikde 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>T u r a c ı l u(</u> طوره حالو)[66]: 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 4 mücerred, 18 müzevvec; 1630-31'de 2 müzevvec, 1 bennâk; 1641-42'de 2 çift, 3 bennâk; 1652-53'de 2 bennâk, 3 çift nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'de 701 akça vergi hâsılına sâhipti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de tesbit edilememesine rağmen, 1641-42'de Güneş ve Karlu-Kışla köyleri ile beraber 3,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Güneş ve Karlu-Kışla köyleri ile beraber Mes'ud-zâde Ömer Bey'e 3,5 akça mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Karlu-Kışla köyü ile beraber 2,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

---

s.131,151,157,196,227,242.

66- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.310; BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.205; BA,<u>MAD</u>,nr.6159, s.133,157,196,228,242.

U l u - K ö y[67] : 1548 târihli Yeni-il defterinde Ağça-Kal'a nâhiyesine bağlı mezraa olan ve 1583'de 36 müzevvec nüfûs ile ahâlisini Alaca-Atlu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, 1630-31'de 8 müzevvec, 8 bennâk nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'de 600 ve 1583'de 912 akça vergi hâsılına mâlikti. 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataası tesbit edilemeyen köyün, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterde ismine tesâdüf edilemedi.

Y a l n ı z - S ö ğ ü d[68]: 1548'de 3 caba, 10 bennâk; 1583'de 1 mücerred, 22 müzevvec; 1630-31'de 4 müzevvec, 4 bennâk; 1641-42'de 5 bennâk, 11 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 10 çift nüfûsa sâhip olan köyün, 1 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı, 1548'de 539 ve 1583'de 643 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de İnallu, Koz-Virânı, Afşarcık, Yıvalu köyleri ve Yellüce mezraası ile beraber Sipâhi Osman Bey ve Maksud Çavuş'a 3,5 müd; 1641-42'de 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Molla Osman'a 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Yalnız-Söğüd köyü, bugün Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 416 kişidir.

Y ı v a l u[69]: 1548'de 2 bennâk, 3 caba; 1583'de 3 mücerred, 14 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 6 bennâk, 8 çift; 1652-53'de 6 bennâk,7 çift nüfûsu olan köyün,

---

67- BA,TD,nr.262,s.34;BA,TD,nr.604,s.328-329; BA,MAD,nr.14679, s.124.

68- BA,TD,nr.262,s.28;BA,TD,nr.604,s.315;BA,MAD,nr.14679,s. 132,204;BA,MAD,nr.6159,s.127,152,195,223,242,244.

69- BA,TD,nr.262,s.30-31;BA,TD,nr.604,s.331;BA,MAD,nr.14679,s. 132,202;BA,MAD,nr.6159,s.127,152,157,196,223,242.

mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl etmekde; 1548'de 364 ve 1583'de 713 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de İnallu, Afşarcık, Koz-Virânı, Yalnız-Söğüd köyleri ve Yellüce mezraası ile beraber Sipâhi Osman Bey ve Maksud Çavuş'a 3,5 müd; 1641-42'de 1 müd, 6 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Koz-Virânı köyü ile beraber Zülfikar Bey'e 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Koz-Virânı köyü ile beraber 1,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

3- Gürün Nâhiyesi :

1548 târihli Divriği tapu defterinde, kendisine tâbi köyler ile beraber Divriği'ye tâbi olduğu kaydedilen nâhiyenin[70], 1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilemedi. 1583 târihli Yeni-il defterinde kendisine tâbi 10 köy ile beraber Yeni-il'e bağlı olan nâhiyenin, bu târihde Divriği'den ifrâz edilerek, Yeni-il'e dâhil edildiği anlaşılmaktadır. 1630-31'de 15, 1641-42'de yine 15 ve 1652-53'de 14 köye mâlik olan nâhiyenin başlıca köyleri şunlardı.

A k - K a ş (E t - Y e m e z)[71] : 1583 târihli defterde, nüfûsu tesbit edilemeyen ve "A k - K a ş m e z r a a s ı" ismiyle kaydedilen köyde, Hacı Süleyman oğullarının tasarrufunda "E t - Y e m e z" adında bir zâviye bulunduğu ve ana yol üzerinde bulunan bu zâviyeye gelen-giden âyende ve revendeye sarf edilmek üzere, zikr olunan Ak-Kaş mezraası hubûbat öşrünün her sene 180 akça mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir. 1630-31'de 8 müzevvec; 1641-42'de 7 çift ve 1652-53'de 3 bennâk, 8 çift müslüman nüfûsu olan köyün, "E t - Y e m e z" adiyle bilindiği ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği görülmektedir. 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataası

70- BA,TD,nr.252,s.189-203.

71- BA,TD,nr.604,s.343;BA,MAD,nr.14679,s.195;BA,MAD,nr.6159,s.140,235,243.

tesbit edilemeyen köyün, 1641-42'deki hubûbat öşrü, Sarıca köyü ile beraber 3 müd ve 1652-53'deki hubûbat öşrü ise, Gürün nâhiyesine tâbi köylerin tamamı ile birlikde 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Bugün Et-Yemez adı ile Kangal ilçesine bağlı olan köyün, 1975 sayımına göre nüfûsu 301 kişidir.

G ö r i c e k(كوريجك)[72] : 1583 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1630-31'de 2 bennâk, 12 müzevvec; 1641-42'de 13 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 10 çift müslüman nüfûsu olan köyün, ahâlisinin 1652-53'de Elbistan'da sâkin bulunduğu; mahsûllerinin hayvan ürünlerinden müteşekkil olduğu ve mezkûr târihlerdeki hubûbat öşrü mukataası hakkında bir kayda rastlanılamadığı görülmektedir.

G ü b i n [73](Bugünkü Gübün): 1583'de 1 duâcı, 30 mücerred; 1630-31'de 35 bennâk, 42 müzevvec; 1641-42'de 27 bennâk, 48 çift ve 1652-53'de 41 bennâk, 51 çift müslüman nüfûsu olan ve 3 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilen köyün, mezkûr târihlerdeki ismi "G ü b i n(كوبين)" şeklinde kaydedilmiştir. Köyün mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki geliri 1193 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gürün, Telin, Kara-Hisâr, Kavak ve İncesu köyleri ile beraber Sazcığaz köyünde sâkin Sipâhi Ömer Bey'e 19 müd; 1641-42'de 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Gürün köyünde sâkin Ahmed'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köylerin tamamı ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 38 bahçe, 10 arı kovanı ve 2 de değirmen vardı.

Gübün köyü, bugün Sivas'ın Gürün elçesine bağlı olup, nüfûsu tesbit etmek mümkün olamamıştır.

72- BA,MAD,nr.14679,s.200;BA,MAD,nr.6159,s.139,151,234.

73- BA,TD,nr.604,s.292-293;BA,MAD,nr.14679,s.132,191-193;BA,MAD,nr.6159,s.137-138,145-146,151,156,193,232-233,240-241,243-244.

Gürün [74] : 1583'de 149 müzevvec, 84 mücerred müslüman ve 178 müzevvec, 84 mücerred hıristiyan; 1630-31'de 93 bennâk, 63 müzevvec müslüman ve 39 müzevvec, 42 mücerred, 76 bennâk hıristiyan; 1641-42'de 63 çift, 87 bennâk müslüman ve 14 çift, neferen 175 hıristiyan nüfûsa mâlik olan köyün, neferen 17 hıristiyan nüfûsunun 1641-42'de, Ayıntab(Gaziantep)'da sâkin olduğu kaydedilmiştir. 1652-53'de ise, 43 çift, 126 bennâk müslüman ve 11 çift, 298 hâne hıristiyan nüfûsu olup, mezkûr târihde, müslümanlardan 1 bennâk nüfûsun Sivas'a ve hıristiyanlardan da 1 hâne nüfûsun Kân-âbâd(كان آباد)'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve bal ile hayvan ürünlerinden ibâret olan köyün, 1583'de 4575 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gübin, Telin, Kara-Hisâr, Kavak ve İncesu köyleri ile beraber Sazcığaz köyünde sâkin Sipâhi Ömer Bey'e 19 müd; 1641-42'de 9,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de 8 müd mukabilinde Murad Bey'e iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köylerin tamamı ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde bulunan boyahânenin mukataası, 1630-31'de 12.000 ve 1652-53'de 16.000 akça idi. 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 251,5 bahçe ile 83 arı kovanına sâhi[illegible] [illegible] köyün, 1641-42 ve 1652-53'de 26 adet senghâ-yı ketân-şûy[illegible] (üzerinde keten yıkanan büyük taşlar) vardı. Burada bulunan değirmenlerin sayısı ise, 1641-42'de 6 ve 1652-53'de 8 adet idi.

Gürün köyü, bugün Sivas'a bağlı ilçe merkezi olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 9138 kişidir.

Hamal [75] : 1583 târihinde Koyunlu-Koca mezraası ile beraber köydedilen köyün, bu târihde 3 mücerred, 30 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 4 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 7 çift ve 1652-53'de 7 çift, 8 bennâk müslüman nüfûsa sâhip olduğu

----

74- BA,TD,nr.604,s.288-292;BA,MAD,nr.14679,s.132,140,185-191; BA,MAD,nr.6159,s.136-137,141-14[illegible],151,156,193,231-232,235-241,243-244.

75- BA,TD,nr.604,s.335-336;BA,MAD,nr 14679,s.132,195;BA,MAD, nr.6159,s.140,151,156,193,235,24[illegible].

görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 1105 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Sarıca köyü ile beraber İmam Hüseyin Okculu'ya 2 müd; 1641-42'de Yuva köyü ile beraber 2 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Hasan Şah'a 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köylerin tamamı ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Hamal köyü, bugün Gürün'ün Konakpınar bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 1555 kişidir.

<u>İ n a ç</u> [76] : 1583 târihli tapu defterinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 1 bennâk, 9 müzevvec; 1641-42'de 10 çift ve 1652-53'de 1 çift müslüman nüfûsu olduğu ve mahsûllerinin buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil bulunduğu kaydedildiği hâlde, mezkûr târihlerdeki hubûbat öşrü mukataası hakkında bir kayda tesâdüf edilememiştir.

<u>İ n c e s u</u> [77]: 1583 târihli defterde ismine rastlanılamayan köyün, 1630-31'de 1 müzevvec, 1 mücerred, 1 bennâk; 1641-42'de 1 çift, neferen 4 ve 1652-53'de 2 çift, 8 hâne hıristiyan nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Gürün, Gübin, Telin, Kara-Hisâr ve Kavak köyleri ile birlikde Sazcığaz köyünde sâkin Sipâhi Ömer Bey'e 19 müd; 1641-42'de 3 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Gürün köyünde sâkin Malkoç'a 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine tâbi köylerle birlikde 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

İncesu köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 353 kişidir.

76- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.200;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.139,234.

77- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.132,196;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.142,156,193,237, 243.

K a r a - H i s â r [78] : 1583'de 1 mücerred, 15 müzevvec; 1630-31'de 3 müzevvec, 3 mücerred, 7 bennâk; 1641-42'de 4 çift neferen 11 ve 1652-53'de 6 çift, 23 hâne hıristiyan nüfûsu olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583'de 302 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gürün, Gübin, Telin, Kavak ve İncesu köyleri ile beraber Sazcığaz köyünde sâkin Sipâhi Ömer Bey'e 19 müd; 1641-42'de 1 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Murad Bey'e 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köyler ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 19 bahçe ve 26 adet arı kovanı vardı.

Kara-Hisâr köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 308 kişidir.

K a v a k [79] : Hıristiyanlarla meskûn olan köyün, 1583'de 17 mücerred, 31 müzevvec; 1630-31'de 3 müzevvec, 5 mücerred, 9 bennâk; 1641-42'de 4 çift, neferen 11 ve 1652-53'de 5 çift, 25 hâne nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki geliri 2031 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gürün, Gübin, Telin, Kara-Hisâr ve İncesu köyleri ile beraber Sazcığaz köyünde sâkin Sipâhi Ömer Bey'e 19 müd; 1641-42'de 1 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Bayram Çelebi'ye 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köyler ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kavak köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olup,1975 sayımına göre nüfûsu 394 kişidir.

78- BA,TD,nr.604,s.294;BA,MAD,nr.14679,s.132,191;BA,MAD,nr. 6159,s.142,145,151,156,193,237-239,243.

79- BA,TD,nr.604,s.295;BA,MAD,nr.14679,s.132,196;BA,MAD,nr. 6159,s.142,151,156,193,237,243.

Koyuncalu[80] : 1583 târihli defterde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 21 bennâk, 26 müzevvec;1641-42'de 9 bennâk, 30 çift ve 1652-53'de 14 bennâk, 21 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu ve 6 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Yuva köyü ile beraber Ayıntab'da sâkin Hüseyin Bey'e 1,5 müd; 1641-42'de yine 1,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köyler ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Sarıca[81] : 1583'de 110 müzevvec; 1630-31'de 10 bennâk, 27 müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 26 çift ve 1652-53'de 13 bennâk, 30 çift müslüman nüfûsu olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583'deki vergi hâsılı 3245 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Hamal köyü ile beraber İmam Hüseyin Okculu'ya 2 müd; 1641-42'de Ak-Kaş(Et-Yemez) köyü ile beraber 3 müd ve 1652-53'de Gürün nâhiyesine bağlı köyler ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.Köyde, 1652-53 târihinde 1 de değirmen vardı.

Sarıca köyü, bugün Gürün ilçesinin Konakpınar bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 917 kişidir.

Sazcığaz-ı Süflâ[82](Bugünkü Sularbaşı): 1583'de 14 müzevvec müslüman ve 34 mücerred, 53 müzevvec hıristiyan; 1630-31'de 5 müzevvec, 13 bennâk müslüman ve 6 mücerred, 9 bennâk, 13 müzevvec hıristiyan; 1641-42'de 4 çift, 9 bennâk müslüman ve 8 çift, 25 hâne hıristiyan; 1652-53'de 4 çift, 10 bennâk müslüman ve 7 çift, 31 hâne hıristiyan nüfûsa sâhip olan köyün,

---

80- BA,MAD,nr.14679,s.133,198-199;BA,MAD,nr.6159,s.140,151,156,194,234,243-244.

81- BA,TD,nr.604,s.321-322;BA,MAD,nr.14679,s.132,199;BA,MAD,nr.6159,s.140,151,156,193,235,241,243.

82- BA,TD,nr.604,s.340-341;BA,MAD,nr.14679,s.132,194-195;BA,MAD,nr.6159,s.139,143,146,151,156,193,234,238,240-241,243-244.

1652-53'de 1 hâne hıristiyan nüfûsunun Sivas'a, 2 hâne hıristiyan nüfûsunun da Kûn-âbâd'a göç ettiği kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup,1583'deki vergi hâsılı 2074 akça idi. Hubûbat öşrü, Sazcığaz-ı Ulyâ köyü ile beraber, 1630-31'de Uzun Hızır'a 5 müd; 1641-42'de yine 5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ömer Çavuş-zâde Eryavuz'a ve Allahverdi'ye 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, Gürün nâhiyesine tâbi köyler ile beraber 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 8,5 bahçe, 19 arı kovanı ve 1 de değirmen vardı.

Sularbaşı köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 389 kişidir.

<u>S a z c ı ğ a z - ı U l y â</u>[83](Bugünkü Yukarı-Sazcığaz) : Müslümanlarla meskûn olan köyün, 1583'de 6 mücerred, 28 müzevvec; 1630-31'de 16 bennâk, 17 müzevvec; 1641-42'de 13 çift, 13 bennâk ve 1652-53'de 11 çift, 16 bennâk nüfûsu olup, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1583'de 679 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Hubûbat öşrü, Sazcığaz-ı Süflâ köyünün hubûbat öşrüyle birlikde, 1630-31'de Uzun Hızır'a 5 müd; 1641-42'de yine 5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ömer Çavuş-zâde Eryavuz'a ve Allahverdi'ye 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, Gürün nâhiyesine bağlı köylerin tamamı ile birlikde,50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 8 bahçe ile 20 arı kovanı vardı.

Yukarı-Sazcığaz köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 1127 kişidir.

83- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.285; BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.132,193;BA,<u>MAD</u>,nr. 6159,s.139,146,151,156,193,234,240,243.

T e l i n [84] (Bugünkü Suçatı) : 1583'de 10 mücerred, 68 müzevvec; 1630-31'de 39 bennâk, 50 müzevvec; 1641-42'de 29 bennâk, 48 çift ve 1652-53'de 46 bennâk, 52 çift müslüman nüfûsu olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1583'de 1125 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gürün, Gübin, Kara-Hisâr, Kavak ve İncesu köyleri ile beraber Sipâhi Ömer Bey'e 19 müd; 1641-42'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Veli Şah-zâde Dilâver'e 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, Gürün nâhiyesine bağlı köylerin tamamı ile birlikde, 50 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 56 bahçe, 70 arı kovanı ve 1 de değirmen vardı.

Suçatı köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olup,1975 nüfûs sayımına göre nüfûsu 2437 kişidir.

Y u v a [85] : 1630-31 ve 1641-42 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılmasına rağmen nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği ve hubûbat öşrünün, 1630-31'de Koyuncalu köyü ile beraber Ayıntab'da sâkin Hüseyin Bey'e 1,5 müd; 1641-42'de Hamal köyü ile beraber 2 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya ve 1644'de Pîr-oğlu'na 1,5 müd mukabilinde iltizâma verildiği görülmektedir.

Yuva köyünün, 1583 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilememesine rağmen, bugün Gürün'ün Konakpınar bucağına bağlı olan ve 1975 sayımına göre 461 kişilik nüfûsa mâlik bulunan Yuva köyünün, bu köy olup olmadığı hakkında şimdilik bir şey söylemekden mahrum olduğumuzu da belirtmeliyiz.

84- BA,TD,nr.604,s.294-295; BA,MAD,nr.14679,s.132,196-198;BA, MAD,nr.6159,s.138-139,145-146,151,156,193,233,240-241,243.

85- BA,MAD,nr.14679,s.133;BA,MAD,nr.6159,s.156,193.

4- Mancınık Nâhiyesi :

1548 târihli Yeni-il tapu defterinde, 1 köy, 19 mezraa ve 19 meskûn mezraaya sâhip olan nâhiyenin, 1583, 1630-31 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi. İlk tahrîrden sonra bu nâhiyeye bağlı olan yerlerin büyük bir kısmı, Yeni-il nâhiyesi içinde zikredildiğinden, ilerideki izahları kolaylaştırmak için, bu nâhiyeye bağlı olan yerler, Yeni-il nâhiyesi içinde mütalaa edilmiştir. Ancak, meskûn mezraaların bâzısının isimleri, daha sonraki târihlerde zikredilmediğinden, bu mezraalar, bu nâhiyeye bağlı yerler olarak, burada zikredilmiştir.

<u>A ğ ç a - P ı n a r</u> [86] : 1548 târihinde 1 caba, 8 bennâk nüfûs ve 507 akça vergi hâsılı olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu.

<u>B a s m a l u</u> [87] : 1548'de neferen 15 nüfûs ve 340 akça vergi hâsılına mâlik olan mezraanın, mahsûllerini buğday ve arpa ürünleri teşkîl ediyordu.

<u>Ç o r a k l u</u> [88] : 1548 târihinde neferen 4 nüfûsa ve 80 akça vergi hâsılına sâhip olan Çoraklu mezraasının, mahsûllerini buğday ve arpa ürünleri meydana getiriyordu.

<u>G ö k - P ı n a r</u> [89] : 1548 târihli defterde neferen 3 nüfûsa ve 400 akça vergi hâsılına mâlik olduğu ve mahsûlünü buğday ürününün teşkîl ettiği belirtilmektedir.

86- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.39.
87- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.37.
88- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.36.
89- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.38.

G ö k c e - V i r â n[90] : 1548'de 2 caba, 9 bennâk nüfûs ile 291 akça vergi hâsılı olan mezraanın, mahsûlünü buğday ürünü meydana getirmekde idi.

G ö z e n d e n - P ı n a r ı[91]: 1548 târihli defterde, 2 caba, 5 bennâk nüfûsa ve 526 akça vergi hâsılına sâhip olduğu ve mahsûlünü buğday ürününün teşkîl ettiği kaydedilmiştir.

K a r a c a - V i r â n[92] : 1548 târihinde 3 caba, 7 bennâk, 2 mucerred nüfûs ile 405 akça vergi hâsılı olan mezraanın, mahsûllerini buğday ve arpa ürünleri teşkîl ediyordu.

K o r k u t - H i s â r ı[93] : 1548 târihinde 1 sipâhi, 7 caba, 10 bennâk nüfûsu ve 589 akça vergi hâsılı olup, mahsûlleri buğday ve arpa ürünlerinden müteşekkildi.

K o r k u t - K a l ' a s ı[94] : 1548'de 1 mücerred, 8 caba ve 14 bennâk nüfûsu ile 856 akça vergi hâsılı olan mezraanın, mahsûlleri buğday ve arpa ürünlerinden ibâretti.

Y a r - H i s â r[95] : 1548'de 1 caba, 3 bennâk nüfûs ile 242 akça vergi hâsılı olup, mahsûlünü buğday ürünü meydana getiriyordu.

Y a s s ı - H i s â r[96] : 1548 târihli defterde, 2 caba, 4 sipâhi ve 20 bennâk nüfûsa sâhip olduğu görülen mezraanın, 799 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu ve mahsûlünün buğday ürününden ibâret olduğu zikredilmektedir.

90- BA,TD,nr.262,s.39-40.
91- BA,TD,nr.262,s.39.
92- BA,TD,nr.262,s.35-36.
93- BA,TD,nr.262,s.38.
94- BA,TD,nr.262,s.37.
95- BA,TD,nr.262,s.40.
96- BA,TD,nr.262,s.38.

Y e n i c e[97] : 1548 târihinde neferen 2 nüfûs ile 20 akça vergi hâsılı olan mezraanın, mahsûlü buğday ürününden ibâretti.

Y o ğ u z - V i r â n ı[98]: 1548'de 1 caba, 9 bennâk nüfûsa ve 309 akça vergi hâsılına mâlik olup, mahsûlünü buğday ürünü teşkîl ediyordu.

Y u m r u - K a y a[99] : 1548 târihli defterde, neferen 9 nüfûs ile 208 akça vergi hâsılına sâhip olduğu belirtilen mezraanın, mahsûlleri buğday ve arpa ürünlerinden müteşekkildi.

5- Tonus(Kara-Tonus) Nâhiyesi :

1548 târihli Yeni-il defterinde ismine tesâdüf edilememesine rağmen, 1583'de kendisine bağlı bâzı köylerin, 1548'de Bozok livâsından ifrâz edilerek hiç bir nâhiyeye bağlı olmaksızın Yeni-il kazâsı içinde zikredilmesi[100], nâhiyenin 1548'-den biraz sonra teşkîl edildiğini ortaya çıkarmaktadır. 1583 târihinde "K a r a - T o n u s" ismiyle kaydedilen ve 28 adet köye mâlik olan nâhiyenin, 1630-31'de 25, 1641-42'de 26 ve 1652-53'de 24 adet köye sâhip olduğu ve "T o n u s" ismiyle kaydedildiği görülmektedir.

A b d a l - H a c ı[101] : 1641-42 târihinde Kal'acık köyünün nüfûsu ile birlikde 5 çift müslüman nüfûsa sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, hubûbat öşrü, mezkûr târihde, Güzel-Oğlan ve Kal'acık köylerinin hubûbat öşrüyle birlikde 1 müd, 6 keyl mukabilinde mukataaya ve 1644'de yine mezkûr köylerle beraber İbrahim Bey'e 2,5 müd mukabilinde iltizâma verilmişti. Köyün, 1583, 1630-31 ve 1652-53

97-BA,TD,nr.262,s.38.
98-BA,TD,nr.262,s.40.
99-BA,TD,nr.262,s.37.
100-BA,TD,nr.262,s.66.
101-BA,MAD,nr.6159,s.121,157,195.

târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

A ğ ç a l u [102] : İsminden de anlaşılacağı üzere, aynı isimli cemâat mensupları tarafından te'sîs edildiği anlaşılan köyün, 1583 târihli Yeni-il defterinde ismine rastlanılamadı. 1630-31'de Kal'acık köyü ile birlikde 1 bennâk, 7 müzevvec; 1641-42'de 10 çift ve 1652-53'de 5 çift nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Deli-İlyaslı, Çiğdem(Çiğdem-Virânı), Kurdlu-Kaya, Muşâlim(Meşâlim), Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de Firuz-Virânı ve Muşâlim köyleri ile beraber 10 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kantariz, Muşâlim ve Firuz-Virânı köyleri ile birlikde, Kangallu Mahmud'a 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

A k - H a c ı l u [103]: İsminden de anlaşıldığı gibi, aynı isimli cemâat mensuplarının teşkîl ettiği Ak-Hacılu köyünün, 1583'de 1 duâcı, 12 mücerred, 19 müzevvec nüfûsu ve 849 akça vergi hâsılı olduğu ve mahsûllerinin buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil bulunduğu görülmektedir. Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilememesi, cemâat mensuplarının mezkûr târihlerde burada bulunmamasından ileri gelmiş olmalıdır.

A l t u n - D e ğ i n [104]: 1548 târihli Yeni-il defterinde, Bozok livâsına tâbi mezraa iken, Yeni-il'e dâhil edildiği ve Şam-Bayadı cemâatinin ziraat yeri olduğu kaydedilen köyün, mezkûr târihdeki nüfûsunu ve Yeni-il'in hangi nâhiyesine bağlı

102- BA,MAD,nr.14679,s.125,179;BA,MAD,nr.6159,s.122,157,194, 218,241.

103- BA,TD,nr.604,s.254.

104- BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.238-240;BA,MAD,nr.14679, s.124,174-176;BA,MAD,nr.6159,s.119,153,157,195,216,241.

bulunduğunu tesbit etmek mümkün olamadı. 1583 târihinden itibâren Tonus nâhiyesine bağlı olan köyün, mezkûr târihde 1 kethudâ, 2 sipâhi, 2 imâm, 95 mücerred, 139 müzevvec; 1630-31'de 34 bennâk, 50 müzevvec; 1641-42'de 21 bennâk, 58 çift ve 1652-53'de 16 bennâk, 50 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 4220 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ayıntab'da sâkin Hamza Bey'e 6 müd; 1641-42'de 7,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 10,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

B a r d a k ç ı [105] : 1548 târihinde Yeni-il nâhiyesine bağlı mezraa olan ve 1583'de 8 mücerred, 10 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik bulunan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1548'de 200, 1583'de de 731 akça vergi hâsılına sâhip bulunmaktaydı. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

B a y - D e ğ i n [106] (Bugünkü Beydiğin): 1548 târihli Yeni-il defterinde, Şam-Bayadı cemâatinin zirâat yeri olarak, Bozok livâsına tâbi mezraa iken, Yeni-il'e dâhil edildiği kaydedilen köyün, mezkûr târihdeki nüfûsunu ve hangi nâhiyeye bağlı olduğunu tesbit etmek mümkün olamadı. 1583 târihinden itibâren Tonus nâhiyesine bağlı olan köyün, bu târihde 2 sipâhi, 10 mücerred, 23 müzevvec; 1630-31'de 7 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 14 bennâk, 14 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 9 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 855 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Yassı-Pınar ve Şarklu köyleri ile beraber, Ayıntab'da sâkin Aşçı Hasan-zâde İbrahim Bey'e 4 müd, 5 keyl; 1641-42'de Yassı-Pınar köyü ile beraber 3 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652

105- BA,TD,nr.262,s.14;BA,TD,nr.604,s.246.

106- BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.248-249;BA,MAD,nr.14679, s.124,180;BA,MAD,nr.6159,s.121-122,156,195,217.

-53'de 15 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Beydiğin köyü, bugün Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Altınyayla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 489 kişidir.

B e r - D a m ı (B e r - D a m l ı)[107]: 1548 târihli Yeni-il defterinde "B e r - D a m ı(برطاملى)" ismiyle kaydedilen ve Yeni-il nâhiyesine bağlı mezraa olan bu köyde, Kangallu (Kalkanlu) köyü hıristiyanlarının ziraâtçilik yaptığı görülmektedir. 1630-31'de ise, "B e r - D a m l ı(برطاملى)" ismiyle kaydedilen ve nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, mahsûllerinin buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden meydana geldiği ve mezkûr târihdeki hubûbat öşrünün, Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Deli-İlyaslı, Çiğdem, Kurdlu-Kaya, Muşalim, Ağçalu, Kantariz, Yakalu ve Firûz-Virânı köyleri ile beraber Dergâh-ı âlî sipâhîlerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e,6 müd mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir. Köyün, 1583, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

Ç a l - Y a ' k u b[108]: 1583 târihinde 5 mücerred, 6 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, mezkûr târihdeki vergi hâsılı 284 akça idi. 1548, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde köyün ismine tesâdüf edilemedi.

Ç a r d a k[109]: 1583 târihinde, uzun zamandır gaflet ile kaydedilmediği belirtilen ve bu târihde 1 pîr, 1 mücerred, 18 müzevvec nüfûs ile 55 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilen köyün, ahâlisini İsâlu cemâati mensuplarının teşkîl ettiği ve mahsûllerinin buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret bulunduğu görülmektedir. Köyün, 1548,1630-31,1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

107- BA,TD,nr.262,s.22;BA,MAD,nr.14679,s.125.
108- BA,TD,nr.604,s.249.
109- BA,TD,nr.604,s.263-264.

Ç i ğ d e m (Ç i ğ d e m - V i r â n ı)[110]: Yeni-il'e âit tapu defterlerinde, bâzan "Ç i ğ d e m", bâzan da "Ç i ğ - d e m - V i r â n ı" ismiyle kaydedilen köyün, 1548 târihinde, Sivas livâsına bağlı mezraa iken, Yeni-il'e dâhil edildiği belirtilmesine rağmen, hangi nâhiyeye tâbi olduğu belirtilmemiştir. 1583 târihinden itibâren Tonus nâhiyesine bağlı olan köyün, bu târihde 17 mücerred, 29 müzevvec; 1630-31'de 3 mücerred, 5 müzevvec, 7 bennâk; 1641-42'de 8 çift, neferen 17 ve 1652-53'de 9 çift, 15 hâne hıristiyan nüfûsa mâlik bulunduğu ve 1 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği görülmektedir. Köyün mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 1644 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de, Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Deli-İlyaslı, Kurdlu-Kaya, Muşâlim, Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de 3 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Kantariz ve Kurdlu-Kaya köyleri ile beraber 2 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

D e l i - İ l y a s l ı [111](Bugünkü Deliilyas): 1583 târihli Yeni-il defterinde, "K a r a c a - Ş e h i r" ismiyle de anıldığı kaydedilen köyün, mezkûr târihde 1 kethudâ, 1 pîr, 2 imâm, 17 mücerred, 43 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 10 müzevvec;1641-42'de 3 bennâk, 8 çift ve 1652-53'de 3 bennâk, 7 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 1258 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Çiğdem, Kurdlu-Kaya,Muşâlim, Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber, Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de 2 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de

----

110- BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.240-241;BA,MAD,nr.14679, s.125,184-185;BA,MAD,nr.6159,s.123,153,157,195,219,241, 244.

111- BA,TD,nr.604,s.246-247;BA,MAD,nr.14679,s.125,181;BA,MAD, nr.6159,s.121,153,157,195,217,241.

köy ahâlisine 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Deliilyas köyü, bugün Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Altınyayla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 2663 kişidir.

D e m i r - B o ğ a[112]: 1583 târihinde 10 müzevvec nüfûsa ve 33 akça vergi hâsılına sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1630-31,1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

E b e s i l i[113](Bugünkü Samankaya): 1583 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 6 bennâk, 10 müzevvec; 1641-42'de 14 bennâk, 14 çift ve 1652-53'de 9 bennâk, 18 çift nüfûsa sâhip olduğu ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği belirtildiği hâlde, mezkûr târihlerdeki hubûbat öşrü mukataası hakkında bir kayda rastlanılamadı.

Samankaya köyü, bugün Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 1854 kişidir.

F e r h a d - S o f u l u (F e r h a d l u)[114]: 1583'de 1 müezzin, 15 müzevvec, 23 mücerred nüfûsu olan köy, bu târihde "F e r h a d - S o f u l u" ismiyle kaydedilmiştir. 1630-31'de 4 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 10 çift ve 1652-53'de 1 bennâk, 9 çift müslüman nüfûsu olduğu, 1 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği ve mezkûr târihlerde "F e r h a d l u" ismiyle kaydedildiği görülmektedir. Mahsûlleri buğday,arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup,1583'deki vergi hâsılı 1370 akça idi. Hubûbat öşrünün, 1641-42'de 6 keyl mukabilinde muka-

---

112- BA,TD,nr.604,s.263.

113- BA,MAD,nr.14679,s.180-181;BA,MAD,nr.6159,s.120-212,153,217.

114- BA,TD,nr.604,s.245;BA,MAD,nr.14679,s.178;BA,MAD,nr.6159,s.121,153,157,218,244.

taaya verildiği zikredilmesine rağmen, 1630-31,1644 ve 1652-53 târihlerindeki hubûbat öşrü mukataası tesbit etmek mümkün olmadı.

<u>F i r u z - V i r â n ı</u>[115] : Hubûbat öşrünün, 1630-31'-de Yağız-Özü, Gaziler Mağarası, Deli-İlyaslı, Çiğdem, Kurdlu-Kaya, Muşalim, Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı ve Yakalu köyleri ile beraber Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de Ağçalu ve Muşâlim köyleri ile birlikde 10 keyl mukabilinde mukataaya ve 1644'de Kantariz, Ağçalu ve Muşâlim köyleri ile birlikde Kangallu Mahmud'a 1 müd mukabilinde iltizâma verildiği belirtilen ve mezkûr târihlerdeki nüfûsu hakkında bir bilgiye tesâdüf edilemeyen köyün, 1583 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

<u>G a z i l e r - M a ğ a r a s ı</u>[116](Bugünkü Gazi):1548 târihli Yeni-il defterinde, Bozok livâsına tâbi mezraa iken, Yeni-il'e dâhil edildiği ve Şam-Bayadı cemâatinin zirâat yeri olduğu kaydedilen köyün, mezkûr târihdeki nüfûsunu ve Yeni-il'in hangi nâhiyesine bağlı bulunduğunu tesbit etmek mümkün olamadı. 1583 târihinden itibâren Tonus nâhiyesine bağlı olan köyün, mezkûr târihde 1 imâm, 1 mücerred, 9 müzevvec müslüman ve 44 mücerred, 66 müzevvec hıristiyan; 1630-31'de 1 mücerred, 9 müzevvec, 30 bennâk; 1641-42'de 9 çift, neferen 43 ve 1652-53'de 11 çift, 31 hâne hıristiyan nüfûsu vardı. 1652-53'de 7 hâne nüfûsunun Sivas'a göç ettiği belirtilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1583'deki vergi hâsılı 4090 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Deli-İlyaslı, Çiğdem, Kurdlu-Kaya, Muşâlim, Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber, Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de 8 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 7 müd mukabilinde ilti-

---

115- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.125;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.157,194.
116- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.66;BA,<u>TD</u>,nr.604,s.252-253;BA,<u>MAD</u>,nr.14679, s.125,140,182;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.122-123,147,153,156,194, 219,221,241,242,244.

zâma ve 1652-53'de ise, 7,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1630-31 târihinde, köyde bir boyahânenin bulunduğu ve bu boyahânenin 1641-42 ve 1652-53'de 1000 akça mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir.

Gazi köyü, bugün Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Akça-Kışla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 381 kişidir.

G ü m ü ş - D e ğ i n [117] : 1548 târihli Yeni-il defterinde, Bozok livâsına tâbi mezraa iken, Yeni-il'e dâhil edildiği belirtilen ve Şam-Bayadı cemâatinin ziraât yeri olan köyün, mezkûr târihdeki nüfûsunu ve bağlı olduğu nâhiyeyi tesbit etmek mümkün olamadı. 29 Cumâde'l-ûlâ 962(21 Nisan 1555) târihli Ruus kayıdında ise, Bozok livâsında Behram adlı şahsın 500 akçalık tîmârı olan ve Yeni-il sınırı içinde kaldığından Yeni-il'e ilhâk edildiği zikredilen köyün, 1583'de 1 imam, 1 kethudâ, 12 mücerred, 37 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 15 müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 12 çift ve 1652-53'de 3 bennâk, 9 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 1169 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Güzel-Oğlan köyünde sâkin İbrahim Bey'e 1,5 müd, 5 keyl; 1641-42'de 1 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Gümüş-Değin köyü, bugün Şarkışla ilçesinin Altınyayla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 246 kişidir.

G ü z e l - O ğ l a n [118] : 1548 târihinde "E s k i - K ö y" ismiyle Yeni-il nâhiyesine bağlı mezraa olan ve 1583 târihinde "G ü z e l - O ğ l a n" ismiyle kaydedilen ve "E s k i - K ö y" ismiyle de anılan köyün, bu târihde 9 mücerred, 16 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 9 müzevvec; 1641-42'de 5 çift ve 1652-53'-

---

117- BA,TD,nr.262,s.66;BA,KK,Ruus,nr.213,s.103; BA,TD,nr.604, s.257-258;BA,MAD,nr.14679,s.124,177;BA,MAD,nr.6159,s.119, 153,157,194,216,241.

118- BA,TD,nr.262,s.26;BA,TD,nr.604,s.250;BA,MAD,nr.14679,s. 124,181;BA,MAD,nr.6159,s.121,153,157,195,217,241.

de 2 çift müslüman nüfûsa sâhip olduğu ve 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerindeki isminin "G ü z e l - O ğ l a n" olarak zikredildiği görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'de 45 ve 1583'de 830 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, Kal'acık ve Abdal-Hacı köyleri ile beraber, 1630-31'de 12 müd; 1641-42'de 1 müd, 6 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de İbrahim Bey'e 2,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, yalnız olarak 3 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Güzel-Oğlan köyü, bugün Şarkışla ilçesinin Altınyayla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 828 kişidir.

H a c ı Y â k u b - V i r â n ı[119]: 1583 târihli Yeni-il defterinde, ahâlisinin konar-göçer menşeli olduğu kaydedilen köyün, 4 mücerred, 12 müzevvec nüfûsu Karaca-Ferik mevkiinde ve Ağça-Koyunlu cemâatinden olan neferen 4 nüfûsu da, vakıf olan mezkûr köy arazisinde ziraatçilik yaptığından, vakfa dönüm resmi vermekle mükellef tutulmuştu. Mezkûr târihde köyün mahsûlleri buğday ve arpa ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı 250 akça idi. 1548, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde,köyün ismine rastlanılamadı.

H ü s e y i n B e y - P ı n a r ı[120]: 1583 târihinde Divâne-Alilü yurdunun yakınında bulunduğu belirtilen köyün, bu târihde 8 mücerred, 38 müzevvec nüfûsu vardı. 1630-31'de ismine tesâdüf edilmesine rağmen, nüfûsu hakkında bir bilgiye tesâdüf edilemeyen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1583'de 521 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. 1630-31'deki hubûbat öşrü, Karaca-Virân köyü ile beraber, Kızılcık köyünde sâkin Sâid'e 4 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1548, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

119- BA,TD,nr.604,s 258.

120- BA,TD,nr.604,s.262-263;BA,MAD,nr.14679,s.125.

K a l ' a c ı k [121] : 1583 târihli tapu defterinde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1630-31'de Ağçalu köyü ile beraber 1 bennâk, 7 müzevvec; 1641-42'de Abdal-Hacı köyü ile beraber 5 çift; 1652-53'de ise, 5 çift nüfûsu olan köyün, mahsûllerini buğday,arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Hubûbat öşrü, Abdal-Hacı ve Güzel-Oğlan köyleri ile birlikde, 1630-31'de 12 müd; 1641-42'de 1,5 müd, 6 keyl mukabilinde mukataaya ve 1644'-de İbrahim Bey'e 2,5 müd mukabilinde iltizâma verilmişti.

K a l ' a c ı k - ı K e b î r [122]: 1583 târihinde 3 mücerred, 14 müzevvec müslüman nüfûsu ve 683 akça vergi hâsılı olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

K a l ' a c ı k - ı S a g î r [123]: 1583 târihli defterde 5 mücerred, 6 müzevvec nüfûsa mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 669 akça vergi hâsılı vardı. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

K a n t a r i z [124](Bugünkü Boğazdere) : 1583'de 16 mücerred, 24 müzevvec nüfûsa sâhip olan köyün, 1630-31'de ismine tesâdüf edilmesine rağmen, nüfûsu hakkında bir kayda rastlanılamadı. 1641-42'de 1 çift, neferen 8 nüfûsa sâhip bulunan köyün, 1652-53'de nüfûsu tesbit edilemediği hâlde, 1 hâne nüfûsunun Sivas'a, 1 hâne nüfûsunun Kayseri'ye ve 1 hâne nüfûsunun da Kayseri'nin Erkilet köyüne göç ettiği belirtilmektedir.Mah-

---

121- BA,MAD,nr.14679,s.124,179;BA,MAD,nr.6159,s.121,157,195, 217.

122- BA,TD,nr.604,s.251-252.

123- BA,TD,nr.604,s.248.

124- BA,TD,nr.604,s.245-246;BA,MAD,nr.14679,s.125;BA,MAD,nr. 6159,s.123,153,157,194,241,244.

sûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'-deki vergi hâsılı 1495 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Delü-İlyaslı, Çiğdem, Kurdlu-Kaya, Muşâlim, Ağçalu, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ağçalu, Muşâlim ve Firuz-Virânı köyleri ile birlikde Kangallu Mahmud'a 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, Çiğdem ve Kurdlu-Kaya köyleri ile beraber 2 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Boğazdere köyü, bugün Sivas'ın Ulaş bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 112 kişidir.

K a r a c a - V i r â n [125] (Bugünkü Karacaören): 1548 târihinde Çamurlu-Suyu yakınında Yeni-il nâhiyesine bağlı mezraa olan ve 2 caba, 2 bennâk nüfûsa mâlik bulunan köyün, 1583'de 41 mücerred, 51 müzevvec nüfûsu vardı. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilemeyen Karaca-Virân köyünün, 1641-42'de 12 çift, neferen 14 ve 1652-53'de 11 çift, 17 hâne hıristiyan nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 177 ve 1583'de 2174 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Hüseyin Bey-Pınarı köyü ile birlikde, Kızılcık köyünde sâkin Sâid'e 4 müd; 1641-42'de Yeni-Yapan ve Tekfur-Kal'ası köyü ile beraber 7 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Yeni-Yapan ve Tekfur-Kal'ası köyleri ile birlikde Güzel-Oğlanlı İbrahim'e 8 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Yeni-Yapan köyü ile beraber 7 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Karacaören köyü, bugün Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 91 kişidir.

125- BA,TD,nr.262,s.24;BA,TD,nr.604,s.256-257;BA,MAD,nr.14679, s.125;BA,MAD,nr.6159,s.124,153,156,194,219-220,241.

K a r a c a l u [126] : İsminden de anlaşılacağı üzere, aynı isimli cemâat mensupları tarafından te'sîs edildiği anlaşılan ve 1583 târihinde 2 mücerred, 31 müzevvec nüfûsa mâlik olan köyün, ahâlisi vakfa âit Abdallu mezraasında zirâatçilik yaptığından, vakfa dönüm resmi vermekde idi. Mezkûr târihde, 2250 akça vergi hâsılına mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden Karacalu köyünün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilememesi, cemâat mensuplarının bahis konusu târihlerde, köyde bulunmamış olmasından ileri gelmiş olmalıdır.

K u r d l u - K a y a [127]: 1583'de 28 müzevvec, 30 mücerred; 1630-31'de neferen 14; 1641-42'de 3 bennâk, 9 çift; 1652-53'de 4 bennâk, 6 çift müslüman nüfûsa sâhip olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde idi. 1583 târihindeki vergi hâsılâtı hakkında bir kayda tesâdüf edilememiş olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Delü-İlyaslı, Çiğdem, Muşâlim, Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Çiğdem ve Kantariz köyleri ile beraber 2 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kurdlu-Kaya köyü, bugün Sivas'ın Ulaş bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 215 kişidir.

M u ş â l i m (M e ş â l i m) [128]: 1548 târihinde Yeni-il'e bağlı mezraa olan ve 1583'de 11 mücerred; 1630-31'de 1 bennâk, 6 müzevvec; 1641-42'de 3 çift ve 1652-53'de 2 çift müs-

----

126- BA,TD,nr.604,s.264.

127- BA,TD,nr.604,s.243-244;BA,MAD,nr.14679,s.125,179;BA,MAD, nr.6159,s.122,153,195,218,241.

128- BA,TD,nr.262,s.14;BA,TD,nr.604,s.244-245;BA,MAD,nr.14679, s.125,179;BA,MAD,nr.6159,s.121,157,194,218.

lüman nüfûsa mâlik bulunan ve mezkûr târihleri ihtivâ eden defterlerde ismi bâzan "M u ş â l i m(موشالم)", bâzan da "M e ş â l i m(شالم)" şeklinde kaydedilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl etmekde; 1548'de 200 ve 1583'de 628 akça vergi hâsılına sâhip bulunmakda idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Delü-İlyaslı, Çiğdem, Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Viranı köyleri ile birlikde Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd;1641-42'de Ağçalu ve Firuz-Virânı köyleri ile birlikde 10 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de ise, Kantariz, Ağçalu ve Firuz-Virânı köyleri ile birlikde Kangallu Mahmud'a 1 müd mukabilinde iltizâma verilen köyün, 1652-53'deki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

<u>S a v c u n A l i - i M ü s l ü m a n â n</u> [129] (Bugünkü Savcun) : 1548 târihinde, Sivas kazâsına bağlı olduğu ve "D a t l u c a k" ismiyle de anıldığı kaydedilen bu köy, Mescidlü köyü ile İnal-Virânı ve İskender-Virânı mezraalariyle birlikde,Yeni-il nâhiyesine bağlı yerler arasında zikredilmekde ve neferen 43 nüfûsa mâlik bulunmaktaydı. 1583 târihinde, 18 mücerred,20 müzevvec nüfûsu olan köyün, 1630-31'de 4 bennâk, 9 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 9 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 8 çift nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'de 3525 ve 1583'de 995 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, Savcun Ali-i Zımmîyân köyü ile birlikde, 1630-31'de Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Mustafa Bey'e 10 müd; 1641-42'de 12 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Hüseyin Şah, Bayram, Simon(سمون), Aşçı, Şirvan ve Ali isimli şahıslara 13 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine 13 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Savcun köyü, bugün Sivas'a bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 602 kişidir.

129- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.11;BA,<u>TD</u>,nr.604,s.253-254;BA,<u>MAD</u>,nr.14679, s.125,178;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.122,153,156,194,218,241.

S a v c u n A l i - i Z ı m m î y â n[130]: 1583 târihinde 50 mücerred, 73 müzevvec; 1630-31'de 14 bennâk, 22 mücerred 1641-42'de 40 çift, neferen 16 ve 1652-53'de 24 hâne, 28 çift nüfûsa mâlik olan köyün, 6 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 2923 akça idi. Hubûbat öşrü, Savcun Ali-i Müslümanân köyünün hubûbat öşrüyle birlikde, 1630-31'de Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Mustafa Bey'e 10 müd; 1641-42'de 12 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Hüseyi Şah, Bayram, Simon, Aşcı, Şirvan ve Ali isimli şahıslara 13 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise 13 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Ş a r k l u[131](Bugünkü Doğupınar) : 1583'de 15 mücerred, 52 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 12 müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 10 çift ve 1652-53'de 2 bennâk, 8 çift müslüman nüfûsu olan köyün, 1 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 1950 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Yassı-Pınar ve Bay-Değin köyleri ile birlikde Ayıntab'da sâkin Aşcı Hasan-zâde İbrahim Bey'e 4 müd, 5 keyl; 1641-42'de 1,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1,5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Doğupınar köyü, bugün Şarkışla ilçesinin Altınyayla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 724 kişidir.

130- BA,TD,nr.604,s.254-256;BA,MAD,nr.14679,s.125,182-184;BA,MAD,nr.6159,s.124-125,153,156,194,220,241,244.

131- BA,TD,nr.604,s.250-251;BA,MAD,nr.14679,s.124,180;BA,MAD,nr.6159,s.120,153,157,194,216,241,244.

T e k f u r - K a l ' a s ı [132]: 1583 ve 1630-31 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, mahsûllerinin buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olduğu ve hubûbat öşrünün Karaca-Virân ve Yeni-Yapan köyleri ile birlikde,1641-42'de 7 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Güzel-Oğlanlı İbrahim'e 8 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 7 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

U l a ş [133] : 1583 târihinde 50 mücerred, 113 müzevvec nüfûsa sâhip olduğu ve köyün derbend mahallinde bulunmasından dolayı, köy ahâlisinin gelip-geçen yolcuları korumak ve hazîneyi muhâfaza etmek maksadiyle derbendci tâyin edildiği belirtilmektedir. 1630-31'de 2 mücerred, 8 bennâk, 10 müzevvec nüfûsu olan köyün, 1641-42'de 10 çift, neferen 28 ve 1652-53'de 23 çift, 30 hâne nüfûsa mâlik bulunduğu ve 1652-53'de 2 hâne nüfûsun Sivas'a göç ettiği kaydedilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 6463 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Sivas'da sâkin İbrahim Bey'e 1 müd, 1 keyl; 1641-42'de 7,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 11 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1630-31'de köyde bir boyahâne olduğu ve bu boyahânenin 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 1000 akça mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir. Diğer taraftan 1728-29 târihlerinde, Ulaş'ın şenlendirilmesi için bâzı cemâatlerin buraya yerleştirilmesi husûsunda teşebbüsde bulunulmuştur.[134]

132- BA,MAD,nr.6159,s.156,194,241.

133- BA,TD,nr.604,s.242-243; BA,MAD,nr.14679,s.124,140,185;BA, MAD,nr.6159,s.125,147,153,156,194,221,241,244.

134- Yusuf Halaçoğlu, XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyâseti, İstanbul Üniversitesi,Edebiyat Fakültesi, Yeniçağ Tarihi Kürsüsü, basılmamış doktora tezi,İstanbul 1978,s.212.

Ulaş, bugün Sivas'a bağlı bucak merkezi olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 2496 kişidir.

Y a ğ ı z - Ö z ü[135]: 1583'de 23 mücerred, 48 müzevvec, 1 sipâhi müslüman nüfûsu olan köyün, bu nüfûsdan 20 müzevvec, 7 mücerred ve 1 sipâhi nüfûsunun konar-göçer menşeli olduğu belirtilmektedir. Köyün, 1630-31'de 2 bennâk, 19 müzevvec müslüman ve 1 mücerred, 7 müzevvec, 10 bennâk hıristiyan; 1641-42'de 4 bennâk, 17 çift müslüman ve 6 çift, neferen 21 hıristiyan; 1652-53'de 5 bennâk, 18 çift müslüman ve 8 çift, 17 hâne hıristiyan nüfûsa sâhip bulunduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 1359 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gaziler-Mağarası, Deli-İlyaslı, Çiğdem, Kurdlu-Kaya, Muşâlim(Meşâlim), Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı, Yakalu ve Firuz-Virânı köyleri ile beraber, Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd;1641-42'de Yakalu köyü ile beraber 9,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Yakalu köyü ile beraber Murad Seferbaşı'ya 10 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 9 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Y a k a l u[136]: 1583 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ise, ismine rastlanılmasına rağmen, nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Yağız-Özü, Gaziler-Mağarası, Deli-İlyaslı, Çiğdem, Kurdlu-Kaya, Muşâlim, Ağçalu, Kantariz, Ber-Damı ve Firuz-Virânı köyleriyle beraber Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Ali Bey ve Ahmed Bey'e 6 müd; 1641-42'de Yağız-Özü köyü ile beraber 9,5 müd mukabilinde mukataaya ve 1644'de yine Yağız-Özü köyü ile birlikde Murad Seferbaşı'ya 10 müd mukabilinde iltizâma verilmişti.

135- BA,TD,nr.604,s.241-242;BA,MAD,nr.14679,s.125,184,177-178; BA,MAD,nr.6159,s.122-123,153,156,194,218-219,241.

136- BA,MAD,nr.14679,s.125;BA,MAD,nr.6159,s.156,194.

Y a s s ı - P ı n a r [137] : 1548 târihli Yeni-il defterinde, Bozok livâsına tâbi mezraa iken, Yeni-il'e dâhil edildiği ve Şam-Bayadı cemâatinin zirâat yeri olduğu kaydedilen köyün, mezkûr târihdeki nüfûsunu ve Yeni-il'in hangi nâhiyesine bağlı bulunduğunu tesbit etmek mümkün olamadı. 1583 târihinden itibâren Tonus nâhiyesine bağlı olan köyün, mezkûr târihde 1 sipâhi, 3 muaf, 30 mücerred, 43 müzevvec; 1630-31'de 13 bennâk, 26 müzevvec; 1641-42'de 7 bennâk, 16 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 11 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 1680 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Şarklu ve Bay-Değin köyleri ile birlikde, Ayıntab'da sâkin Aşcı Hasan-zâde İbrahim Bey'e 4 müd, 5 keyl; 1641-42'de Bay-Değin köyü ile birlikde 3 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, 1,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Yassı-Pınar köyü, bugün Şarkışla ilçesinin Altınyayla bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 439 kişidir.

Y e n i - Y a p a n [138]: 1583 ve 1630-31 târihlerinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1641-42'de 9 çift, neferen 22 ve 1652-53'de 6 çift, 21 hâne hıristiyan nüfûsa mâlik olduğu ve 2 hâne nüfûsunun 1652-53'de Kân-âbâd'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, hubûbat öşrü, Karaca-Virân ve Tekfur Kal'ası köyleri ile birlikde, 1641-42'de 7 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Güzel-Oğlanlı İbrahim'e 8 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Karaca-Virân köyü ile birlikde 7 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Yeni-Yapan köyü, bugün Şarkışla ilçesine bağlı olup,1975 sayımına göre nüfûsu 259 kişidir.

137- BA,TD,nr.262,s.66;BA,TD,nr.604,s.249-250;BA,MAD,nr.14679, s.124,176-177;BA,MAD,nr.6159,s.120,153,156,195,217,241.

138- BA,MAD,nr.6159,s.124,153,156,194,220,241,244.

6- Yeni-il Nâhiyesi :

1548 târihinde 50 köy, 30 mezraa ve 14 meskûn mezraaya sâhip bulunan nâhiyenin 1583'de 53, 1630-31'de 55, 1641-42'de 54 ve 1652-53'de 50 adet köye mâlik olduğu görülmektedir. İlk defterde zikredilen mezraaların, daha sonraki târihlerde köy hâline gelmiş olanları, bağlı olduğu nâhiye içinde zikredilmiş; buna mukabil, meskûn mezraalardan olup, daha sonraki defterlerde ismine rastlanamayanlar ise, Yeni-il nâhiyesi içinde "Meskûn Mezraalar başlığı altında kaydedilmiştir.

a- Köyler :

A f ş a r c ı k [139] : İsminden de anlaşılacağı gibi, aynı isimli cemâat mensupları tarafından te'sîs edilen ve 1548 târihinde 3 caba, 9 bennâk nüfûs ile Mancınık nâhiyesine bağlı mezraa olan köyün, 1583 târihinde 4 mücerred, 23 müzevvec nüfûsa sâhip olarak, "G ö k - A l i l ü" ismiyle de anıldığı ve bu ismi 1548'de köyün sâkinlerinden Gök Ali-oğlu Şah-Kulu'dan aldığı anlaşılmaktadır. 1630-31'de 4 bennâk, 23 müzevvec; 1641-42'de 10 bennâk, 20 çift ve 1652-53'de 18 bennâk, 22 çift nüfûsa mâlik olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1548'de 345 ve 1583'de 599 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Gülâbi isimli şahsa 1,5 müd; 1641-42'de 2 müd, 2 keyl; 1644'de Bazlamaç köyü ve Yellüce mezraası ile birlikde Okcu-zâde Mes'ud Bey'e 4,5 müd ve 1652-53'de Okculu ve Bazlamaç köyleri ile birlikde 6 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

A ğ ç a - K a ş [140] : 1548 târihli Divriği defterinde, pâdişâh hâssı olarak, Divriği'nin Ayvalu nâhiyesine bağlı mezraa

----

139- BA,TD,nr.262,s.36;BA,TD,nr.604,s.329;BA,MAD,nr.14679,s.126,156;BA,MAD,nr.6159,s.110,149,155,190,207-208.

140- BA,TD,nr.252,s.171;BA,TD,nr.262,s.22.

olan ve Sarucalu-i Ulyâ köyü yakınında bulunan köyün, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği kaydedilmiştir. 1548 târihli Yeni-il tapu defterinde ise, 2 bennâk, 3 caba nüfûs ile 515 akça vergi hâsılı olduğu ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği belirtilmektedir. Köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

A k - V i r â n [141] : 1548 târihli Yeni-il defterinde mezraa olduğu kaydedilen ve 3 bennâk nüfûsa mâlik olan köyün,1583'-de 27 mücerred, 66 müzevvec; 1630-31'de 18 mücerred, 34 bennâk, 25 müzevvec; 1641-42'de 27 çift, neferen 40 ve 1652-53'de 28 çift, 44 hâne hıristiyan nüfûs ile 1 bennâk, 2 çift müslüman nüfûsu olduğu ve 1652-53'de 17 hâne nüfûsun Kân-âbâd'a; 5 hâne nüfûsun da Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 300 ve 1583'de 4040 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'-de Ömer Bey'e 6 müd; 1641-42'de Saç-Ayak köyü ile beraber 6 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Saç-Ayak köyü ile beraber Mes'ud-zâde Avâre Bey'e 6,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Saç-Ayak köyü ile beraber 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

A l i - B e y l ü [142] : 1548 târihinde 3 bennâk, 2 sipâhi nüfûsa sâhip olarak, mezraa kaydedilen ve "Y a l n ı z - S ö - ğ ü t" ismiyle de bilinen köyün, sâkinleri arasında Sipâhi Hasan Ali isminde bir şahıs bulunuyordu ki, Ali-Beylü ismini muhtemelen bu şahısdan almış olmalıdır. 1583'de 2 mücerred, 14 müzevvec; 1630-31'de 2 bennâk, 4 müzevvec; 1641-42'de 6 çift ve

---

141- BA,TD,nr.262,s.25;BA,TD,nr.604,s.279-280;BA,MAD,nr.14679, s.127,168-169;BA,MAD,nr.6159,s.117,148,155,190,213-214,243.

142- BA,TD,nr.262,s.22;BA,TD,nr.604,s.278;BA,MAD,nr.14679,s.158; BA,MAD,nr.6159,s.111,155,191,208.

ve 1652-53'de 5 çift müslüman nüfûsa mâlik bulunduğu, mezkûr târihlerde sâdece "A l i - B e y l ü" ismiyle bilindiği ve 1652-53'de Kangallu köyüne bağlı olduğu görülmektedir. Köyün mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'de 310 ve 1583'de 702 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrünün, 1641-42'de Kangallu ve Turna-Çayırı köyleri ile birlikde 16 müd mukabilinde mukataaya ve 1644'de Kangallu, Turna-Çayırı köyleri ve Fatmalu mezraası ile birlikde, Kangallu Mahmud Bey'e 15 müd mukabilinde iltizâma verildiği tesbit edildiği hâlde, 1630-31 ve 1652-53 târihlerindeki hubûbat öşrü mukataasını tesbit etmek mümkün olamadı.

A l i - G ü r â n(علی لوران)[143] : 1548'de 2 caba, 28 bennâk nüfûsu olan ve "B e r - D a m(برطام)" ismiyle zikredilen köyün, 1583'de 1 sipâhi, 2 muaf, 20 mücerred, 51 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu, "A l i - G ü r â n" ismiyle bilindiği ve "B e r - D a m ı" ismiyle de anıldığı kaydedilmiştir.1630-31'de 4 bennâk, 9 müzevvec; 1641-42'de 7 bennâk, 11 çift ve 1652-53'de 12 bennâk, 13 çift müslüman nüfûsu olan ve mezkûr târihlerde "A l i - G ü r â n" ismini taşıyan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Vergi hâsılı, 1548'de 1340 ve 1583'de 2730 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Ali Bâli'ye 2 müd; 1641-42'de 5,5 müd mukabilinde mukataaya;1644'de Delü-Beylü Mehmed'e 4 mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 5,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

A r m a ğ a n l u [144](Bugünkü Yeniköy): 1548 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 56 müzevvec;1630-31'de 4 bennâk, 20 müzevvec; 1641-42'de 7 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 8 bennâk, 11 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu kaydedilmiş-

---

143- BA,TD,nr.262,s.12;BA,TD,nr.604,s.280-281;BA,MAD,nr.14679, s.128,160;BA,MAD,nr.6159,s.105,149,155,191,203,241.

144- BA,TD,nr.604,s.287;BA,MAD,nr.14679,s.126,155;BA,MAD,nr. 6159,s.107,150,155,192,204,242.

tir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1583'deki vergi hâsılı 3047 akça idi. Hubûbat öşrü,1630-31'de Kangal köyünde sâkin Ali Bey'e 3,5 müd; 1641-42'de 3,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Eymirlü köyü ile birlikde Mehmed Ağa-zâde Hüseyin Ağa'ya 5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Yeniköy, bugün Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı olup,1975 sayımına göre nüfûsu 148 kişidir.

A r p a l ı - Ö y ü k [145](Bugünkü Arpalı): 1548 târihinde 1 imam, 1 mücerred, 5 caba, 12 bennâk nüfûsa sâhip olan köyün, zirâatçilik yapan ve Kandurgalu cemâatinden olduğu belirtilen 1 imam, 1 mücerred, 4 caba, 11 bennâk nüfûsunun, Abdullah Kethudâ-oğlu Hüseyin Kethudâ idâresinde bulunduğu ve mezkûr târihde "M a n s u r - F a k i h" isminde bir zâviye ile çiftliği tasarrufu altında bulunduran Mansur Fakih'in, çiftliğin öşr ve rüsûmunu vermekden muaf tutulduğu görülmektedir. 1583'de ise, 43 müzevvec nüfûs ile, eskiden beri Yeni-il'de vakıf hizmetinde bulunan ve Yeni-il zâbitlerinden ve kadılarından aldıkları hüccet mucibince, vergiden muâf tutulan köyün, 1630-31'de 11 bennâk, 29 müzevvec; 1641-42'de 19 bennâk, 31 çift ve 1652-53'de 15 bennâk, 33 çift nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de 1369 ve 1583'de 2663 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Mustafa Bey'e 3 müd; 1641-42'de 8 müd, 7 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kasım Bey'e 5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 7 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Arpalı köyü, bugün Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 242 kişidir.

145- BA,TD,nr.262,s.26;BA,TD,nr.604,s.283;BA,MAD,nr.14679,s.127,150-151;BA,MAD,nr.6159,s.106,148,155,192,204,242.

A r u z - V i r â n ı(عروص وراني)[146]: 1548 târihinde köyde, 3 caba, 27 bennâk nüfûs ile bir çiftlik bulunduğu, bu çiftliği tasarrufu altında bulunduran ve burada zirâat edip vergisini vakfa veren Çelebi Bey-oğlu Mustafa'nın cemâatiyle birlikde Kamışlıca(=Sokuluca) yurdunda yaşadığı belirtilmektedir.1583'de 75 müzevvec; 1630-31'de 7 bennâk, 13 müzevvec; 1641-42'de 8 bennâk, 18 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 20 çift müslüman nüfûsa mâlik olan köyün, 1 bennâk nüfûsunun 1652-53'de İlbeylü'ye göç ettiği kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'de 2014 ve 1583'de 3477 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Deli-Gazilü köyü ile beraber, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmed Çavuş'a 7 müd; 1641-42'de 3 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Sipâhi Osman Bey'e 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Â ş ı k - O ğ l u [147]: 1548 târihinde 8 bennâk nüfûsa sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, mezkûr târihde 566 akça vergi hâsılı vardı. 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

Â ş ı k - V i r â n ı [148]: İlk defterde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1583'de sâkinlerini İbrahim-Hacılu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, bu târihde 11 mücerred, 18 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 9 müzevvec; 1641-42'de 2 bennâk, 12 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 10 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1583'deki vergi hâsılı 904 akça idi. 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataası

146- BA,TD,nr.262,s.12;BA,TD,nr.604,s.284;BA,MAD,nr.14679,s.127,153;BA,MAD,nr.6159,s.105-106,155,192,203,242-243.

147- BA,TD,nr.262,s.16.

148- BA,TD,nr.604,s.264-265;BA,MAD,nr.14679,s.157-158;BA,MAD,nr.6159,s.111-112,149,156,192,209,242.

tesbit edilememesine rağmen, 1641-42'de Kızıl-Öyük köyü ile beraber 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Kızıl-Öyük köyü ile beraber Deli Oğlan isimli şahsa 12 keyl mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 10 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

A v c ı (A v c ı l a r)[149]: 1548 târihinde mezraa olan ve ismi "A v c ı" olarak kaydedilen köyün, 1583 târihinde 1 mücerred, 16 müzevvec nüfûs ile isminin "A v c ı l a r" olduğu belirtilmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden ve 1548'de 45, 1583'de ise 684 akça vergi hâsılına mâlik bulunan köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

A y d ı m[150] : 1548'de 3 caba, 10 bennâk; 1583'de 6 mücerred, 26 müzevvec; 1630-31'de 6 bennâk, 15 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 13 çift müslüman nüfûsu olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Vergi hâsılı, 1548'de 1215 ve 1583'de 1971 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Çutra, Külekçi ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, Bâki Çelebi'ye 4 müd; 1641-42'de 2 müd,2 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Bâli Çelebi'ye 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

B a t a k[151] : 1548 târihli deftere göre, 1 caba, 8 bennâk nüfûsa ve 638 akça vergi hâsılına mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

149- BA,TD,nr.262,s.26;BA,TD,nr.604,s.338.
150- BA,TD,nr.262,s.19;BA,TD,nr.604,s.276-277;BA,MAD,nr.14679, s.128,150;BA,MAD,nr.6159,s.107,149,156,192,205,241.
151- BA,TD,nr.262,s.16.

<u>Bazlamaç</u>[152] : 1548 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 1 kethudâ, 4 mücerred, 33 müzevvec;1630-31'de 3 bennâk, 11 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 15 çift ve 1652-53'de 1 bennâk, 11 çift müslüman nüfûsu olduğu ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği görülmektedir. 1583'deki vergi hâsılı, 1120 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Okcu-Oğlu(Okculu) ve Mühür-Kulak köyleri ile birlikde,Hamid Çavuş'a 2 müd; 1641-42'de Okcu-Oğlu köyü ile birlikde, 3 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Afşarcık köyü ve Yellüce mezraası ile birlikde, Okcu-zâde Maksud Bey'e 4,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Okcu-oğlu ve Afşarcık köyleri ile birlikde, 6 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>Behram-Çayırı</u>[153]: 1548 târihinde 4 caba, 12 bennâk nüfûsu olan ve Üzerliklü mezraası ile birlikde kaydedilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve mezkûr mezraa ile birlikde 707 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

<u>Bulgar-Virânı(Bulgar)</u>[154]: 1548 târihinde 5 bennâk nüfûsu olan ve ismi "B u l g a r - V i r â n ı" olarak kaydedilen köyün, 1583'de 4 mücerred, 11 müzevvec; 1630-31'de 1 mücerred, 5 bennâk, 10 müzevvec; 1641-42'de 10 çift, neferen 10 ve 1652-53'de 9 çift, 9 hâne hıristiyan nüfûsa mâlik bulunduğu; 2 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilmekde ve mezkûr târihlerdeki isminin "B u l g a r" olduğu zikredilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 690 ve 1583'de 919 akça vergi hâsılına mâlikti. Hubûbat öşrü,Bulgar köyü ile birlikde, 1630-31'de Ahmed Bey'e 5 müd; 1641-42'de 4 müd mukabilinde mukataaya;1644'de Uzun-zâde Ahmed'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 8 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

152- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.296;BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.129,157;BA,<u>MAD</u>,nr. 6159,s.111,150,155,190,208,242.

153- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.15.

154- BA,TD,nr.262,s.18;BA,TD,nr.604,s.276;BA,MAD,nr.14679,s.

Ç a k m a k [155] : 1548 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve mahsûlleri buğday ile hayvan ürünlerinden ibâret olan köyün, 45 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmiştir. 1583,1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

Ç e v i r m e [156] : 1548'de 3 caba, 22 bennâk; 1583'de 1 kethudâ, 4 mücerred, 47 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 14 müzevvec; 1641-42'de 6 bennâk, 15 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 14 çift müslüman nüfûsu olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl etmekde idi. Vergi hâsılı, 1548'de 1579 ve 1583'de 1752 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Karanlık köyünde sâkin Kubâd'a 3,5 müd; 1641-42'de 3 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Mes'ud-zâde Hasan Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 4 de değirmen vardı.

Çevirme köyü, bugün Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı olan Konakpınar bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 78 kişidir.

Ç o b a n [157] : 1548 târihinde 1 caba, 3 bennâk müslüman nüfûsu ve 324 akça vergi hâsılı olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583,1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

Ç u t r a(حوره)[158] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de Hüseyin köyü ile

----

128,173;BA,MAD,nr.6159,s.114,149,155,191,211,241,243.

155- BA,TD,nr.262,s.25.

156- BA,TD,nr.262,s.12-13;BA,TD,nr.604,s.329-330;BA,MAD,nr.14679,s.125,155;BA,MAD,nr.6159,s.104,146,148,155,190,202,215,242.

157- BA,TD,nr.262,s.18.

158- BA,MAD,nr.14679,s.128,149;BA,MAD,nr.6159,s.108,148,155,

beraber 4 bennâk, 10 müzevvec; 1641-42'de 3 bennâk, 4 çift; 1652-53'de 2 bennâk, 4 çift müslüman nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Külekçi, Aydım ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, Bâki Çelebi'ye 4 müd; 1641-42'de Uzun-Oğlan, Külekçi, Öyücek ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, 3 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Uzun-Oğlan, Külekçi, Öyücek ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde Bâli Çelebi-zâde Ali Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Uzun-Oğlan, Külekçi, Öyücek ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

D a m a n l u[159] : 1548 târihinde "D a m a n l u(طمانلو)" ismiyle bilinen, "S o r k u n(صورقون)" ismiyle de anılan ve 2 mücerred, 2 caba, 20 bennâk nüfûsa mâlik olan köyün, 1583'de 12 mücerred, 34 müzevvec nüfûsa sâhip olduğu ve köyde Karaca Subaşı'ya âit bir çiftlik bulunduğu ve Karaca Subaşı vakıf hizmetinde bulunduğu sürece, 1/10 vergi vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir. 1630-31'de 1 bennâk, 11 müzevvec; 1641-42'de 12 çift ve 1652-53'de yine 12 çift nüfûsu olan köyün, mezkûr târihlerdeki ismi "D â m â n l ı(طمانلی)" olarak yazılmıştır. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de 1246 ve 1583'de 1398 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ayıntab'da sâkin İmran Bey'e 1,5 müd; 1641-42'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

D a v u l b a z[160]: 1548'de 12 caba, 14 mücerred, 15 bennâk; 1583'de 16 mücerred, 33 müzevvec; 1630-31'de 4 mücerred,8

190,205,241.

159- BA,TD,nr.262,s.17;BA,TD,nr.604,s.274-275;BA,MAD,nr.14679, s.128,154;BA,MAD,nr.6159,s.108,156,190,206,242.

160- BA,TD,nr.262,s.9;BA,TD,nr.604,s.322-323;BA,MAD,nr.14679, s.130,164;BA,MAD,nr.6159,s.113,149,156,191,211,241,244.

bennâk, 10 müzevvec; 1641-42'de 11 çift, neferen 17 ve 1652-53'de 7 çift, 13 hâne hıristiyan nüfûsu olup, bu nüfûsun 2 hânesi, 1652-53'de Sivas'a göç etmişti. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı 1548'de 3776 ve 1583'de 2022 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Mahmud Çavuş'a 3 müd; 1641-42'de 3 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kangallu Ferhad'a 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Davulbaz köyü, bugün Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 73 kişidir.

<u>D e l i - G a z i l ü</u>[161] : 1548 târihinde 2 caba, 12 bennâk nüfûsu olan ve bu nüfûsun 1 caba, 3 bennâkını Kandurgalu cemâati mensuplarının teşkîl ettiği bu köyde, mezkûr târihde Gazi Bey-oğlu Pîr Budak Ağa tasarrufunda bir çiftlik bulunduğu, Pîr Budak Ağa burada zirâat edip, vergisini vakfa verdiğinden, cemâatiyle birlikde yurdunda oturduğu zikredilmektedir. 1583 târihli Yeni-il defterinde "Y a p a ğ ı l u" ismiyle de anıldığı kaydedilen köyün, bu târihde 27 mücerred, 36 müzevvec; 1630-31'de 10 bennâk, 14 müzevvec; 1641-42'de 8 bennâk, 24 çift ve 1652-53'de 8 bennâk, 21 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 1698 ve 1583'de 2698 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Aruz-Virânı köyü ile birlikde Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmed Çavuş'a 7 müd; 1641-42'de 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Deli-Gazilü köyünde sâkin Derviş'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 6,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Deli-Gazilü köyü, bugün Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 450 kişidir.

161- BA, <u>TD</u>, nr.262, s.15,17; BA, <u>TD</u>, nr.604, s.265; BA, <u>MAD</u>, nr.14679, s.127,158-159; BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.104,148,155,191,202,242.

E b e - V i r â n ı[162]: 1548'de 5 caba, 9 bennâk;1583'-de 1 mücerred, 19 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 714 ve 1583'de 860 akça vergi hâsılı vardı. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

E ş r e f[163]: 1548 târihinde neferen 18 nüfûs ile Mancınık nâhiyesine bağlı mezraa olan ve 1583'de ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 1 mücerred, 6 bennâk, 7 müzevvec; 1641-42'de 8 çift, neferen 17 müslüman nüfûsu olduğu belirtildiği hâlde, 1652-53 târihinde ismine rastlanılamadı. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'deki vergi hâsılı 412 akça idi. Hubûbat öşrünün, 1630-31'de Hoca-Yâkub ve Kumarlu köyleri ile birlikde İmam Hüseyin Okculu'ya 2 müd mukabilinde mukataaya verildiği tesbit edilmesine rağmen, 1641-42 ve 1644 ile 1652-53 târihlerindeki hubûbat öşrü mukataası tesbit edilemedi. Köyde, 1548'de 1 de değirmen vardı.

E y m i r l ü[164]: 1548 ve 1583 târihlerinde ismine tesâdüf edilemeyen ve aynı isimli oymak mensupları tarafından te'sîs edildiği anlaşılan köyün, 1630-31'de 5 bennâk, 11 müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 12 çift ve 1652-53'de 3 bennâk, 16 çift nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Uğurlu köyü ile birlikde, Arpalı-Öyük köyünde sâkin Hacı Muslu'-ya 2,5 müd; 1641-42'de yine Uğurlu köyü ile birlikde , 3 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Armağanlu köyü ile birlikde, Mehmed Ağa-zâde Hüseyin Ağa'ya 5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Uğurlu ve Kınık köyleri ile birlikde 8 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Eymirlü köyü, bugün Kangal ilçesinin Kavak bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 435 kişidir.

162- BA,TD,nr.262,s.21;BA,TD,nr.604,s.300.
163- BA,TD,nr.262,s.37;BA,MAD,nr.14679,s.129,171;BA,MAD,nr.6159, s.117.
164- BA,MAD,nr.14679,s.126,153-154;BA,MAD,nr.6159,s.107,148,155,

E y n e l ü c e(ايملوجه)[165]: 1548 târihli deftere göre, 3 sipâhi, 3 caba, 11 bennâk müslüman nüfûsu olan ve ahâlisini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1066 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

F a t m a l u [166] : 1630-31 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, hubûbat öşrünün mezkûr târihde, Hâtun-Çayırı, Köse-Budak(Köse-Budaklı) ve Turna-Çayırı köyleri ile birlikde Dergâh-ı âlî çavuşlarından Mahmud Çavuş'a 1 müd mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir. 1644'de ise mezraa olarak kaydedilen ve hubûbat öşrü, Kangallu, Ali-Beylü ve Turna-Çayırı köyleri ile birlikde Kangallu Mahmud Bey'e 15 müd mukabilinde mukataaya verilen köyün, 1548, 1583, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

H â t u n - Ç a y ı r ı [167]: 1548 târihinde 3 caba, 9 bennâk nüfûsu olan ve ahâlisini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, 1583'de 19 mücerred, 34 müzevvec;1630-31'de 6 bennâk, 24 müzevvec; 1641-42'de 9 bennâk, 24 çift ve 1652-53'de 11 bennâk, 21 çift nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir.Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup,1548'de 934 ve 1583'de 2160 akça vergi hâsılına mâlikti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Köse-Budak, Fatmalu ve Turna-Çayırı köyleri ile birlikde, Dergâh-ı âlî çavuşlarından Mahmud Çavuş'a 1 müd;1641-42'de 2,5 müd, 2 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de köy ahâlisine 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Hâtun-Çayırı köyü, bugün Kangal ilçesinin Kavak bucağına bağlı olup,1975 sayımına göre nüfûsu 214 kişidir.

192,204,241.

165- BA,TD,nr.262,s.23.

166- BA,MAD,nr.14679,s.129;BA,MAD,nr.6159,s.191.

167- BA,TD,nr.262,s.23-24;BA,TD,nr.604,s.266;BA,MAD,nr.14679,

H o c a - Y â k u b [168](Bugünkü Koca-Kurd): 1548'de 1 caba, 8 bennâk; 1583'de 4 mücerred, 30 müzevvec; 1630-31'de 1 mücerred, 8 müzevvec, 9 bennâk; 1641-42'de 8 çift, neferen 8 ve 1652-53'de 8 çift, 9 hâne. müslüman nüfûsu olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 661 ve 1583'de 2115 akça vergi hâsılına sâhip olduğu belirtilmektedir. Hubûbat öşrü ise, 1630-31'de Kumarlu ve Eşref köyü ile birlikde, İmam Hüseyin Okculu'ya 2 müd; 1641-42'de Kumarlu köyü ve Hacı-Yamanlu mezraası ile birlikde,7 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Kumarlu köyü ve Çamurlu mezraası ile birlikde, Mes'ud-zâde Bâki Çelebi'ye 5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Kumarlu köyü ile birlikde 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1652-53 târihinde 2 de değirmen vardı.

Koca-Kurd köyü, bugün Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 502 kişidir.

H u n e - B o ğ a z ı [169](Bugünkü Kangal-Tekkesi): 1548 ve 1583 târihli defterlerde, nüfûsu hakkında bir kayda tesâdüf edilemeyen ve "B a b a - S a m ı t" adiyle de anıldığı kaydedilen köyde, "B a b a - S a m ı t" adında bir zâviye ile çiftlik bulunduğu ve Baba Samıt'ın oğlu Pîr-zâde'nin, elindeki temessük ile mezkûr çiftliği tasarruf ederek, gelirini zâviyeye sarfettiği ve bu çiftlikden başka, Pîr-zâde herhangi bir yeri tasarrufu altında bulundurduğu takdirde, o yerin vergisini vermekle mükellef tutulduğu belirtilmektedir. Mezkûr târihlerde mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olan köyün, 1548'de 783 ve 1583'de 260 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu görülmektedir. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde, köyün ismine tesâdüf edilemedi.

Bugün Kangal'a bağlı olan ve Kangal-Tekkesi ismini taşıyan köyde, "B a b a - S a m ı t" zâviyesi hâlen mevcut olup,köyün 1975 sayımına göre nüfûsu 210 kişidir.

----

s.129,152;BA,MAD,nr.6159,s.108-109,149,156,192,206,241.

168- BA,TD,nr,262,s.14;BA,TD,nr.604,s.316;BA,MAD,nr.14679,s.172-173;BA,MAD,nr.6159,s.118,146,155,192,214-215,242-243.

169- BA,TD,nr.262,s.26;BA,TD,nr.604,s.343.

H ü s e y i n [170] : 1630-31 târihinde Çutra köyü ile birlikde 4 bennâk, 10 müzevvec nüfûsu olduğu kaydedilen ve mahsûlleri ile hubûbat öşrü mukataası hakkında bir bilgiye tesâdüf edilemeyen köyün, 1548, 1583, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde de ismine rastlanılamadı.

İ m r e ş(امرس)[171]: 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine rastlanılamayan ve hubûbat öşrü, 1630-31'de Kelimgad köyü ile birlikde, Kara Burclu Hacı Ahmed'e 2 müd; 1641-42'de yine Kelimgad köyü ile birlikde 2,5 müd ve 1652-53'de 2 müd mukabilinde mukataaya verilen köyün, mezkûr târihlerdeki nüfûsunu tesbit etmek mümkün olamadı.

K a n g a l l u [172](Bugünkü Kangal) : 1548 târihinde 12 caba, 57 mücerred, 63 bennâk hıristiyan nüfûsu olan ve ahâlisi köye bağlı Ber-Dam, Kalaycı, Kuruca-Kol ve Yalnız-Söğüd mezraalarında zirâatçilik yapan köyün, ismi "K a l k a n l u(قالقانلو)" olarak kaydedilmiştir. 1583 târihinde ise, köyün derbent mahallinde bulunduğu, ahâlisinin buradan gelip geçen yolcuları koruduğu ve hazîneyi muhâfaza ettiği ve bu bakımdan köy ahâlisinin derbentçi tâyin edildiği belirtilmektedir. Mezkûr târihde köyün derbent mahallinde bulunmasından dolayı, bu târihden itibâren nüfûs bakımından büyük bir artış göstererek, üç mahalleye ayrılmıştır. Bu mahallelerden "K a r a - K e ş i ş m a h a l l e s i"-nin 1583'de 43 mücerred, 74 müzevvec; 1630-31'de 3 mücerred, 11 müzevvec, 19 bennâk; 1641-42'de 11 çift, neferen 23 ve 1652-53'de 14 çift, 27 hâne nüfûsa; "S a r ı - K e ş i ş m a h a l l e s i"nin 1583'de 48 mücerred, 97 müzevvec; 1630-31'de 4 mücerred, 23 müzevvec, 30 bennâk; 1641-42'de 19 çift, neferen 49 ve 1652-53'de 29 çift, 52 hâne nüfûsa; "A ş c ı - o ğ l u m a h a l l e s i"nin 1583'de 42 mücerred, 82 müzevvec; 1630-31'de 2 mücerred, 21 müzevvec, 30 bennâk; 1641-42'de 21 çift, neferen

---

170- BA,MAD,nr.14679,s.149.

171- BA,MAD,nr.14679,s.126;BA,MAD,nr.6159,s.155,190,242.

172- BA,TD,nr.262,s.8-9,22;BA,TD,nr.604,s.269-272;BA,MAD,nr.

45 ve 1652-53'de 14 çift, 48 hâne nüfûsu olduğu ve köyün isminin mezkûr târihlerde "K a n g a l l u(كانكالو)" şeklinde yazıldığı görülmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden ve 1548'de kendisine tâbi mezraalarla berlikde 16.915 ve 1583'de 9990 akça vergi hâsılına mâlik bulunan köyün, hubûbat öşrü, 1630-31'de Kangallu köyünde sâkin sipâhilerden İbrahim Bey'e 8 müd; 1641-42'de Ali-Beylü ve Turna Çayırı köyleri ile birlikde 16 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ali-Beylü ve Turna-Çayırı köyleri ve Fatmalu mezraası ile birlikde, Kangallu Mahmud Bey'e 15 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 17,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. 1548 târihinde köyde 1 değirmen ile 1 boyahâne bulunduğu ve bu boyahânenin 1630-31'de 2400; 1641-42'de Karanlık-ı Müslümanân köyünün boyahânesiyle birlikde 6500 akça mukabilinde; bâzâr ihtisâbının ise, 1641-42'de ve 1652-53'de 500 akça mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir.

Kangal, bugün Sivas'a bağlı kazâ merkezi olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 5937 kişidir.

K a r a - B e y [173] : 1548 târihinde ismi "K a r a - B e y" olarak yazılan ve 1 caba, 3 bennâk nüfûsa sâhip olan köyün, sâkinlerinin büyük bir kısmını Kara Bey isimli şahsın oğullarının teşkîl etmesi, ismini bu şahıstan aldığını göstermektedir. 1583 ile 1630-31 târihli defterlerde ismine rastlanılamayan bu köy, 1641-42'de 10 hâne nüfûs ile "K a r a - A v c ı l a r" cemâati adı altında kaydedilmiştir. 1652-53'de ise, yine 10 hâne nüfûsa sâhip bulunan köyün, "K a r a - B e y A v c ı s ı" adı ile zikredildiği görülmektedir. 1548 târihinde mahsûllerinin buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olarak, 147 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilen köyün, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 550 adet koyunu vardı.

14679,s.128,140,160-163;BA,MAD,nr.6159,s.112-113,147,150,155,191,209-210,215,242-243.

173- BA,TD,nr.262,s.19;BA,MAD,nr.6159,s.111,208.

<u>Kara-Hacılu</u>[174] : 1548'de 3 caba, 13 bennâk nüfûsa ve 1018 akça vergi hâsılına; 1583'de 5 mücerred, 38 müzevvec nüfûsa ve 513 akça vergi hâsılına mâlik olan ve mezkûr târihlerde "K o ğ a l u - Ö z ü" ismiyle de zikredilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Hubûbat öşrünün, 1644'de Köçeklü, Kara-Hisâr, Karaca-Virân köyleri ve Murca mezraası ile birlikde, Kangallu Feyzullah'a 4 müd mukabilinde iltizâma; 1652-53'de Kara-Hisâr ve Köçeklü köyleri ile birlikde 5 müd mukabilinde mukataaya verildiği görülen ve bahis konusu târihlerdeki nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, 1644 ve 1652-53'de ismi, sâdece "K a r a - H a c ı l u" olarak belirtilmiştir. 1630-31 ve 1641-42 târihli defterlerde ismine rastlanılamamıştır.

<u>Kara-Hisâr</u>[175] : 1548'de 5 caba, 6 bennâk; 1583'de 4 mücerred, 34 müzevvec nüfûsu olan ve 1630-31'de 7 bennâk, 11 müzevvec nüfûs ile "A b d a l l a r - Ö y ü ğ ü" ismiyle de anıldığı kaydedilen köyün, 1641-42'de 7 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 9 bennâk, 14 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 820 ve 1583'de 1455 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Köçeklü ve Karaca-Virân köyleri ile birlikde, Fakihlü ve Musa'ya 3 müd, 3 keyl; 1641-42'de Köçeklü köyü ile birlikde, 1,5 müd, 2 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Köçeklü, Kara-Hacılu, Karaca-Virân köyleri ve Murca mezraası ile birlikde, Kangallu Feyzullah'a 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Köçeklü ve Kara-Hacılu köyleri ile birlikde 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>Karaca-Virân</u>[176]: 1548'de 1 caba, 10 bennâk; 1583'de 1 imam, 1 duacı, 21 müzevvec; 1630-31'de 2 bennâk, 11

174- BA, <u>TD</u>, nr.262, s.21; BA, <u>TD</u>, nr.604, s.299; BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.190, 242.

175- BA, <u>TD</u>, nr.262, s.20; BA, <u>TD</u>, nr.604, s.298-299; BA, <u>MAD</u>, nr.14679, s.126, 156; BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.109-110, 149, 156, 207, 242.

176- BA, <u>TD</u>, nr.262, s.20; BA, <u>TD</u>, nr.604, s.336; BA, <u>MAD</u>, nr.14679, s.

müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 13 çift ve 1652-53'de 14 çift, 18 bennâk nüfûsa mâlikti. Mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de 992 ve 1583'-de 713 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Kara-Hisâr ve Köçeklü köyleri ile birlikde, Fakihlü ve Musa'ya 3 müd, 3 keyl;1641-42'-de 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Köçeklü, Kara-Hisâr, Kara-Hacılu köyleri ve Murca mezraası ile birlikde, Kangallu Feyzullah'a 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1548 târihinde 1 de memlehâ vardı.

<u>K a r a n l ı k - ı M ü s l ü m a n â n</u>[177] (Bugünkü Karanlık) : 1548 târihinde ismi zikredilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilemeyen ve 1583'de 4 mücerred, 33 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 18 müzevvec; 1641-42'de 6 bennâk, 11 çift ve 1652-53'de 5 bennâk, 13 çift nüfûsa mâlik olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Vergi hâsılı, 1548'de 639 ve 1583'de 2127 akça olup, hubûbat öşrü, Karanlık-ı Zımmîyân köyünün hubûbat öşrüyle birlikde, 1630-31'de Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Mustafa Bey'e 5 müd, 1 keyl; 1641-42'de 6,5 müd, 1 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de İbrahim ve Seydi isimli şahıslar ile köy ahâlisine 6,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 4,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Kezâ, köyde bulunan boyahânenin ise, 1641-42'de Kangallu köyünün boyahânesi ile birlikde, 6500 akça mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir. Burada, 1630-31'de 1 ve 1641-42'de 2 de değirmen vardı.

Karanlık köyü, bugün Kangal ilçesinin Kavak bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 435 kişidir.

<u>K a r a n l ı k - ı Z ı m m î y â n</u>[178]: 1548 târihli defterde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1583'de 5 mücerred, 18

126,159-160;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.110,155,190,207,242.

177- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.22;BA,<u>TD</u>,nr.604,s.298;BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.126, 152-153;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.105,146-147,149,155,191,203,242.

178- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.281;BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.126,173;BA,<u>MAD</u>,nr.

müzevvec; 1630-31'de 6 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 5 çift, neferen 19 ve 1652-53'de 6 hâne, 9 çift nüfûsa mâlik olduğu ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği kaydedilmektedir. 1583'de 1097 akça vergi hâsılı olan köyün, hubûbat öşrü, Karanlık-ı Müslümanân köyünün hubûbat öşrüyle birlikde, 1630-31'de Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Mustafa Bey'e 5 müd, 1 keyl; 1641-42'de 6,5 müd, 1 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de İbrahim ve Seydi isimli şahıslar ile köy ahâlisine 6,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 4,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

<u>K a y a - P ı n a r</u> [179] : 1548'de 7 caba, 9 mücerred, 23 bennâk; 1583'de 23 mücerred, 73 müzevvec; 1630-31'de 30 bennâk, 32 mücerred, 42 müzevvec; 1641-42'de 32 çift, neferen 64 ve 1652-53'de 42 çift, 76 hâne müslüman nüfûsa mâlik olan köyün, 4 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 4798 ve 1583'de 4072 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Bâki Çelebi'ye 8,5 müd; 1641-42'de 5 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Mes'ud-zâde Hasan Ağa'ya 6 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 8,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Kaya-Pınar köyü, bugün Kangal ilçesinin Deliktaş bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 156 kişidir.

<u>K a y a - P ı n a r - ı D i ğ e r</u> [180]: 1548'de 1 caba, 9 bennâk; 1583'de Kaya-Pınar mezraasında yaşayanlarla birlikde, 1 imam, 1 mücerred, 1 müzevvec müslüman nüfûsu olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün,1548'de 431 ve 1583'de 114 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir. Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

6159,s.114,149,155,191,211,242-243.

179- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.10;BA,<u>TD</u>,nr.604,s.273-274;BA,<u>MAD</u>,nr.14679, s.127,165-167;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.114-115,146,149,155,190, 211-212,242-243.

180- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.21; BA,<u>TD</u>,nr.604,s.337.

K e ç i l i[181] : 1548'de 5 caba, 14 bennâk; 1583'de 4 mücerred, 18 müzevvec müslüman nüfûsu olan köyün, 1630-31 ve 1641-42 târihli defterlerde ismi zikredilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilemedi. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 1764 ve 1583'de 571 akça id . Hubûbat öşrünün, 1630-31'de Bâki Çelebi-zâde Bekir Bey'e mukataaya verildiği belirtilmesine rağmen, mukataa bedeli kaydedilmeyen ve 1641-42'de 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de ise, Mes'ud-zâde Hasan Bey'e 1 müd mukabilinde iltizâma verildiği görülen köyün, 1652-53 târihli defterde ismine tesâdüf edilemedi.

K e l i m g â d(كليمكاد)[182] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine rastlanılamayan ve 1630-31'de 1 bennâk, 3 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 4 çift; 1652-53'de ise, 2 bennâk, 3 çift müslüman nüfûsu olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, hubûbat öşrü, 1630-31'de İmreş köyü ile birlikde, Kara Burclu Hacı Ahmed'e 2 müd; 1641-42'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ak-İn mezraası ile birlikde, köy ahâlisine 2 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

K ı l ı ç - O ğ l u[183] : 1548 târihinde, "A k - D e r e" ismiyle anılan, 1 caba, 6 bennâk nüfûsu olan ve ahâlisini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, sâkinlerinin büyük bir kısmını Kılıç isimli şahsın oğullarının meydana getirdiği göz önüne alınırsa, "K ı l ı ç - O ğ l u" ismini bu şahısdan aldığı ortaya çıkmaktadır. 1583'de de "K ı l ı ç - O ğ l u" ismiyle zikredilen köyün, bu târihde 2 mücerred, 19 müzevvec nüfûsa mâlik olarak, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği ve 1548'de 308 ve 1583'de 40 akça vergi hâsılına sâhip olduğu görülmektedir. Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

181- BA,TD,nr.262,s.18;BA,TD,nr.604,s.282-283;BA,MAD,nr.14679, s.126;BA,MAD,nr.6159,s.155,192.

182- BA,MAD,nr.14679,s.126,157;BA,MAD,nr.6159,s.111,149,155, 190,208,242.

183- BA,TD,nr.262,s.22;BA,TD,nr.604,s.337-338.

K ı n ı k[184] : 1548 târihinde "A l ı m - P ı n a r ı (علم بقارى)" ismiyle kaydedilen ve 1 caba, 8 bennâk nüfûs ile sâkinlerini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği belirtilen köyün, 1583 târihinde 1 mücerred, 19 müzevvec nüfûsa sâhip olarak, "A l ı m - P ı n a r ı" ismiyle bilindiği ve "K ı n ı k" ismiyle de anıldığı görülmektedir. 1630-31'de 2 bennâk, 14 müzevvec; 1641-42'de 4 bennâk, 12 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 13 çift müslüman nüfûsu olan ve mezkûr târihlerde sâdece "K ı n ı k" ismiyle kaydedilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1548'de 900 ve 1583'de 1060 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Mürsellü köyü ile beraber Hamid Çavuş'a 4 müd; 1641-42'de Mürsellü köyü ile beraber 5,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de yine Mürsellü köyü ile birlikde, Mes'ud-zâde Hasan Bey'e 4,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Uğurlu ve Mürsellü köyleri ile birlikde 8 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

K ı r - D e r e(قردره)[185]: 1548 târihli defterde, 1 imam, 1 sipâhi, 5 bennâk nüfûsu olan ve ahâlisini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen Kır-Dere köyünün, 1583'de 1 mücerred, 25 müzevvec müslüman nüfûsu olduğu, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği ve 1548'de 403; 1583'de ise 1833 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu görülmektedir. Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

K ı r k - P ı n a r[186]: 1548 târihinde 1 mücerred, 3 caba, 6 bennâk nüfûs ile Mancınık nâhiyesine bağlı mezraa olan ve 1583'de 15 mücerred, 34 müzevvec; 1630-31'de 3 mücerred, 14 müzevvec, 21 bennâk; 1641-42'de 10 çift, neferen 68 ve 1652-53'-

---

184- BA,TD,nr.262,s.25,27;BA,TD,nr.604,s.281-282;BA,MAD,nr.14679,s.129,148;BA,MAD,nr.6159,s.105,149,155,191,203,241.

185- BA,TD,nr.262,s.22-23;BA,TD,nr.604,s.266-267.

186- BA,TD,nr.262,s.36;BA,TD,nr.604,s.338-339;BA,MAD,nr.14679,s.125,171-172;BA,MAD,nr.6159,s.118,149,155,192,214-215,242-243.

8 çift, 25 hâne hıristiyan nüfûsa mâlik olduğu görülen köyün, 3 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği kaydedilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı 1548'de 297 ve 1583'de 1761 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de aynı köyde sâkin Topal isimli zımmîye 1 müd, 5 keyl; 1641-42'de 2,5 müd ve 1652-53'de 2 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1652-53 târihinde 1 de değirmen vardı.

Kırk-Pınar köyü, bugün Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 67 kişidir.

K ı z ı l - Ö y ü k [187] : 1548 târihinde 1 caba, 19 bennâk nüfûs ile mezraa olarak kaydedilen ve 1630-31 ile 1641-42 târihli defterlerde ismi zikredilmesine rağmen, nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup, 1548'deki vergi hâsılı 1355 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Yortan mezraası ile birlikde, Kangallu köyünde sâkin Murad Subaşı'ya 1 müd; 1641-42'de Âşık-Virânı köyü ile birlikde, yine 1 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Âşık-Virânı köyü ile birlikde Deli Oğlan isimli şahsa 12 keyl mukabilinde iltizâma verilmişti. Köyün, 1583 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

K o c a - V i r â n [188]: 1630-31 târihinde 11 bennâk, 14 müzevvec nüfûsu olan ve mahsûlleri ile hubûbat öşrü mukataası hakkında bir kayda tesâdüf edilemeyen köyün, 1548,1583,1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

K o y u n c a l u [189]: 1583'de 1 imam, 18 mücerred, 41 müzevvec; 1630-31'de neferen 47 nüfûsu olan ve muhtemelen aynı

187- BA,TD,nr.262,s.16;BA,MAD,nr.14679,s.125;BA,MAD,nr.6159,s. 156,192.
188- BA,MAD,nr.14679,s.167-168.
189- BA,TD,nr.604,s.286;BA,MAD,nr.14679,s.198-199.

isimli cemâat mensupları tarafından teşkîl edilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri meydana getirmekde ve 1583'deki vergi hâsılı,1645 akçadan müteşekkil bulunmakda idi. 1630-31'deki hubûbat öşrü mukataası tesbit edilemeyen köyün, 1548, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilememesi, cemâat mensuplarının mezkûr târihlerde Yeni-il'de bulunmamış olmalarından ileri gelmiş olmalıdır.

K ö ç e k l ü[190] : 1548'de 6 bennâk, 6 caba; 1583'de 9 mücerred, 49 müzevvec; 1630-31'de 2 bennâk, 5 müzevvec; 1641-42'-de 3 bennâk, 6 çift ve 1652-53'de yine 3 bennâk, 6 çift müslüman nüfûsu olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Vergi hâsılı, 1548'de 1184 ve 1583'de 1938 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Kara-Hisâr ve Karaca-Virân köyleri ile birlikde, Fakihlü ve Musa'ya 3 müd, 3 keyl; 1641-42'-de Kara-Hisâr köyü ile birlikde 1,5 müd, 2 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Kara-Hisâr, Kara-Hacılu, Karaca-Virân köyleri ve Murca mezraası ile birlikde, Kangallu Feyzullah'a 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Kara-Hisâr ve Kara-Hacılu köyleri ile birlikde, 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.Köyde, 1583'de 1, 1641-42'de 2 ve 1652-53'de ise 6 değirmen vardı.

K ö s e - B u d a k(K ö s e - B u d a k l ı)[191]: 1548 târihinde 1 caba, 1 mücerred, 9 bennâk nüfûsu olan ve ismi "K ö - s e - B u d a k" olarak kaydedilen köyün, sâkinleri arasında Köse Budak'ın oğlu Halil'in de bulunduğu göz önüne alınırsa, ismini mezkûr Köse Budak'dan almış olmalıdır. 1583 târihinde, yine "K ö s e - B u d a k" ismiyle, Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâat olduğu belirtilen[192] ve 1630-31 ile 1641-42 târihli defterlerde, nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, "K ö s e - B u - d a k l ı" ismiyle zikredilen köyün, mahsûllerini buğday, arpa

---

190- BA,TD,nr.262,s.21;BA,TD,nr.604,s.332-333;BA,MAD,nr.14679, s.126,158;BA,MAD,nr.6159,s.110,146,149,156,190,206,242.

191- BA,TD,nr.262,s.24;BA,MAD,nr.14679,s.129;BA,MAD,nr.6159,s. 155,192.

192- Bk. s. 210.

ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Vergi hâsılı, 1548'de 817 akça olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Hâtun-Çayırı, Fatmalu ve Turna-Çayırı köyleri ile birlikde, Dergâh-ı âlî çavuşlarından Mahmud Çavuş'a 1 müd; 1641-42'de 18 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de ise, Erbeylü Ali'ye 1 müd mukabilinde iltizâma verilmişti. Köyün, 1652-53 târihli defterde ismine rastlanılamaması, konar-göçer menşeli olan köy ahâlisinin, mezkûr târihde Yeni-il'de bulunmamış olmasından ileri gelmiş olmalıdır.

Kumarlu[193] : 1548 ve 1583 târihli defterlerde Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâat olarak kaydedilen[194] köyün, 1630-31'de 4 müzevvec, 15 bennâk; 1641-42'de 8 çift, neferen 10;1652-53'de 9 çift, 16 hâne nüfûsa mâlik olduğu ve 2 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, hubûbat öşrü, 1630-31'de Hoca-Yâkub köyü ve Eşref köyü ile birlikde, İmam Hüseyin Okoulu'ya 2 müd; 1641-42'de Hoca-Yâkub köyü ve Hacı Yamanlu mezraası ile birlikde, 7 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Hoca-Yâkub köyü ve Çamurlu mezraasiyle birlikde, Mes'ud-zâde Bâki Çelebi'ye 5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 3,5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Köy ahâlisi arasında "H u m a r l u" ismiyle de bilinen Kumarlu köyü, bugün Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 297 kişidir.

Kuruca-Kol[195] : 1548 târihinde 4 caba, 19 bennâk nüfûsu olan ve bu nüfûsun 4 caba, 6 bennâkını Kandurgalu çemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, 1583'de 3 mücerred, 9 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. Mahsûlleri buğday,

---

193- BA,MAD,nr.14679,s.129,172;BA,MAD,nr.6159,s.118,149,155,192, 214,242-243.

194- Bk. s. 212.

195- BA,TD,nr.262,s.13,27;BA,TD,nr.604,s.284-285.

arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı,1548'de 840 ve 1583'de 414 akça idi. Köyün, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

K u y u c a k [196] : 1583 târihli defterde, hangi nâhiyeye bağlı olduğu belirtilmeksizin, Yeni-il kazâsı içinde zikredilen köyün, Değirmenlü köyü ile birlikde neferen 30 nüfûsa ve 200 akça ağnâm ve çift resmi ile 4 müd buğday ve 2 müd de arpa resmi verdiği görülmektedir. Bu târihde köyde, "D e r e c i k" adlı bir zâviye bulunduğu, bu zâviyede Şeyh Derdiyâr'ın evlâdından Şeyh Hanefî ile Şeyh Hanefî'nin birâderi Ebu'l-Kasım ve Abdulgaffar'ın şeyh olarak vazîfe gördüğü ve köyün mahsûlünün daha önceki senelerde de olduğu gibi, bu zâviyeye sarfedildiği kaydedilmiştir. Diğer taraftan, yine bu târihde, Çağlak-deresi mezraasının Şeyh Ebu'l-Kasım'a 14 keyl buğday ve 6 keyl arpa mukabilinde mukataaya verildiği; "K a r a-A l i B u c a s ı" ve "D e l i k l ü - K a y a" zâviyelerinin ise, yevmî bir akça ulûfe ile Mevlânâ Hanefî Çelebi tasarrufunda bulunduğu belirtilmektedir. Köyün, 1548, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

K ü l e k ç i [197](Bugünkü Külekli): 1548'de 4 caba, 8 bennâk; 1583'de 11 müzevvec; 1630-31'de 4 bennâk, 4 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 7 çift ve 1652-53'de 4 bennâk, 6 çift müslüman nüfûsa mâlik olduğu belirtilen köyün, 2 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Divriği'ye göç ettiği zikredilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 1238 ve 1583'de 537 akça vergi hâsılına sâhipti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Çutra, Aydım ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, Bâki Çelebi'ye 4 müd; 1641-42'de Çutra, Öyücek ve

----

196- BA,TD,nr.604,s.342.

197- BA,TD,nr.262,s.18;BA,TD,nr.604,s.300-301;BA,MAD,nr.14679, s.128,149;BA,MAD,nr.6159,s.108,149,190,205,241,243.

Sarı-Halillü ile Uzun-Oğlan köyleriyle birlikde,3 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Uzun-Oğlan, Çutra, Öyücek,Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, Bâli Çelebi-zâde Ali Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de ise, yine Çutra, Öyücek, Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Külekli köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 460 kişidir.

M a n c ı l ı k (M a n c ı n ı k)[198] : 1548 târihinde 4 caba, 6 mücerred, 16 bennâk nüfûs ile Mancılık nâhiyesine bağlı olan köyün, bu târihdeki ismi "M a n c ı l ı k(مانجلق)" olarak yazılmıştır. 1583'de hangi nâhiyeye bağlı olduğu belirtilmeksizin, 31 mücerred, 103 müzevvec; 1630-31'de 1 mücerred, 29 bennâk, 33 müzevvec; 1641-42'de 41 çift, neferen 79 ve 1652-53'de 36 çift, 80 hâne nüfûsa sâhip bulunan ve 1652-53'de 9 hâne nüfûsunun Kayseri'ye; 2 hâne nüfûsunun da Sivas'a göç ettiği kaydedilen köyün, mezkûr târihlerdeki isminin "M a n c ı n ı k (مانجنق)" şeklinde yazıldığı görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 1334 ve 1583'de 5590 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de 6 müd; 1641-42'de 12 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Sefer Kethudâ ile köy ahâlisine 11 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 13 müd mukabilinde; boyahâne, 1630-31'de 1100, 1641-42'de 1200 ve 1652-53'de 1500 akça mukabilinde; marhasa[199] ise, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 1000 akça mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1630-31'de 1, 1641-42'de 2 ve 1652-53'de 3 de değirmen vardı.

Mancılık köyü, bugün Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 754 kişidir.

198- BA,TD,nr.262,s.35;BA,TD,nr.604,s.303-304;BA,MAD,nr.14679, s.128,140,169-170;BA,MAD,nr.6159,s.116,146-147,155,192, 213,215,242-243.

199- Bunlara "karabaş" da denirdi. "Marhasa", bir bölgenin hı-

M e s c i d l ü[200] : 1548 târihinde Savcun-Ali(Datlucak) köyü ile İskender-Virânı ve İnal-Virânı mezraalariyle birlikde kaydedilen köyün, mezkûr yerlerde bulunanlarla beraber neferen 43 nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir. 1583'de ise, 3 mücerred, 10 müzevvec nüfûsa sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, vergi hâsılı, 1548'de kendisiyle beraber zikredilen yerlerin vergi hâsılıyle birlikde 3525 ve 1583'de 874 akça idi. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

M e z g i d l ü(مزكدلو)[201]: 1548 târihinde 4 bennâk nüfûs ile 377 akça vergi hâsılına mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

M ü h ü r - K u l a k[202] : 1548 târihinde 7 bennâk nüfûs ile Mancılık nâhiyesine bağlı mezraa olan ve "M ü h ü r - K u l a k" ismiyle kaydedilen köyün, 1583'de "B â l î - i M ü h ü r - K u l a k" ismi altında, cemâat olarak kaydedildiği görülmektedir[203]. 1630-31'de "B â l î" ismiyle zikredilen ve nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, 1641-42'de 4 çift ve 1652-53'de 3 çift nüfûsa mâlik olduğu ve "B â l î - i M ü h ü r - K u l a k" ismiyle yazıldığı anlaşılmaktadır. Köyün mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'deki vergi hâsılı 266 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Okculu ve Bazlamac köyleriyle birlikde, Hamid Çavuş'a 2 müd; 1641-42'de Erdallu mezraası ile birlikde, 15 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Okcu-zâde Bekir

---

ristiyan cemâatinin dinî reisidir ki, hükûmet nezdinde mümessil vazîfesini görürdü. Bâzı yerlerde bu marhasalar, aynı zamanda manastır reislerinden olurdu(İsmet Miroğlu, Aynı eser, s.115, not 604).

200- BA, TD, nr.262, s.11; BA, TD, nr.604, s.331.

201- BA, TD, nr.262, s.16.

202- BA, TD, nr.262, s.39; BA, MAD, nr.14679, s.129; BA, MAD, nr.6159, s.111, 146, 156, 191, 208, 215, 242.

203- Bk. s.168

Bey'e 8 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1641-42'de 1 ve 1652-53'de 2 de değirmen vardı.

Mühür-Kulak köyü, bugün Kangal ilçesinin Kuşkayası bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 118 kişidir.

<u>M ü r s e l - O ğ l u (M ü r s e l l ü)</u> [204] (Bugünkü Mürsel) 1548 târihinde 6 bennâk nüfûs ile ahâlisini Kandurgalu cemâati mensupları teşkîl eden ve ismi "M ü r s e l - O ğ l u" olarak kaydedilen köyün, sâkinleri arasında Mürsel adlı şahsın oğullarının çoğunlukda bulunduğu göz önüne alınırsa, ismini bu şahısdan aldığı ortaya çıkmaktadır. 1583'de 4 mücerred, 26 müzevvec; 1630-31'de 7 bennâk, 16 müzevvec; 1641-42'de 7 bennâk, 14 çift ve 1652-53'de 5 bennâk, 12 çift nüfûsa mâlik olan köy, mezkûr târihlerde "M ü r s e l l ü" ismiyle zikredilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 1548'de 553 ve 1583'de 1167 akça vergi hâsılına sâhipti. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Kınık köyü ile birlikde, Hamid Çavuş'a 4 müd; 1641-42'de Kınık köyü ile birlikde,4 müd mukabilinde mukataaya;1644'de yine Kınık köyü ile birlikde, Mes'ud-zâde Hasan Bey'e 4,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Kınık ve Uğurlu köyleri ile birlikde, 8 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Mürsel köyü, bugün Kangal ilçesinin Kavak bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 151 kişidir.

<u>O k c u - O ğ l u (O k c u l u)</u> [205]: 1548 târihinde 1 caba, 10 bennâk nüfûs ile Mancılık nâhiyesine bağlı mezraa olan ve "E v d e k - İ n i(اودلاى)" ismiyle bilinen köyün, "O k c u - O ğ l u" ismiyle de anıldığı belirtilmektedir. 1583'de 6 mücerred, 23 müzevvec; 1630-31'de 3 bennâk, 9 müzevvec;1641-42'de

----

204- BA,<u>TD</u>,nr,262,s.23;BA,<u>TD</u>,nr.604,s.275;BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.129, 151;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.106,148,155,191,204,241.

205- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.36;BA,<u>TD</u>,nr.604,s.296-297;BA,<u>MAD</u>,nr.14679, s.129,157;BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.111,150,155,190,208,242.

3 çift, 4 bennâk ve 1652-53'de 5 çift, 7 bennâk nüfûsa sâhip bulunan köyün, mezkûr târihlerde "O k c u l u" ismiyle kaydedildiği görülmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 384 ve 1583'de 977 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Bazlamaç ve Mühür-Kulak köyleri ile birlikde, Hamid Çavuş'a 2 müd; 1641-42'de Bazlamaç köyü ile birlikde, 3 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya;1644'de Hamza Çavuş-zâde Hüseyin Bey'e 1 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de Bazlamaç ve Afşarcık köyleri ile birlikde 6 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

O y u k l u - D e r e s i [206] : 1548 târihinde 1 mücerred, 1 caba, 3 bennâk nüfûs ile 312 akça vergi hâsılına sâhip olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

Ö y ü c e k [207] : 1548, 1583 ve 1630-31 târihli defterlerde ismine rastlanılamayan ve 1641-42'de 2 bennâk, 5 çift;1652-53'de 3 bennâk, 6 çift nüfûsa mâlik olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. Hubûbat öşrü, Uzun-Oğlan, Külekçi, Çutra ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, 1641-42'de 3 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Bâli Çelebi -zâde Ali Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

S a ç - A y a ğ ı [208](Bugünkü Saçayak): 1548'de 2 caba, 7 bennâk; 1583'de 1 hatîb, 5 mücerred, 15 müzevvec; 1630-31'de

---

206- BA,TD,nr.262,s.24.
207- BA,MAD,nr.6159,s.108,148,190,205,241.
208- BA,TD,nr.262,s.17-18;BA,TD,nr.604,s.297;BA,MAD,nr.14679,s.127,148-149;BA,MAD,nr.6159,s.108,149,155,190,205,241.

4 bennâk, 10 müzevvec; 1641-42'de 1 bennâk, 6 çift ve 1652-53'-de yine 1 bennâk, 6 çift müslüman nüfûsa sâhip olan köyün,mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği; 1548'de 504 ve 1583'de 976 akça vergi hâsılına mâlik olduğu;hubûbat öşrünün, 1630-31'de Tanrıverdi Halîfe ve Hüseyin Halîfe'-ye 2 müd; 1641-42'de Ak-Virân köyü ile birlikde, 6 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Ak-Virân köyü ile birlikde, Mes'ud-zâde Avare Bey'e 6,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Ak-Virân köyü ile birlikde, 3,5 müd mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmektedir.

Saçayak köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 391 kişidir.

S a r ı - H a l i l l ü [209] : 1548 târihinde 4 caba, 8 bennâk nüfûsu olan ve ahâlisinin büyük bir kısmını Sarı Halil adlı şahsın oğulları teşkîl eden ve ismini mezkûr Sarı Halil'-den aldığı anlaşılan köyün, 1583'de 4 mücerred, 17 müzevvec; 1630-31'de 1 müzevvec; 1641-42'de 2 bennâk, 3 çift ve 1652-53'-de 1 bennâk, 4 çift nüfûsa mâlik olduğu zikredilmektedir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâret olup,vergi hâsılı 1548'de 817 ve 1583'de 976 akça idi. Hubûbat öşrü,1630-31'de Çutra, Külekçi ve Aydım köyleri ile birlikde, Bâki Çelebi'ye 4 müd; 1641-42'de Çutra, Külekçi, Öyücek ve Uzun-Oğlan köyleri ile birlikde, 3 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Çutra, Külekçi, Öyücek ve Uzun-Oğlan köyleri ile birlikde, Bâli Çelebi-zâde Ali Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de yine Çutra, Külekçi, Öyücek ve Uzun-Oğlan köyleri ile birlikde, 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

209- BA,TD,nr.262,s.19;BA,TD,nr.604,s.297;BA,MAD,nr.14679,s.128,149;BA,MAD,nr.6159,s.109,190,206,241.

S ı g ı n p a(صمسا)[210]: 1548 ve 1583 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen köyün, 1630-31'de 4 bennâk, 5 müzevvec; 1641-42'de 2 bennâk, 7 çift ve 1652-53'de 6 bennâk, 7 çift müslüman nüfûsa sâhip olduğu kaydedilmiştir. Mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, hubûbat öşrü, Törnik köyü ile birlikde, 1630-31'de Ali Subaşı'ya 2 müd, 5 keyl; 1641-42'de 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Kadı-zâde Tâhir Bey'e 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 4 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

S i g i n a(صسا)[211] : 1630-31'de 1 mücerred, 2 bennâk, 3 müzevvec ve 1641-42'de 1 çift, neferen 3 hıristiyan nüfûsu olan ve mezkûr târihlerdeki hubûbat öşrü mukataası hakkında bir kayda tesâdüf edilemeyen köyün, 1548, 1583 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

Ş o ğ u l(شوغول)[212]: 1548'de 3 caba, 16 bennâk; 1583'de 6 mücerred, 49 müzevvec müslüman nüfûsa mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 795 ve 1583'de 2297 akça vergi hâsılı vardı. 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde köyün ismine tesâdüf edilemedi.

Ş o ğ u l - ı Z ı m m î y â n [213]: 1583 târihli deftere göre, 3 mücerred, 9 müzevvec nüfûs ile 319 akça vergi hâsılı olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

210- BA,MAD,nr.14679,s.130,159; BA,MAD,nr.6159,s.109,146,149, 190,207,215,242.

211- BA,MAD,nr.14679,s.174;BA,MAD,nr.6159,s.117.

212- BA,TD,nr.262,s.13;BA,TD,nr.604,s.278-279.

213- BA,TD,nr.604,s.320.

T ö r n i k(تورنك)[214] (Bugünkü Korubaşı) : 1548'de 4 caba, 9 bennâk; 1583'de 1 sipâhî, 7 mücerred, 26 müzevvec; 1630-31'de 7 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 9 bennâk, 19 çift ve 1652-53'de 9 bennâk, 20 çift müslüman nüfûsu olan ve mahsûlleri-ni buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 1249 ve 1583'de 1127 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, Sıgınpa köyü ile birlikde, 1630-31'de Ali Subaşı'ya 2 müd, 5 keyl; 1641-42'de 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Kadı-zâde Tâhir Bey'e 4 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 4 müd, 5 keyl mukabilinde mukataaya verilmişti.

Korubaşı köyü, bugün Kangal'ın Kavak bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 482 kişidir.

T u r - A l i V i r â n ı[215] : 1548 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünle-rinden ibâret olan köyün, 215 akça vergi hâsılı vardı. 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanı-lamadı.

T u r n a - Ç a y ı r ı[216] : 1548'de 1 caba, 6 mücerred, 13 bennâk; 1583'de 19 mücerred, 60 müzevvec; 1630-31'de 4 mü-zevvec, 9 mücerred, 10 bennâk; 1641-42'de 4 çift, neferen 11 ve 1652-53'de 2 çift, 2 hâne müslüman nüfûsu olan ve 1652-53'de ahâlisinin Kangallu köyünde sâkin olduğu belirtilen köyün, bu son târihde ahâlisi tarafından terk edildiği anlaşılmaktadır. Mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden ibâret olup, vergi hâsılı, 1548'de 3015 ve 1583'de 2250 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Hâtun-Çayırı, Köse-Budaklı ve Fatmalu köyleri ile birlikde, Dergâh-ı âlî çavuşlarından Mahmud Çavuş'a 1 müd;

214- BA, TD, nr.262, s.20; BA, TD, nr.604, s.334-335; BA, MAD, nr.14679, s.130, 159; BA, MAD, nr.6159, s.109, 149, 190, 206, 242.

215- BA, TD, nr.262, s.26.

216- BA, TD, nr.262, s.9; BA, TD, nr.604, s.277; BA, MAD, nr.14679, s.129, 163-164; BA, MAD, nr.6159, s.115-116, 155, 191, 210.

1641-42'de Kangallu ve Ali-Beylü köyleri ile birlikde, 16 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de ise, Kangallu, Ali-Beylü köyleri ve Fatmalu mezraası ile birlikde, Kangallu Mahmud Bey'e 15 müd mukabilinde iltizâma verilen köyün, 1652-53'deki hubûbat öşrü mukataası hakkında bir kayda tesâdüf edilememesi, muhtemelen köy ahâlisinin Kangallu köyünde sâkin olmasından ileri gelmiş olmalıdır.

U ğ u r l u [217] : 1548 târihinde 3 caba, 6 bennâk nüfûs ile ahâlisini Kandurgalu cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, sâkinleri arasında Uğur isimli şahsın oğullarının da bulunmuş olması, muhtemelen ismini bu şahıstan aldığını ortaya çıkarmaktadır. 1583'de 3 mücerred, 17 müzevvec; 1630-31'de 2 bennâk, 8 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 8 çift ve 1652-53'de 3 bennâk, 8 çift nüfûsu olup, 3 bennâk nüfûsunun 1652-53'de Ayıntab'a göç ettiği belirtilmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1548'de 711 ve 1583'de 1833 akça vergi hâsılı vardı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Eymirlü köyü ile birlikde, Arpalı-Öyük köyünde sâkin Hacı Muslu'ya 2,5 müd; 1641-42'de Eymirlü köyü ile birlikde, 3 müd, 3 keyl ve 1652-53'de Kınık, Eymirlü ve Mürsellü köyleri ile birlikde, 8 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

U z u n - O ğ l a n [218]: 1548'de 1 mücerred, 3 caba, 6 bennâk nüfûsu olan ve "Y a n u k - S ö ğ ü t" ismiyle de zikredilen köyün, 1583'de 4 mücerred, 23 müzevvec; 1630-31'de 1 bennâk, 2 mücerred, 4 müzevvec; 1641-42'de 7 çift, neferen 9 ve 1652-53'de 5 çift, 8 hâne nüfûsa mâlik olduğu, 1 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği ve mezkûr târihlerdeki isminin sâdece "U z u n - O ğ l a n" ismiyle kaydedildiği görülmektedir.

217- BA,TD,nr.262,s.14;BA,TD,nr.604,s.27;BA,MAD,nr.14679,s.126, 154;BA,MAD,nr.6159,s.107,148,155,191,205,241,243.

218- BA,TD,nr.262,s.11;BA,TD,nr.604,s.282;BA,MAD,nr.14679,s.129, 164;BA,MAD,nr.6159,s.115,146,149,155,190,212-213,215,241, 243.

Mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, vergi hâsılı, 1548'de 910 ve 1583'de 2202 akça idi. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Ak-Virân köyünde sâkin Ahmed'e 1 müd; 1641-42'de Külekçi, Çutra, Öyücek ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, 3 müd, 3 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Külekçi, Çutra, Öyücek ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, Bâli Çelebi-zâde Ali Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma; 1652-53'de ise, yine Külekçi, Çutra, Öyücek ve Sarı-Halillü köyleri ile birlikde, 5 müd mukabilinde mukataaya verilmişti. Köyde, 1652-53'de 1 de değirmen vardı.

Ü ç - K i l i s e [219] : 1548 târihli Divriği tapu defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği kaydedilen köyün, 1548 târihli Yeni-il defterinde, 2 mücerred, 5 caba, 15 bennâk nüfûs ile bir "vank"a[220] mâlik olduğu, "vank"ın yakınındaki bir çiftliği tasarrufunda bulunduran Zebrun adlı şahsın, yedide bir behre ile, her sene vakıf için 6 sikke filori marhasalık verdiği belirtilmektedir. 1583'de 10 mücerred, 37 müzevvec; 1630-31'de 6 mücerred, 11 bennâk, 11 müzevvec; 1641-42'de 15 çift, neferen 12 ve 1652-53'de 11 çift, 12 hâne hıristiyan nüfûsa sâhip olan köyün, 4 hâne nüfûsunun 1652-53'de Sivas'a göç ettiği görülmektedir. Mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 1548'de 2796; 1583'de ise, yine 2796 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı. Hubûbat öşrü, 1630-31'de Mes'ud Çavuş-zâde Bâki Çelebi'ye 3 müd, 5 keyl; 1641-42'de 3 müd, 1 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Bâki Çelebi-zâde Bekir Bey'e 3 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 2,5 müd mukabilinde mukataaya; marhasa ise, 1641-42 ve 1652-53 târihlerinde 1000 akça mukabilinde mukataaya verilmişti.

219- BA,TD,nr.252,s.26;BA,TD,nr.262,s.10;BA,TD,nr.604,s.274, 286-287;BA,MAD,nr.14679,s.127,165;BA,MAD,nr.6159,s.115,147, 149,155,191,212,242,243.

220- "Vank", bağlar ve bahçeler ortasında yer alıp, vakıfları bulunan manastır mânâsına gelmektedir(bk. İsmet Miroğlu, Aynı eser,s.32,not 154).

Y a r a m ı ş [221] : 1548 târihinde 2 caba, 6 bennâk nüfûs ile 598 akça vergi hâsılı olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, sâkinleri arasında Hasan -oğlu Yaramış adında bir şahsın bulunması, ismini muhtemelen bu şahısdan aldığını ortaya çıkarmaktadır. 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine rastlanılamadı.

Y e l l ü c e [222] : 1548 târihli Divriği tapu defterinde, Divriği'nin Dumluca nâhiyesine bağlı mezraa iken, Yeni-il sınırı içinde kaldığından, Yeni-il'e dâhil edildiği belirtilen ve 1548 târihli Yeni-il defterinde, Aşudi nâhiyesine bağlı mezraa olduğu kaydedilen köyün, mezkûr târihlerde "Y e l l ü c e" ismiyle yazıldığı görülmektedir. 1583 ve 1630-31 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1641-42 ile 1652-53 târihli defterlerde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, hubûbat öşrünün 1641-42'de 1 müd, 1 keyl mukabilinde mukataaya; 1644'de Bazlamaç ve Afşarcık köyleri ile Okcu-zâde Maksud Bey'e 4,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 6 keyl mukabilinde mukataaya verildiği zikredilen köyün, bu târihlerdeki ismi, "B â l î - i Y e l l ü c e" olarak kaydedilmiştir.

Yellüce köyü, bugün Kangal ilçesinin Çetinkaya bucağına bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 730 kişidir.

Y o ğ u n - P e l i d (يوغون پلد) [223] : 1548 târihinde 1 mücerred, 2 bennâk nüfûs ile 134 akça vergi hâsılına mâlik olan ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünleri teşkîl eden köyün, 1583, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihlerini muhtevî defterlerde ismine rastlanılamadı.

221- BA, TD, nr. 262, s. 13.
222- BA, TD, nr. 252, s. 29; BA, TD, nr. 262, s. 33; BA, MAD, nr. 6159, s. 155, 190, 242.
223- BA, TD, nr. 262, s. 19.

Yortan [224](Bugünkü Yaylacık) : 1548 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1583'de 13 müzevvec nüfûs ve 543 akça vergi hâsılına mâlik olan köyün, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1630-31'de mezraa ve 1641-42 ile 1652-53 târihlerinde köy olarak kaydedilen ve nüfûsu tesbit edilemeyen köyün, hubûbat öşrü, 1630-31'de Kızıl-Öyük köyü ile birlikde, Kangallu köyünde sâkin Murad Subaşı'ya 1 müd; 1641-42'de 1,5 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de 1,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 1 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Yaylacık köyü, bugün Kangal ilçesine bağlı olup, 1975 sayımına göre nüfûsu 355 kişidir.

Zerkli [225] (Bugünkü Çaltepe) : 1548 târihinde 1 caba, 22 bennâk nüfûsu olan köyün, 1583'de 4 muaf, 37 mücerred, 53 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu ve köyde Osman Ağa'nın tasarrufunda bir çiftlik bulunduğu ve Osman Ağa vakıf hizmetinde olduğu müddetce, 1/10 vergi vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir. 1630-31'de 6 bennâk, 18 müzevvec; 1641-42'de 5 bennâk, 20 çift ve 1652-53'de 8 bennâk, 23 çift müslüman nüfûsu olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu. 1548'de 1242 ve 1583'de 1592 akça vergi hâsılı olan köyün, hubûbat öşrü, Bulgar köyü ile birlikde, 1630-31'de Bulgar köyünde sâkin Ahmed Bey'e 5 müd; 1641-42'de 4 müd mukabilinde mukataaya; 1644'de Uzun-zâde Ahmed Bey'e 3,5 müd mukabilinde iltizâma ve 1652-53'de 8 müd mukabilinde mukataaya verilmişti.

Bugün Kangal ilçesine bağlı Çaltepe köyünün, 1975 sayımına göre nüfûsu 530 kişidir.

224- BA,TD,nr.604,s.300; BA,MAD,nr.14679,s.125; BA,MAD,nr.6159, s.155,191,242.

225- BA,TD,nr.262,s.20;BA,TD,nr.604,s.267-268;BA,MAD,nr.14679, s.128,151-152;BA,MAD,nr.6159,s.104,149,155,191,202,242.

b- Meskûn Mezraalar :

D e v e - G e ç ü d ü [226] : 1548 târihinde 4 bennâk nüfûs ve 202 akça vergi hâsılı olup, mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl ediyordu.

G ö k - P ı n a r [227] : 1548 târihli defterde, Çamurlu -Suyu yakınında bulunduğu kaydedilen ve 1 caba, 4 bennâk nüfûs ile 195 akça vergi hâsılı olan mezraanın, mahsûlleri buğday ve arpa ürünlerinden müteşekkildi.

O t l u k [228] : 1548 târihinde 4 bennâk nüfûsu olan ve mahsûllerini buğday, arpa ve hayvan ürünleri teşkîl eden mezraanın, 232 akça vergi hâsılı vardı.

S u n ' u l l a h [229] : 1548 târihinde 8 bennâk nüfûs ve 601 akça vergi hâsılı olup, mahsûlleri buğday ve hayvan ürünlerinden müteşekkildi.

Ş o ğ u l [230] : 1548 târihinde 1 bennâk nüfûs ile 32 akça vergi hâsılı olan mezraanın, mahsûllerini buğday ürünü teşkîl ediyordu.

T a ş l u - Y e m e k [231]: 1548 târihli defterde, 3 bennâk nüfûsu ve 242 akça vergi hâsılı olduğu ve 1 değirmene sâhip bulunduğu kaydedilen mezraanın, mahsûlleri buğday, arpa ve hayvan ürünlerinden ibâretti.

226- BA,TD,nr.262,s.17.
227- BA,TD,nr.262,s.14.
228- BA,TD,nr.262,s.15.
229- BA,TD,nr.262,s.11.
230- BA,TD,nr.262,s.23.
231- BA,TD,nr.262,s.23.

7- Zamantu Nâhiyesi :

1548 târihinde ismine tesâdüf edilemeyen nâhiyenin,1583'-de 9 adet köye sâhip olduğu görülmektedir. Nâhiyeye bağlı bâzı köy isimlerinden ve köyün yetiştirdiği ürünlerin sâdece hayvan ürünlerinden olmasından dolayı, mezkûr nâhiyenin cemâatlerden teşekkül ettiği anlaşılmaktadır. Nitekim, nâhiyenin ve buna bağlı köylerin, 1630-31, 1641-42 ve 1652-53 târihli defterlerde ismine tesâdüf edilememesi, bu târihlerde köyde bulunan cemâat-lerin, orada bulunmamış olmasından olsa gerektir.

Nâhiyeye bağlı köyler şunlardı:

B o ğ a z - K ı ş l a [232] : 1583 târihinde 10 mücerred, 11 müzevvec nüfûs ve 65 akça vergi hâsılı olan köyün, mahsûlle-rini hayvan ürünleri teşkîl ediyordu.

D i v â n e - H a c ı l u [233] : 1583 târihli defterde, 2 mücerred, 11 müzevvec nüfûs ile 37 akça vergi hâsılı olduğu kay-dedilen köyün, mahsûlleri hayvan ürünlerinden ibâretti.

E y m i r - H a n l u [234] : 1583'de 8 müzevvec nüfûsa sâ-hip olan köyün, mahsûllerini hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 24 akça vergi hâsılına sâhip bulunmakda idi.

K a n d u r g a [235] : 1583 târihinde 1 sipâhi, 3 mücerred, 11 müzevvec nüfûsa mâlikti. Mezkûr târihdeki vergi hâsılı 48 akça olup, mahsûllerini hayvan ürünleri meydana getiriyordu.

232- BA,TD,nr.604,s.260-261.
233- BA,TD,nr.604,s.261-262.
234- BA,TD,nr.604,s.261.
235- BA,TD,nr.604,s.261.

<u>K a r a c a - K o y u n l u</u>[236]: 1583 târihinde 27 müzevvec nüfûsu olan ve "A l i - Ş e y h l ü" ismiyle de anılan köyün, mahsûllerini hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 127 akça vergi hâsılına sâhip bulunmaktaydı.

<u>K a r a l a r</u>[237] : 1583 târihli defterde, "B u r u n - K e s e n l ü" ismiyle de anıldığı kaydedilen köyün, 12 mücerred, 30 müzevvec nüfûsu vardı. Mahsûlleri buğday, arpa ile hayvan ürünlerinden müteşekkil olup, 125 akça vergi hâsılına sâhipti.

<u>K e y f â n</u>(كيفان)[238] : 1583 târihinde 5 mücerred, 12 müzevvec nüfûsu olan ve ahâlisini "K ı z ı l - K o c a l u" cemâatinin teşkîl ettiği kaydedilen köyün, mahsûllerini hayvan ürünleri teşkîl etmekde ve 51 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı.

<u>P ı n a r - B a ğ ı</u>[239] : 1583 târihinde ahâlisini, Ahmed Kethudâ idâresindeki "K ı z ı l - K o c a l u" cemâati mensuplarının teşkîl ettiği belirtilen köyün, 1 kethudâ, 27 müzevvec nüfûs ile 91 akça vergi hâsılına mâlik olduğu ve mahsûllerinin hayvan ürünlerinden müteşekkil bulunduğu kaydedilmektedir.

<u>S o v u c a k</u>(سووجق)[240] : 1583 târihinde 1 mücerred, 9 müzevvec nüfûsa ve 38 akça vergi hâsılına sâhip olan köyün, mahsûllerini hayvan ürünleri teşkîl ediyordu.

236- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.260.
237- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.259-260.
238- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.262.
239- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.259.
240- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.258.

B) NÜFÛS DAĞILIŞI VE KAZÂNIN TAHMİNÎ NÜFÛSU

N ü f û s   D a ğ ı l ı ş ı : Yeni-il kazâsına âit tapu-tahrîr defterlerindeki vergi mükellefleri ve muafların adetlerini hesaplamak sûretiyle, kazâ dâhilinde yerleşik bir hâlde bulunan müslüman ve hıristiyan toplulukların nâhiyelere göre dağılışlarını ve bunların birbirlerine olan oranlarını tesbit edebilmek mümkündür.

955(1548)'deki durum:

	Hâne		Mücerred		Neferen		Muaf
	Müsl.	Hırist.	Müsl.	Hırist.	Müsl.	Hırist.	
Ağça-Kal'a nahiyesi	-	-	-	-	-	-	-
Agudi nahiyesi	202	-	2	-	-	-	-
Mancılık nahiyesi	163	-	10	-	58	-	4
Yeni-il nâhiyesi	591	175	5	89	-	43	13
Yekûn	956	175	17	89	58	43	17

Tablo: II

Yukarıdaki tablo dikkatle incelenecek olursa, 955(1548) târihinde Yeni-il kazâsında meskûn olan nüfûsun az olduğu görülmektedir. Bu durum kazânın yeni teşkîl edilmesinden ileri gelmiş olmalıdır. Bu arada Ağça-Kal'a nâhiyesine bağlı olan yerlerde köylerin bulunmaması ve nâhiye dâhilindeki mezraalarda da nüfûs kaydedilmemiş olması dikkati çekmektedir. Ayrıca, müteâkıb

târihlerdeki nüfûs durumunun gösterildiği tablolarda dahi görüleceği üzere, bâzı vergi mükelleflerinin hâne veya mücerred olduğu belirtilmeksizin, nüfûslarının neferen olarak kayd olunduğunu ve bunların neferen ismi altında tablolarda zikredildiğini burada belirtmeliyiz.

991(1583)'deki durum:

	Hâne		Mücerred		Neferen		Muaf
	Müsl.	Hırist.	Müsl.	Hırist.	Müsl.	Hırist.	
Agudi nâhiyesi	1042	136	104	82	40	-	2
Gürün nâhiyesi	399	277	133	136	-	-	1
Tonus nâhiyesi	750	243	392	168	4	-	18
Yeni-il nâhiyesi	1648	208	448	80	-	-	15
Zamantu nâhiyesi	146	-	33	-	-	-	2
Yekûn	3985	864	1110	466	44		38

Tablo: III

991(1583) târihindeki nüfûsu belirten Tablo III incelendiği takdirde, 955(1548) târihine nazaran, kazânın nüfûsunun bir hayli artmış olduğu görülmektedir. Bu durum, kazâ sınırının 955(1548)'e göre daha geniş bir sâhaya yayılarak, Tonus ile Zamantu nâhiyelerinin yeniden teşkîli ve Gürün nâhiyesinin Divriği'den ifrâz edilerek Yeni-il'e ilhâk olunmasiyle ilgili olmalıdır. 955 (1548)'de zikredilen Ağça-Kal'a ve Mancılık nâhiyelerine bağlı olan yerlerin, 991(1583)'de ilgâ olunarak, Mancılık nâhiyesine tâbi olan yerlerin Yeni-il nâhiyesine; Ağça-Kal'a nâhiyesine tâ-

bi olanların da Aşudi ile Yeni-il nâhiyelerine eklendiğini burada zikretmeliyiz.

1040(1630-31)'daki durum:

	Hâne Müsl.	Hâne Hırist.	Mücerred Müsl.	Mücerred Hırist.	Neferen Müsl.	Neferen Hırist.	Muaf
Aşudi nâhiyesi	533	22	-	6	-	-	-
Gürün nâhiyesi	496	213	-	5	-	-	-
Tonus nâhiyesi	291	82	2	27	14	-	-
Yeni-il nâhiyesi	845	168	55	33	-	-	-
Yekûn	2165	485	57	71	14	-	-

Tablo: IV

Yukarıdaki tablo incelendiği zaman, 991(1583) târihine nazaran kazâ nüfûsunun azaldığı dikkati çekmektedir. Bu durum, 991 (1583) târihinde yer alan Zamantu nâhiyesinin, 1040(1630-31) târihinde ismine tesâdüf edilememesinden ve yine 991(1583)'de ismi zikredilen konar-göçer menşeli bâzı köylerin, 1040(1630-31)'da yer almamasından ileri gelmiş olmalıdır.

1051(1641-42)'deki durum:

	Hâne Müsl.	Hâne Hırist.	Mücerred Müsl.	Mücerred Hırist.	Neferen Müsl.	Neferen Hırist.	Muaf
Aşudi nâhiyesi	707	50	-	-	5	24	-
Gürün nâhiyesi	448	56	-	-	-	201	-

Tonus nâhiyesi	297	75	-	-	28	141	-
Yeni-il nâhiyesi	671	64	-	-	362	169	-
Yekûn	2123	245	-	-	395	535	-

Tablo: V

1063(1652-53)'deki durum:

	Hâne		Mücerred		Neferen		
	Müsl.	Hırist.	Müsl.	Hırist.	Müsl.	Hırist.	Muaf
Agudi nâhiyesi	663	70	-	-	5	-	-
Gürün nâhiyesi	519	416	-	-	-	-	-
Tonus nâhiyesi	278	198	-	-	-	-	-
Yeni-il nâhiyesi	1062	182	-	-	-	-	-
Yekûn	2522	866	-	-	5	-	-

Tablo: VI

Yukarıdaki tablolar, yâni 1051(1641-42) târihindeki nüfûs durumunu gösteren Tablo V ile 1063(1652-53) târihindeki nüfûs durumunu gösteren Tablo VI incelendiği takdirde, 1040(1630-31) târihine nazaran kazânın nüfûsunda fazla bir değişikliğin meydana gelmediği dikkati çekmektedir. Bu durum, şüphesiz, kazânın

idârî ünitelerini teşkîl eden nâhiyelerin, 1040(1630-31) târihine göre durumlarını aynen muhâfaza etmelerinin yanı sıra, yeni nâhiyelerin ihdâs edilmemiş olmasından da ileri gelmiş olmalıdır.

K a z â n ı n T a h m i n î N ü f û s u: Yeni-il kazâsındaki vergi mükellefleri ile muaflara dâir rakamlardan, nâhiyelerdeki ve bütün kazâ dâhilindeki nüfûsu tahminî olarak hesaplamak mümkündür. Bunun için evli vergi mükellefini gösteren "hâne" deyiminin kaç kişiye tekabül ettiğini tâyin etmek icâp eder. Genel olarak, "hâne" tâbiri ile "5" kişinin ifâde olunduğu kabul edilmekde olup[241], "mücerred"in de eklenmesiyle elde edilecek sayı, yaklaşık olarak kazânın tahminî nüfûsunu bize verecekdir. Bunum yanı sıra, muhtelif târihlerde "hâne" veya "mücerred" olduğu belirtilmeksizin, "neferen" olarak kaydedilen vergi mükelleflerinin, araştırmamızda, aşağı-yukarı 1/3'e yakın bir sayısı "mücerred", 2/3'ye yakın bir sayısı da "hâne" kabul edilmiştir.

955(1548)'de Yeni-il Kazâsı'nın tahminî nüfûsu:

	Müslüman	Hıristiyan	Toplam
Ağça-Kal'a nahiyesi	-	-	-
Aşudi nahiyesi	1012	-	1012
Mancılık nahiyesi	1059	-	1059
Yeni-il nahiyesi	3025	1123	4148
K a z â	5096	1123	6219

Tablo: VII

241- Ö.Lütfi Barkan, Tarihî demografi araştırmaları ve Osmanlı Tarihi, Türkiyat Mecmuası, X(İstanbul 1953), 11-12. Yine Nejat

991(1583)'de Yeni-il Kazâsı'nın tahminî nüfûsu:

	Müslüman	Hıristiyan	Toplam
Aşudi nahiyesi	5472	762	6234
Gürün nâhiyesi	2133	1521	3654
Tonus nâhiyesi	4247	1388	5635
Yeni-il nahiyesi	8763	1120	9883
Zamantu nahiyesi	773	-	773
K a z â	21388	4791	26179

Tablo: VIII

1040(1630-31)'de Yeni-il Kazâsının tahminî nüfûsu:

	Müslüman	Hıristiyan	Toplam
Aşudi nahiyesi	2665	116	2781
Gürün nâhiyesi	2480	1070	3550
Tonus nâhiyesi	1507	437	1944
Yeni-il nahiyesi	4280	873	5153
K a z â	10932	2496	13428

Tablo: IX

Göyünç tarafından XIX.yüzyıla âit olmak üzere yapılan hâne mikdârları ile ilgili araştırmada ise, bölgelere göre hâneler yaklaşık olarak 3 ilâ 5 olarak gösterilmiştir(bk."Hâne" deyimi hakkında Tarih Dergisi, Sayı 32(İstanbul 1979), s.331-348.

1051(1641-42)'de Yeni-il Kazâsı'nın tahminî nüfûsu:

	Müslüman	Hıristiyan	Toplam
Aşudi nâhiyesi	3552	338	3890
Gürün nâhiyesi	2240	1017	3257
Tonus nâhiyesi	1589	892	2481
Yeni-il nâhiyesi	4661	941	5602
K a z â	12042	3188	15230

Tablo: X

1063(1652-53)'de Yeni-il Kazâsı'nın tahminî nüfûsu:

	Müslüman	Hıristiyan	Toplam
Aşudi nâhiyesi	3332	350	3682
Gürün nâhiyesi	2595	2080	4675
Tonus nâhiyesi	1390	990	2380
Yeni-il nâhiyesi	5310	910	6220
K a z â	12627	4330	16957

Tablo: XI

Ü Ç Ü N C Ü   B Ö L Ü M

YENİ-İL TÜRKMENLERİ

Osmanlı İmparatorluğu döneminde "Y ö r ü k" ve "T ü r k m e n" adlariyle anılan Türk aşîretleri, umûmiyetle muhtelif "i l"lere veya "u l u s"lara ayrılmış olarak bulunuyorlardı. Ayrı bölgelerde yaşayan ve bulundukları yerlerde muhtelif isimler altında bilinen bu iller, bilhassa XVI. ve XVII. yüzyıllara âit tapu-tahrîr defterlerinin incelenmesiyle açıkca ortaya konmuş olacakdır[1].

İşte araştırmamızın mevzûu olan "Y e n i - i l   T ü r k m e n l e r i", burada vuzûha kavuşturmaya çalışacağımız bu illerden birisidir. Ana kaynak olarak Yeni-il'e âit tapu-tahrîr defterlerinin kullanıldığı bu araştırmada, Yeni-il Türkmenleri cemâatlerinin, mevcut defterlere göre şöyle bir seyr tâkip ettiği görülmektedir.

Yeni-il'e âit 955(1548) târihli ilk tahrîrde[2], Yeni-il Türkmenleri'ni teşkîl eden cemâatler, sayıca çok az idiler. Bu durum mezkûr târihde Yeni-il kazâsının yeni teşkîl edilmiş olmasından ileri gelmiş olmalıdır. Bu târihde kazâ dâhilinde bulunan cemâatlerin sayısının 68 olduğu ve bunlardan 55'inin "D u l k a d ı r l ı" tâifesinden ve 11'inin "Y a b a n - e r i"[3] yâni "H a l e p   T ü r k m e n l e r i" tâifesinden olduğu belir-

----

1- Osmanlı İmparatorluğu devrinde muhtelif bölgelerde bulunan bu "i l"ler veya "u l u s"lar hakkında, "Giriş" kısmında malûmat verilmiştir(bk.s.1-9).

2- BA,TD,nr.262.

3- Bu isim, "Y a b a n" ve "E r = A d a m" kelimelerinden yapılmış, İl-eri, Dağ-eri, Ağaç-eri ve Uç-eri gibi bir teşkîldir. Halep Türkmenleri'nin güneyden yâni Halep vilâyetinden gele-

tildiği hâlde, geriye kalan 2 cemâatin hangi tâifeden olduğu belirtilmemiştir.

Yeni-il'e âit 991(1583) târihli defterde ise[4], Yeni-il Türkmenleri'ni meydana getiren cemâatlerin sayısı 190 olup, bunun 149'unun "D u l k a d ı r l ı" tâifesine ve 37'sinin "Y a b a n - e r i" tâifesine tâbi bulunduğu kaydedildiği hâlde, geriye kalan 4 adet cemâatin tâbi olduğu tâife kaydedilmemiştir. Bu târihdeki cemâat sayısından da anlaşılacağı üzere, 1548 târihine nazaran cemâat sayısının bir hayli arttığı görülmektedir. Bu durum, hiç şüphesiz, Yeni-il'in ilk tahrîre göre, daha geniş bir sâhaya yayılmasiyle ilgili olduğu kadar, tahrîr esnâsında hazır bulunan cemâatlerin sayıca fazla olmasından da ileri gelmiş olmalıdır. Zîrâ, konar-göçer tâifesinden olan Yeni-il Türkmenleri'nin yaylak ve kışlakda olmalarının da bu husûsda önemli bir rol oynadığı dikkatden uzak tutulmamalıdır.

Yeni-il Türkmenleri'ne âit 1006(1597) târihli tahrîrde[5], Yeni-il'de bulunan cemâatlerin yine azalmış olduğu ve bu durumun, daha önce de bahsettiğimiz gibi[6], cemâatlerin tamamının tahrîr esnâsında hazır bulunmamalarından ileri gelmiş olmayıp, tahrîrin bâzı cemâatleri müsteniden yapılmış olmasından ileri geldiği anlaşılmaktadır. Bu târihde tahrîr edilen cemâat sayısının 25 olduğu ve bunun 16'sının "D u l k a d ı r l ı" tâifesine ve 3'ünün de "Y a b a n - e r i" tâifesine tâbi bulunduğu belirtilmiştir. 6 cemâatin ise, hangi tâifeden olduğu belirtilmemiştir.

1040(1630-31) târihli defterde[7], cemâatlere âit kısımda, tahmin edemiyeceğimiz eksikliklerin olması, bu târihe âit ve-

---

rek, Yeni-il'e dâhil olması, bu adı almalarına vesile olmuştur(F.Sümer, Türk Aşîretlerine umûmî bir bakış, s.513).

4- BA,TD,nr.604.

5- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174.

6- Bk.s.31,not. 103.

7- BA,MAD,nr.14679.

receğimiz cemâat sayısının ihtiyatla karşılanmasına sebep teşkîl etmektedir. Bu eksik hâliyle beraber defterde 88 adet cemâat bulunmaktadır. Bu cemâatlerin hangi tâifeden olduğunun belirtilmediğini de burada zikretmek icâb eder. Bunların hangi tâifeden olduğunun tesbitinde, Yeni-il'e âit daha önce bahsettiğimiz 955(1548), 991(1583) ve 1006(1597) târihli defterlerden istifâde edildiği gibi, yapılan araştırma ve incelemelerden de faydalanılmak yoluna gidilmiştir. Bunun neticesinde, mezkûr târihdeki 88 adet cemâatin, 71'inin "D u l k a d ı r l ı" tâifesine, 7'sinin "Y a b a n - e r i" tâifesine tâbi olduğu tesbit edildiği hâlde, diğer 10 cemâatin tâifesi tesbit edilememiştir.

1051(1641-42) târihli tahrîrde[8], Yeni-il'de bulunan cemâatlerin sayısı ise, 145 idi. Bu tahrîrde dahi cemâatlerin tâifesi kaydedilmediğinden, bunların tâbi olduğu tâifenin tesbitinde, yine Yeni-il'e âit 955(1548), 991(1583) ve 1006(1597) târihli tahrîrlerden ve muhtelif araştırma ile incelemelerden istifâde edilmiştir. Bunun sonucunda Yeni-il Türkmenleri'ni meydana getiren cemâatlerin, 83'ünün "D u l k a d ı r l ı" tâifesinden ve 20'sinin "Y a b a n - e r i" tâifesinden olduğu görülmektedir. Diğer 42 cemâatin ise, hangi tâifeye mensub olduğu tesbit edilememiştir.

Perâkende ve perişân bir hâlde bulunan cemâatlerin tahrîri gâyesini güden tahrîrde ise[9], Yeni-il'de bulunan cemâatlerin sayısı 106 idi. Bu tahrîrde de cemâatlerin tâbi olduğu tâifeler kaydedilmediğinden, bunların bağlı bulundukları tâifelerin tesbitinde de, Yeni-il'in 955(1548), 991(1583) ve 1006(1597) târihli tapu-tahrîr defterleri ile muhtelif araştırmalardan faydalanılarak, bunların 61'inin "D u l k a d ı r l ı" ve 7'sinin "Y a b a n - e r i" tâifesinden olduğunu ve geriye kalan 38 cemâatin ise, hangi tâifeye mensub olduğunu tesbit edemediğimizi kayd edelim.

8- BA,MAD,nr.6159.

9- BA,MAD,nr.6159.

Yeni-il Türkmenleri'nin 1057(1647) ve 1058(1648) târihlerindeki bakayâsını ihtivâ eden defterde[10], cemâatlerin sayısı 53 olup, bunların hangi tâifeden olduğu yine zikredilmemiştir. Bunların tâifesinin tesbitinde de Yeni-il'e âit 955(1548), 991 (1583) ve 1006(1597) târihli defterler ile yapılan araştırmalara dayanılarak, 26'sının "D u l k a d ı r l ı", 14'ünün "Y a b a n - e r i" tâifesinden olduğunu ve geriye kalan 13 cemâatin tâifesinin tesbit edilemediğini belirtelim.

Aşağıdaki tablo (bk. Tablo:XII) dikkatle incelendiği tak-

Tâife Adı	1548	1583	1597	1630-31	1641-42	1644	1647-48
Dulkadırlı Tâifesi	55	149	16	71	83	61	26
Yaban-eri Tâifesi	11	37	3	7	20	7	14
Diğer Cemâatler	2	4	6	10	42	38	13
Yekûn	68	190	25	88	145	106	53

Tablo: XII

dirde, yukarıda zikrettiğimiz târihlerdeki çeşitli teşekküllere tâbi cemâat sayılarının daha iyi anlaşılacağı kanâatindeyiz.

Yeni-il Türkmenleri'nin tetkikinde,955(1548) ve 991(1583) târihli mufassal tapu-tahrîr ve 1006(1597) târihli Evkaf defterlerinin yanı sıra,1040(1630-31) ile 1051(1641-42) ve 1054(1644) târihlerini ihtivâ eden Mâliyeden Müdevver Defterler'den istifâde edilmiştir.Ayrıca,cemâatlerin 1057-58(1647-48)'deki bakayâsını ihtivâ eden defterden de faydalandığımızı burada belirtmeliyiz. Bahis konusu defterler muvâcehesinde,Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûsu,vergi hâsılatı,yaylak-kışlak mahalleri,mâlik oldukları koyun ve deve sayısı ile bakayâsı verilmiş olup,bunun yanı sıra,

---

10- TSMA,De.4166.

yapılan araştırmalardan da istifâde edilerek, cemâatlerin muhtelif târihlerdeki durumları hakkında malûmat verilmeye çalışılmıştır. Verilen bu bilgilerde, cemâatler mensub oldukları tâifenin ismi altında, alfabetik bir sıra dâhilinde zikredilmiş, tâifesi tesbit edilemeyenler ise, ayrı bir kısım hâlinde kaydedilmiştir.

A) TEŞKİLÂTLARI VE MÜKELLEFİYETLERİ

1- Teşkilâtları :

Osmanlı İmparatorluğu devrinde "İ l" veya "U l u s" ismi altında muhtelif guruplara ayrılan ve üzerinde bulunduğu toprağın ayrıldığı şekle göre, yâni tîmâr, zeâmet ve hâs reâyâsı olarak bulunan konar-göçerlerin[11], etnik teşkilâtları bakımından çeşitli tasniflere tâbi tutulduğu görülmektedir. Bunlardan konar-göçerleri boy(aşîret), oymak(cemâat), oba(mahalle)[12] ve boy(kabîle), oba(cemâat)[13] kademelerine ayıranlar olduğu gibi; boy(kabîle), aşîret, cemâat, oymak, mahalle, oba(âile) şeklinde tasnif edenler de vardır[14].

Yeni-il Türkmenleri'nin ise, bu İl'in içtimâî durumunu izah etmemizi kolaylaştıracak bir tarzda tertib olunan 955 (1548)[15] ve 991(1583)[16] târihli defterlere göre, sırasiyle tâife, kabîle, cemâat, mahalle ve oba şeklinde bölümlere ayrıldığı görülmektedir. Daha önce de zikrettiğimiz üzere, Yeni-il Türkmenleri'nin büyük bir kısmı, "D u l k a d ı r l ı" ve "Y a b a n - e r i" tâifesine mensub olan cemâatlerden meydana gel-

---

11- Bu "İ l" ve "U l u s"lar hakkında "Giriş" kısmında malûmat verilmiştir(bk. s.1-9).

12- C.Orhonlu,*Aşîretleri iskân teşebbüsü*,s.13.

13- F.Sümer,*Oğuzlar*,s.201-202.

14- Yusuf Halaçoğlu,*Aynı eser*,s.30-31.

15- BA,*TD*,nr.262.

16- BA,*TD*,nr.604.

mekteydi[17]. Tâifelere tâbi olan kabîlelerin önemlilerini, 955 (1548)'de "D u l k a d ı r l ı" tâifesine bağlı olan "C e r i d", "Ş a m - B a y a d ı" ve "A ğ ç a - K o y u n l u" kabîleleri ile[18], "Y a b a n - e r i" tâifesine bağlı olan "B e ğ d i l i" kabîlesi[19]; 991(1583)'de ise "D u l k a d ı r l ı" tâifesine tâbi olan "A ğ ç a - K o y u n l u", "A n a m a s l u", "D o - k u z", "A f ş a r" ve "C e r i d" kabîleleri ile[20], "Y a b a n - e r i" tâifesine tâbi olan "B e ğ d i l i", "B a y a d" ve "A f ş a r" kabîleleri teşkîl etmekteydi[21]. Yukarıda bahis mevzu olan defterlerde, cemâatler kısmında da görüleceği üzere, cemâatlerin bir kısmının kabîlesi belirtilmiş; büyük bir kısmının kabîlesi zikredilmeksizin, doğrudan doğruya tâbi olduğu tâifenin ismi verilmiştir. Bunun yanı sıra, bâzan cemâatin cemâate[22], mahallenin cemâate[23] ve obanın da cemâate tâbi bulunduğu görülmektedir[24].

17- Bk. s.149-153.

18- BA,TD,nr.262,s.43-44,62,65.

19- BA,Aynı defter,s.54.

20- BA,TD,nr.604,s.10,25,34,41,60,69,94,99,151,171,211.

21- BA,Aynı defter,s.26-30,36,50,54,62,70,187.

22- Meselâ bunlardan Dinlen, Şeyhlü, Kara-Hızırlu ve Tatar-Alilü cemâatlerinin Dulkadırlı tâifesinden Şam-Bayadı cemâatine (BA,Aynı defter,s.65-68); Kürtün cemâatinin Dulkadırlı tâifesinden Ağça-Koyunlu cemâatine(BA,Aynı defter,s.90-92); Gazlu cemâatinin Dulkadırlı tâifesinden Afşar cemâatine(BA, Aynı defter,s.170) ve Beçilü ile Ali-Beylü cemâatlerinin Yaban-eri tâifesinden Pehlivanlu cemâatine tâbi olduğu görülmektedir(BA,Aynı defter,s.51,231-232).

23- Cemâatler kısmında da görüleceği gibi, bu husûsa dâir bir hayli misâl vardır. Fakat burada,Atlu-Hanlu mahallesinin, Dulkadırlı tâifesinden Keçilü-Elçi cemâatine(BA,Aynı defter, s.122-125) ve Hüseyin Kethudâ mahallesinin de Yaban-eri tâifesinden Bayındır cemâatine tâbi olduğunu belirtelim(BA, Aynı defter,s.161-163).

24- Meselâ, Dâvud obası, Dulkadırlı tâifesinden Kürd-Mehmadlu

Başlarında idâreci olarak boy-beyleri ve kethudâlar bulunan Yeni-il Türkmenleri[25], Yeni-il kazâsının hukukî bakımdan 955(1548) târihinde Üsküdar'daki Mihrümah Sultan evkafına;991 (1583) târihinden itibâren de yine Üsküdar'daki Nurbanu Sultan (Atîk Vâlide Sultan) evkafına bağlı olmasından dolayı[26], önce Mihrümah Sultan ve daha sonra da Nurbanu Sultan evkafının reâyâsı idiler. Bu vakıfların Üsküdar'da bulunmasından dolayı, Yeni-il Türkmenleri kayıtlarda bâzan "Ü s k ü d a r T ü r k - m e n i" veya "Ü s k ü d a r e v i" şeklinde kaydedilmiştir[27].

Yeni-il Türkmenleri'ni teşkîl eden "D u l k a d ı r l ı" ve "Y a b a n - e r i" tâifesine mensub cemâatler, cemâatler kısmında da görüleceği gibi, konar-göçer hayatın gereği olarak hayvancılıkla uğraştığından, hayvanlarını otlatmak için kazâ dâhilinde muayyen birer yaylak mahalline sâhiptiler. Hattâ bu İl'e mensub olan cemâatler, hayvancılığa bağlı olan hayatlarını idâme ettirebilmek için, yazın Arapgir, Canik, Divriği, Bozok, Çorum, Amasya ve Sivas taraflarında yaylamakda ve kışın Şam taraflarında kışlamakda idiler[28]. Yine bu İl'e mensub cemâatler, Ankara, Kastamonu, Beypazarı ve Eskişehir'e kadar gidip buralarda yaylamaktaydılar[29].

---

cemâatine(BA,Aynı defter,s.34-35) ve Pîr Hüseyin ile Bostanlık obaları da Yaban-eri tâifesinden Horbendelü cemâatine tâbi idi(BA,Aynı defter,s.41-42).

25- Boy-beyleri ve kethudâlar hakkında bk. s.41-42.

26- Bu husûsta Yeni-il'in hukukî statüsü kısmında malûmat verilmiştir(bk.s.16-23).

27- ATA,s.82,101,109,121; C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.15; F.Sümer, Oğuzlar,s.177.

28- ATA,s.69.

29- BA,MD,nr.71,s.258,hük.482. Bu arada Erzurum, Diyarbekir ve Sivas Türkmenleri koyunlarının Sivas, Çorum, Çankırı, Bolu, Bursa, Samsun, Sinop ve Borlu'ya(BA,Aynı defter,s.258,hük. 483); Adana Türkmenleri koyunlarının ise, Niğde, Ereğli,

Yeni-il Türkmenleri'nin toplu gruplar hâlinde bulundukları bölgelerde, 1040(1630-31) târihinden itibâren nâhiye olarak teşkîl edildikleri ve mezkûr târihde bu nâhiyelerin: "K a r a - M ü r s e l l ü", "E k i n c i", "P e r â k e n d e - i S a g î r v e K e b î r", "A ğ ç a - K o y u n l u", "B e ğ d i l i", "H o r b e n d e l ü", "P e r â k e n d e - i C e d î t", "Y ü z d e - P â r e - i S a g î r", "Y ü z d e - P â r e - i K e b î r", "B o z o k" ve "M a n c ı l ı k" isimlerini taşıdığı görülmektedir[30]. 1051(1641-42)'de ise, bu nâhiyeler: "Ş a r k - P â r e - i K e b î r v e S a g î r", "E k i n c i","A ğ ç a - K o y u n l u","H o r b e n d e l ü", "P e r â k e n d e - i K e b î r", "P e r â k e n d e - i S a g î r", "P e r â k e n d e - i C e d î t", "B e ğ d i l i", "K a r a - M ü r s e l l ü" ve "B o z o k" adlarını taşımakda ve mezkûr târihde başlarında birer subaşı vazîfe yapmaktaydı[31]. Vergiler kısmında da görüleceği gibi, yukarıda bahsolunan târihlerde, ayrı ayrı mukataaya verilen nâhiyeler, muhtemelen cemâatleri muayyen yerlerde zabt u rabt altında tutabilmek ve mukataaya vermede bâzı kolaylıklar sağlamak düşüncesiyle teşkîl edilmiş olmalıdır. Yine bu nâhiyeler, idârî bakımdan belli bir merkezi olmaksızın muayyen bir bölgeyi içine alıyordu[32].

2- Mükellefiyetleri :

Konar-göçer hayatın bir gereği olarak hayvancılıkla uğraşan Yeni-il Türkmenleri, sâhip oldukları geniş sürüler -koyun, keçi, deve, at ve hattâ katır- ile, Osmanlı İmparatorluğu'nun

---

Aksaray,Konya,Lârende(Karaman),Ilgın,Akşehir,Beyşehir,Bozkır,Belvirân,Hâtun-Sarayı,Seydişehir ile Hamid-ili sancağına bağlı Yalvaç,Karaağaç,Burdur,Eğridir ve İsparta kazâları ile Antalya,Alâiyye,Menteşe ve Rodos'a kadar olan yerlerde yayladığı anlaşılmaktadır(BA,Aynı defter,s.258,hük.848).

30- BA,MAD,nr.14679,s.136-139.

31- BA,MAD,nr.6159,s.96-98.

32- Bk.s.28,not 85.

bâzı bölgelerinin bu husûsta duyulan ihtiyaçlarını gideriyorlardı. Bilhassa İstanbul'un et ihtiyacının bir kısmı bunlardan temin edilmekteydi. Meselâ 15 Muharrem 986(24 Mart 1578)'da İstanbul'un et ihtiyacının temini husûsunda, Yeni-il Türkmenleri'nden bıçağa yarar erkek hayvanların, Hızır Çavuş'a teslim edilerek İstanbul'a gönderilmesi için Yeni-il kadısına[33]; yine İstanbul'un et ihtiyacının temini husûsunda Yeni-il ile Ercis yaylaklarından İstanbul'a gelen koyun sürülerinin Kayseri'ye gelindiğinde, koyunların burada boğazlanmaması ve başka bir vilâyete gönderilmemesi için, yanlarına vazifeliler verilerek İstanbul'a giden yol üzerindeki kadılara ulaştırılması hakkında, 14 Zilka'de 1001(12 Ağustos 1593) târihinde Kayseri Beyine ve Kadısına hükümler gönderilmesi[34], İstanbul'un et ihtiyacının bir kısmının bunlardan temin edildiğini ortaya çıkarmaktadır.

Bunun yanı sıra, Yeni-il Türkmenleri'nin İmparatorluğun bâzı bölgelerinde mühimmat ve nakliyat işlerinde de kullanıldığı görülmektedir. Meselâ, Zülkadriyye vilâyetindeki gemi kerestelerinin İstanbul'a[35]; Payas'da bulunan pirinç ve peksimed malzemesinin Birecik'e[36] ve Ergani ma'den-i hümâyûnu hasılâtından olan saf bakırın Tokat dökümhânesine ulaştırılmasında, Yeni-il Türkmenleri'nin vazifelendirildiği görülmektedir[37].

Bütün bunların yanı sıra, Yeni-il Türkmenleri'nden olan bâzı cemâatlerin, eşkincü olduğundan, herhangi bir sefer vukuunda, mükemmel ve müsellâh kimselerle sefere gitmek mecburiyetinde bulunması[38]; bâzı derbentleri korumak ve şenlendirmek

---

33- ATA,s.32-33.
34- BA,MD,nr.71,s.411,hük.770.
35- BA,MD,nr.27,s.397,hük.907.
36- ATA,s.77.
37- BA,İrâde-Dâhiliye,nr.23344.
38- Meselâ, Yeni-il Türkmenleri'nden olup, Dulkadırlı tâifesine tâbi olan Çöblü ve Kandurgalu cemâatlerinin, 1548 târihli Yeni-il defterinde, berât-ı pâdişâhî ile eşkincü tâyin edildiğini ve herhangi bir sefer vukuunda, mükemmel ve müsellâh kimselerle sefere gitmekle mükellef olduklarını belirtmeliyiz(BA,TD,nr.262,s.59).

için derbentci tâyin edilmesi[39] ve cemâat mensuplarından bir kısım kimselerin asker olarak 1690'da II. Viyana seferine çağrılması[40], bunların İmparatorluk dâhilinde, başka hizmetler ve gâyeler için de vazife aldıklarını ortaya çıkarmaktadır.

B) YENİ-İL TÜRKMENLERİNİ TEŞKÎL EDEN CEMÂATLER

1- Dulkadırlı Tâifesine Tâbi Olan Cemâatler :

A b d a l l u   C e m â a t i : 1548 târihli defterde ismine tesâdüf edilemeyen cemâatin, 1583 târihinde 1 duâcı, 62 mücerred, 110 müzevvec nüfûs ile 14801 akça vergi hâsılına sâhip olduğu belirtilmektedir[41]. 1630-31'de Hacı Abdülkerim Kethudâ idâresinde, neferen 106 nüfûs ve 23740 adet koyunu olan ve mer'a ile ağnâm resmi, 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen cemâatin[42], 1641-42'de Ali Kethudâ idâresinde 53 hâne nüfûs ile 90 adet deve ve 8414 adet koyuna mâlik olarak, deve resmi için 23 adet deve vermekle mükellef tutulduğu[43]; 1648'de ise, Yemlehâ Kethudâ idâresinde 200 riyal guruş bakayâsı bulunduğu kaydedilmiştir[44].

Â d e m - F a k i h l ü   C e m â a t i : İsmine sâdece 1644 târihinde rastlanan ve bu târihde, 4 hâne nüfûs ile 770 adet koyuna sâhip olan ve Dulkadırlı tâifesinden Musa-Hacılu

---

39- Meselâ, Dulkadırlı tâifesinden olan Ağça-İnlü cemâatinin, Yeni-il nâhiyesindeki Felekdin-Hanı ismiyle mârûf olan derbende, 1583'de derbendci tâyin edildiğini zikretmeliyiz(BA, TD,nr.604,s.227). Konar-göçer cemâatlerin, derbendlerde, derbendci olarak vazife yapmaları hakkında geniş malûmat için bk. Cengiz Orhonlu, Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbend Teşkilâtı, İstanbul 1967.

40- ATA,s.81-86.

41- BA,TD,nr.604,s.157-158.

42- BA,MAD,nr.14679,s.40-42,226,241.

43- BA,MAD,nr.6159,s.25.

44- TSMA, D.4166,s.2.

cemâatine tâbi olduğu için Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâatler içine dâhil ettiğimiz bu cemâat, perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunuyordu[45].

Afşar Cemâati : 1548 târihli defterde, neferen 72 nüfûsa sâhip olan Afşar cemâatinin, büyük bir kısmı Kara Gündüz Kethudâ idâresinde, vakıf kaydedilmiş bulunan Hasabakı(حسابکی) yurdunda, bir kısmı Gökâven-Hisârı(کوکاون حصاری) yurdunda ve bir kısmı da Deve-Deresi yurdu ile Ağça-Taş mezraasında yaylakçılık ve ziraâtçilik yaptığından, vergilerini vakfa vermekteydiler[46]. 1583 târihinde Erindi(ارندی) Kethudâ idâresinde 3 mücerred,12 müzevvec nüfûsu olan cemâatin, 11 mücerred, 18 müzevvec nüfûsu ise, cemâate tâbi "E z m e l ü(ازمەلو) m a h a l l e s i"ni teşkîl ediyordu; cemâat mensuplarının vergi hâsılı, Bidil-Afşarı, Tâifî-Afşarı ve Gazlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde, 32.162 akçadan ibâretti[47]. 1597 târihinde Ali-oğlu Halil Kethudâ idâresinde neferen 35 nüfûs ve 800 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen mezkûr cemâatin[48], 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614)!de, Karaman civârına kadar gelerek, burada yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zarar verdiğinden, kadîmî yaylak yerleri olan Rum vilâyetine ve kışlak yerleri olan Şam'a gönderilmeleri husûsunda, bahis konusu târihde Karaman Beylerbeyi ile sâir sancak-beylerine hükümler gönderildiği görülmektedir[49]. 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan ve "H a c ı l l u" ismiyle de anılan cemâatin, 4 hâne nüfûsa mâlik olan grubunun mer'a resmi vermekle mükellef tutulduğu; Kara Gündüz Kethudâ idâresinde olan 25 çift nüfûs ile Ali Kethudâ idâresinde bulunan 15 çift nüfûsu olan grubunun ise,çift resmi ve dönüm resminden muaf olduğu kaydedilmiştir[50].

45- BA,MAD,nr.6159,s.179.
46- BA,TD,nr.262,s.42,49-51,61.
47- BA,TD,nr.604,s.169-170.
48- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,4b-5a.
49- ATA,s.69.
50- BA,MAD,nr.6159,s.181,188.

A ğ a l u C e m â a t i : 1548 târihli defterde ismine tesâdüf edilemeyen ve 1583 târihli defterde Ağça-Koyunlu kabîlesinden olduğu zikredilen Ağalu cemâati, kendisine bağlı bâzı mahallelerden teşekkül etmekteydi. Bunlardan 3 mücerred, 4 müzevvec nüfûsu "A y v a t l u m a h a l l e s i"ni; 34 mücerred, 63 müzevvec nüfûsu "K a r a - H a c ı l u m a h a l l e s i"ni; 1 imam, 34 mücerred, 57 müzevvec nüfûsu "K a r a c a l u m a h a l l e s i"ni; 2 mücerred, 30 müzevvec nüfûsu "Ç a ğ a t a y l u m a h a l l e s i"ni; 2 imam, 61 mücerred, 97 müzevvec nüfûsu "K ı l ı n ç c ı m a h a l l e s i"ni; 1 muaf, 1 imam, 30 müzevvec, 33 mücerred nüfûsu "Z a ğ a l l u m a h a l l e s i"ni; 1 imam, 6 mücerred, 16 müzevvec nüfûsu "S a r u l a r m a h a l l e s i"ni teşkîl etmekde ve bu mahallelerin vergi hâsılı,8340 akçadan müteşekkil bulunmakda idi[51]. 1630-31 târihinde neferen 96 nüfûs ve 17.993 adet koyun ile İbrahim Kethudâ idâresinde bulunan cemâatin, bu cemâate bağlı olarak neferen 3 nüfûsu "E s e d l ü m a h a l l e s i"ni; neferen 4 nüfûsu "K a r a - Ç o b a n m a h a l l e s i"ni ve neferen 12 nüfûsu da "K e ç i l ü m a h a l l e s i"ni meydana getiriyordu[52]. 1641-42'de yine Ağça-Koyunlu kabîlesinden olduğu zikredilen ve Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Sülüklü yurdunda yayladığından, 1200 akça yaylak resmi veren cemâatin, Hacı İbrahim Kethudâ idâresinde bulunduğu ve 228 hâne nüfûs, 21.447 adet koyun ile 249 adet deveye sâhip olan kolunun, ağnâm resme ve mer'a resmi; 9 hâne nüfûsa sâhip olan kolunun ise mer'a resmi verdiği kaydedilmiştir[53].

A ğ ç a - A h m e d l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli defterde rastlanan cemâatin, mezkûr târihde 8 müzevvec nüfûs ile 49 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilmiştir[54].

51- BA,TD,nr.604,s.94-99.
52- BA,MAD,nr.14679,s.114-117,244.
53- BA,MAD,nr.6159,s.56-57,100.
54- BA,TD,nr.604,s.225-226.

Ağça-İnlü Cemâati: İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde 1 mücerred, 7 müzevvec nüfûs ve 64 akça vergi hâsılı olan Ağça-İnlü cemâatinin, Yeni-il nâhiyesinde ana yol üzerinde bulunan "Felekdin-Hanı" ismiyle mârûf derbende, derbendci tâyin edilerek, derbendi korumayı ve şenlendirmeyi taahhüt ettiği, derbend yakınında zirâatle meşgul olduğu ve 1/10 öşür vermekle mükellef tutulduğu belirtilmektedir.[55]

Ağça-Koyunlu Cemâati: 1548 târihli defterde nüfûsu tesbit edilemeyen ve vakıf mülhakatından olan Taşlu-Öyük, Bel-Çıkdı ile Kürtün yurdlarında yayladığından, vergisini vakfa verdiği kaydedilen cemâatin[56], 1583 târihinde, neferen 4 nüfûsa mâlik olarak, Çal-Yâkub köyünde zirâatçilik yaptığı ve dönüm resmi verdiği görülmektedir[57]. 1630-31'de nüfûsu hakkında bir kayda tesâdüf edilememesine rağmen, mer'a ve ağnâm resminin 8.000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmektedir[58]. 1641-42'de ise, Halil Kethudâ idâresinde 175 hâne nüfûs, 11.239 adet koyun ile 470 adet deveye sâhip olan ve Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Bel-Çıkdı ve Kürtün yurdlarında yayladığından, 360 akça yaylak resmi veren cemâatin[59], 1647'de Hacı İbrahim Kethudâ idâresinde bulunduğu ve bu târihde 166; 1648'de 294,5 riyal guruş bakayâsı olduğu zikredilmiştir[60]. 1101(1690)'de cemâat mensuplarından 150 nefer askerin, Behram-oğlu İsmail Bey, Keçeli-oğlu Muslu Bey, Arzman-oğlu Hacı Murad Kethudâ ve Yeni-oba Kethudâsı Ahmed Kethudâ idâresinde Avusturya seferine katılması emredilmiştir[61].

55- BA,TD,nr.604,s.227.
56- BA,TD,nr.262,s.42-43.
57- BA,TD,nr.604,s.258.
58- BA,MAD,nr.14679,s.227.
59- BA,MAD,nr.6159,s.57-58,100.
60- TSMA,De.4166,s.1.
61- ATA,s.83.

A ğ ç a l u C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 4 nüfûs ile Gökâven-Hisârı yurdunda hem oturan ve hem de yaylayan Ağçalu cemâati, vakfa yaylak resmi ve koru resmi vermekle mükellef tutulmuştu[62]. 1583'de 5 mücerred, 10 müzevvec nüfûs ve 73 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[63], 1630-31 târihinde, Sultan Kethudâ idâresinde neferen 3 nüfûsa ve 410 adet koyuna sâhip olduğu kaydedilmiştir[64]. 1641-42 târihinde, 3 hâne nüfûs ve 205 adet koyunu olan cemâat mensuplarının, Bozok nâhiyesine tâbi olup, Bozok kabîlelerinin yaylakçılık yaptığı Yosun-Pınarı yurdunu 25 ve Kân-Virânı yurdunu 35 esedî guruş mukabilinde yayladığı, fakat tahrîr esnâsında cemâat mensuplarının mezkûr yurdlarda bulunmadığı belirtilmektedir; 1644'de ise iki grup hâlinde Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülen Ağçalu cemâatinin, 4 hâne nüfûs ile perişan ve perâkende bir hâlde bulunan kolunun, mer'a resmi verdiği ve Güğercinlik'de kışladığı; 5 çift nüfûsu olan diğer kolunun da, çift ve dönüm resminden muaf tutulduğu zikredilmektedir[65].

A h s e n - G a z i l ü C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 5 nüfûs ile Ak-İn yurdunda hem yaylayıp, hem de zirâatçilik yapan Ahsen-Gazilü cemâatinin[66], 1583 târihli defterde, 2 mücerred, 10 müzevvec nüfûsa ve 61 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[67].

A l i - F a k i h l ü C e m â a t i : 1548 târihli defterde ismine tesâdüf edilememesine rağmen, 1583 târihli defter-

---

62- BA,TD,nr.262,s.50.
63- BA,TD,nr.604,s.229-230.
64- BA,MAD,nr.14679,s.52,241.
65- BA,MAD,nr.6159,s.26,102,179,188.
66- BA,TD,nr.262,s.64.
67- BA,TD,nr.604,s.220.

de, Kulu Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 28 mücerred, 31 müzevvec nüfûsa ve 105 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilen bu cemâat, aslen Diyarbekir reâyâsından olduğu hâlde, beş-altı seneden beri Yeni-il'de vakıf toprağında yayladığından ve tahrîr esnâsında Yeni-il'de hazır bulunduğundan deftere dâhil edilmiştir.[68] 1597 târihinde, yine Kulu Kethudâ idâresinde olan cemâatin, neferen 60 nüfûsu ve 1200 akça vergi hâsılı[69]; 1630-31'de Hızır Kethudâ idâresinde neferen 38 nüfûsu ve 11.928 adet koyunu vardı[70]. 1641-42'de ise, 32 hâne nüfûs ve 3361 adet koyunu olan ve mer'a ile ağnâm resmi veren Ali-Fakihlü cemâatinin, 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde, Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu ve 7 bennâk, neferen 37 nüfûs ile 12.414 adet koyuna mâlik olduğu zikredilmektedir[71].

<u>A l t u n - T a ş l u C e m â a t i</u> : 1583 târihinde 10 mücerred, 37 müzevvec nüfûs ve 314 akça vergi hâsılı olan ve Timur-ili'nde kışlayıp, Elbistan toprağında yaylayan cemâatin[72], 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde, Ekinci nâhiyesine tâbi olan cemâatler içinde 13 hâne nüfûs ile 240 adet koyuna mâlik olarak, mer'a resmi verdiği ve mezkûr târihde "A l t u n - T a ş" ismiyle kaydedildiği görülmektedir[73].

<u>A n a m a s l u C e m â a t i</u> : 1548 târihinde neferen 15 nüfûsu olan cemâatin[74], 1583'de zirâatçilik yapan ve "B ü -

----

68- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.154-155.
69- Tapu-Kadastro,<u>Evkaf</u>,nr.2174,8b.
70- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.98-99,243.
71- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.52,168.
72- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.200.
73- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.183.
74- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.60.

y ü k - İ s k e n d e r l ü" ismiyle de anılan kolu, 1 sipâhi, 41 mücerred, 70 müzevvec nüfûsa; yaylakçılık yapan ve Kubâd Kethudâ idâresinde bulunan kolu ise, 1 kethudâ, 20 mücerred, 30 müzevvec nüfûsa mâlik olup, toplam vergi hâsılları 4487 akçadan ibâret idi[75]. 1630-31'de Şahverdi Kethudâ idâresinde olan kolunun neferen 71; Ömer Kethudâ idâresinde olan kolunun neferen 17 ve "O v a c ı k - A n a m a s l u s u" ismiyle de anılıp, Hacı Hızır Kethudâ idâresinde olan kolunun ise, neferen 12 nüfûsa ve 924 adet koyuna mâlik bulunduğu ve mer'a ile ağnâm resmlerinin 700 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredildiği gibi, nüfûsu tesbit edilemeyen ve Kara Mehmed Kethudâ idâresinde bulunan diğer bir kolunun ise, mer'a ile ağnâm resminin 700 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[76]. 1641-42 târihinde, Kara Mehmed ve Taycılar idâresinde, 28 hâne nüfûs, 8682 adet koyun ve 90 adet deveye mâlik olan ve deve resmi olarak 20 adet deve veren kolu ile Hacı Bozan Kethudâ idâresinde 5 hâne nüfûs, 1351 adet koyun ve 19 deveye sâhip olan ve deve resmi olarak 5 adet deve veren kolunun, Tonus nâhiyesine bağlı Kızıl-Gedük yurdunda yaylayarak, 640 akça yaylak resmi verdiği belirtildiği gibi, 1644'de perişan ve perâkende bir hâlde Ekinci nâhiyesinde "B ü y ü k - İ s k e n d e r l ü" ismiyle de anılıp, 36 çift nüfûsu olanlarının da, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu zikredilmektedir[77]. 1641-42'de Hacı Bozan Kethudâ idâresinde bulunan ve 1648'de "H a c ı - B o z a n A n a m a s l u s u" ismiyle kaydedilen kolun, 200 riyâl guruş bakayâya; Kara Mehmed'e tâbi olan kolun ise, 1647'de 60;1648'de de 583 riyâl guruş bakayâya mâlik olduğu kaydedilmiştir[78].

75- BA,TD,nr.604,s.134-135.

76- BA,MAD,nr.14679,s.18,30,63-64,227,240.

77- BA,MAD,nr.6159,s.20,101,187.

78- TSMA,De.4166,s.1-2.

Anamaslu-Afşarı Cemâati: İsmine sâdece 1641-42 târihli defterde rastlanan ve bu târihde hangi tâifeden olduğu zikredilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesinden Koyunlu-Elçi cemâati ile birlikde tahrîr edildiğinden, Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, nüfûsu tesbit edilemediği hâlde, Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi Kara-Durak yurdunu, Koyunlu-Elçi cemâati ile birlikde yayladığı görülmektedir[79].

Arablu Cemâati: 1548 târihinde Cerid kabîlesinden olduğu belirtilen bu cemâat, neferen 37 nüfûsa sâhip olarak, vakfa tâbi Üç-Alan yurdunda yaylakçılık yapmakda ve yaylak resmi ile koru resmi vermekde idi[80]. 1583 târihinde Pîr Veli Kethudâ idâresinde olan cemâatin, 11 mücerred, 36 müzevvec nüfûsu ve 2084 akça vergi hâsılı vardı[81].

Ârif.lü Cemâati: 1583 târihinde 1 imam, 16 müzevvec nüfûsa ve 250 akça vergi hâsılına sâhip olarak, havâss-ı hümâyûn reâyâsından olan bu cemâat, vakıf kaydedilen Tekfur-Kal'a mezraasında zirâat yapmakda ve vergilerini vakfa vermekde idiler[82]. 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan ve 6 çift nüfûsu olan cemâatin, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu belirtilmektedir[83].

Atlu-Hânlu Cemâati: 1583 târihli defterde, 1 mücerred, 8 müzevvec nüfûs ile 47,5 akça vergi hâsı-

----

79- BA,MAD,nr.6159,s.100.
80- BA,TD,nr.262,s.44,57.
81- BA,TD,nr.604,s.204-205.
82- BA,TD,nr.604,s.201.
83- BA,MAD,nr.6159,s.186.

lına mâlik bulunan cemâatin[84], 1641-42'de "A t l u - H â n l u E l ç i" ismiyle kaydedildiği ve 18 hâne nüfûsa sâhip olarak, Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi Kara-Durak yurdunu 150 akça mukabilinde yayladığı ve deve resmi için 3 adet deve verdiği görülmektedir[85].

A v c ı C e m â a t i : 1583 târihinde Yâkub Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 19 mücerred, 43 müzevvec nüfûs ve 260 akça vergi hâsılı olan ve Güğercinlik'e bağlı Öyük köyünde sâkin bulunan cemâatin[86], 1597'de Kara Mustafa Kethudâ idâresinde neferen 90 nüfûs ve 1800 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilmiştir[87]. 1641-42 târihinde, 59 hâne nüfûs ile Kara Kethudâ idâresinde olan cemâatin, 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde, Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde, 6 bennâk, neferen 47 nüfûsu ve 14.703 adet koyunu olan grubunun Mehmed Kethudâ ve yine perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan ve Güğercinlik'de kışlayan diğer bir gurubunun da, 3 hâne nüfûsa mâlik olarak, Yâkublulu idâresinde bulunduğu zikredilmektedir[88].

A y d ı m C e m â a t i : Ziraâtle meşgul olan ve 1583 târihinde 19 mücerred, 25 müzevvec nüfûsu ve 927 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen bu cemâat[89], 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde Abdurrahman Kethudâ idâresinde, 14 hâne nüfûs ve 220 adet koyun ile Ekinci nâhiyesinde bulunuyordu[90].

84- BA,TD,nr.604,s.225.
85- BA,MAD,nr.6159,s.16,100.
86- BA,TD,nr.604,s.15-16.
87- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,11a-11b.
88- BA,MAD,nr.6159,s.74-75,164,181.
89- BA,TD,nr.604,s.208.
90- BA,MAD,nr.6159,s.183.

A y r u - D a m l u C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 2 nüfûs ile Sakçaluca yurdunda yaylayan ve Yassı-Hisâr mezraasında zirâatçilik yapan cemâatin[91], 1583'de 1 kethudâ, 12 mücerred, 31 müzevvec nüfûs ve 181 akça vergi hâsılına sâhip olan kolu, Bağluca Kethudâ idâresinde; 1 ağmâ, 1 imam, 7 mücerred, 40 müzevvec nüfûs ve 191,5 akça vergi hâsılı olan diğer bir kolu da, Kamaş Kethudâ idâresinde zirâatçilik yapmakda idi[92]. 1644 târihinde, perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin üç kola ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan Kulu Halil Kethudâ idâresinde bulunan kolun, 2 hâne; çift resmi ve dönüm resminden muaf olup, Câfer Kethudâ idâresinde bulunan kolun, 25 çift nüfûsa ve kimin idâresinde bulunduğu kaydedilmeyen kolun ise, 20 çift nüfûsa mâlik olduğu zikredilmektedir[93].

B a ğ d a d C e m â a t i : İsmine sâdece 1644 târihinde rastlanan ve bu târihde hangi tâifeden olduğu belirtilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesinden Sığırlu-Elçi cemâatine tâbi olduğu için, Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâatler arasına aldığımız Bağdad cemâati, 4 hâne nüfûsa sâhip olarak, perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunuyordu[94].

B a h r i - A f ş a r ı C e m â a t i: 1630-31 târihinde, Osman Bahri Kethudâ idâresinde, neferen 89 nüfûs ve 19.948 adet koyuna sâhip olan ve mer'a ile ağnâm resmi 1300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen cemâatin[95], bu târihde hangi tâifeden olduğu zikredilmemesine rağmen, 1583'de Bahri Kethudâ idâresindeki Bidil-Afşarı cemâatinden ayrılarak[96] daha sonraki târihlerde ismini bu kethudâdan almış olabileceği göz önüne alındığından, Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına alın-

---

91- BA, TD, nr. 262, s. 62.
92- BA, TD, nr. 604, s. 220, 226.
93- BA, MAD, nr. 6159, s. 183, 186-188.
94- BA, MAD, nr. 6159, s. 184.
95- BA, MAD, nr. 14679, s. 37-39, 225, 240.
96- Bk. s. 171 , "Bidil-Afşarı cemâati".

mıştır. 1641-42'de ise, Mehmed Kethudâ idâresinde 158 hâne nüfûs, 14.175 adet koyun ve 158 adet deve ile Bozok nâhiyesine tâbi Kızıl-Çöken yurdunu yayladığından, 1280 akça yaylak resmi ve deve resmi olarak da, 31 adet deve verdiği belirtilen Bahri-Afşarı cemâatinin[97], 1648'de Mahmud Kethudâ idâresinde 188,5 riyal guruş bakayâsı vardı[98].

<u>B â l î   C e m â a t i</u> : 1548 târihinde neferen 23 nüfûs ile, Mühür-Kulak mezraasında zirâat yapan ve Hâtun-Pınarı yurdunda yaylayan Bâlî cemâati, vakfa 3 sikke filori koru resmi veriyordu[99]. 1583 târihinde iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunan cemâatin, 38 mücerred, 92 müzevvec nüfûsu ve 671 akça vergi hâsılı olduğu belirtilen grubunun, Mancılık'daki Mühür-Kulak mezraasında zirâat yaptığından, "B â l î - i   M ü h ü r - K u l a k" ismiyle de anıldığı; 8 mücerred, 25 müzevvec nüfûsu ve 256 akça vergi hâsılı olduğu belirtilen diğer bir grubunun ise, Baş-Virân mezraasında zirâat yaptığı zikredilmektedir[100]. 1630-31'de "B â l î - i   M ü h ü r - K u l a k" ismiyle kaydedilen ve neferen 1 nüfûs ile 50 adet koyunu olduğu görülen cemâatin[101], 1641-42'de nüfûsu ve kimin idâresinde bulunduğu tesbit edilemediği hâlde, Mancılık'a tâbi Hâtun-Pınarı yurdunu, 180 akça mukabilinde yayladığı, 1644'de ise, perâkende ve perişan bir durumda, Ekinci nâhiyesinde muhtelif gruplara ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bu gruplardan Hacı İsâ Kethudâ idâresinde olan grubu, 6 hâne; Karlu Kethudâ idâresinde olan grubu, 5 hâne; çift resmi ve dönüm resminden muaf olup, "B â l î - i   M ü h ü r - K u l a k" ismiyle bilinen grubu, 17 çift ve Süleyman Kethudâ idâresinde olan grubu da, 14 çift nüfûsa mâlikti[102].

97- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.43-44,102.
98- TSMA,De.4166,s.1.
99- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.42,63.
100- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.79-80,218.
101- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.30,240.
102- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.99,183,185,187.

B a r a k C e m â a t i : Tapu-tahrîr defterlerinde Cerid kabîlesinden olduğu kaydedilen ve ismi bâzan "B a r a k l u" olarak da zikredilen bu cemâatin, 1548 târihinde neferen 48 nüfûsu, Kara-Göl yurdunda yaylayıp-kışlamakda ve vakfa, 990 akça koru resmi vermekteydi[103]. 1583 târihinde yaylakçı olarak kaydedilen mezkûr cemâatin, 78 mücerred, 119 müzevvec nüfûsu ve 15.350 akça vergi hâsılı vardı[104]. 1630-31'de Hacı İnal Kethudâ idâresinde neferen 198 nüfûsu ve 89.264 adet koyunu olup, mer'a ile ağnâm resmi, 3.000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilmişti[105]. 1641-42'de ise, yine Hacı İnal Kethudâ idâresinde bulunup, Kızıl-Gedük yurdunu 990 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, 182 hâne nüfûsa, 40.894 adet koyuna ve 395 adet deveye mâlik olduğu ve deve resmi olarak, 150 adet deve verdiği görülmektedir[106]. Cemâat mensuplarından 50 nefer askerin Arab Osman-oğlu Muharrem Bey idâresinde, 1101(1690)'de Avusturya seferine katılması emrolunduğu gibi[107], 21 Ocak 1691'de de, Arab aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine sed olması maksadiyle, cemâatin Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu anlaşılmaktadır[108].

B a z l a m a ç C e m â a t i : 1630-31 târihinde tâifesi zikredilmeksizin, neferen 22 nüfûsa sâhip olan[109] ve 1641-42'de Dulkadırlı tâifesinden Reyhanlu cemâatine tâbi olduğu için, Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde, perâkende bir hâlde, 35 hâne nüfûsa ve 2300 adet koyuna mâlik olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin Reyhanlu, Yağlı-Ceridi ve Kara-Süleymanlu cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde, 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[110].

103- BA,TD,nr.262,s.44,57-58.
104- BA,TD,nr.604,s.63-65.
105- BA,MAD,nr.14679,s.2-5,224,245.
106- BA,MAD,nr.6159,s.5-6,98.
107- ATA,s.83.
108- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.55-57.
109- BA,MAD,nr.14679,s.45.
110- BA,MAD,nr.6159,s.81.

B e h r a m - G a z i l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli defterde rastlanan ve mezkûr târihde ziraâtle meşgul olduğu kaydedilen cemâatin, 8 mücerred, 14 müzevvec nüfûsa ve 162 akça vergi hâsılına sâhip olduğu görülmektedir[111].

B e y c e ğ i z l i C e m â a t i : 1597 târihinde Kubâd Mehmed Kethudâ idâresinde neferen 322 nüfûs ve 6660 akça vergi hâsılı olan cemâatin, kendisine tâbi olup, Uğurlu Kethudâ idâresinde bulunan "A h m e d l i m a h a l l e s i"nin neferen 51 nüfûs ve 912 akça vergi hâsılı; Şahverdi Kethudâ idâresinde bulunan "K ı l l ı - K e t h u d â m a h a l l e s i"nin neferen 31 nüfûs ve 620 akça vergi hâsılı; Ali Kethudâ idâresinde bulunan "K u b â d m a h a l l e s i"nin neferen 33 nüfûs ve 660 akça vergi hâsılı; Hüdâbende Kethudâ idâresinde bulunan "O k c u l a r m a h a l l e s i"nin neferen 38 nüfûs ve 760 akça vergi hâsılı; Süleyman Kethudâ idâresinde bulunan "D e l ü c e l ü m a h a l l e s i"nin neferen 40 nüfûs ve 800 akça vergi hâsılı ve Sarı Süleyman Kethudâ idâresinde bulunan "S a r u l a r m a h a l l e s i"nin neferen 46 nüfûs ve 920 akça vergi hâsılı vardı. Bu arada, yine bahis konusu târihde aslen Hısn-ı Mansur(Adıyaman) reâyâsından olan ve on-beş seneden beri Beyceğizli cemâatiyle birlikde bulunan grubun ise, Seydi Ali Kethudâ idâresinde neferen 39 nüfûsa; kimin idâresinde olduğu belirtilmeyen grubun da neferen 6 nüfûsa mâlik olduğu; vergilerinin Beyceğizli cemâati ile beraber zabt edildiği ve hâlen Ruha(Urfa) kazâsının Harran nâhiyesinde sâkin bulunduğu kaydedilmiştir[112]. 1644'de Pîrî Mehmed Kethudâ idâresinde, perâkende ve perişan bir hâlde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde, 2 bennâk, neferen 8 nüfûs ve 6680 adet koyuna sâhipti[113].

111- BA, TD, nr.604, s.220-221.

112- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 1b-4b.

113- BA, MAD, nr.6159, s.169.

Beydonlu Cemâati : 1548 târihli tapu defterine göre, neferen 5 nüfûsa sâhip olan ve Büyük Kara-Pınar yurdunda Dânişmendlü cemâati ile beraber yaylakçılık yapan bu cemâat, aynı cemâatle birlikde, vakfa 990 akça koru resmi veriyordu[114]. 1583 târihinde ise, 6 mücerred, 18 müzevvec nüfûsa ve 92 akça vergi hâsılına mâlik olarak, ziraâtçilik yapmakda idi[115]. 1630-31'de neferen 3 nüfûsu ve 1378 adet koyunu olan Beydonlu cemâatinin[116], 1641-42'de 50 hâne nüfûsu olduğu; 1644'de 7 çift nüfûs ile, perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunarak, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu belirtilmektedir[117].

Beytemürlü Cemâati : İsmine sâdece 1548 târihinde tesâdüf edilen cemâatin, bu târihde 6 neferen 6 nüfûs ile Aydım köyünde zirâat yaptığı kaydedilmiştir[118].

Bidil-Afşarı Cemâati : 1583 târihinde iki grup hâlinde bulunan cemâatin, Bahri Kethudâ idâresinde yaylayan kolunun, 1 kethudâ, 2 duâcı, 78 mücerred, 179 müzevvec nüfûs ve Receb Kethudâ idâresindeki Tâifî-Afşarı ile Erindi Kethudâ idâresindeki Afşar ve Gazlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 32.126 akça vergi hâsılına; Gökçe Hacı Kethudâ idâresinde bulunan kolunun ise, 27 mücerred, 53 müzevvec nüfûs ve 2540 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[119]. Cemâatin diğer defterlerde ismine tesâdüf edilememesine rağmen, Yeni-il'in dağılması üzerine batıya doğru göç ederek, Ankara'nın Bâlâ kazâsı dâhilindeki bâzı yerleri kendisine yurd tuttuğu ve hattâ yine Ankara'da Muğan gölü yakınındaki bir yere kendi adını verdiği anlaşılmaktadır[120].

114- BA, TD, nr.262, s.42, 49.
115- BA, TD, nr.604, s.215.
116- BA, MAD, nr.14679, s.47.
117- BA, MAD, nr.6159, s.59, 187.
118- BA, TD, nr.262, s.64.
119- BA, TD, nr.604, s.163-166, 170-171.
120- F.Sümer, Oğuzlar, s.277.

B o n s u z (بوكسوز) C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 21 nüfûsu olan cemâatin, eşkincü olan ve avârız-ı divâniyye ile tekâlif-i örfiyyeden muaf tutulan neferen 11 nüfûsu, vakıf olan Sakçaluca yurdunda yaylakçılık ve Yassı-Hisâr mezraasında ziraatçilik yaptığı gibi, yine eşkincü olan ve avârız-ı divâniyye ile tekâlif-i örfiyyeden muaf tutulan neferen 10 nüfûsu da, herhangi bir sefer vukuunda, birer mükemmel ve müsellâh eşkincü göndermek mecburiyetinde idiler[121]. 1583 târihli defterde, Davud Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 19 mücerred, 41 müzevvec nüfûs ve 405 akça vergi hâsılına mâlik olan grubunun, zirâatle uğraştığı, yirmi senedir Ağça-Koyunlu cemâati ile beraber yaşadığı ve Ağça-Koyunlu'dan olduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan, yine aynı târihde havâss-ı hümâyûn reâyâsından olan ve neferen 29 nüfûs ile, vakfa âit arâzide zirâat ettiği için, her hâneden altışar akça dönüm resmi veren diğer bir gurubunun ise, hâsılının havâss-ı hümâyûna dâhil edildiği zikredilmektedir[122].

B o y n u - Y o ğ u n l u C e m â a t i : 1548 târihli tapu defterine göre, neferen 3 nüfûsa sâhip olarak, Küçük-Dokuzcuk ile Dokuzcuk-Boğazı yurdlarında yaylayan ve vakfa yaylak resminden başka, 990 akça da koru resmi veren cemâat mensuplarının, büyük bir kısmının tahrîr esnâsında Yeni-il sınırında kaldığı ve daha önceki senelerde vakfa 45 adet koyun, yâni 1485 akça koru resmi vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir[123]. 1583 târihinde, Mancılık köyüne bağlı Dokuz Hüseyin-i Sagîr yurdunda yaylakçılık yapan cemâatin, 1 kethudâ, 28 mücerred, 46 müzevvec nüfûsu olan grubunun Mehmed Kethudâ; 3 müstahîk-i tîmâr, 25 mücerred, 39 müzevvec nüfûsu olan grubunun Hacı İbrahim Kethudâ; 29 mücerred, 44 müzevvec nüfûsu olan grubunun Hasan Kethudâ ve 8 mücerred, 44 müzevvec nüfûsu olan grubunun da, Kara Ümmet Kethudâ idâresinde bulunduğu ve toplam vergi hâsıllarının 14.694 akçadan müteşekkil olduğu görülmektedir[124]. 1630-31'de mer'a ve ağnâm

---

121- BA, TD, nr. 262, s. 43, 61, 65.

122- BA, TD, nr. 604, s. 75-77.

123- BA, TD, nr. 262, s. 42, 49.

124- BA, TD, nr. 604, s. 31-34.

resminin 900 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilen Boynu-Yoğunlu cemâatinin, neferen 72 nüfûs ve 66.614 adet koyunu olan kolunun İsmail Kethudâ; neferen 77 nüfûs ve 39.279 adet koyunu olan kolunun Pîrlî Kethudâ; neferen 57 nüfûs ve 26.197 adet koyunu olan kolunun Hüseyin Kethudâ ve neferen 37 nüfûs ile 33.686 adet koyunu olan kolunun ise, Veli Kethudâ idâresinde bulunduğu anlaşılmaktadır[125]. 1641-42 târihli defterde, Mancılık nâhiyesine tâbi Dokuzcuk-ı Sagîr yurdunu yayladığından, 990 akça yaylak resmi verdiği zikredilen cemâatin, deve resmi için 36 adet deve veren ve Kara Hızır Mehmed Kethudâ idâresinde olan grubunun 70 hâne nüfûsu, 10.557 adet koyunu, 94 adet devesi; deve resmi için 32 adet deve veren ve Üveys Kethudâ idâresinde olan grubunun 92 hâne nüfûsu, 15.369 adet koyunu, 177 adet devesi; deve resmi için 7 adet deve veren ve Hüseyin Kethudâ idâresinde olan grubunun da, 49 hâne nüfûsu, 8668 adet koyunu ve 44 adet devesi vardı[126]. 1647 ve 1648 târihlerinde Rum vilâyetinde, yine muhtelif kollara ayrıldığı görülen bahis konusu cemâatin, 1648'de 299,5 riyal guruş bakayâsı olan kolunun Kulaksız Kethudâ; 1648'de 558 riyal guruş bakayâsı olan kolunun Üveys Kethudâ; 1647'de 38 riyal guruş ve 1648'de 290,5 riyal guruş bakayâsı olan kolunun ise, Yunus Kethudâ idâresinde olduğu kaydedilmektedir[127].

<u>B o z - A t l u   C e m â a t i</u> : 1583 târihinde 4 mücerred, 5 müzevvec nüfûs ve 77,5 vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[128], 1644 târihinde 15 hâne nüfûs ile Ekinci nâhiyesinde perâkende ve perişan bir hâlde bulunduğu; Ayıntab kazâsına tâbi Kara-Diken ve Kızıl-Hisâr mevkiilerinde kışladığı belirtilmektedir[129].

125- BA, MAD, nr.14679, s.14-18, 227, 244.
126- BA, MAD, nr.6159, s.10-12, 99.
127- TSMA, De.4166, s.1.
128- BA, TD, nr.604, s.227.
129- BA, MAD, nr.6159, s.178.

B u l a k   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli defterde rastlanan ve bu târihde 30 müzevvec nüfûs ile 842 akça vergi hâsılı olan cemâatin, Aşudi nâhiyesinde sâkin olarak, zirâatçilik ve hayvancılık yaptığı zikredilmektedir.[130]

C e l â l l u   C e m â a t i : 1548 târihli tapu defterinde, neferen 13 nüfûs ile Cerid kabîlesinden olduğu belirtilen ve vakıf mülhakatından Çukur yurdunda yaylakçılık yapan bu cemâat, koru resmi olarak vakfa 264 akça verdiği gibi, yaylak resmi vermekle de mükellef tutulmuştu[131]. 1583 târihinde 12 mücerred, 34 müzevvec nüfûs ve 684 akça vergi hâsılı olan ve Anamaslu'ya tâbi bulunan cemâatin[132], 1630-31'de Taştimur Kethudâ idâresinde neferen 17 nüfûs ve 4936 adet koyuna mâlik olarak, mer'a ve ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmektedir[133]. 1641-42 târihinde Yeni-il nâhiyesine tâbi Çukur-Can yurdunu 300 akça mukabilinde yaylayan ve deve resmi için 7 adet deve veren Celâllu cemâati, bu târihde 20 hâne nüfûsa, 1300 adet koyuna ve 25 adet deveye[134]; 1647'de 371 ve 1648'de ise, 330 riyal guruş bakayâya sâhipti[135].

C e r i d   C e m â a t i : 1548 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve Oğlan-Fakih yurdunu, Tatar-İlyaslu cemâati ile beraber Ferid ve Veli Kethudâ idâresinde yaylayan bu cemâatin, mezkûr Tatar-İlyaslu cemâatiyle birlikde vakfa dört sikke filori koru resmi vermek üzere deftere kaydedildiği belirtilmektedir[136]. 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614) târihinde, Karaman Beylerbeyi ve sâir sancak-beylerine gönderilen bir hükümden anlaşıldığına göre, yazın Rum vilâyetinde yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen Cerid cemâatinin, bir kaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya

---

130- BA,TD,nr.604,s.323.
131- BA,TD,nr.262,s.44-45.
132- BA,TD,nr.604,s.207.
133- BA,MAD,nr.14679,s.88,226,243.
134- BA,MAD,nr.6159,s.19,98.
135- TSMA,De.4166,s.2.
136- BA,TD,nr.262,s.42,65.

zararlar verdiği ve bu bakımdan kadimî yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği görülmektedir[137]. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, mer'a ile ağnâm resmi 600 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen cemâatin[138], 1641-42'de 18 hâne nüfûs ve 30 adet koyun ile Karaca-Virân köyünde sâkin olan grubunun, "K a r a c a - V i r â n C e r i d i" ismiyle; 9 hâne nüfûs ile Kolça-Kend'de sâkin olan grubunun da, "K o l ç a - K e n d C e r i d i" ismiyle anıldığı ve cemâat mensuplarının perâkende ve perişan bir hâlde bulunmasından dolayı, mer'a ve ağnâm resmlerinin Küçük-Hacılu, Saclu-Ceridi, Ulu-Beylü, Yumaklu-Ceridi, Tabanlu-Ceridi, İnal-Ceridi ve Urban-Ceridi cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmleriyle birlikde 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[139].

<u>C ü n e y d l ü C e m â a t i</u> : 1548 târihinde, neferen 24 nüfûsa mâlik olan ve Şimâl-Dutmuş yurdu ile Damlaluca yurdunda yaylakçılık, Küllüce-Virân mezraasında da zirâatçilik yapan bu cemâat, Şimâl-Dutmuş yurdu için vakfa 1 sikke filori ve Damlaluca yurdu için vakfa 2 sikke filori koru resmi veriyordu[140]. 1583 târihinde 9 mücerred, 24 müzevvec nüfûs ve 674 akça vergi hâsılına[141]; 1630-31'de ise, neferen 17 nüfûs ve 6575 adet koyuna sâhip bulunan cemâatin[142], 1641-42'de Saru-İsâlu cemâati ile beraber Mancılık nâhiyesine bağlı bâzı yurdları 120 akça mukabilinde; Bozok nâhiyesine tâbi olup, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olan Küçük-Köprü yurdunu Eymirlü cemâati ile birlikde 9,5 esedî guruş mukabilinde yayladığı ve 14 hâne nüfûs ile 280 adet koyunu olduğu zikredilmektedir; 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde, 5 çift nüfûs ile Ekinci nâhiyesi içinde kaydedilen cemâatin, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu

---

137- ATA,s.69.
138- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.140.
139- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.85.
140- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.43,60-61.
141- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.192.
142- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.35,240.

belirtilmektedir[143]. 1648'de Rum vilâyetinde bulunduğu görülen mezkûr cemâatin, 110,5 riyal guruş bakayâsı vardı[144].

Çağırganlu Cemâati : 1548 târihinde neferen 45 nüfûsu olan ve bu nüfûsdan neferen 32'sinin Küçük-Ziyâret yurdunda yaylakçılık, neferen 11'inin Büyük-Kara Sekü yurdunda yaylakçılık ve Karaca-Virân ile Gözenden(کوزندن)-Pınarı mezraalarında zirâatçilik yaptığı belirtilen cemâatin, neferen 2 nüfûsunun da Küçük-Ziyâret yurdunda yaylakçılık ve Mezgidlü mezraasında zirâatçilik yaptığı zikredilmektedir[145]. 1583'de üç grup hâlinde bulunan Çağırganlu cemâatinin, Karaca-Virân ile Gözenden-Pınarı mezraalarında zirâatle meşgul olup, 25 mücerred, 37 müzevvec nüfûsa sâhip olan grubunun 508,5 vergi hâsılına; 15 mücerred, 29 müzevvec nüfûsa sâhip olan grubunun 3077 akça vergi hâsılına; Kara Pîrî Kethudâ idâresinde olup, zirâatçilik yapan 24 mücerred, 77 müzevvec nüfûs ile yaylakçılık yapan ve 21 mücerred, 39 müzevvec nüfûsu olan grubunun dahi, 719 akça vergi hâsılına sâhip olduğu kaydedildiği gibi, 5 müzevvec nüfûsunun da vakıf toprağında zirâatçilik yaptığından, vergisini sipâhilerine vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[146].1630-31 târihinde, neferen 17 nüfûs ve 3011 adet koyun ile mer'a ve ağnâm resmi 150 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolu, Şâban Kethudâ; nüfûsu tesbit edilemeyen ve mer'a ile ağnâm resmi 50 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolu, Can Ahmed Kethudâ ve yine nüfûsu tesbit edilemeyen ve 9229 adet koyuna sâhip olarak, mer'a ile ağnâm resmi 400 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolu ise, Hüseyin Kethudâ idâresinde bulunmaktaydı[147]. 1641-42'de Hüseyin Kethudâ idâresinde 26 hâne nüfûs, 4878 adet koyun ve 57 adet deveye mâlik olan ve Yeni-il

---

143- BA,MAD,nr.6159,s.16-17,99,102,188.

144- TSMA,De.4166,s.1.

145- BA,TD,nr.262,s.55,59,61.

146- BA,TD,nr.604,s.73-74,156,211-213.

147- BA,MAD,nr.14679,s.46,226,241,245.

nâhiyesine bağlı Ağça-Kal'a Gedüğü yurdunu 240 akça ve Mağara -Kal'a yurdunu yine 240 akça mukabilinde yaylayan ve deve resmi olarak 15 adet deve veren cemâatin, 1644'de Ekinci nâhiyesinde perâkende ve perişan bir hâlde, 10 hâne nüfûsu olan grubunun Pazarcık'da, 22 hâne nüfûsu olan grubunun Pazarcık'da, 4 hâne nüfûsu olan grubunun yine Pazarcık'da ve 4 hâne nüfûsu olan diğer bir grubunun da, Bilecik'de kışladığı; 2 hâne nüfûsunun kimin idâresinde olduğunun belirtilmediği ve 4 hâne nüfûsunun ise, Üveys Kethudâ idâresinde olduğu; çift resmi ve dönüm resminden muaf olan 41 çift nüfûsun Can Ahmed Kethudâ, 14 çift nüfûsun Şâban Kethudâ ve 15 çift nüfûsun da Kara Satılmış Kethudâ idâresinde bulunduğu anlaşılmaktadır[148].

<u>Ç a k a l - D e m i r c i l ü   C e m â a t i</u> : 1548 târihinde "Ç a k a l" ismiyle kaydedilen ve nüfûsu tesbit edilemeyen bu cemâat, Eski-Âhur yurdunda yaylakçılık yaptığından, koru resmi olarak vakfa 2 sikke filori veriyordu[149]. 1583 târihli defterde ise, "Ç a k a l - D e m i r c i l ü" ismiyle kaydedilen ve Dokuz'a tâbi olan cemâatin, 20 mücerred, 24 müzevvec nüfûs ile 355 akça vergi hâsılına sâhip olduğu ve Mancılık'a bağlı Eski-Âhur yurdunda yaylakçılık yaptığı zikredilmektedir[150]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, daha önceki senelerde olduğu gibi, Eski-Âhur yurdunu yayladığından, 180 akça yaylak resmi verdiği belirtilmektedir[151].

<u>Ç a n d a r l u   C e m â a t i</u> : 1583 târihinde Anamaslu cemâatine tâbi olarak, hem yaylakçılık ve hem de zirâatçilik yapan bu cemâatin, 29 mücerred, 44 müzevvec nüfûsu ve 233 akça vergi hâsılı vardı[152]. 1597'de müşterek vergi hâsılları 2220

148- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.4,98,178,179,181,182,186-188.

149- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.43.

150- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.60-61.

151- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.169.

152- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.227-228.

akça olan neferen 11 nüfûsun Kubâd Kethudâ; neferen 111 nüfûsun Kılâgur Kethudâ idâresinde olduğu belirtildiği gibi, Kılâgur Kethudâ idâresindeki kola tâbi "S e y f m a h a l l e s i"nin neferen 45 nüfûs ve 1080 akça vergi hâsılına; kimin idâresinde olduğu zikredilmeyen diğer bir kolun neferen 35 nüfûs ve 700 akça vergi hâsılına[153]; 1644'de ise, Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesindeki kolun neferen 18 nüfûs ve 8951 adet koyuna; Ekinci nâhiyesindeki kolun da, 10 hâne nüfûs ve 120 adet koyuna sâhip bulunduğu kaydedilmektedir[154].

Ç a v d a r C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan cemâatin, bu târihde neferen 2 nüfûsa ve Gavurgalu cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde 19 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[155].

Ç a v u ş l u C e m â a t i : 1583 târihinde 9 mücerred, 29 müzevvec nüfûsu ve 600 akça vergi hâsılı olan cemâatin, bu târihde Anamaslu cemâatine bağlı olduğu belirtilmektedir[156]. 1630-31'de 900 adet koyuna ve Nasriddinlü cemâatiyle birlikde neferen 4 nüfûsa sâhip bulunduğu kaydedilen Çavuşlu cemâatinin[157], 1641-42'de 15 hâne nüfûs ve 100 adet koyuna mâlik olarak, Bozok nâhiyesine bağlı Yoğun-Ağaç yurdunu, Hüseyin-Hacılu ve Kütüklü cemâatleriyle birlikde yayladığı ve mezkûr cemâatlerle beraber 1100 akça yaylak resmi verdiği zikredilmektedir[158].

Ç a y k a z a l u(چایقازالو) C e m â a t i : 1583 târihinde Saclu-Ceridi cemâatine tâbi olan ve 6 mücerred, 14 müzevvec nüfûs ile Saclu-Ceridi, Göçe-Hacılu ve Küçük-Hacılu cemâatleri-

---

153- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 11b-12b, 17a.
154- BA, MAD, nr.6159, s.174, 177.
155- BA, TD, nr.60 , s.226.
156- BA, TD, nr.604 s.191-192.
157- BA, MAD, nr.1 79, s.88, 243.
158- BA, MAD, nr.6 9, s.51, 102.

nin vergi hâsılıyle birlikde 2110 akça vergi hâsılına mâlik bulunan cemâatin[159], diğer defterlerde ismine tesâdüf edilemedi.

Ç e ç e l ü C e m â a t i : 1548 târihinde Dulkadırlı tâifesinden Cerid kabîlesine bağlı olarak, neferen 147 nüfûsa sâhip olan ve vakıf mülhakatından bâzı yurdlarda yayladığı görülen cemâatin, Kez-Beli ve Sin-Beli yurdları için 1320 akça; Alucak yurdu için 200 akça ve Alacalar yurdu için 10 akça koru resmi verdiği ve ayrıca yaylak resmi vermekle de mükellef tutulduğu belirtilmektedir[160]. 1583'de Kepenek-oğlu idâresindeki grubunun 1 kethudâ, 1 imam, 6 mücerred, 16 müzevvec nüfûsu; Yılanlu yurdunda yaylayan diğer bir grubunun 83 mücerred, 179 müzevvec nüfûsu ve vergi hâsıllarının, Ulaşlu cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde, 11.525 akçadan müteşekkil olduğu zikredilmektedir[161]. 1630-31 târihinde, neferen 11 nüfûs ve 2657 adet koyunu olan kolunun Kepenek Kethudâ; mer'a ile ağnâm resmi 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve neferen 35 nüfûs ve 4232 adet koyunu olan kolunun Mürsellü; mer'a ile ağnâm resmi 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve neferen 155 nüfûs ve 51.978 adet koyunu olan kolunun Mahmud Kethudâ idâresinde bulunduğu kaydedilen Çeçelü cemâatinin[162], 1641-42'de Mancılık nâhiyesine tâbi Öksüz yurdunu 120 akça mukabilinde yaylayan ve 18 hâne nüfûs ile 1010 adet koyunu olan grubunun "K e p e n e k - Ç e ç e l ü s ü"; Mustafa Kethudâ idâresinde 51 hâne nüfûs, 8950 adet koyun ve 70 adet deveye sâhip olarak, deve resmi için 16 adet deve veren diğer bir grubunun da, "M ü r s e l l ü - Ç e ç e l ü s ü" ismiyle anıldığı anlaşılmaktadır[163]. 1101(1690)'de, Ali Küçük-oğlu Hasan Kethudâ ve Musa Kethudâ idâresinde Avusturya seferine katılmaları emr olunan cemâat mensupları[164],

---

159- BA,TD,nr.604,s.131-133.
160- BA,TD,nr.262,s.43-44,56-57.
161- BA,TD,nr.604,s.151-154.
162- BA,MAD,nr.14679,s.57-58,60-61,224,241.
163- BA,MAD,nr.6159,s.32-33,99.
164- ATA,s.83.

21 Ocak 1691'de de, Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine bir set teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olmuşlardır[165].

Çıkınlu Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan cemâatin, bu târihde 3 mücerred, 13 müzevvec nüfûs ile Hamid cemâatine tâbi olduğu ve vergi hâsılının, Hamid, Göbellü, Kalayoılu ve Yağbasan cemâatlerinin vergi hâsıliyle birlikde, 516 akçadan müteşekkil bulunduğu belirtilmektedir[166].

Çiğdemlü Cemâati : 1548 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve daha önceki yıllarda vakıf olan Kandillüce yurdunda yaylakçılık yaparak, vakfa 30 baş koyun koru resmi vermekle mükellef tutulan Çiğdemlü cemâatinin, tahrîr esnâsında mezkûr yurda gelmediğinden, koru resminin Horbendelü cemâatinden alındığı zikredilmiştir[167]. 1583 târihinde 1 kethudâ, 1 imam, 33 mücerred, 53 müzevvec nüfûsa ve 5154 akça vergi hâsılına mâlik olan ve Yellüce yurdunda yaylayan cemâatin[168], 1630-31'de Ali Çavuş idâresinde neferen 61 nüfûsa ve 40.471 adet koyuna sâhip olarak, mer'a ve ağnâm resminin 1200 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[169].1641-42'de nüfûsu hakkında bir bilgiye rastlanılamamasına rağmen, Mancılık nâhiyesine bağlı Küblüce yurdunu yayladığı ve 400 akça yaylak resmi verdiği[170]; 1101(1690)'de de, cemâat mensuplarından 100 nefer askerin, Çiğdem-oğlu Osman Bey, Çiğdem-oğlu Köse Yusuf Kethudâ ve Çiğdem-oğlu Balaban Bey idâresinde, Avusturya seferine katılmasının emr olunduğu görülmektedir[171].

165- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.55-57.
166- BA,TD,nr.604,s.210-211.
167- BA,TD,nr.262,s.42.
168- BA,TD,nr.604,s.35-36.
169- BA,MAD,nr.14679,s.50-51,227,241.
170- BA,MAD,nr.6159,s.99.
171- ATA,s.83-84.

Ç i m e l ü C e m â a t i : 1548 târihli tapu defterinde toplam nüfûsu neferen 116 olan cemâatin, vakıf mülhakatından Kara-Hacı(Felekdin) ve Dokuzlar-Gedüğü yurdlarında yaylakçılık yapan grubu, 1221 akça koru resmi; Hârun yurdunda sâkin olan grubu, 15 sikke filori koru resmi ve Gökâven-Hisârı yurdunda sâkin olan grubu ise, koru resmi ve yaylak resmi vermekle mükellef tutulmuştu[172]. 1583 târihinde muhtelif gruplara ayrıldığı görülen Çimelü cemâatinin, Yeni-il sınırında Güğercinlik'e bağlı Keçellü köyünde sâkin olarak, dericilik san'atiyle uğraşan ve vergisini kanûn üzere vakfa veren grubunun 4 mücerred, 6 müzevvec nüfûs ve 90 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtildiği gibi, cemâate tâbi olup, toplam vergi hâsılları 30.959 akçadan müteşekkil olan Hızır Kethudâ idâresindeki "T â c i r l ü m a h a l l e s i"nin 25 mücerred, 44 müzevvec nüfûsa; Hoca Kethudâ idâresindeki "K a r ı ş ı k l ı m a h a l l e s i"nin 1 muaf, 45 mücerred, 113 müzevvec nüfûsa; "H a c ı - B e y l ü m a h a l l e s i"nin 13 mücerred, 32 müzevvec nüfûsa; diğer "K a r ı ş ı k l ı m a h a l l e s i" nin 1 muaf, 7 mücerred, 13 müzevvec nüfûsa; Davud Kethudâ idâresindeki "S a s a n l u m a h a l l e s i"nin 30 mücerred, 44 müzevvec nüfûsa ve Yunus Kethudâ idâresindeki "Â ş ı k l u m a h a l l e s i"nin 1 kethudâ, 72 mücerred, 106 müzevvec nüfûsa sâhip bulunduğu zikredilmektedir[173]. 1597 târihinde, yine muhtelif kollara ayrılan cemâatin, Taştimur Kethudâ idâresinde olan kolu, neferen 20 nüfûs ve 400 akça vergi hâsılına; Ümmet Kethudâ idâresinde olan kolu, neferen 94 nüfûs ve 1880 akça vergi hâsılına; Uğurlu Fakih Kethudâ idâresinde olan kolu da neferen 283 nüfûs ve 5660 akça vergi hâsılına mâlikti. Ayrıca, Uğurlu Fakih Kethudâ idâresindeki kola tâbi olan "B a r a k m a h a l l e s i"nin Mustafa Kethudâ idâresinde neferen 54 nüfûs ve 1080 akça vergi hâsılı; "İ s h a k l u m a h a l l e s i"nin Halil Kethudâ idâresinde neferen 41 nüfûs ve 820 akça vergi hâsılı; "Y a r ı m - B a ş ı m a h a l l e s i"nin

---

172- BA,TD,nr.262,s.41-42,45,49,51.

173- BA,TD,nr.604,s.16,138-143.

de Timur Han Kethudâ idâresinde neferen 93 nüfûs ve 1860 akça vergi hâsılı vardı[174]. 1630-31'de dahi muhtelif gruplara ayrılan bahis konusu cemâatin, neferen 72 nüfûsu ve 15.999 adet koyunu olan grubu, Hüdâverdi Kethudâ; neferen 56 nüfûsu ve 15.680 adet koyunu olan grubu, Murad Kethudâ; mer'a ve ağnâm resmi 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve neferen 36 nüfûs ile 15.186 adet koyunu olan grubu, Kalender Kethudâ; nüfûsu tesbit edilemeyen ve mer'a ile ağnâm resmi 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen grubu, Kara Ali Kethudâ; nüfûsu tesbit edilemeyen ve mer'a ile ağnâm resmi 500 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen grubu, Derviş Kethudâ;nüfûsu tesbit edilemeyen ve mer'a ile ağnâm resmi 400 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen grubu, Mustafa Kethudâ; mer'a ile ağnâm resmi 30 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve neferen 32 nüfûs ile 7192 adet koyunu olan grubu, Eymiren Kethudâ ve neferen 31 nüfûs ile 8194 adet koyunu olan grubu, Ahmed Kethudâ idâresinde idi. Diğer taraftan Ahmed Kethudâ idâresindeki Çimelü cemâatine tâbi olan "K a s s a b l u m a h a l l e s i" neferen 8 nüfûsa ve "T â c i r l ü - H ı z ı r m a h a l l e s i" de, neferen 9 nüfûsa sâhipti[175]. 1641-42 târihli defterde ise cemâatin, 83 hâne nüfûs, 17.710 adet koyun ve 31 adet devesi olan ve deve resmi olarak 7 adet deve veren kolunun, Ömer Kethudâ; Mancılık nâhiyesine bağlı Eğerci yurdunda yaylakçılık yapan ve 200 akça yaylak resmi ile deve resmi olarak 4 adet deve veren, 55 hâne nüfûs, 11.394 adet koyun ile 19 adet deveye mâlik olan kolunun, Mustafa Kethudâ; Mancılık nâhiyesine bağlı Dutmuş yurdunda yaylakçılık yaparak, 900 akça yaylak resmi veren, 22 hâne nüfûs ile 3040 adet koyuna mâlik olan kolunun, Ali Kethudâ idâresinde belirtildeği gibi, Bekir Kethudâ idâresindeki 37 hâne nüfûs ve 4535 adet koyuna mâlik olan kol ile, Derviş Kethudâ idâresindeki 26 hâne nüfûs, 2347 adet koyuna mâlik olan kolun ve Derviş Kethudâ idâresindeki kola bağ-

---

174- Tapu-Kadastro, Evkaf,nr.2174,8a,13a-15b.

175- BA,MAD,nr.14679,s.52-53,57-60,88-90,226-227,241,243.

lı 49 hâne nüfûs, 8156 adet koyun ve 8 adet devesi olan "M u - r a d l u m a h a l l e s i"nin; 32 hâne nüfûs ve 4047 adet koyunu olan "Ö k s ü z l ü m a h a l l e s i"nin; 34 hâne nüfûs, 3035 adet koyun ve 2 devesi olan "A k d a n l u m a h a l l e s i"nin; 13 hâne nüfûs ve 948 adet koyunu olan "K ö k e n - l i m a h a l l e s i"nin ve 4 hâne nüfûs, 555 adet koyun ile 4 adet devesi olan "S a r u k l u m a h a l l e s i"nin Mancılık nâhiyesine bağlı Mescidlü ve Kulmaç yurdlarında müştereken yayladığı ve Mescidlü yurdu için 600 ve Kulmaç yurdu için de 1280 akça yaylak resmi verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde, aynı cemâate mensup bâzı gruplar vardı. Bu gruplardan 6 bennâk, neferen 37 nüfûs ve 5745 adet koyunu olanı Osman Kethudâ; 7 bennâk, neferen 23 nüfûs ve 4167 koyunu olanı Şâban Kethudâ; 7 bennâk nüfûsu ve 3232 adet koyunu olan grubu, İskender Kethudâ; 6 bennâk nüfûs ve 382 koyunu olanı Hacı Aşcı Kethudâ; 5 bennâk, neferen 2 nüfûs ve 399 adet koyunu olanı Ümmet Kethudâ; 1 bennâk, neferen 8 nüfûsu ve 766 adet koyunu olanı Abdülkadir Kethudâ; 8 bennâk, neferen 19 nüfûsu ile 8140 adet koyunu olan grubu ise Timur Han Kethudâ idâresinde idi. Diğer taraftan Ekinci nâhiyesinde dağınık bir vaziyette bulunan cemâat mensuplarından "A n ı l l u(اكلو)" ismiyle de anılan ve Güğercinlik'de kışlayan grubunun 2 hâne; Karaca-Davud'da sâkin bulunan grubunun da 4 adet koyun ve 3 hâne nüfûsu olduğu kaydedildiği gibi, yine aynı nâhiyede 1 çift nüfûs ile "Ç i m e - l ü - i E y m i r e n" ismiyle belirtilen grubun da, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu görülmektedir[176].

<u>Ç ö b l ü C e m â a t i</u> : 1548 târihinde neferen 8 nüfûs ile Mancılık'a bağlı Kızıl-Gedük yurdunda yaylakçılık yapan bu cemâatin, berât-ı pâdişâhî ile eşkincü olduğundan, avârız-ı dîvâniyye, tekâlif-i örfiyye, âdet-i ağnâm ve sâir rüsûm-

---

176- BA,MAD,nr.6159,s.26-32,99,167,171,184-185,188.

dan muaf tutularak, herhangi bir sefer vukuunda, mükemmel ve müsellâh kimselerle sefere gitmek mecburiyetinde olduğu belirtilmektedir[177]. 1583 târihinde Afşar kabîlesinden olduğu kaydedilen grubunun 27 mücerred, 38 müzevvec nüfûs ve 2314 akça vergi hâsılına; İsmail Kethudâ idâresinde olan diğer bir grubunun 1 muaf, 1 imam, 18 mücerred, 25 müzevvec nüfûs ve 2084 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu kaydedilen cemâatin[178], 1630-31'de neferen 33 nüfûs ve 5873 adet koyuna sâhip olarak, mer'a ve ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[179]. 1641-42'de Abdülaziz Kethudâ idâresinde 18 hâne nüfûs, 4296 adet koyun ile 24 adet devesi olan ve deve resmi için 4 adet deve veren mezkûr cemâatin, Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Gelen-Bey yurdu için 120, Kara-Kuyu ve Sakalluca yurdu için 300, Yıva yurdu için de 120 akça yaylak resmi vererek, adı geçen yurdlarda yayladığı[180]; 1648'de ise, yine Abdülaziz Kethudâ idâresinde Rum vilâyetinde bulunduğu ve 391 riyal guruş bakayâsı olduğu zikredilmektedir[181].

Ç ö b l ü - A f ş a r ı   C e m â a t i : 1583 târihli defterde, Dulkadırlı tâifesinin Afşar kabîlesine bağlı Çöblü cemâatine mensup olduğunu tahmin ettiğimiz bu cemâatin[182], 1630-31'de neferen 44 nüfûs ve 9768 adet koyunu olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[183]. 1641-42 târihinde deve resmi için 3 adet deve veren ve 64 hâne nüfûs, 4016 adet koyun ile 16 adet devesi olan cemâatin[184], 1647'de 114 riyal guruş ve 1648'de 800 riyal guruş bakayâya mâlik olarak, Satır Kethudâ idâresinde Rum vilâyetinde bulunduğu anlaşılmaktadır[185]. 1700 yılında Niğde

---

177- BA,TD,nr.262,s.59.
178- BA,TD,nr.604,s.171-172,185-186.
179- BA,MAD,nr.14679,s.48-49,100,225,241.
180- BA,MAD,nr.6159,s.16,100.
181- TSMA,De.4166,s.2.
182- Bk. "Çöblü" cemâati.
183- BA,MAD,nr.14679,s.43-44,225,241.
184- BA,MAD,nr.6159,s.49.

sancağı dâhiline kadar gelen ve bu sancağa bağlı Yahyalı kazâsı köylerinde şekavette bulunan cemâat mensuplarının, şekaveti terketmeleri şartiyle Misis derbendine derbendci kayd olunduğu ve hac yolunu korumaları karşılığında da bâzı vergilerden muaf tutulduğu görülmektedir[186].

Çunker Cemâati: 1583 târihinde 3845 akça vergi hâsılı olan cemâatin, Köse Han Kethudâ idâresindeki grubu, 15 mücerred, 45 müzevvec nüfûsa; cemâate tâbi "B i n - Ş e h i d m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubu da, 1 imam, 25 mücerred, 55 müzevvec nüfûsa sâhipti[187]. 1630-31'de mer'a ve ağnâm resmi 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve Ayvad Kethudâ idâresindeki grubu, neferen 77 nüfûs ile 26.733 adet koyuna;Ahmed Kethudâ idâresindeki grubu, neferen 46 nüfûs ve 9784 adet koyuna mâlik bulunan cemâatin[188], 1641-42'de 43 hâne nüfûs, 15.236 adet koyun, 156 adet deve ile Bin Şehid Kethudâ idâresinde olduğu ve deve resmi olarak 40 adet deve verdiği belirtilmektedir[189]. 1648'de Ağça-Koyunlu İbrahim uhdesinde 83 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[190], 1694 yılında Yeni-il'deki yurdlarından ayrılarak, Marmara, Menteşe, Akhisar, Tire ve Kuyucak'a kadar gelip buralarda meskûn bir hâle geldiği, fakat vergilerinin tahsîl edilmesi için Yeni-il'e gönderilmeleri husûsunda, Manisa, Menteşe, Akhisar, Marmara, Kuyucak, Yeni-il ve Tire kadılarına hüküm gönderildiği görülmektedir[191].

Dânişmendlü Cemâati: 1548 târihinde neferen 39 nüfûsa sâhip olan Dânişmendlü cemâatinin, Büyük-Kara Pınar yurdunda Beydonlu cemâati ile birlikde yaylakçılık yapan-

----

186- Yusuf Halaçoğlu, Aynı eser, s.90-91,267.

187- BA,TD,nr.604,s.144-145.

188- BA,MAD,nr.14679,s.72-74,224,242.

189- BA,MAD,nr.6159,s.18-19.

190- TSMA,De.4166,s.1.

191- M.Çağatay Uluçay, Aynı eser, s.92,452-453.

ları,mezkûr cemâatle beraber vakfa 990 akça koru resmi,Kantara yurdunda yaylayanları 3 sikke filori ve Küçük-Kara Pınar yurdunda hem sâkin ve hem de yaylakçılık yapanları,10 baş koyun koru resmi vermekle mükellef tutulmuşlardı[192].1583 târihinde iki grup hâlinde bulunan cemâatin,Yüzdeciyân tâifesinden olup,Hacı Zekeriyya Kethudâ idâresinde 2 mücerred,39 müzevvec nüfûs ile vakıf olan Kırk-Pınar yurdunda yaylayan grubu,her hâneden vakfa 33'er akça mer'a resmi;Haymana tâifesinden olup,bâd-i hevâ,resm-i yava ve beytü'l-malları vakfa kaydedilmiş olan ve Hacı Veli Kethudâ idâresinde 1 kethudâ,1 imam,8 caba nüfûs ile vakfa âit yurdlarda hem sâkin ve hem de yaylayan diğer bir grubu ise,yine her hâneden vakfa 33'er akça mer'a resmi vermekteydi[193].Cemâatin 1641-42'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen,Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup,Bozok nâhiyesine tâbi olan Küçük-Kavak Pınarı yurdunu 5,5;Kantara yurdunu da 20 esedî guruş mukabilinde Kara-Gündüz Afşarı cemâatiyle birlikde yayladığı belirtilmektedir[193a].

<u>D a v u d - H a c ı l u   C e m â a t i</u> : 1583 târihli defterde 11 mücerred,20 müzevvec nüfûsu olan cemâatin,zirâatçilik yaptığı ve 450 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu kaydedilmiştir[194].1644 târihinde "D a v u d - H a c ı l u   D o ğ u z u" ismiyle bilinen ve dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin,bir grubunun 1 hâne nüfûs ve 60 adet koyuna;diğer bir grubunun da çift resmi ve dönüm resminden muaf olarak,5 çift nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir[195].

<u>D e m i r l ü   C e m â a t i</u> :İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde neferen 9 nüfûs ve 429 akça vergi hâsılı ile,Mehmadlu'ya tâbi olarak, zirâatçilik ve hayvancılıkla uğraşan cemâatin,raiyyet olduğundan dönüm resmi vermekle mükellef tutulduğu ve Agudi nâhiyesinde bulunduğu zikredilmektedir[196].

192- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.42,49,66.
193- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.200-201,222-223.
193a BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.102.
194- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.225.
195- BA,MAD,nr.6159,s.185-186.
196- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.317-318.

D e m r e k   C e m â a t i : 1548 târihli defterde nüfûsu tesbit edilemeyen cemâatin, vakıf olan Küçük-Kara Sekü yurdunda yaylakçılık yaparak, vakfa 210 akça koru resmi verdiği belirtilmektedir[197]. 1583 târihinde yaylakçılık yapan ve İbrahim Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 61 mücerred, 88 müzevvec nüfûsu ve 6866 akça vergi hâsılı olan Demrek cemâatinin[198], 1630-31'de Korkmaz Kethudâ idâresinde neferen 46 nüfûsa ve 13.855 adet koyuna mâlik olarak, mer'a ile ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[199]. 1641-42'de ise, yine Korkmaz Kethudâ idâresinde Mancılık nâhiyesine bağlı Böğürdelen ve Kara-Sekü yurdlarını 300 akça mukabilinde yaylayan ve 77 hâne nüfûs ile 2640 adet koyuna sâhip bulunan cemâatin[200], 1648'de 600 riyal guruş bakayâsı vardı[201].

D i n l e n   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde 12 müzevvec nüfûsa mâlik olarak, Şam-Bayadı cemâatine tâbi olduğu kaydedilen cemâatin, Şam-Bayadı, Şeyhlü, Kara-Hızırlu ve Tatar-Alilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde, 595 akça vergi hâsılına sâhip bulunduğu belirtilmektedir[202].

D o k u z   C e m â a t i : 1548 târihinde toplam nüfûsu neferen 20 olan ve bu nüfûsun neferen 4'ü Baş-Hisâr yurdunda yaylakçılık yapan cemâatin[203], 1597 târihinde Şah Hüseyin Kethudâ idâresinde neferen 19 nüfûsa ve 380 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilmiştir[204].

197- BA,TD,nr.262,s.42.
198- BA,TD,nr.604,s.74-75.
199- BA,MAD,nr.14679,s.78-79,227,242.
200- BA,MAD,nr.6159,s.38,99.
201- TSMA,De.4166,s.2.
202- BA,TD,nr.604,s.67-68.
203- BA,TD,nr.262,s.60,62.
204- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,8a.

D o k u z - K e ç e B e y l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1548 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde neferen 20 nüfûsu olan cemâatin, her hâneden vakfa 3'er akça yaylak resmi verdiği belirtilmektedir[205].

D u d e k(دودك) C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 1 nüfûs ile Boğaz-Hisârı mezraasında zirâatçilik yaptığı belirtilen cemâatin[206], 1583 târihli defterde, Kırk-Pınar mezraasında zirâatçilik yapan ve Anamaslu'ya tâbi olan kolunun, 21 mücerred, 38 müzevvec nüfûs ve 365 akça vergi hâsılına; Timur -ili'nde kışlayıp, Bakır-dağı yaylağında yaylayan kolunun, 6 mücerred, 39 müzevvec nüfûs ve 1277 akça vergi hâsılına;Timur -ili'ndeki Misis-Köprüsü yakınında kışlayıp, Kızılcık yaylağında yaylayan diğer bir kolunun ise, 19 mücerred, 65 müzevvec nüfûs ve 1347 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[207]. 1644 târihinde perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâat mensuplarının, 13 hânelik bir grubunun Yeni-il sınırında kışladığı; "K u b â d" ismiyle de anılan 4 hânesinin kışlakçı olduğu; 8 hânesinin Evliyâ-Hacılu'ya tâbi bulunduğu ve 12 çift nüfûsunun da, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu kaydedilmiştir[208].

D u r d u - Y a y c ı l u C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde, Hamid cemâatine tâbi olan ve 3 mücerred, 7 müzevvec nüfûsa sâhip bulunan cemâatin, vergi hâsılı Hamâd,Göbellü, Çıkınlu, Kalaycılu ve Yağbasan cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 516 akçadan ibâretti[209]. 1644'de dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde olduğu kaydedilen Durdu-Yaycılu cemâatinin, 2 hâne nüfûsu vardı[210].

205- BA,TD,nr.262,s.47.

206- BA,TD,nr.262,s.62.

207- BA,TD,nr.604,s.81,189,201-202.

208- BA,MAD,nr.6159,s.179-180,183,188.

209- BA,TD,nr.604,s.211.

210- BA,MAD,nr.6159,s.185.

E l ç i   C e m â a t i : 1597 târihinde neferen 93 nüfûs ve 860 akça vergi hâsılı olan cemâatin[211], 20 Zilka'de 1022 (1 Ocak 1614) târihinde Karaman civârına kadar gelerek yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zarar verdiğinden, kadimî yaylak yerleri olan Rum vilâyetine ve kışlak yerleri olan Şam'a gönderilmeleri husûsunda, bahis konusu târihde Karaman Beylerbeyi ile sâir sancak-beylerine hükümler gönderildiği görülmektedir[212]. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, İlühan Kethudâ idâresinde 5231 adet koyuna mâlik bulunduğu ve mer'a ile ağnâm resminin 500 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[213]. 1641-42 târihinde 3 bennâk nüfûs ile Şam vilâyetinde olduğu belirtilen cemâatin, 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde, Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde Selim Kethudâ idâresindeki grubunun 24 bennâk, neferen 80 nüfûs ve 29.209 adet koyunu; Ekinci nâhiyesinde Memiş Kethudâ idâresinde olan, "G ö r d e n - G ö r e(كوردن كوره)" ismiyle de anılan ve Ağça-Koyunlu kabîlesine tâbi Keçelü-zâde İbrahim Kethudâ idâresindeki Ağalu cemâati içinde sâkin bulunan grubunun ise, 9 hâne nüfûsu vardı[214]. Pehlivan-oğlu Mustafa Bey kefâletinde 1647'de 25 riyal guruş ve 1648'de 65 riyal guruş bakayâya mâlik olarak, mezkûr târihlerde Dellüce-oğlu idâresinde olduğu anlaşılan cemâatin[215], 1101(1690)'de Elçi Zaman-oğlu Tatar Kethudâ idâresinde, 15 nefer asker ile Avusturya seferine katılması emr olunmuştur[216]. Bahis konusu cemâatin, 1630-31'de İlühan Kethudâ idâresinde olan kolunun, 24 Cumâde'l-âhır 1102(25 Ocak 1691) tarihli bir karar ile, Hama sancağındaki Barın nâhiyesi tîmâr köylerinden Deyr-i Makşemîn'e yerleştirildiğini ve bu tarihde "İ l ü h a n l u - E l ç i s i" ismiyle bilindiğini; 27 Eylûl 1727'de de Haleb-Şam yolu muhâfazasına memûr edildiklerini kaydetmeliyiz[217].

211- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 9b.

212- ATA, s.69.

213- BA, MAD, nr.14679, s.225, 240.

214- BA, MAD, nr.6159, s.85, 164-165, 185.

215- TSMA, De.4166, s.1.

216- ATA, s.85.

217- C.Orhonlu, Aşiretleri iskân teşebbüsü, s.65-66, not 69.

E s e d l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde 3 mücerred, 18 müzevvec nüfûs ile 68,5 akça vergi hâsılı olan cemâatin, ziraâtçilikle uğraştığı kaydedilmiştir[218].

E ş r e f l ü C e m â a t i : 1583 târihinde 1 mücerred, 7 müzevvec nüfûsu ve 44 akça vergi hâsılı olan cemâatin, zirâatçilikle uğraştığı belirtilmektedir[219]. 1641-42 târihinde 42 hâne nüfûs ve 9930 adet koyun ile Ağça-Koyunlu cemâatine tâbi olduğu; 1644'de ise, perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde 5 çift nüfûsa mâlik olarak, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu görülmektedir[220].

E v l i y â - H a c ı l u C e m â a t i : 1583 târihinde Kayağılu-Dokuzu cemâatine tâbi olduğu kaydedilen ve 1 imam, 22 mücerred, 46 müzevvec nüfûs ile Kayağılu-Dokuzu ve Kaskallu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 24.840 akça vergi hâsılı olan cemâatin[221], 1644'de 5 hâne nüfûsa mâlik olarak, dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunduğu ve "D o k u z" ismiyle de anıldığı zikredilmektedir[222].

E v s a n l u(اوصانلو) C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde 5 mücerred, 8 müzevvec nüfûs ile Gündüz-Fakihlü cemâatine tâbi olan cemâatin, Gündüz-Fakihlü, Osman-Dedelü ve Tarmuk cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde, 1361 akça vergi hâsılı vardı[223].

218- BA,TD,nr.604,s.224.
219- BA,TD,nr.604,s.235.
220- BA,MAD,nr.6159,s.59,185.
221- BA,TD,nr.604,s.184-185.
222- BA,MAD,nr.6159,s.178.
223- BA,TD,nr.604,s.115-116.

E y m i r C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 9 nüfûsu olan ve Göremez yurdunda yaylakçılık, Ağça mezraasında da ziraâtçilik yapan cemâatin[224], 1583'de "G ö r e m e z" ismiyle de anılarak, zirâatçilikle uğraştığı ve 15 mücerred, 30 müzevvec nüfûs ile 230,5 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[225]. 1641-42'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine tâbi olan Küçük-Köprü yurdunu 9,5 esedî guruş mukabilinde Cüneydlü cemâati ile birlikde yaylayan cemâatin, 1644'de dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde 23 çift nüfûsa sâhip bulunarak, "G ö r e - m e z l ü" ismiyle kaydedildiği ve çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu anlaşılmaktadır[226]. Evâsıt-ı Receb 1102(10 -19 Nisan 1691) târihinde Karaman vâlisi, Kırşehir kadısı ve mütevellisi ile Tokat nâibi ve voyvodasına gönderilen hükümde, cemâat mensuplarının Kırşehir civârında perâkende ve perişan bir durumda olmasından dolayı, 50 hânelik nüfûsunun Kırşehir'-deki Tokat mukataasına bağlı Nusretli köyüne iskân edilmesi emr olunmuştur[227].

F â i d e l ü - A f ş a r ı C e m â a t i : 1583 târihinde 10 mücerred, 2 müzevvec nüfûsa ve 1852,5 akça vergi hâsılına sâhip olan cemâatin[228], 1630-31'de neferen 23 nüfûsu ve 5499 adet koyunu olduğu, mer'a ile ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir[229]. 1641-42'de 21 hâne nüfûs, 4865 adet koyun ve 55 adet deve ile, Bozok nâhiyesine bağlı Sıraca yurdunu yaylayan ve 90 akça yaylak resmi veren cemâatin[230], 1648'de 564,5 riyal guruş bakayâya mâlik olarak, Ahmed Kethudâ idâresinde Rum vilâyetinde bulunduğu belirtilmektedir[231].

224- BA,TD,nr.262,s.64.

225- BA,TD,nr.604,s.137-138.

226- BA,MAD,nr.6159,s.102,187.

227- ATA,s.95.

228- BA,TD,nr.604,s.174.

229- BA,MAD,nr.14679,s.40,225,241.

230- BA,MAD,nr.6159,s.51,102.

231- TSMA,De.4166,s.1.

F a t m a l u C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 18 nüfûsu olan cemâatin, bu nüfûsdan neferen 9'unun Baş-Virân mezraasında zirâatçilik yaptığı zikredilmektedir[232]. 1583 târihinde zirâatle meşgul olarak 11 mücerred, 36 müzevvec nüfûs ile 144 akça vergi hâsılına sâhip bulunduğu kaydedilen Fatmalu cemâatinin[233], 1644'de Ekinci nâhiyesinde dağınık bir durumda 13 hâne nüfûsu olduğu ve çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu görülmektedir[234].

G a v u r g a l u C e m â a t i : 1583 târihinde Gündüz cemâatine tâbi olan cemâatin, Yeni-il sınırında Kara-Pınar yakınındaki Karaca-Ören köyünde sâkin olan grubu, 6 müzevvec, 3 mücerred nüfûsa ve Gündüz cemâati ile Kangal cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde 275 akça vergi hâsılına; neferen 3 nüfûsa sâhip olan diğer bir grubu ise, Çavdar cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde 19 akça vergi hâsılına mâlikti[235]. 1644 târihinde 3 hâne nüfûs ile perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunduğu ve Bilecik'de kışladığı belirtilmektedir[236].

G a z l u(عارلو) C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Afşar cemâatine tâbi olduğu kaydedilen Gazlu cemâatinin, 2 mücerred, 21 müzevvec nüfûsa ve Bahri Kethudâ idâresindeki Bidil-Afşarı, Receb Kethudâ idâresindeki Tâifî-Afşarı ile Afşar cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 32.162 akça vergi hâsılına sâhip bulunduğu zikredilmektedir[237].

232- BA,TD,nr.262,s.60,64.
233- BA,TD,nr.604,s.214.
234- BA,MAD,nr.6159,s.186.
235- BA,TD,nr.604,s.12-13,226.
236- BA,MAD,nr.6159,s.184.
237- BA,TD,nr.604,s.170.

G e v h e r - S e v l i k(كوهر سوللك) C e m â a t i : 1548 târihinde toplam nüfûsu neferen 31 olan ve vakfa yaylak resmi vermekle mükellef tutulan cemâatin, bu nüfûsdan neferen 2'si Yaban-eri tâifesinden Beğdili cemâati ile birlikde Boz-Üyük yurdunu yaylamaktaydı[238]. 1583'de Arab Kethudâ idâresinde 1 kethuda, 1 imam, 62 mücerred, 63 müzevvec nüfûsa ve 7224 akça vergi hâsılına sâhip olan Gevher-Sevlik cemâatinin[239], 1630-31 târihinde neferen 25 nüfûsu ve 7653 adet koyunu olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[240]. 1641-42'de ise, deve resmi olarak 24 adet deve veren cemâatin, 35 hâne nüfûsu, 5089 adet koyunu ve 58 adet devesi vardı[241].

G e y g e l - H a c ı l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli tapu defterinde rastlanan ve bu defterde eskiden beri raiyyet olduğu kaydedilen cemâatin, 13 müzevvec nüfûs ve 484 akça vergi hâsılına mâlik olarak, Aşudi nâhiyesinde bulunduğu ve mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği belirtilmektedir[242].

G ö b e l l ü C e m â a t i : 1583 târihinde Hamid cemâatine tâbi olan Göbellü cemâati, 7 mücerred, 16 müzevvec nüfûsa ve Hamid, Çıkınlu, Kalaycılu, Yağbasan ve Durdu-Yaycılu cemâatlerinin vergi hâsıliyle birlikde 516 akça vergi hâsılına mâlikti[243]. 1630-31 târihinde Musa-Hacılu cemâatine tâbi olduğu görülen cemâatin, Elhâs(الحاص) Bey idâresinde neferen 22 nüfûsa sâhip bulunduğu kaydedilmiştir[244].

238- BA,TD,nr.262,s.54,60.

239- BA,TD,nr.604,s.53-54.

240- BA,MAD,nr.14679,s.71,224,242.

241- BA,MAD,nr.6159,s.24.

242- BA,TD,nr.604,s.339.

243- BA,TD,nr.604,s.209-211.

244- BA,MAD,nr.14679,s.109.

G ö ç e - H a c ı l u   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen cemâatin, bu târihde Saclu-Ceridi cemâatine tâbi olarak, 10 müzevvec, 14 mücerred nüfûsa ve Saclu -Ceridi, Çaykazalu ve Küçük-Hacılu cemâatlerinin vergi hâsılıyle beraber 2110 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmektedir[245].

G ö k - K a z l u   C e m â a t i : 1548 târihinde muhtelif gruplar hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen cemâatin, neferen 4 nüfûsu olan grubunun Gökâven-Hisârı yurdunda yaylakçılık ve ziraâtçilik; neferen 6 nüfûsu olan grubunun Gökâven -Hisârı yurdunda yaylakçılık ve Yar-Hisâr mezraasında ziraâtçilik yaptığı belirtildiği gibi, Şereflü cemâati ile birlikde neferen 10 nüfûsu olan diğer bir grubunun da, Gökâven-Hisârı yurdunda oturduğu ve mezkûr cemâat ile beraber 5 sikke filori koru resmi verdiği zikredilmektedir[246]. 1583 târihinde 1 imam, 18 mücerred, 39 müzevvec nüfûsu ve 1255 akça vergi hâsılı[247]; 1597'de neferen 6 nüfûsu ve 120 akça vergi hâsılı olan cemâatin[248], 1641-42'de 7 hâne nüfûs, 645 adet koyun ve 3 adet deveye sâhip olarak, Şereflü cemâati ile birlikde Mancılık nâhiyesine bağlı Gökâven-Hisârı yurdunu 900 akça mukabilinde yayladığı; 1644'de ise, neferen 5 nüfûs ve 3070 adet koyun ile, perâkende ve perişan bir hâlde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[249].

G ö k l ü - A v c ı l a r   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Karaca-Virân'da bulunduğu kaydedilen cemâatin, 3 mücerred, 6 müzevvec nüfûsu ve 47,5 akça vergi hâsılı vardı[250].

245- BA, TD, nr.604, s.132-133.
246- BA, TD, nr.262, s.42,49,62.
247- BA, TD, nr.604, s.178-179.
248- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 12b.
249- BA, MAD, nr.6159, s.11,99,170.
250- BA, TD, nr.604, s.218.

Göklü-Ceridi Cemâati : 1583 târihinde 1 sipâhî, 26 mücerred, 18 müzevvec nüfûsa ve 307 akça vergi hâsılına[251]; 1630-31'de Ali Bâli idâresinde neferen 14 nüfûsa sâhip olan Göklü-Ceridi cemâatinin[252], 1641-42 târihinde 14 hâne nüfûs, 1712 adet koyun ve 11 adet deveye mâlik olarak, Mancılık nâhiyesine bağlı Oğlan-Fakih yurdunu yayladığı, 240 akça yaylak resmi ve deve resmi olarak da 3 adet deve verdiği görülmektedir[253]. 1647'de 247 riyal guruş ve 1648'de 220 riyal guruş olan bakayâsının, Elbistanlı Ali Bey uhdesinde bulunduğu anlaşılmaktadır[254].

Gözdemlü(گوزدملو) Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde 14 mücerred, 60 müzevvec nüfûs ile Hums Kethudâ idâresinde olan cemâatin, on seneden beri vakıf toprağında yaylakçılık yaptığından ve tahrîr esnâsında Yeni-il'de hazır bulunduğundan, mer'a resmlerini vakfa vermek üzere deftere kayd olunduğu belirtilmektedir[255].

Gündeşlü Cemâati : Yeni-il'e âit defterlerde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesine mensup olduğu anlaşılan bu cemâat[256], 1597 târihli Yeni-il defterinde Gündüz Kethudâ ve Veli Kethudâ idâresinde neferen 317 nüfûsa ve 6340 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı[257]. 1641-42'de 2 bennâk nüfûs ile Şam vilâyetinde olan cemâatin , 1644'de perâkende ve perişan bir durumda, Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde neferen 228 ve 23 bennâk nüfûsa sâhip olarak, Hasan Ali Kethudâ, Selim Kethudâ ve Ayvad Kethudâ idâresinde olduğu anlaşılmaktadır[258].

251- BA,TD,nr.604,s.187.
252- BA,MAD,nr.14679,s.28.
253- BA,MAD,nr.6159,s.23,99.
254- TSMA,De.4166,s.2.
255- BA,TD,nr.604,s.202-203.
256- F.Sümer,Oğuzlar,s.176.
257- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,5b-7a.
258- BA,MAD,nr.6159,s.85,165-167.

Gündüz Cemâati : 1583 târihinde iki grup hâlinde bulunduğu görülen ve vergi hâsılı kendisine tâbi Gavurgalu ve Kangal cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 275 akça olan cemâatin, Yeni-il sınırındaki Çeşm ve Kır(چشم و قير) yakınında bulunan Dilbâlice(دلبالجه) köyünde sâkin olan grubu neferen 17 nüfûsa; zirâatçilik ve yaylakçılık yapan diğer bir grubu da neferen 39 nüfûsa mâlikti[259]. 1644 târihinde perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde muhtelif gruplara ayrılmış olarak bulunan cemâatin, Güğercinlik'e tâbi Çeşm(چشم)'de kışlayan ve Abdulgaffar Kethudâ idâresinde bulunan grubu, 8 hâne nüfûsa ve 417 adet koyuna; Pazarcık'da kışlayan grubu, 10 hâne nüfûsa; Antakya'da kışlayan grubu, 2 hâne nüfûsa mâlik olduğu gibi, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulan grubu ise, 12 çift nüfûsa sâhipti[260].

Gündüz-Fakihlü Cemâati : 1583 târihinde zirâatçilik yaparak, 7 mücerred, 7 müzevvec nüfûsu ve kendisine tâbi Osmen-Dedelü, Tarmuk ve Evsanlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 361 akça vergi hâsılı olan cemâatin[261], 1630-31'de neferen 6 nüfûsu ve 1428 adet koyunu vardı[262]. 1641-42'de 20 hâne nüfûsa ve 115 adet koyuna sâhip bulunan cemâatin, 1644'de perişan ve perâkende hâlde Ekinci nâhiyesinde olduğu ve 20 çift nüfûsa mâlik olarak, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu görülmektedir[263].

Hacılu Cemâati : 1548 târihli tapu defterinde nüfûsu tesbit edilemeyen cemâatin, vakıf mülhakatından Alım-Pınarı, Kızıl-Gedük, Mescidlüce ve Kuyuluca yurdlarında yaylakçılık yaptığı ve vakfa 10 sikke filori koru resmi verdiği

---

259- BA,TD,nr.604,s.12-13.

260- BA,MAD,nr.6159,s.178,182,184,188.

261- BA,TD,nr.604,s.114-116.

262- BA,MAD,nr.14679,s.18,244.

263- BA,MAD,nr.6159,s.35,185.

belirtilmektedir[264]. 1583'de "G a r i b - N e c c a r l u" ismiyle de anılan ve 10 mücerred, 12 müzevvec nüfûsa ve 122 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin, Güğercinlik'de kışladığı ve Kangal-beli'nde yayladığı kaydedilmiştir[265]. 1641-42'de nüfûsu tesbit edilemeyen ve Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine tâbi bulunan Beşlik yurdunu 30 esedî guruş mukabilinde yaylayan cemâat mensuplarının, 1644 târihinde 4 hâne nüfûs ile "D o k u z" ismiyle dahi anılarak, perâkende ve perişan bir durumda Ekinci nâhiyesinde olduğu görülmektedir[266].

H a m i d C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve târihde Pîr Bende Kethudâ idâresinde Timur-ili'nde kışlayan cemâatin, 9 mücerred, 33 müzevvec nüfûs ile kendisine tâbi olan Göbellü, Çıkınlu, Kalaycılu, Yağbasan ve Durdu-Yaycılu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 516 akça vergi hâsılı vardı[267].

H â r u n C e m â a t i : 1548 târihinde nüfûsu hakkında bir kayda rastlanamayan ve Sarı-Ömerlü cemâatinden olduğu belirtilen cemâatin, vakıf olan Mescidlü yurdunda yaylakçılık yaptığı ve koru resmi olarak vakfa 3 sikke filori verdiği zikredilmektedir[268]. 1597'de Pîrî Kethudâ idâresinde neferen 37 nüfûsu ve 740 akça vergi hâsılı olan cemâatin[269], 1641-42 târihinde de nüfûsu hakkında bir kayda tesâdüf edilememesine rağmen, Mancılık nâhiyesine bağlı Mescidlü yurdunu 300 akça mukabilinde yayladığı ve tahrîr esnâsında cemâat mensuplarının yurdda bulunmadığı görülmektedir[270].

264- BA,TD,nr.262,s.42.
265- BA,TD,nr.604,s.203.
266- BA,MAD,nr.6159,s.102,178.
267- BA,TD,nr.604,s.209-211.
268- BA,TD,nr.262,s.43.
269- Tapu-Kadastro, Evkaf,nr.2174,7b.
270- BA,MAD,nr.6159,s.99.

<u>Hüseyin-Hacılu Cemâati</u> : 1583 târihli tapu defterinde, Hüdâverdi Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 69 mücerred, 117 müzevvec nüfûsu ve 5509 akça vergi hâsılı olan cemâatin[271], 1630-31'de Yahya Kethudâ idâresinde neferen 70 nüfûsu ve 22.206 adet koyunu vardı[272]. 1641-42 târihinde Bozok nâhiyesine bağlı Yoğun-Ağaç yurdunu Çavuşlu ve Kütüklü cemâatleriyle birlikde yayladığından, mezkûr cemâatlerle beraber 1100 akça yaylak resmi veren Hüseyin-Hacılu cemâatinin, Sarı Hacı Kethudâ idâresinde 73 hâne nüfûs ve 6455 adet koyuna sâhip bulunduğu belirtilmektedir[273].

<u>Hüsüklü(حسوكلو) Cemâati</u> : İsmine sâdece 1548 târihinde rastlanan ve bu târihde Cerid kabîlesinden olduğu kaydedilen cemâatin, Ördek-İni mezraasında ziraâtçilik, Demrek cemâati ile birlikde Küçük-Kara Sekü yurdunda yaylakçılık yaptığı ve Veli Kethudâ idâresinde neferen 21 nüfûsa mâlik bulunduğu görülmektedir[274].

<u>İbrahim-Hacılu Cemâati</u> : 1548 târihinde Hoca-Yâkub mezraasında ziraâtçilik yapan ve neferen 5 nüfûsa sâhip olan İbrahim-Hacılu cemâati[275], 1583'de Turgud Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 16 mücerred, 22 müzevvec nüfûsa ve 120 akça vergi hâsılına mâlik bulunmaktaydı[276].

<u>İmanlu-Afşarı Cemâati</u> : 1548 târihinde neferen 21 nüfûs ile Kızıl-Çukur yurdunu Kara-Dedelü cemâatiyle beraber yaylayan ve mezkûr cemâat ile birlikde vakfa 960 akça koru resmi veren bu cemâat, ayrıca yaylak resmi vermekle

---

271- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.149-151.
272- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.34-35,240.
273- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.34-35.
274- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.61.
275- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.61.
276- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.223-224.

de mükellef tutulmuştu[277]. 1583 târihinde muhtelif gruplara ayrıldığı görülen İmanlu-Afşarı cemâatinin, toplam vergi hâsılı Mısırlu cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde 25.272,5 akçadan müteşekkil olarak, Gündüz Kethudâ idâresinde olanları, 1 kethudâ, 1 imam, 11 mücerred, 202 müzevvec nüfûsa; ziraâtçilik yapan ve "A r m u d a n" ismiyle de anılanları, 6 mücerred, 13 müzevvec nüfûsa; "S a r u - H a c ı" ismiyle de anılanları, 31 mücerred, 66 müzevvec nüfûsa ve "K ı z ı l - S u l t a n" ismiyle de anılıp, Ali Kethudâ idâresinde Mancılık'a tâbi Deve-Deresi yurdunda yaylakçılık yapanları, 1 kethudâ, 15 mücerred, 39 müzevvec nüfûs ile 1198 akça vergi hâsılına sâhip bulunmaktaydı[278]. 1630-31 târihinde, yine muhtelif kollara ayrılan cemâatin, Gündüz Kethudâ idâresinde olup, mer'a ve ağnâm resmi 2500 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolunun, nüfûsu tesbit edilemediği hâlde, Kaçar İsâ idâresinde olup, mer'a ve ağnâm resmi 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolunun, neferen 23 nüfûs ve 4710 adet koyunu; Emir Ali idâresinde olup, mer'a ve ağnâm resmi 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolunun, neferen 35 nüfûs ve 16050 adet koyunu;Ali Kethudâ idâresinde olup, cemâatin "M a h m u d l u m a h a l l e s i"ni teşkîl eden kolunun, neferen 42 nüfûsu; Hacı Hasan Kethudâ idâresinde olan kolunun, neferen 43 nüfûs ile 15.840 adet koyunu ve Hacı Hasan Kethudâ idâresindeki kola tâbi olan "B a h ş a y ı ş l u m a h a l l e s i"nin neferen 28 nüfûs ve 15.568 adet koyunu; "A b a l u m a h a l l e s i"nin neferen 35 nüfûs ve 11.678 adet koyunu; "M a z ı l u m a h a l l e s i"nin neferen 11 nüfûs ve 2779 adet koyunu; "K ö s e - N ü v i s m a h a l l e s i"nin neferen 51 nüfûs ve 13.559 adet koyunu; "T o k a d l u m a h a l l e s i"nin neferen 26 nüfûs ve 5977 adet koyunu; "H a c ı - M u s a m a h a l l e s i"nin neferen 16 nüfûs ve 2727 adet koyunu;"M ı s ı r l u m a h a l l e s i"nin neferen 14 nüfûs ve 5330 adet koyunu; "K a r a m a n l u m a h a l l e s i"nin neferen 16 nüfûs ve

---

277- BA,TD,nr.262,s.41,48.

278- BA,TD,nr.604,s.36-41,52-53.

7328 adet koyunu; "A ğ ı z m a n l u m a h a l l e s i"nin de neferen 20 nüfûs ve 5015 adet koyunu olduğu belirtilmektedir[279]. 1641-42'de nüfûsu hakkında bir kayda rastlanılamamasına rağmen, Mancılık nâhiyesine bağlı Hasabaki, Bozok nâhiyesine bağlı Kara-Pınar ve Bekmez-Götürdü yurdlarında yaylakçılık yaptığı, Hasabaki yurdu için 870, Kara-Pınar yurdu için 240 ve Bekmez-Götürdü yurdu için ise, 240 akça yaylak resmi verdiği zikredilmektedir[280]. 1647'de 823 ve 1648'de 385 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin, Gündüz Bey idâresinde bulunduğu görülmektedir[281].

İ n a l - C e r i d i C e m â a t i : 1641-42 târihli defterde, hangi tâifeden olduğu belirtilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesine tâbi Cerid cemâatine bağlı olduğu için, Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde perişan ve perâkende bir hâlde 9 hâne nüfûsa ve 130 adet koyuna sâhip olduğu, mer'a ile ağnâm resminin Küçük-Hacılu, Saclu-Ceridi, Ulu-Beylü, Yumaklu-Ceridi, Tabanlu-Ceridi, Urban-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir[282].

K a l a y c ı l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Hamid cemâatine tâbi olarak, 11 mücerred, 26 müzevvec nüfûsa sâhip olan cemâatin, Hamid, Göbellü, Yağbasan ve Durdu-Yaycılu cemâatlerinin vergi hâsılıyle beraber 516 akça vergi hâsılına sâhip olduğu belirtilmektedir[283].

279- BA, MAD, nr. 14679, s. 80-87, 90-100, 225, 242-243, 245.
280- BA, MAD, nr. 6159, s. 99, 102.
281- TSMA, De. 4166, s. 1.
282- BA, MAD, nr. 6159, s. 84-85.
283- BA, TD, nr. 604, s. 210-211.

K a m a ş (قماص) C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 3 nüfûs ile Turna-Çayırı köyünde hem yaylayıp, hem de ziraâtçilik yapan Kamaş Cemâati[284], 1583'de Köse-Budaklu cemâati ile birlikde 1 muaf, 14 mücerred, 39 müzevvec nüfûs ve 230 akça vergi hâsılına sâhip olarak, zirâatçilik yapmaktaydı[285]. 1630-31 târihinde mer'a ile ağnâm resmi 500 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve Abdünnebi Kethudâ idâresinde neferen 28 nüfûsu ve 12.448 adet koyunu olan bu cemâatin[286], 1641-42'de Kara Hasan Kethudâ idâresinde 29 hâne nüfûs, 7238 adet koyun ve 71 adet deveye mâlik olduğu ve deve resmi olarak 14 adet deve verdiği; 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde neferen 5 nüfûsu ve 1505 adet koyunu olan grubunun Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde; çift resmi ile dönüm resminden muaf olan 11 çift nüfûslu diğer bir grubunun ise, Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[287]. 1648'de yine Kara Hasan Kethudâ idâresinde olan cemâatin, 850 riyal guruş bakayâsı vardı[288].

K a n d u r g a l u C e m â a t i : 1548 târihli defterde muhtelif gruplar hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen bu cemâatin, Hüseyin Kethudâ idâresinde zirâatçilikle uğraşıp, Arpalı-Öyük köyünde sâkin olan grubu, 1 imam, 1 mücerred, 4 caba, 11 bennâk nüfûs ve 420 akça vergi hâsılına; Yapağılu köyünde sâkin olan grubu, 1 caba, 3 bennâk nüfûsa; Kuruca-Kol köyünde sâkin olan grubu, 4 caba, 6 bennâk nüfûsa; Kızılca-Ziyâret köyünde sâkin olan grubu, 1 caba, 5 bennâk nüfûsa; Alaca-Çayır mezraasında zirâatçilik yapan grubu, 2 caba, 9 bennâk nüfûsa; berât-ı pâdişâhî ile eşkincü olup, herhangi bir sefer vukuunda sefere gitmekle mükellef tutulan ve raiyyet rüsûmundan muaf olan grubu, neferen 3 nüfûsa sâhip olduğu gibi, nüfûsu tesbit edilemeyen ve vakıf olan Kara-Gevher yurdunda yaylakçılık yapan grubu da,

---

284- BA,TD,nr.262,s.64.
285- BA,TD,nr.604,s.215-216.
286- BA,MAD,nr.14679,s.49,225,241.
287- BA,MAD,nr.6159,s.21,169,188.
288- TSMA,De.4166,s.1.

vakfa 3 sikke filori koru resmi vermekteydi[289]. 1583 târihinde Ağça-Kal'a köyünün Ağça-Şehir mezraasında zirâatçilik yaptığı belirtilen cemâatin, 1 mücerred, 20 müzevvec nüfûsu ve 495 akça vergi hâsılı vardı[290].

Kangal Cemâati : 1583 târihinde Gündüz cemâatine tâbi olarak, Yeni-il sınırındaki Sarı mevkiinde sâkin olan ve 2 mücerred, 7 müzevvec nüfûs ile Gündüz ve Gavurgalu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 275 akça vergi hâsılına mâlik bulunan cemâatin[291], 1644'de 5 hâne nüfûs ile perişan ve perâkende bir hâlde Ekinci nâhiyesinde olduğu ve Güğercinlik'e tâbi Sarı mevkiinde kışladığı kaydedilmektedir[292].

Kaplanlu(صلاكلر) Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan cemâatin, bu târihde 1 mücerred, 4 müzevvec nüfûsu ve 45,5 akça vergi hâsılı vardı[293].

Kara-Dedelü Cemâati : 1548 târihli tapu defterinde, neferen 39 nüfûsu olan Kara-Dedelü cemâatinin, vakıf mülhakatından Kızıl-Çukur yurdunu İmanlu-Afşarı cemâati ile beraber yayladığı ve mezkûr cemâat ile birlikde vakfa 960 akça koru resmi verdiği görülmektedir[294]. 1583 târihinde Mancılık'a bağlı Kızıl-Çukur yurdunu yayladığı kaydedilen cemâatin, Anamaslu'ya tâbi olduğu ve 1 imam, 5 duacı, 63 mücerred, 79 müzevvec nüfûs ve 9624 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu anlaşılmaktadır[295]. 1630-31 târihinde ise, Hacı Mustafa Kethudâ idâresinde neferen 97 nüfûsa ve 21.768 adet koyuna sâhip olan bu cemâatin[296], 1641-42'de Osman Kethudâ idâresinde 82 hâne nüfûsa,

----

289- BA,TD,nr.262,s.26-27,43,59.
290- BA,TD,nr.604,s.323-324.
291- BA,TD,nr.604,s.12-13.
292- BA,MAD,nr.6159,s.175.
293- BA,TD,nr.604,s.229.
294- BA,TD,nr.262,s.41,48.
295- BA,TD,nr.604,s.25-26.
296- BA,MAD,nr.14679,s.61-63.

6522 adet koyuna ve 82 adet deveye mâlik olarak, deve resmi için 17 adet deve verdiği ve Mancılık nâhiyesine tâbi Kızıl-Çukur yurdunu 720 akça mukabilinde yayladığı zikredilmektedir[297]. 1648 târihinde dahi yine Osman Kethudâ idâresinde olan cemâatin, 1046,5 riyal guruş bakayâsı olduğu belirtilmektedir[298].

K a r a - H a l i l l ü   C e m â a t i : 1583 târihinde Anamaslu'yu tâbi olarak, Hızır-oğlu Kulu Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 47 mücerred, 66 müzevvec nüfûsa ve kendisine tâbi olan Ulaşlu, Urcanlu, Tuvalu ve Okcu-Kasımlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 440 akça vergi hâsılına mâlik bulunan Kara-Halillü cemâatinin, Yeni-il sınırındaki Amid yakınında sâkin olduğu ve Yeni-il'de vakfa âit yerlerde yaylakçılık yaptıklarından, mer'a resmlerini vakfa vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir[299]. 1644 târihinde dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülen cemâatin, neferen 8 nüfûsunun Kara-Burclu'da kışladığı ve nüfûsu tesbit edilemeyen diğer bir grubunun ise, Sâid-ili'nde bulunduğu belirtilmektedir[300].

K a r a - H ı z ı r l u   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Şam-Bayadı cemâatine tâbi olduğu ve Ali Kethudâ idâresinde bulunduğu kaydedilen cemâatin, 2 duacı, 14 mücerred, 19 müzevvec nüfûsu ve Şam-Bayadı, Dinlen, Şeyhlü ve Tatar-Alilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 595 akça vergi hâsılı vardı[301].

297- BA,MAD,nr.6159,s.17-18,99.
298- TSMA,De.4166,s.1.
299- BA,TD,nr.604,s.10-12.
300- BA,MAD,nr.6159,s.178,184.
301- BA,TD,nr.604,s.67-68.

K a r a - M ü r s e l l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde 1 muaf, 1 kethudâ, 1 imam, 72 mücerred, 215 müzevvec nüfûsa ve 511 akça vergi hâsılına mâlik olarak, Şah Hüseyin Kethudâ idâresinde "Y a n a - l u k l u(یانالقلو)" ismiyle de anılan cemâatin, tahrîr esnâsında Yeni-il'de hazır bulunduğundan ve Âsitâne-i Sa'âdet'de getirdikleri emr-i şerîf mûcibince vergilerini vakfa vermeyi kabul ettiklerinden, deftere dâhil edildikleri belirtilmektedir[302].

K a r a - S ü l e y m a n l u C e m â a t i: 1583 târihli tapu defterinde iki kol hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen cemâatin, Gülâbî Kethudâ idâresindeki kolu, 1 imam, 23 mücerred, 33 müzevvec nüfûsa ve Musa-Hacılu cemâatinin bâzı gruplarının vergi hâsılıyle birlikde 640 akça vergi hâsılına;Maytaş Kethudâ idâresinde olan diğer bir kolu ise, 22 müzevvec, 28 mücerred nüfûsa ve 167,5 akça vergi hâsılına mâlikti[303]. 1630-31'de neferen 31 nüfûsu ve 4897 adet koyunu olan Kara-Süleymanlu cemâatinin[304], 1641-42'de perişan ve perâkende bir hâlde 41 hâne nüfûs ile 3882 adet koyunu olduğu, mer'a ve ağnâm resminin Reyhanlu ve Yağlı-Ceridi cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği;1644'de ise, yine perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde, 8 hâne nüfûs ve 740 adet koyuna mâlik olarak, Hüseyin Fakih Kethudâ idâresinde Maraş'da kışladığı belirtilmektedir[305].

K a r a c a - H a c ı l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Dokuz'a tâbi olduğu kaydedilen cemâatin, 4 mücerred, 10 müzevvec nüfûsu ve 728 akça vergi hâsılı vardı[306].

302- BA,TD,nr.604,s.197-200.
303- BA,TD,nr.604,s.110,228-229.
304- BA,MAD,nr.14679,s.44-45,241.
305- BA,MAD,nr.6159,s.80-81,179.
306- BA,TD,nr.604,s.151.

K a r ı ş t ı r a n   C e m â a t i : 1597 târihinde neferen 18 nüfûsu ve 360 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen Karıştıran cemâatinin[307], 1630-31'de neferen 7 nüfûsu ve 1461 adet koyunu[308]; 1648 târihinde ise, Küçük-Hacılu cemâatinin bakayâsı ile birlikde, Ağça-Koyunlu Halil Bey uhdesinde 525 riyal guruş bakayâsı vardı[309].

K a r l u - H a c ı l u   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli tapu defterinde rastlanan ve mezkûr târihde 18 mücerred, 42 müzevvec nüfûsu ve 805 akça vergi hâsılı olan cemâatin, Timur-ili'nde kışladığı ve Bakır-dağı'nda yayladığı belirtilmektedir[310].

K a s k a l l u(قاصقاللو) C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde 1 imam, 5 mücerred, 20 müzevvec nüfûs ile Kayağılu-Dokuzu cemâatine tâbi olduğu kaydedilen cemâatin, Kayağılu-Dokuzu ve Evliyâ-Hacılu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 24.840 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[311].

K a y a ğ ı l u - D o k u z u   C e m â a t i : 1583 târihinde 1 muaf, 1 imam, 177 mücerred, 207 müzevvec nüfûsa ve Evliyâ-Hacılu ile Kaskallu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 24.840 akça vergi hâsılına sâhip olan Kayağılu-Dokuzu cemâatinin[312], 1630-31'de Pîr Veli Bey idâresinde neferen 124 nüfûsu ve 33.232 adet koyunu olduğu, mer'a ile ağnâm resminin 500 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmekte-

---

307- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,16a.
308- BA,MAD,nr.14679,s.94,243.
309- TSMA,De.4166,s.1.
310- BA,TD,nr.604,s.193-194.
311- BA,TD,nr.604,s.185.
312- BA,TD,nr.604,s.180-185.

dir[313]. 1641-42 târihinde 157 hâne nüfûsa, 13061 adet koyuna ve 20 adet deveye mâlik olan ve deve resmi olarak 5 adet deve veren cemâatin[314], 1648'de Koca Bey idâresinde bulunarak, 266 riyal guruş bakayâsı vardı[315]. Cemâat mensuplarının 21 Ocak 1691 târihinde, Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine sed teşkîl etmek amaciyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu görülmektedir[316].

Kayalu Cemâati : 1583 târihinde Yâkub Kethudâ idâresinde 39 mücerred, 52 müzevvec nüfûsu ve 4861 akça vergi hâsılı[317]; 1630-31'de ise neferen 34 nüfûsu olan cemâatin[318], 1648 târihinde 550 riyal guruş bakayâya mâlik olarak, Yusuf Kethudâ idâresinde Rum vilâyetinde bulunduğu kaydedilmektedir[319]. Cemâatin, Eymir-i Tosun cemâati ile birlikde neferen 65 ve 35 çift nüfûsunun, 24 Cumâde'l-âhir 1102(25 Ocak 1691) târihli bir kararla Humus sancağındaki Şımakiyye köyüne iskân edildiği görülmektedir[320].

Kaygusuzlu Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde muhtelif gruplara ayrıldığı görülen cemâatin, toplam vergi hâsılı 460 akçadan müteşekkil olup, 3 muaf, 8 mücerred, 25 müzevvec nüfûsu olan grubunun Mestan ve Hacı Mehmed Kethudâ; 1 imam, 1 mücerred, 2 muaf, 42 müzevvec nüfûsu olan grubunun Hacı Mıstık Kethudâ; 1 sipâhî,19

313- BA,MAD,nr.14679,s.75-78,224,242.

314- BA,MAD,nr.6159,s.44-46.

315- TSMA,De.4166,s.2.

316- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.55-57.

317- BA,TD,nr.604,s.194-195.

318- BA,MAD,nr.14679,s.28.

319- TSMA,De.4166,s.1.

320- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.65,not 62.

mücerred, 35 müzevvec nüfûsu olan grubunun Hoca Müyesser Kethudâ idâresinde bulunduğu kaydedildiği gibi, Görgi(كوركى) Kethudâ idâresinde olan diğer bir grubunun da, 1 sipâhî, 21 mücerred, 28 müzevvec nüfûsa ve 267,5 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmektedir[321].

<u>K e ç e - B e y l ü C e m â a t i</u> : 1583 târihinde İskender Kethudâ idâresinde 19 mücerred, 37 müzevvec nüfûsa ve 4098 akça vergi hâsılına mâlik olan Keçe-Beylü cemâatinin[322], 1630-31'de Musa Kethudâ idâresinde neferen 46 nüfûsu ve 12.862 adet koyunu vardı[323]. 1641-42 târihinde Tonus nâhiyesine tâbi Dillüce yurdunu yaylayarak, 180 akça yaylak resmi, deve resmi olarak da 19 adet deve veren ve 27 hâne nüfûs, 2158 adet koyun ile 64 adet deveye sâhip olan cemâatin, 1644'de 5 bennâk nüfûs ile perâkende ve perişan bir hâlde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[324]. 1648'de 75 riyal guruş bakayâya mâlik olarak, Sofiyanlu ve Dirsan cemâatleriyle birlikde Bagras'ın Belen köyünde olduğu kaydedilmiştir[325].

<u>K e ç i l ü - E l ç i C e m â a t i</u> : 1583 târihinde 7946 akça vergi hâsılına mâlik bulunan cemâatin, Ahsenlü'ye tâbi olan grubunun 1 imam, 18 sipâhî, 56 mücerred, 154 müzevvec nüfûsa ve Murad Kethudâ idâresinde cemâate tâbi "A t l u - H a n l u m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubunun ise, 1 duacı, 1 imam, 23 mücerred, 59 müzevvec nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir[326]. 1630-31'de mer'a ile ağnâm resmi 110 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve Ahsenlü Hasan Kethudâ idâresinde neferen 121 nüfûsu ve 13.455 adet koyunu olan cemâatin[327], 1641-42 târihinde 112 hâne nüfûs, 11.753 adet koyun ve 131 adet deveye mâlik olarak, Hasan Kethudâ idâresinde Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Kara-Durak yurdunu 380 akça mukabilinde

---

321- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.13-15,61-62.
322- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.160-161.
323- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.79-80,242.
324- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.25,101,168.
325- TSMA,De.4166,s.2.
326- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.122-125.
[illegible]4679,s.101-103,243.

yayladığı ve deve resmi olarak 23 adet deve verdiği belirtilmektedir[328].

K e r i m ü d d i n l ü C e m â a t i : 1583 târihinde 1 duacı, 47 mücerred, 48 müzevvec nüfûsu ve 348 akça vergi hâsılı olan cemâatin[329], 1644'de 3 hâne nüfûs ile Ekinci nâhiyesinde perâkende ve perişan bir durumda bulunduğu kaydedilmektedir[330].

K e s m e z l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1548 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde nüfûsu hakkında bir kayda rastlanılamamasına rağmen, Şam-Bayadı kabîlesinden olduğu kaydedilen cemâatin, vakıf mülhakatından Köselü-Gedüğü, Ağça-Virân ile Savaş-Gedüğü yurdlarını evvelden beri yayladığı ve her sene vakfa 600 akça koru resmi verdiği zikredilmektedir[331].

K ı r l a n g ı ç l u C e m â a t i : 1583 târihinde 1 imam, 14 mücerred, 18 müzevvec, neferen 4 nüfûsu ve 163 akça vergi hâsılı olan cemâatin[332], 1644'de çift resmi ve dönüm resminden muaf olarak, perâkende ve perişan bir durumda, 16 çift nüfûs ile Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[333].

K o y u n l u - E l ç i C e m â a t i : 1583 târihinde Ali Fakir ve Hasan Kethudâ idâresinde Kara-Durak yurdunu yaylayan ve 2 imam, 14 sipâhî, 96 mücerred, 182 müzevvec nüfûs ile 9518 akça vergi hâsılına mâlik olan Koyunlu-Elçi cemâatinin[334], 1630-31'de Kubâd Kethudâ idâresinde neferen 129 nüfûsa ve 27.564 adet koyuna sâhip olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin

----

328- BA,MAD,nr.6159,s.14,100.
329- BA,TD,nr.604,s.172-173.
330- BA,MAD,nr.6159,s.183.
331- BA,TD,nr.262,s.43,65.
332- BA,TD,nr.604,s.146-147.
333- BA,MAD,nr.6159,s.188.
334- BA,TD,nr.604,s.117-120.

1100 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[335]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi Kara-Durak yurdunu Anamaslu-Afşarı cemâatiyle birlikde yayladığı ve mezkûr cemâat ile beraber 1260 akça yaylak resmi verdiği görülmektedir[336].

K o z a k l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen cemâatin, bu târihde 3 mücerred, 6 müzevvec nüfûs ve 1347,5 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilmiştir[337].

K o z a n l u C e m â a t i : 1583 târihli defterde, Hacı Veli Kethudâ idâresinde 7 mücerred, 15 müzevvec nüfûsu ve 2146 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen cemâatin[338], 1644'de Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde, perâkende ve perişan bir hâlde isminin "K o z a n" olarak kaydedildiği ve 10 bennâk, neferen 15 nüfûs ile 2414 adet koyuna sâhip bulunduğu belirtilmektedir[339].

K o z a n ş a h (قوزانشه) C e m â a t i : 1548 târihinde Gök-Pınar mezraasında zirâatçilik yaparak neferen 7 nüfûsu olan[340] ve 1583'de Ağça-Koyunlu kabîlesinden olduğu kaydedilen cemâatin, bu târihde 1 muaf, 2 imam, 89 mücerred, 149 müzevvec nüfûsu olan kolu ile, bu kola tâbi 1 imam, 35 mücerred, 69 müzevvec nüfûsu olan "E. d e l ü m a h a l l e s i"nin 5709 akça vergi hâsılına; zirâatle uğraşan ve 2 mücerred, 23 müzevvec nüfûsu olan diğer bir kolunun ise, 82 akça vergi hâsılına sâhip

----

335- BA,MAD,nr.14679,s.19-21,225,240.
336- BA,MAD,nr.6159,s.100.
337- BA,TD,nr.604,s.174.
338- BA,TD,nr.604,s.189.
339- BA,MAD,nr.6159,s.174.
340- BA,TD,nr.262,s.62.

bulunduğu görülmektedir[341]. 1630-31 târihinde, yine Ağça-Koyunlu kabîlesinden olduğu zikredilen cemâatin, Hacı Hasan Kethudâ idâresinde neferen 106 nüfûsu ve 11.764 adet koyunu, kendisine tâbi "H a c ı - E ş r e f m a h a l l e s i"nin de neferen 21 nüfûsu ve 6473 adet koyunu vardı[342]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi Sülüklü yurdunu 600 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesindeki grubu, 20 hâne nüfûsa; cemâate "T o k l u l u m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubu, 12 hâne nüfûs ve 217 adet koyuna; "O r h a n l u m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubu, 9 hâne nüfûs ve 580 adet koyuna; Hacı İnal Kethudâ idâresindeki grubu, 11 hâne nüfûs ve 370 adet koyuna; "B o z k ı r l u m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubu da, 15 hâne nüfûs ve 242 adet koyuna mâlik olduğu gibi[343], 1648'de Halil Bey idâresinde 207 riyal guruş bakayâya mâlikti[344].

K ö s e - B e k i r l ü C e m â a t i : 1583 târihinde 1 duacı, 15 mücerred, 25 müzevvec nüfûsu ve 377 akça vergi hâsılı olan cemâatin[345], 1644'de perâkende ve perişan bir hâlde 16 hâne nüfûs ve 1105 adet koyuna sâhip olarak, Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[346].

K ö s e - B u d a k l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde Kamaş cemâati ile birlikde, 1 muaf, 14 mücerred, 39 müzevvec nüfûsa ve 280 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin, zirâatle uğraştığı belirtilmektedir[347].

341- BA,TD,nr.604,s.99-103,224.
342- BA,MAD,nr.14679,s.117-119,244.
343- BA,MAD,nr.6159,s.100,182.
344- TSMA,De.4166,s.1.
345- BA,TD,nr.604,s.196-197.
346- BA,MAD,nr.6159,s.177.
347- BA,TD,nr.604,s.215-216.

K ö ş k e r l ü C e m â a t i : 1583 târihinde 18 mücerred, 23 müzevvec nüfûs ve 1473,5 akça vergi hâsılı ile Kürd-Mehmadlu cemâatine[348]; 1630-31'de neferen 25 nüfûs ve 10.282 adet koyun ile Çiğdemlü cemâatine tâbi olduğu kaydedilen Köşkerlü cemâatinin[349], 1641-42'de 15 hâne nüfûs, 1351 adet koyun ve adet deveye sâhip bulunduğu ve deve resmi için 2 adet deve verdiği belirtilmektedir[350]. 1648 târihinde Rum vilâyetinde olan cemâatin, 252 riyal guruş bakayâsı vardı[351].

K u l a k C e m â a t i : 1583 târihinde Cerid kabîlesine bağlı olarak, Yeni-il nâhiyesinin Üç-Alan yurdunda yaylayan ve Yılanlı'da çiftçilik yapan cemâatin, Hamza Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 duacı, 1 imam, 28 mücerred, 34 müzevvec nüfûsu ve 3515,5 akça vergi hâsılı vardı[352]. 1597 târihinde neferen 23 nüfûs ve 460 akça vergi hâsılına mâlik olan Kulak cemâatinin[353], 1630-31'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Cum'a Kethudâ idâresinde 9912 adet koyunu bulunduğu ve mer'a ile ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmektedir[354]. 1641-42 târihinde Sultan Kethudâ idâresinde 34 hâne nüfûsu, 2375 adet koyunu ve 28 adet devesi olan cemâatin, Yeni-il nâhiyesine tâbi Üç-Alan yurdunu 370 akça mukabilinde yayladığı ve deve resmi olarak da 6 adet deve vermekle mükellef tutulduğu; 1644'de ise, perâkende ve perişan bir hâlde, Hamza Kethudâ idâresinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde 2 bennâk, neferen 11 nüfûs ve 2151 adet koyunu olduğu belirtilmektedir[355].

348- BA,TD,nr.604,s.70.

349- BA,MAD,nr.14679,s.25-26,240.

350- BA,MAD,nr.6159,s.12.

351- TSMA,De.4166,s.2.

352- BA,TD,nr.604,s.69-70.

353- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,15b-16a.

354- BA,MAD,nr.14679,s.224,245.

355- BA,MAD,nr.6159,s.4,98,170.

Kumarlu Cemâati : 1548 târihinde neferen 9 nüfûsu olan cemâatin, yaylağı Kara-Sekü ve Oluk-Başı yurdu olup, Köprü-Ağzı ve Gökce-Virân mezraalarında da zirâatçilik yapmakda idi[356]. 1583 târihinde Bagras kazâsında kışlayan ve Mancılık yakınındaki Çamurlu-Tarla mevkiinde yaylayan kolu, 12 mücerred, 21 müzevvec nüfûs ve 134,5 akça vergi hâsılına;zirâatçilik yapan diğer bir kolu ise, 12 mücerred, 35 müzevvec nüfûs ve 338 akça vergi hâsılına mâlikti[357]. 1644'de dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan Kumarlu cemâatinin, 15 hâne nüfûs ve 270 adet koyuna sâhip olduğu ve Timur-ili'nde kışladığı belirtilmektedir[358].

Kurd-oğlu Neccarlusu Cemâati : 1630-31 ve 1644 târihlerinde Kurd Kethudâ idâresindeki Neccarlu cemâatinden ayrıldığını tahmin ettiğimiz için[359], Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına dâhil ettiğimiz bu cemâatin, 1648'de Pehlivan-oğlu Mustafa Bey kefâletinde olan bakayâsının, 85 riyal guruş olduğu belirtilmektedir[360].

Küçük-Hacılu Cemâati : 1583 târihli tapu defterinde, iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen cemâatin, Saclu-Ceridi cemâatine tâbi olan grubu, 34 mücerred, 38 müzevvec nüfûs ve Saclu-Ceridi, Çaykazalu ve Göçe-Hacılu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 2110 akça vergi hâsılına; yaylakçılık yapan grubu ise, 10 mücerred, 20 müzevvec nüfûs ve 2556 akça vergi hâsılına sâhipti[361]. 1630-31'de neferen 14 nüfûs ve 4753 adet koyun ile Karlı Kethudâ idâresinde olan Küçük-Hacılu cemâatinin[362], 1641-42'de 22 hâne nüfûs ve 2946

356- BA,TD,nr.262,s.64.
357- BA,TD,nr.604,s.63,221-222.
358- BA,MAD,nr.6159,s.179.
359- Bk.s.221-22,"Neccarlu" cemâati.
360- TSMA,De.4166,s.1.
361- BA,TD,nr.604,s.132-133,209.
362- BA,MAD,nr.14679,s.94,243.

adet koyuna mâlik olan kolunun Karıştıran'a; perâkende ve perişan bir hâlde 105 hâne nüfûs ve 8789 adet koyunu olup, mer'a ile ağnâm resmi, Saclu-Ceridi, Yumaklu-Ceridi, İnal-Ceridi, Urban-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen kolunun ise, Cerid'e tâbi bulunduğu görülmektedir[363]. Cemâatin 1648'de Ağça-Koyunlu Halil Bey uhdesinde olan bakayâsının, Karıştıran cemâatinin bakayâsı ile beraber 525 riyal guruş olduğu belirtilmektedir[364].

Kürd-Mehmadlu Cemâati : 1583 târihinde Dokuz'a tâbi olan ve toplam vergi hâsılı 2287,5 akça olan cemâatin, vakfa âit yerleri yaylayan ve mer'a resmini vakfa veren grubu, 5 mücerred, 12 müzevvec nüfûsa; Davud Kethudâ idâresinde cemâate bağlı "D a v u d o b a s ı"nı teşkîl eden grubu da, 77 mücerred, 18 müzevvec nüfûsa sâhipti[365]. 1630-31'de mer'a ve ağnâm resmi 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve Kurd Kethudâ idâresinde neferen 46 nüfûsu ve 17.403 adet koyunu bulunan Kürd-Mehmadlu cemâatinin[366], 1641-42 târihinde 41 hâne nüfûs ile 8793 adet koyuna ve 118 adet deveye mâlik olarak, Bozok nâhiyesine tâbi Yoğun-Ağaç yurdunu yayladığından, 900 akça yaylak resmi ve deve resmi olarak da 26 adet deve verdiği kaydedilmiştir[367]. Cemâat mensuplarının vermekle mükellef olduğu vergilerini vermemek için, 1662 yılında Yeni-il'deki eski yurdlarını terk ederek, Kuşadası'na kadar geldiği ve burada evler inşâ ederek yerleştiği; fakat bunların Yeni-il'den ayrılması vakfın zarar görmesine sebep teşkîl ettiğinden, tekrar yerlerine gönderilmeleri husûsunda Aydın, Saruhan, Menteşe, Sığacık, Hamid, Teke ve Alâiyye sancaklarındaki kadılara ve Kuşadası nâibine 1665'de hüküm gönderildiği görülmektedir[368].

363- BA,MAD,nr.6159,s.53,82-85.
364- TSMA,De.4166,s.1.
365- BA,TD,nr.604,s.34-35.
366- BA,MAD,nr.14679,s.42-43,227,241.
367- BA,MAD,nr.6159,s.21,102.
368- M.Çağatay Uluçay, Aynı eser, s.91-92,384-385.

K ü r e k ç i l e r C e m â a t i : 1583 târihinde Timur-ili'nde kışladığı ve Bakır-dağı'nda yayladığı kaydedilen cemâatin, 1 duacı, 19 mücerred, 91 müzevvec nüfûsu ve 1996 akça vergi hâsılı vardı[369]. 1630-31'de Karpur(قرپور)'a tâbi olarak neferen 8 nüfûsu olan Kürekçiler cemâatinin[370], 1644'de 12 hâne nüfûs ile dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunduğu belirtilmektedir[371].

K ü r t ü n C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Ağça-Koyunlu cemâatine tâbi olduğu kaydedilen cemâat, 37 mücerred, 50 müzevvec nüfûs ve Ağça-Koyunlu ile Turhanlu cemâatlerinin vergi hâsıllariyle birlikde, 21.827 akça vergi hâsılına mâlikti[372].

K ü t ü k l ü C e m â a t i : 1583 târihinde 5 mücerred, 25 müzevvec nüfûs ve 1152,5 akça vergi hâsılına sâhip olan ve yaylakçılık yapan bu cemâat[373], 1630-31'de neferen 6 nüfûsa ve 428 adet koyuna sâhipti[374]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok nâhiyesine tâbi Yoğun-Ağaç yurdunu Hüseyin-Hacılu ve Çavuşlu cemâatleriyle birlikde yayladığı ve mezkûr cemâatlerle beraber 1100 akça yaylak resmi verdiği görülmektedir[375].

M a r ' a ş l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1548 târihinde rastlanan ve bu târihde neferen 19 nüfûsa sâhip olduğu kaydedilen Mar'aşlu cemâatinin, vakıf mülhakatından Öyükce yurdunda hem oturduğu, hem de yayladığı ve vakfa 1245 akça koru resmi ile yaylak resmi vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[376].

369- BA,TD,nr.604,s.192-193.
370- BA,MAD,nr.14679,s.94.
371- BA,MAD,nr.6159,s.184.
372- BA,TD,nr.604,s.90-92.
373- BA,TD,nr.604,s.160.
374- BA,MAD,nr.14679,s.26,240.
375- BA,MAD,nr.6159,s.102.
376- BA,TD,nr.262,s.41,50.

M e l e k â n l u(ملكانلو) C e m â a t i : İsmine sâdece 1548 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde neferen 8 nüfûsa mâlik olan cemâatin, Orta-Pınar yaylağında yayladığı ve Mühür-Kulak mezraasında zirâatçilik yaptığı belirtilmektedir[377].

M ı s ı r l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Dokuz'a tâbi olarak, Koyuncu-Virân mezraasında zirâatçilik yapan Mısırlu cemâati, 13 mücerred, 24 müzevvec nüfûsa ve Gündüz Kethudâ idâresindeki İmanlu-Afşarı cemâatinin vergi hâsılı ile birlikde 25.272,5 akça vergi hâsılına mâlikti[378].

M u r c a l u C e m â a t i : 1548 târihli tapu defterinde, Cerid kabîlesinden olduğu kaydedilen ve neferen 8 nüfûsu olan cemâatin, vakıf mülhakatından At-Oluğu yurdunu yayladığı ve vakfa koru resmi olarak 165 akça verdiği görülmektedir[379]. 1583 târihinde Koca Veli Kethudâ idâresinde 15 mücerred, 39 müzevvec nüfûs ve 1274 akça vergi hâsılına[380]; 1630-31'de Balcalu(بالجالو)'ya tâbi bulunarak, neferen 14 nüfûs ve 4422 adet koyuna sâhip olan cemâatin[381], 1644 târihinde dağınık bir hâlde, 22 hâne nüfûs ve 510 adet koyun ile Şemseddin Kethudâ idâresinde, Ekinci nâhiyesi içinde kaydedildiği anlaşılmaktadır[382].

M u s a - H a c ı l u C e m â a t i : Yeni-il'e âit tapu defterlerinde, Ağça-Koyunlu kabîlesinden olduğu belirtilen ve 1548 târihinde neferen 79 nüfûsa sâhip olan Musa-Hacılu cemâatinin, Yellüce yakınındaki Kızılca-Pınar mevkiinde yayladığı ve vakfa 1485 akça koru resminin yanı sıra, yaylak resmi verdi-

---

377- BA, TD, nr.262, s.63.
378- BA, TD, nr.604, s.41.
379- BA, TD, nr.262, s.44, 58.
380- BA, TD, nr.604, s.234-235.
381- BA, MAD, nr.14679, s.100, 243.
382- BA, MAD, nr.6159, s.181.

ği de kaydedilmiştir[383]. 1583 târihinde ise, çeşitli kollara ayrıldığı görülen cemâatin, Durmuş Kethudâ idâresinde Kızılca-Pınar yurdunu yaylayan kolu, 1 kethudâ, 1 imam, 55 müzevvec, 74 müzevvec nüfûs ile 2220 akça vergi hâsılına; Abdülfeyyaz Kethudâ idâresinde olanı, 1 kethudâ, 124 mücerred, 149 müzevvec nüfûs ve 12.315 akça vergi hâsılına; Kasım Kethudâ idâresinde olanı, 1 kethudâ, 1 imam, 35 mücerred, 47 müzevvec nüfûs ve 1064 akça vergi hâsılına; Sultan Hoca Kethudâ idâresinde olan kolu, 1 kethudâ, 1 muaf, 65 mücerred, 68 müzevvec nüfûs ve Durak Kethudâ idâresinde olanı, 1 kethudâ, 63 mücerred, 75 müzevvec nüfûs ile müştereken 5350 akça vergi hâsılına; Hisârcık'da sâkin olup, Gülâbî Kethudâ idâresinde olanı, 4 mücerred, 19 müzevvec nüfûs ve Kara-Süleymanlu cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde 640 akça vergi hâsılına mâlikti. Ayrıca, Kürtün ve Ṭurhanlu cemâatlerinin vergi hâsılı ile beraber 21.827 akça vergi hâsılına sâhip olan diğer bir kolun ise, 1 imam, 47 mücerred, 49 müzevvec nüfûsu "İ b r a h i m - H a c ı l u m a h a l l e s i"ni; 1 duacı, 52 mücerred, 59 müzevvec nüfûsu "K a ç a n l u m a h a l l e s i"ni; 29 müzevvec, 31 mücerred nüfûsu "B e ğ - m i ş l ü" ve "K a r a - Ḃ ı y ı k l u m a h a l l e s i"ni; 24 mücerred, 37 müzevvec nüfûsu "K a r a - B ı y ı k m a h a l l e s i"ni; 3 muaf, 45 mücerred, 57 müzevvec nüfûsu "A n a m a s l u m a h a l l e s i"ni; 17 mücerred, 18 müzevvec nüfûsu "G ö b e l l ü m a h a l l e s i"ni; 10 müzevvec, 13 mücerred nüfûsu "Y ı l a n l u" ismiyle de anılan "K a r a - K e s e k - l ü m a h a l l e s i"ni; 51 müzevvec, 57 mücerred nüfûsu "Ö z l ü" ismiyle de anılan "H a l l u(حالو) m a h a l l e s i"ni; 57 mücerred, 89 müzevvec nüfûsu "K a r a m a n l u m a - h a l l e s i"ni; 1 duacı, 30 mücerred, 51 müzevvec nüfûsu "D e m i r - H a n l u m a h a l l e s i"ni ve 7 mücerred, 16 müzevvec nüfûsu "B e ğ t i m u r m a h a l l e s i"ni teşkîl etmekteydi. Cemâatin Tur-Hasanlu cemâati ile beraber 2001 akça

---

383- BA,TD,nr.262,s.43,52-53.

vergi hâsılına sâhip olan kolunun 6 muaf, 12 mücerred, 16 müzevvec nüfûsu "D ü n d a r l u   m a h a l l e s i"ni ve 5 mücerred, 9 müzevvec nüfûsu da "H a m i d l ü   m a h a l l e s i"ni meydana getirdiği kaydedildiği gibi, 7029 akça vergi hâsılı olan ve arasında neferen 36 sipâhî bulunan kolunun dahi 1 duacı, 1 imam, 54 mücerred, 89 müzevvec nüfûsu "K ü r e k ç i l e r   m a h a l l e s i"ni; 21 mücerred, 32 müzevvec nüfûsu "T â c i r l ü   m a h a l l e s i"ni; 1 duacı, 1 imam, 31 mücerred, 61 müzevvec nüfûsu "D e m i r c i l ü   m a h a l l e s i"ni; 1 muaf, 1 imam, 34 mücerred, 35 müzevvec nüfûsu "D a r ı c u l a r   m a h a l l e s i"ni; 91 mücerred, 112 müzevvec nüfûsu "E y e r c i l e r   m a h a l l e s i"ni meydana getirmekteydi. Diğer taraftan toplam vergi hâsılı 5480 akçadan ibâret olan ve 4 mücerred, 13 müzevvec, neferen 17 sipâhî nüfûsu Hüdâbende Kethudâ idâresinde bulunan kola tâbi "S a l â v a t l u   m a h a l l e s i"nde 1 imam, 17 mücerred, 44 müzevvec nüfûs; "K a r a - E v l ü   m a h a l l e s i"nde 2 muaf, 39 mücerred, 79 müzevvec nüfûs; "H a l e b l ü   m a h a l l e s i"nde 33 mücerred, 53 müzevvec nüfûs; "S e y y i d - A h m e d l ü   m a h a l l e s i"nde 11 mücerred, 18 müzevvec nüfûs ve "B a z l a m a ç   m a h a l l e s i"nde ise, 23 mücerred, 21 müzevvec nüfûs vardı[384]. 1597 târihinde neferen 7 nüfûs ile 140 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen[385] ve 20 Zilka'de 1022 (1 Ocak 1614)'de Karaman Beylerbeyi ve sâir sancak-beylerine gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetinde yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen cemâat mensuplarının, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâya ve berâyâya zararlar verdiği sebepden, eski kışlak ve yaylak mahallerine gönderilmelerinin ilgililerden istenildiği görülmektedir[386]. 1630-31 târihli defterde, yine muhtelif gruplar hâlinde olduğu görülen cemâatin, neferen 140 nüfûsu ve 25.548 adet koyunu olan gurubu, Polad Kethudâ; ağnâm ve mer'a

----

384- BA,TD,nr.604,s.17-24,82-94,103-114.

385- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,16b.

386- ATA,s.69.

resmi 1700 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve "T o - p u z c u l u" ismiyle de anılan neferen 77 nüfûsu ve 25.560 adet koyunu olan grubu, İbrahim ve Feyyaz Kethudâ; ağnâm ve mer'a resmi 600 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen neferen 68 nüfûsu ve 3688 adet koyunu olan grubu, Veli Kethudâ ile Pîrlî Kethudâ ve neferen 72 nüfûsu olan grubu ise, Kaya Kethudâ idâresinde idi. Mezkûr cemâatin İlühan Kethudâ idâresinde bulunan kolunun neferen 23 nüfûsu ve 1490 adet koyunu olan grubu, "M e ş e l ü   m a h a l l e s i"ni; neferen 21 nüfûsu ve 2253 adet koyunu olan grubu, "T â c i r l ü   m a - h a l l e s i" ni; neferen 20 nüfûs ve 1539 adet koyunu olan grubu, "D e m i r c i l ü   m a h a l l e s i"ni; neferen 33 nüfûsu ve 5651 adet koyunu olan grubu, "D a r ı c u l a r   m a- h a l l e s i"ni; Ali Kethudâ idâresinde neferen 40 nüfûsu ve 8522 adet koyunu olan grubu, "E y e r c i l e r   m a h a l l e- s i"ni ve neferen 8 nüfûsu ve 319 adet koyunu olan grubu da "K ü r e k ç i l e r   m a h a l l e s i"ni teşkîl etmekde idi. Diğer yandan Elhâs Bey idâresinde olan kolun ise, neferen 14 nüfûsu ve 3618 adet koyunu olan kolu, "B e ğ t i m u r l u   m a h a l l e s i"ni; neferen 24 nüfûsu ve 2638 adet koyunu olan kolu, "D ü n d a r l u   m a h a l l e s i"ni; neferen 25 nüfûsu ve 3319 adet koyunu olan kolu, "K a ç a n l u   m a - h a l l e s i"ni; neferen 31 nüfûsu ve 3328 adet koyunu olan kolu, "İ b r a h i m - H a c ı l u   m a h a l l e s i"ni; neferen 58 nüfûsu ve 5815 adet koyunu olan kolu, "A n a m a s l u   m a h a l l e s i"ni; neferen 40 nüfûsu ve 4771 adet koyunu olan kolu, "H a l l u"   m a h a l l e s i"ni; neferen 22 nüfûsu ve 862 adet koyunu olan kolu, "G ö b e l l ü   m a h a l l e - s i"ni; neferen 22 nüfûsu ve 1228 adet koyunu olan kolu, "K a - r a - B ı y ı k l u   m a h a l l e s i"ni; neferen 41 nüfûsu ve 3212 adet koyunu olan kolu, "B e ğ m i ş l ü   m a h a l - l e s i"ni; neferen 21 nüfûsu ve 3212 adet koyunu olan kolu, "K ü r t ü n   m a h a l l e s i"ni; neferen 12 nüfûsu ve 1245 adet koyunu olan kolu, "K a r a - K e s e k l ü   m a h a l l e- s i"ni; neferen 34 nüfûsu ve 3678 adet koyunu olan kolu, "D e - m i r - H a n l u   m a h a l l e s i"ni; neferen 75 nüfûsu ve

6758 adet koyunu olan kolu, "K a r a m a n l u m a h a l l e s i"ni ve neferen 27 nüfûsu ve 1652 adet koyunu olan kolu da "T u r - H a s a n l u m a h a l l e s i"ni meydana getiriyordu[387]. 1641-42 târihinde ise, Yeni-il nâhiyesine tâbi Dilce-Pınar ve Oyuklu-Baba yurdlarını 1485 ve Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi Sülüklü yurdunu 3200 akça mukabilinde yaylayan cemâat mensuplarından, deve resmi olarak 25 adet deve veren ve Hasan Kethudâ idâresinde olanı 82 hâne nüfûs, 5726 adet koyun ve 102 adet deveye; deve resmi olarak 4 adet deve veren ve Yusuf Kethudâ idâresinde olanı 10 hâne nüfûs, 1820 adet koyun ve 16 adet deveye; deve resmi olarak 13 adet deve veren ve Kör Çavuş Kethudâ idâresinde olanı 39 hâne nüfûs, 6906 adet koyun ve 39 adet deveye; deve resmi olarak 13 adet deve veren ve Kara Küçük Feyyaz Kethudâ idâresinde olanı 98 hâne nüfûs, 16.547 adet koyun ve 75 adet deveye; deve resmi olarak 9 adet deve veren ve Beydoğdu Kethudâ idâresinde "T o p u z c u l u" ismiyle de anılanı 87 hâne nüfûs, 7098 adet koyun ve 31 adet deveye; deve resmi olarak 4 adet deve veren ve Kara Kethudâ idâresinde olanı 31 hâne nüfûs, 2162 adet koyun ve 27 adet deveye mâlik olduğu gibi, Abdüllatif Kethudâ idâresinde bulunan "K ü r t ü n m a h a l l e s i"nin 27 hâne nüfûs, 600 adet koyun ve 39 adet deveye; "B e ğ t i m u r l u m a h a l l e s i"nin 12 hâne nüfûs, 4032 adet koyun ve 29 adet deveye; "K a r a m a n l u m a h a l l e s i"nin 93 hâne nüfûs, 8374 adet koyun ve 62 adet deveye; "İ b r a h i m - H a c ı l u m a h a l l e s i"nin 35 hâne nüfûs, 3502 adet koyun ve 68 adet deveye; "K a r a - B ı y ı k l u m a h a l l e s i"nin 17 hâne nüfûs, 2471 adet koyun ve 14 adet deveye; "K a r a - K e s e k l ü m a h a l l e s i"nin 11 hâne nüfûs, 1653 adet koyun ve 12 adet deveye; "H a l l u m a h a l l e s i"nin 37 hâne nüfûs, 5267 adet koyun ve 52 adet deveye; "D e m i r - H a n l u m a h a l l e s i"nin 45 hâne nüfûs, 5303 adet koyun ve 48 adet deveye; "B e ğ m i ş l ü m a h a l l e s i"nin 15 hâne nüfûs, 2433 adet koyun ve

---

387- BA, MAD, nr. 14679, s. 6-13, 90-94, 105-114, 224, 243.

ve 21 adet deveye; "D ü n d a r l u m a h a l l e s i"nin 18 hâne nüfûs, 2704 adet koyun ve 17 adet deveye; "G ö b e l l ü m a h a l l e s i"nin 12 hâne nüfûs, 580 adet koyun ve 15 adet deveye; "A n a m a s l u m a h a l l e s i"nin 45 hâne nüfûs, 7476 adet koyun ve 55 adet deveye; "K a ç a n l u m a h a l l e s i"nin 27 hâne nüfûs, 6463 adet koyun ve adet deveye; "T u r - H a s a n l u m a h a l l e s i"nin 16 hâne nüfûs, 395 adet koyun ve 24 adet deveye sâhipti. Bunun yanı sıra Kara Kethudâ idâresindeki kola tâbi "T â c i r l ü m a h a l l e s i"nin 35 hâne nüfûs ve 626 adet koyuna; "D e m i r c i l ü m a h a l l e s i"nin 52 hâne nüfûs, 560 adet koyun ve 24 adet deveye; "M e ş e l ü m a h a l l e s i"nin 78 hâne nüfûs, 540 adet koyun ve 52 adet deveye; "K ü r e k ç i l e r m a h a l l e s i"nin 30 hâne nüfûs, 341 adet koyun ve 50 adet deveye; "S e y y i d - A h m e d" ile "D a r ı c u l a r m a h a l l e s i"nin 58 hâne nüfûs, 2276 adet koyun ve 3 adet deveye mâlik olduğu görülmektedir. Ayrıca, yine bunlarla beraber mezkûr yurdlarda yaylayan ve Kurd Kethudâ idâresinde olan kolunun 66 hâne nüfûs ve 3747 adet koyunu; Veli Kethudâ idâresinde olan kolunun da 78 hâne nüfûs ve 1498 adet koyunu vardı. Diğer taraftan cemâatin 1644'de dağınık bir hâlde, 1 bennâk, neferen 8 nüfûs ve 2408 adet koyunu olan grubunun Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde; Hisârcık'da kışlayan 8 hâne nüfûs ile Ayıntab'da sâkin olan 3 hâne nüfûsun ve Yıvalu'da sâkin olan 12 hâne nüfûs ve 262 adet koyunu olan grubunun Ekinci nâhiyesinde bulunduğu belirtilmektedir[388]. 1647-48 târihinde üç grup hâlinde olan cemâatin, 1647'de 47 riyal guruş ve 1648'de 496 riyal guruş bakayâsı olan, grubu, Muslihiddin Çelebi idâresinde; 1648'de 159 riyal guruş bakayâsı olan grubu, Abdurrahman Kethudâ ve 126 riyal guruş bakayâsı olan grubu da, Mahmud Kethudâ idâresinde idi[389]. 1101(1690) târihinde Çavuş-oğulları idâresinde 20 nefer

---

388- BA, MAD, nr.6159, s.6-10, 60-67, 98, 100, 168, 177.

389- TSMA, De.4166, s.1.

asker ile Avusturya seferine çağrılan cemâatin[390], 21 Ocak 1691'de İsâ Kethudâ, Elvend Sultan, Ömer Kethudâ, Tayfur Kethudâ, Ali Kethudâ ve Bâyezid Kethudâ idâresinde olan gruplarının, Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu[391]; fakat bunların iskân mahallerinde Beğdili cemâatinin çeşitli saldırı ve tecâvüzlerine mârûz kaldığı anlaşılmaktadır[392].

M ü d e r r i s â n v e M u a l l i m â n C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen cemâatin, bu târihde Ağça-Koyunlu kabîlesinden Musa-Hacılu cemâatine tâbi olarak neferen 18 nüfûsa mâlik olduğu kaydedilmiştir[393].

N a s r i d d i n l ü C e m â a t i : 1630-31 târihinde Dulkadırlı tâifesinden Çavuşlu cemâati ile beraber tahrîr edildiğinden, Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde Çavuşlu cemâatiyle birlikde neferen 4 nüfûsu[394]; 1641-42'de ise 2 hâne nüfûsu, 930 adet koyunu ve 4 adet devesi vardı[395].

N e c c a r l u C e m â a t i : 1583 târihinde muhtelif gruplar hâlinde bulunduğu görülen Neccarlu cemâatinin, "Ö z b e k l ü" ismiyle de anılanı 1 duacı, 111 mücerred, 129 müzevvec nüfûs ve 12.787 akça vergi hâsılına; Dokuz'a tâbi olarak Eşreflü mezraasında zirâatle uğraşanı 1 duacı, 13 mücerred, 57 müzevvec nüfûs ve 211 akça vergi hâsılına; Hasan Kethudâ idâresinde olanı 1 imam, 73 mücerred, 137 müzevvec nüfûs ve 10.371 akça vergi hâsılına; Eymiren Kethudâ idâresinde olanı ise, 1 kethudâ, 14 mücerred, 29 müzevvec nüfûs ve 377 akça vergi hâsılına sâhip-

---

390- ATA, s.85.
391- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.55-57.
392- Yusuf Halaçoğlu, Aynı eser, s.98.
393- BA, TD, nr.604, s.103.
394- BA, MAD, nr.14679, s.88.
395- BA, MAD, nr.6159, s.52.

ti[396]. 1630-31'de mer'a ile ağnâm resmi 1700 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve neferen 108 nüfûs ile 30.192 adet koyunu Hüseyin Kethudâ; neferen 75 nüfûs ile 18.650 adet koyunu Zekeriyya Kethudâ ve neferen 1 nüfûs ile 880 adet koyunu Kurd Kethudâ idâresinde olduğu kaydedilen cemâatin[397], 1641-42 târihinde Bozok nâhiyesine tâbi Karanlık ile Erteme yurdlarını 300 akça ve Toy-depe yurdunu 180 akça mukabilinde yaylayan ve Trablus-Şam'da bulunan kolu, Mustafa Kethudâ idâresinde 129 hâne nüfûs ve 1380 adet koyuna; perâkende ve perişan bir hâlde 1644'de Ekinci nâhiyesinde olup, "H a c ı l u" ismiyle de anılan ve Bagras'da kışlayan kolu, 5 hâne nüfûsa ve çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulan kolu, Kurd Kethudâ idâresinde 20 çift nüfûsa mâlikti[398]. 1648'de Hacı Ahmed Ağa uhdesinde olan bakayâsı, 200 riyal guruş idi[399].

<u>O b l a d i n l ü C e m â a t i</u> : 1583 târihinde 6 mücerred, 20 müzevvec nüfûs ve 309 akça vergi hâsılı olan ve zirâatçilik yaptığı kaydedilen cemâatin[400], 1630-31'de neferen 1 nüfûsu vardı[401]. 1644 târihinde dağınık bir durumda 3 çift nüfûsa mâlik olarak Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu görülmektedir[402].

<u>O k c u - K a s ı m l u C e m â a t i</u> : 1583 târihli tapu defterinde Kara-Halillü cemâatine tâbi olduğu kaydedilen ve 10 müzevvec nüfûs ile Kara-Halillü, Ulaşlu, Urcanlu ve Tuvalu cemâatlerinin vergi hâsılı ile birlikde 440 akça vergi hâ-

---

396- BA, <u>TD</u>, nr.604, s.71-73, 80-81, 147-149, 190.
397- BA, <u>MAD</u>, nr.14679, s.30-34, 101, 224, 240, 243.
398- BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.36-37, 102, 178, 188.
399- TSMA, De.4166, s.1.
400- BA, <u>TD</u>, nr.604, s.217-218.
401- BA, <u>MAD</u>, nr.14679, s.101.
402- BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.186.

sılına mâlik olan bu cemâat, Yeni-il'de vakfa âit yerlerde yaylakçılık yaptığından, mer'a resmini vakfa vermekle mükellef tutulmuştu[403]. 1644 târihinde perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, 12 hâne nüfûsu vardı[404].

O s m a n - D e d e l ü C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen Osman-Dedelü cemâatinin, zirâatçilik yapan grubu, 1 imam, 13 mücerred, 18 müzevvec nüfûs ve Gündüz-Fakihlü, Tarmuk ve Evsanlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 1361 akça vergi hâsılına; İnce-Kuyu mezraasında zirâatçilik yapan grubu ise, 2 muaf, 14 mücerred, 18 müzevvec nüfûs ve 119,5 akça vergi hâsılına sâhipti[405]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve Mancılık nâhiyesine tâbi İt-Kıran yurdunu yayladığından 86 akça yaylak resmi veren cemâatin, 1644'de dağınık bir durumda Ekinci nâhiyesinde 10 çift nüfûsa mâlik olarak, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu zikredilmektedir[406].

O z a n c a l u C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 5 nüfûsu olan grubunun vakıf mülhakatından Kara-Çayır yurdunu Reyhanlu cemâati ile beraber yayladığından, vakfa 12 sikke filori koru resmi ve ayrıca Harbendelü yurdunda oturarak, yaylak resmi vermekle de mükellef tutulduğu kaydedilen cemâatin, Duru-oğlu Ali Kethudâ idâresinde neferen 14 nüfûsu olan grubunun ise, Kal'acık mezraasında zirâat ettiği ve vakıf mülhakatından Yassı-Pınar mezraasında yaylakçılık yaptığından, vakfa 3 sikke filori koru resmi verdiği belirtilmiştir; bunun yanı sıra, Mühür-Kulak mezraası yakınındaki Orta-Pınar yurdunu 6 sikke filori tapu resmi vererek üzerine kaydettiren Duru-oğlu Ali Kethudâ, cemâatiyle birlikde bu yurdda dahi zirâatçilik yapmaktaydı[407].

403- BA,TD,nr.604,s.11-12.
404- BA,MAD,nr.6159,s.186-187.
405- BA,TD,nr.604,s.115-116,187-188.
406- BA,MAD,nr.6159,s.99,185.
407- BA,TD,nr.262,s.41,43,63,65-66.

1583'de yine Duru-oğlu idâresinde zirâatçilik yapan ve 23 mücerred, 45 müzevvec nüfûs ve 1519 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülen Ozancalu cemâatinin[408], 1597 târihinde Halil Kethudâ idâresinde olan kolunun neferen 13 nüfûs ve 260 akça vergi hâsılı; kimin idâresinde olduğu belirtilmeyen diğer bir kolunun ise, neferen 3 nüfûs ve 60 akça vergi hâsılı vardı[409]. 1630-31 târihinde 3628 adet koyunu olan ve neferen 17 nüfûsu Pîr Sultan Kethudâ ve neferen 4 nüfûsu Şah Kulu Dede Kethudâ idâresinde bulunan cemâatin[410], 1641-42'de Pîr Sultan Kethudâ idâresinde Mancılık nâhiyesine bağlı Köprü-ili ve Yassı-Pınar yurdlarında yaylayan ve Köprü-ili yurdu için 300, Yassı-Pınar yurdu için 180 akça yaylak resmi ile deve resmi için 4 adet deve vererek, 29 hâne nüfûs, 1870 adet koyun ve 2 adet devesi olduğu; 1644'de dağınık bir hâlde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde, Deli Oğlan Kethudâ idâresinde 4 bennâk, neferen 29 nüfûs ve 16.248 adet koyuna sâhip bulunduğu anlaşılmaktadır[411]. 1648'de 265 riyal guruş bakayâsı olup, konar-göçer bir vaziyette Rum vilâyetinde bulunmaktaydı[412].

<u>Reyhanlu Cemâati</u> : 1548 târihli tapu defterinde Cerid kabîlesinden olduğu kaydedilen ve neferen 36 nüfus ile Sırma-Gedüğü ve Küçük-Doğuzcuk yurdlarında yaylakçılık yapan Reyhanlu cemâati, Sırma-Gedüğü yurdu için vakfa 330 akça koru resmi vermekteydi[413]. 1583 târihinde 16 mücerred, 57 müzevvec nüfûs ve 2426 akça vergi hâsılı olan cemâatin[414],1630-31 târihinde neferen 52 nüfûsa sâhip olarak, İbrahim Kethudâ idâresinde bulunduğu ve mer'a resminin 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir[415]. 1641-42'de perâkende ve

---

408- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.155-156.
409- Tapu-Kadastro,<u>Evkaf</u>,nr.2174,8a,12b.
410- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.26-27,240.
411- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.51,99,163.
412- TSMA,De.4166,s.2.
413- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.44,58.
414- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.133-134.
415- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.104,229.

perişan bir hâlde olup, mer'a ve ağnâm resmi Yağlı-Ceridi,Kara-Süleymanlu ve Bazlamaç cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen ve 61 hâne nüfûs ile 8577 adet koyunu olan cemâatin, 1644'de dağınık bir durumda Ekinci nâhiyesinde bulunarak, 4 hâne nüfûsa mâlik olduğu[416]; 1101(1690)'de de, cemâat mensuplarından 15 nefer askerin Hacı Elhas-oğlu Hacı Mehmed Kethudâ ve Kara Ramazan Kethudâ idâresinde, Avusturya seferine katılmalarının istenildiği görülmektedir[417].

S a c l u - C e r i d i   C e m â a t i : 1548 târihinde Cerid kabîlesinden olduğu kaydedilen ve ismi "S a c l u" olarak belirtilen bu cemâat, neferen 2 nüfûsa sâhip olarak,Hacik yaylağında yaylamakda ve Koyuncu mezraasında ziraât yapmaktaydı[418]. 1583'de "S a c l u - C e r i d i" ismiyle kaydedilen cemâatin, 13 mücerred, 32 müzevvec nüfûsu ve Çaykazalu, Göçe-Hacılu ile Küçük-Hacılu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 2110 akça vergi hâsılı vardı[419]. 1641-42 târihinde ise, 22 hâne nüfûs ve 470 adet koyuna mâlik olduğu görülen mezkûr cemâatin, perâkende ve perişan bir hâlde bulunduğu, mer'a ile ağnâm resminin Küçük-Hacılu, Ulu-Beylü, Yumaklu-Ceridi, Tabanlu-Ceridi,İnal-Ceridi,Urban-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde, 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir[420].

S a r ı - İ s â l u   C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 21 nüfûsa mâlik olan Sarı-İsâlu cemâati, Dutmuş yurdunda yaylamakda ve Damlaluca mezraasında ziraâtçilik yapmaktaydı[421].

416- BA,MAD,nr.6159,s.80-81,182.
417- ATA,s.84.
418- BA,TD,nr.262,s.62.
419- BA,TD,nr.604,s.131,133.
420- BA,MAD,nr.6159,s.83-85.
421- BA,TD,nr.262,s.63.

1583 târihinde 2 mücerred, 35 müzevvec nüfûs ve 1766,5 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen cemâatin[422], 1630-31'de neferen 25 nüfûsu ve 8116 adet koyunu vardı[423]. 1641-42 târihinde ise, Cüneydlü cemâati ile birlikde Mancılık nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylakçılık yapan ve mezkûr cemâat ile beraber 120 akça yaylak resmi veren cemâatin, 20 hâne nüfûs ve 2011 adet koyuna; 1644'de dağınık bir hâlde Ekinci nâhiyesinde olan ve Ayıntab'a bağlı Göç(كوج) köyünde kışlayan kolunun 5 hâne nüfûsa; çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulan kolunun da 15 çift nüfûsa sâhip olduğu görülmektedir[424]. 1648'de 267 riyâl guruş bakayâya mâlik olarak, Rum vilâyetinde bulunmaktaydı[425].

S a r ı - Ö m e r l ü   C e m â a t i : 1548 târihli defterde Boğaz-Hisârı mezraasında zirâatçilik yaparak, neferen 10 nüfûsa sâhip olduğu kaydedilen cemâatin[426], 1583 târihinde zirâatçilik yapan ve Süleyman Kethudâ idâresinde bulunan kolunun 1 kethudâ, 1 imam, 42 mücerred, 42 müzevvec nüfûs ve 450,5 akça vergi hâsılı; yine zirâatçilik yapan ve Yusuf Kethudâ idâresinde bulunan diğer bir kolunun ise, 1 kethudâ, 39 mücerred, 50 müzevvec nüfûs ve 861 akça vergi hâsılı vardı[427]. 1630-31'de neferen 24 nüfûsu ve 7359 adet koyunu olan ve mer'a ile ağnâm resmi 200 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen Sarı-Ömerlü cemâatinin[428], 1641-42'de Mancılık nâhiyesine tâbi Yassı-Pınar yurdunu yaylayarak, 300 akça yaylak resmi ile deve resmi için 2 adet deve veren, Hacı Durak Kethudâ idâresindeki grubu, 30 hâne nüfûs, 1100 adet koyun ve 6 adet deveye, Ayıntab'a tâbi Yaylacık köyünde sâkin olan grubu, 7 hâne nüfûsa; 1644'de dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde olan bir grubu 4 hâne nüfûsa, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulan diğer bir grubu da 25 çift nüfûsa sâhipti[429].

422- BA,TD,nr.604,s.204.

423- BA,MAD,nr.14679,s.27.

424- BA,MAD,nr.6159,s.16,99,179,188.

425- TSMA,De.4166,s.2.

426- BA,TD,nr.262,s.62.

427- BA,TD,nr.604,s.77-79.

428- BA,MAD,nr.14679,s.66,226,242.

429- BA,MAD,nr.6159,s.17,99,184,188.

Selmanlu Cemâati : 1583 târihinde 5 mücerred, 9 müzevvec nüfûs ve 508 akça vergi hâsılı olan cemâatin[430], 1630-31'de neferen 4 nüfûsa ve 494 adet koyuna sâhip olarak, Şam-Bayadı cemâatine tâbi olduğu, "B a h ş l ı" ismiyle de anıldığı ve mer'a ile ağnâm resminin 100 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[431]. 1641-42 târihinde 10 hâne nüfûs, 2536 adet koyun ile 15 adet deveye mâlik olan ve deve resmi için 4 adet deve vererek, Abdullah Kethudâ idâresinde olduğu belirtilen Selmanlu cemâatinin, 1644'de dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesi içinde olan 2 hâne nüfûsunun Birgi'de sâkin bulunduğu zikredilmektedir[432].

Seyyid-Fakihlü Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Ahmed Seyyid Kethûdâ idâresinde 1 kethudâ, 30 mücerred, 41 müzevvec nüfûsu ve 2176 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen cemâatin, Anamaslu-i Kızıllu'ya tâbi bulunduğu görülmektedir[433].

Sığırlu-Elçi Cemâati : 1583 târihinde kendisine tâbi "B a ğ d a d l u m a h a l l e s i" ile birlikde 1 imam, 71 mücerred, 181 müzevvec nüfûs ve 8441 akça vergi hâsılı olan Sığırlu-Elçi cemâatinin[434], 1630-31'de Kara Yusuf Kethudâ idâresinde neferen 116 nüfûsu ve 22.268 adet koyunu olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[435]. 1641-42 târihinde deve resmi olarak 3 adet deve veren ve Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi Kara-Durak yurdunu 720 akça mukabilinde yaylayan cemâatin,Mehmed Kethudâ idâresinde 99 hâne nüfûsu, 1916 adet koyunu ve 17 adet

---

430- BA,TD,nr.604,s.69.
431- BA,MAD,nr.14679,s.29,226,240.
432- BA,MAD,nr.6159,s.20,185.
433- BA,TD,nr.604,s.179-180.
434- BA,TD,nr.604,s.120-122.
435- BA,MAD,nr.14679,s.22-24,225,240.

devesi vardı[436]. Cemâat mensuplarından neferen 95 ve 30 çift nüfûsun, 24 Cumâde'l-âhir 1102(25 Ocak 1691) târihli bir karar ile Humus sancağı dâhilindeki tîmâr köylerinden Bettîn ve Tel-Cüder'e iskân edildiği görülmektedir[437].

S u y l a l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde 3 mücerred, 25 müzevvec nüfûs ve 1103 akça vergi hâsılına sâhip olduğu kaydedilen cemâatin, Malatya'da kışladığı ve Aşudi nâhiyesine bağlı Ağça-Kal'a mezraasında zirâatçilik yaptığı belirtilmektedir[438].

S ü l e y m a n l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Timur-ili'ndeki Kara toprağında kışladığı görülen cemâatin, mezkûr târihde 5 mücerred, 19 müzevvec nüfûsu ve 112 akça vergi hâsılı vardı[439].

S ü z e l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen cemâatin, bu târihde 11 müzevvec nüfûs ve 61 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[440].

Ş a m - B a y a d ı C e m â a t i : 1583 târihinde Ali Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 2 sipâhî, 34 mücerred, 150 müzevvec nüfûsa ve Dinlen, Şeyhlü, Kara-Hızırlu ve Tatar-Alilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 595 akça vergi hâsılına sâhip olan cemâatin, ağnâm resmi Çerkes Bey tasarrufunda bulu-

---

436- BA,MAD,nr.6159,s.13,100.
437- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.65,not 58.
438- BA,TD,nr.604,s.318-319.
439- BA,TD,nr.604,s.214.
440- BA,TD,nr.604,s.230.

nuyordu[441]. 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614)'de Karaman Beylerbeyi, sancak-beyleri ve elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetinde yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen cemâatin, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zararlar verdiği belirtilerek, bunların kadimî yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği anlaşılmaktadır[442]. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilemeyen Şam-Bayadı cemâatinin, Kara Zâbid Kethudâ idâresinde olan kolunun mer'a ve ağnâm resmi 300 riyal guruş; Mehmed Kethudâ idâresinde olan kolunun ise, mer'a ve ağnâm resmi 350 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilmişti[443]. 1641-42 târihinde Tonus nâhiyesine tâbi Kulmaç yurdunu 660 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, 165 hâne nüfûsu Veli Kethudâ ve 120 hâne nüfûsu da Hacı Kara Pîr Kethudâ idâresinde bulunuyordu[444]. 1647 ve 1648 târihlerinde Kara Kethudâ idâresinde olup, 1647'de 31 ve 1648'de 230 riyal guruş bakayâsı vardı[445]. 1101(1690)'de 30 nefer asker ile başlarında Kör Haydar Bey, Gazi-oğlu Mahmud Bey, Karataş-oğlu Mehmed Kethudâ ve Koyuncu Kara Bilâl Kethudâ olmak üzere, Avusturya seferine katılması emr olunan cemâatin[446], XVIII. asırda Ankara ile Sivas arasındaki sâhada yaşadığı ve bunlara mensup bir oymak grubunun Konya havâlisine kadar gelerek, Karaman kasabasına yerleştiği görülmektedir[447].

Şereflü Cemâati : 1548 târihinde Gök-Kazlu cemâati ile birlikde neferen 10 nüfûsu olan ve Gökâven-Hisârı yurdunda hem sâkin, hem de yaylakçılık yapan bu cemâat, vakfa 5 sikke filori koru resmi veriyordu[448]. 1583'de "Y i ğ i t l e r'

441- BA,TD,nr.604,s.65-68.
442- ATA,s.69.
443- BA,MAD,nr.14679,s.225.
444- BA,MAD,nr.6159,s.75,101.
445- TSMA,De.4166,s.1.
446- ATA,s.82-83.
447- Faruk Sümer,Bayatlar,Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,IV/4 (İstanbul 1952),380.
448- BA,TD,nr.262,s.42,49.

ismiyle de anılan ve 29 mücerred, 40 müzevvec nüfûs ve 3962,5 akça vergi hâsılına sâhip bulunan cemâatin[449], 1630-31 târihinde neferen 37 nüfûs ve 15.073 adet koyun ile Sultan Kethudâ idâresinde olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[450]. 1641-42'de Mancılık nâhiyesine bağlı Gökâven-Hisârı yurdunu Gök-Kazlu cemâati ile birlikde 900 akça; Tonus nâhiyesine bağlı Güzel-Oğlan yurdunu 600 akça; Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine tâbi olan Deliklü-Taş yurdunu Deli-Alilü ve Kara-Gündüz Afşarı cemâatleriyle birlikde 20 esedî guruş ve Büyük-Ak Pınarı yurdunu yine Deli-Alilü ve Kara-Gündüz Afşarı cemâatleriyle birlikde 16,5 esedî guruş mukabilinde yaylayan ve deve resmi olarak 11 adet deve veren cemâatin, Mustafa Kethudâ idâresinde 49 hâne nüfûsu, 5059 adet koyunu ve 56 adet devesi vardı[451]. 1647'de 850 riyal guruş ve 1648'de Pehlivan-oğlu Mustafa Bey kefâletinde 318,5 riyal guruş bakayâsı olup, mezkûr târihlerde Köse-oğlu idâresinde bulunmaktaydı[452]. Cemâatin 1630-31'de Sultan Kethudâ idâresinde bulunan ve 24 Cumâde'l-âhır 1102(25 Ocak 1691) târihli bir karar ile Hama sancağındaki Barin nâhiyesine tâbi pâdişâh hassı olan Abguru'l-Havle(ابغورالحوله) köyü ile tîmâra tahsis olan Beşemes mezraasına iskân olunan neferen 66 ve 30 çift nüfûsun "Ş e r e f l ü - i S u l t a n K e t h u d â" ismiyle[453]; 1647-48'de Köse-oğlu idâresinde bulunan ve 24 Cumâde'l-âhir 1102(25 Ocak 1691) târihini taşıyan bir karar ile, Durdu Kethudâ idâresinde Humus sancağı tîmâr köylerinden دیرحلار 'ya iskân olunan neferen 59 ve 25 çift nüfûsun da "Ş e r e f l ü - i K ö s e - o ğ l u" adiyle bilindiği görülmektedir[454].

449- BA,TD,nr.604,s.186.

450- BA,MAD,nr.14679,s.51-52,241.

451- BA,MAD,nr.6159,s.26,99,101-102.

452- TSMA,De.4166,s.1.

453- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.67,not 76.

454- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.65,not 56.

Şeyhlü Cemâati: İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Şam-Bayadı cemâatine tâbi olduğu kaydedilen cemâatin, 12 mücerred, 24 müzevvec nüfûsu ve Şam-Bayadı, Dinlen, Kara-Hızırlu ve Tatar-Alilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 595 akça vergi hâsılı vardı[455].

Tabanlu-Ceridi Cemâati: İsmine sâdece 1641-42 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesinden Cerid cemâatine bağlı olduğu için, Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız Tabanlu-Ceridi cemâatinin, mezkûr târihde perâkende ve perişan bir hâlde 17 hâne nüfûsa ve 295 adet koyuna mâlik olarak, mer'a ile ağnâm resminin Küçük-Hacılu, Saclu-Ceridi, Ulu-Beylü, Yumaklu-Ceridi, İnal-Ceridi, Urban-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde, 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[456].

Tâifî-Afşarı Cemâati: 1583 târihinde iki grup hâlinde bulunduğu görülen cemâatin, Receb Kethudâ idâresinde olan grubu, 1 kethudâ, 1 imam, 81 mücerred, 220 müzevvec nüfûsa; "Avretlü-Başcılar" ismiyle de anılan diğer bir grubu ise, 12 mücerred, 23 müzevvec nüfûsa mâlik bulunmakda ve cemâat mensuplarının vergi hâsılı, Afşar, Gazlu ve Bahri Kethudâ idâresindeki Bidil-Afşarı cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 32.162 akçadan ibâret bulunmaktaydı[457]. 1630-31 târihinde Receb Kethudâ idâresinde olup, neferen 84 nüfûs ve 22.884 adet koyun ile mer'a ve ağnâm resmi 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen Tâifî-Afşarı cemâatinin[458], 1641-42'de "Recebli-Afşarı" ismiyle de anıldığı, ve deve resmi için 7 adet deve vererek, Receb-oğlu Hüseyin Kethudâ idâ-

---

455- BA, TD, nr.604, s.67-68.
456- BA, MAD, nr.6159, s.84-85.
457- BA, TD, nr.604, s.166-170.
458- BA, MAD, nr.14679, s.36-37, 224, 240.

resinde 144 hâne nüfûs, 12.858 adet koyun, 34 adet deveye ve kendisine tâbi "B o z u ş a t(بوزوشات) m a h a l l e s i"nin ise, 42 hâne nüfûs, 465 adet koyun ve 2 adet deveye sâhip olduğu, Bozok nâhiyesine bağlı Kızıl-Çöken yurdunu yayladığından, 720 akça yaylak resmi verdiği kaydedilmiştir[459]. Cemâat mensuplarından bâzı grupların Rakka'da Belih nehri ve Akça-Kal'a mevkiilerindeki Kürd, Türkmen ve Arap aşîretlerinin şekavetlerine karşı bir sed teşkîl etmek üzere, 1702 yılında mezkûr yerlere yerleştirildiği görülmektedir[460].

T a k l u - K a r k ı n   C e m â a t i : 1583 târihinde 6 mücerred, 19 müzevvec nüfûs ve 1645,5 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[461], 1630-31'de neferen 8 nüfûsa ve 937 adet koyuna mâlik olarak, mer'a ve ağnâm resminin 100 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmektedir[462]. 1641-42 târihinde Aşudi nâhiyesine tâbi Kara-Gedik yurdunu 120 akça mukabilinde yaylayan Taklu-Karkın cemâatinin, 18 hâne nüfûs, 875 adet koyun ve 2 adet devesi vardı[463].

T a r m u k   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Osman-Dedelü cemâatine bağlı olduğu kaydedilen cemâatin, 2 mücerred, 10 müzevvec nüfûsu ve Gündüz-Fakihlü, Osman-Dedelü ve Evsanlu cemâatlerinin vergi hâsılı ile birlikde 1361 akça vergi hâsılı vardı[464].

T a t a r - A l i l ü   C e m â a t i : 1583 târihli defterde Şam-Bayadı cemâatine tâbi olarak, iki grup hâlinde bulunduğu görülen cemâatin, birinci grubu, 11 mücerred, 19 müzevvec

----

459- BA,MAD,nr.6159,s.47-48,102.

460- Yusuf Halaçoğlu, Aynı eser,s.235.

461- BA,TD,nr.604,s.207-208.

462- BA,MAD,nr.14679,s.27,226,240.

463- BA,MAD,nr.6159,s.17,101.

464- BA,TD,nr.604,s.115-116.

nüfûsa; Selmanlu cemâati ile birlikde bulunan ve tahrîr esnâsında kendilerinin de deftere kaydedilmesini taleb eden ikinci grubu, 5 mücerred, 6 müzevvec nüfûsa sâhip olup, cemâat mensuplarının vergi hâsılı, Şam-Bayadı, Dinlen, Şeyhlü ve Kara-Hızırlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 595 akçadan ibâret bulunmaktaydı[465]. 1630-31'de, yine Şam-Bayadı cemâatine bağlı olan cemâatin, neferen 11 nüfûsu ve 3267 adet koyunu vardı[466].

Tatar-İlyaslu Cemâati: 1548 târihli tapu defterinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve Cerid cemâati ile birlikde Ferid ve Veli Kethudâ idâresinde Oğlan-Fakih yurdunda yaylakçılık yapan bu cemâat, mezkûr cemâat ile beraber vakfa 4 sikke filori koru resmi verdiğinden deftere kayd edilmiştir[467]. 1583 târihinde çeşitli kollara ayrıldığı görülen cemâatin,Abdi Kethudâ idâresinde olan 1 kethudâ, 1 duacı, 1 imam, 113 mücerred, 143 müzevvec nüfûsu "Abdi-Kethudâ mahallesi"ni; Veli Kethudâ idâresinde olan 1 sipâhî, 1 imam, 30 mücerred, 39 müzevvec nüfûsu "Mezidlü mahallesi"ni; 1 duâcı, 1 imam, 49 mücerred, 55 müzevvec nüfûsu "Zekeriyyalu mahallesi"ni; Ümmet Kethudâ idâresinde olan 1 imam, 44 mücerred, 63 müzevvec nüfûsu "Bekirlü mahallesi"ni teşkîl etmekde ve bunların müşterek vergi hâsılı 29.454 akçadan ibâret bulunmaktaydı[468]. 1630-31'de ise, yine muhtelif gruplar hâlinde olan cemâatin, neferen 37 nüfûsu ve 8397 adet koyunu olan grubu, Mustafa Kethudâ; "Bekirlü" ismiyle de anılan ve neferen 83 nüfûsu ve 16.722 adet koyuna mâlik olarak, mer'a ve ağnâm resmi 750 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen gurubu, Arslan Ali Kethudâ; neferen 22 nüfûsu ve 3234 adet koyunu olan grubu,Zekeriyya Kethudâ; neferen 138 nüfûsu ve 38.120 adet koyun ile mer'a ve ağnâm resmi 200

465- BA,TD,nr.604,s.68.
466- BA,MAD,nr.14679,s.29,240.
467- BA,TD,nr.262,s.42,65.
468- BA,TD,nr.604,s.125-131.

riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen grubu, Cum'a Kethudâ ve neferen 59 nüfûs ve 10.637 adet koyun ile cemâate tâbi "K a- r a - K o c a l u m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubu Veli Kethudâ idâresinde bulunuyordu[469]. 1641-42 târihinde Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Yıllık, Kızıl-Eşme, Muzaffer-Çayırı ve Tavşan-Damı yurdlarında yaylakçılık yapan ve Yıllık yurdu için 120 akça; Kızıl-Eşme yurdu için 12 akça; Muzaffer-Çayırı yurdu için 400 akça ve Tavşan-Damı yurdu için 300 akça yaylak resmi veren Tatar-İlyaslu cemâatinin, 33 hâne nüfûs, 11.656 adet koyun ve 76 adet deveye sâhip olan ve deve resmi için 12 adet deve veren kolu, Arslan Ali Kethudâ; 31 hâne nüfûs, 8736 adet koyun ve 49 adet deveye sâhip olan ve deve resmi için 9 adet deve veren kolu, Cum'a Kethudâ idâresinde olduğu gibi, 18 hâne nüfûs, 4356 adet koyun ve 31 adet deveye sâhip olan ve deve resmi için 6 adet deve veren kolunun, cemâate tâbi "K a r a - K o c a l u m a h a l l e s i"ni; 8 hâne nüfûs, 2412 adet koyun ve 22 adet deveye sâhip olan ve deve resmi için 6 adet deve veren kolunun, "F e r i d l ü m a h a l l e s i"ni ve 8 hâne nüfûs, 2002 adet koyun ve 7 adet deveye sâhip olan ve deve resmi için 2 adet deve veren kolunun da "Z e k e r i y y a- l u m a h a l l e s i"ni teşkîl ettiği görülmektedir[470].1648 târihinde "Z e k e r i y y a l u" ismiyle de anılan grubun, Pehlivan-oğlu Mustafa Bey uhdesinde 240 riyal guruş bakayâsı ve Hamza Kethudâ ile Kara-Kocalu'ya tâbi olan grubun ise,yine Pehlivan-oğlu Mustafa Bey uhdesinde 45 riyal guruş bakayâsı vardı[471]. Cemâatin 1101(1690)'de, Hatal-Bayadı(Reyhanlu) ve Pehlivanlu cemâatleriyle birlikde, 300 nefer asker ile, kethudâsı olan Bilâs Kethudâ idâresinde Avusturya seferine çağrıldığı görülmektedir[472].

469-- BA,MAD,nr.14679,s.66-71,95-98,227,242-243.

470-- BA,MAD,nr.6159,s.22-23,100.

471-- TSMA,De.4166,s.1.

472-- ATA,s.86.

T o h t e m ü r l ü   C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 21 nüfûsu olan cemâatin[473], 1583'de Kızıl Ali-oğlu Hasan Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 39 mücerred, 32 müzevvec nüfûs ve 5528,5 akça vergi hâsılına mâlik olarak, Alaca-Han'a tâbi Yellüce yurdunda yayladığı ve "K ı z ı l - A l i l ü" ismiyle de anıldığı görülmektedir[474]. 1630-31 târihinde Hacı Bayram Kethudâ idâresinde neferen 25 nüfûsu olan ve mer'a ile ağnâm resmi 700 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen Tohtemürlü cemâatinin, yine "K ı z ı l - A l i l ü" ismiyle anıldığı görülmektedir[475]. 1641-42 târihinde 21 hâne nüfûs, 5191 adet koyun ve 41 adet deveye mâlik olan ve deve resmi için 11 adet deve veren cemâatin, ismi sâdece "K ı z ı l - A l i   T o ḥ - t e m ü r l ü" olarak kaydedilmiştir[476].

T u ğ l u - D o k u z u   C e m â a t i : 1583 târihinde 15 müzevvec, 19 mücerred nüfûs ve 457,5 akça vergi hâsılı olan Tuğlu-Dokuzu cemâatinin[477], 1630-31'de neferen 7 nüfûsa ve 1141 adet koyuna sâhip olduğu belirtilmektedir[478]. 1641-42 târihinde deve resmi olarak 3 adet deve veren cemâatin, 13 hâne nüfûs, 935 adet koyun ve 12 adet devesi vardı[479].

T u l u l u - E l ç i   C e m â a t i : 1583 târihinde Koyunlu-Elçi cemâatine bağlı olarak Hüseyin Kethudâ idâresinde, Kara-Durak mevkiinde yaylayan ve 1 kethudâ, 1 imam, 29 mücerred, 74 müzevvec nüfûs ile 2782 akça vergi hâsılına mâlik olan Tululu-Elçi cemâatinin[480], 1630-31'de Sarı Kethudâ idâresinde neferen 30 nüfûsa ve 4015 adet koyuna sâhip olduğu ve mer'a

---

473- BA,TD,nr.262,s.47,59.
474- BA,TD,nr.604,s.59-60.
475- BA,MAD,nr.14679,s.95,224.
476- BA,MAD,nr.6159,s.19-20.
477- BA,TD,nr.604,s.16-17.
478- BA,MAD,nr.14679,s.30,240.
479- BA,MAD,nr.6159,s.21.
480- BA,TD,nr.604,s.116-117.

ile ağnâm resminin 200 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmektedir[481]. 1641-42 târihinde Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Kara-Durak yurdunu 210 akça mukabilinde yaylayan ve deve resmi için 3 adet deve veren cemâatin, 28 hâne nüfûsu, 4755 adet koyunu ve 18 adet devesi vardı[482]. 24 Cumâde'l-âhir 1102(25 Ocak 1691) târihli bir kararla, mezkûr cemâatden ve Esblü cemâatinden 71 nefer ve 30 çift nüfûsun, Hama sancağındaki Barin nâhiyesi tîmâr köylerinden Bulos'a iskân olunduğu görülmektedir[483].

Tur-Hasanlu Cemâati : 1583 târihinde Ağça-Koyunlu kabîlesinden olduğu belirtilen Tur-Hasanlu cemâatinin, 9 mücerred, 13 müzevvec nüfûsu ve Musa-Hacılu cemâatine bağlı Dündarlu ve Hamidlü mahallelerinin vergi hâsılı ile birlikde 2001 akça vergi hâsılı vardı[484]. 1630-31'de ise, Ağça-Koyunlu kabîlesinden Musa-Hacılu cemâatine bağlı olduğu ve neferen 27 nüfûsa sâhip bulunduğu kaydedilmiştir[485]. 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesi içinde olduğu belirtilen cemâatin, 9 hâne nüfûsa mâlik olarak Misis'de kışladığı görülmektedir[486].

Turgay-ı Âdillü Cemâati : 1548 târihinde Mehmed Kethudâ idâresinde neferen 25 nüfûsa sâhip olan ve Mamalu-Köşk yurdunu 10 sikke tapu resmi ile üzerine kaydettiren bu cemâat, vakfa her hâneden 3'er akça yaylak resminin yanı sıra, 990 akça da koru resmi vererek, mezkûr yurdda hem oturduğu ve hem de yayladığı görülmektedir[487]. 1583 târihinde

----

481- BA,MAD,nr.14679,s.21,225,240.

482- BA,MAD,nr.6159,s.15,100.

483- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.67,not 79.

484- BA,TD,nr.604,s.94.

485- BA,MAD,nr.14679,s.113-114.

486- BA,MAD,nr.6159,s.178.

487- BA,TD,nr.262,s.41,47-48,65.

ise, yaylakçılık yaptığı belirtilen cemâatin, 22 mücerred,32 müzevvec nüfûsu ve 274,5 akça vergi hâsılı vardı[488].

Turhanlu Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Ağça-Koyunlu cemâatine tâbi olduğu belirtilen Turhanlu cemâatinin, 4 imam, 15 muaf, 39 mücerred, 44 müzevvec nüfûsu ve Ağça-Koyunlu ile Kürtün cemâatlerinin vergi hâsıliyle birlikde 21.827 akça vergi hâsılı vardı[489].

Tuvalu Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve mezkûr târihde Kara-Halillü cemâatine bağlı olarak, 8 müzevvec nüfûsa ve Kara-Halillü, Ulaşlu, Urcanlu ve Okcu-Kasımlu cemâatlerinin vergi hâsıliyle birlikde 440 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin, Yeni-il'de vakfa âit yerleri yaylamasından dolayı, mer'a resmini vakfa verdiği görülmektedir[490].

Uç Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan cemâatin, bu târihde 34 mücerred, 58 müzevvec nüfûsa ve 168 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmektedir[491].

Udullu(اودللو) Cemâati : İsmine sâdece 1597 târihinde tesâdüf edilen Udullu cemâatinin, bu târihde neferen 40 nüfûsu ve 800 akça vergi hâsılı vardı[492].

488- BA,TD,nr.604,s.188.
489- BA,TD,nr.604,s.91-92.
490- BA,TD,nr.604,s.11-12.
491- BA,TD,nr.604,s.173-174.
492- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,16a-16b.

Ulaşlu Cemâati: İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde iki grup hâlinde bulunduğu görülen cemâatin, Kara-Halillü cemâatine tâbi olan kolunun, 3 mücerred, 7 müzevvec nüfûs ile Kara-Halillü, Urcanlu, Tuvalu ve Okcu-Kasımlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 440 akça vergi hâsılına sâhip olduğu ve vakfa âit yerlerde yaylakçılık yaptığından, mer'a resmini vakfa vermekle mükellef tutulduğu kaydedildiği gibi, Kepenek-oğlu Kethudâ idâresinde bulunan diğer bir kolunun ise, 8 mücerred, 10 müzevvec nüfûs ile Hacı Ramazan Kethudâ idâresindeki Çeçelü cemâatinin vergi hâsılıyle birlikde 11.525 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu görülmektedir[493].

Ulu-Bey Demircilü Cemâati: 1583 târihli tapu defterinde Anamaslu'ya tâbi olduğu ve ziraâtçilikle uğraştığı kaydedilen bu cemâatin, mezkûr târihde 15 mücerred, 31 müzevvec nüfûsu ve 480,5 akça vergi hâsılı vardı[494]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen cemâatin, Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Yaylacık yurdunu yayladığı ve 120 akça yaylak resmi verdiği kaydedilmiştir[495].

Ulu-Beylü Cemâati: 1641-42 târihinde tâifesi belirtilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesinden Cerid cemâatine tâbi olduğu için, Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde perişan ve perâkende bir hâlde, 12 hâne nüfûsa ve 225 adet koyuna sâhip olduğu ve mer'a ile ağnâm resminin Küçük-Hacılu, Saclu-Ceridi, Yumaklu-Ceridi, Tabanlu-Ceridi, İnal-Ceridi, Urban-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[496].

493- BA, TD, nr.604, s.11-12, 154.
494- BA, TD, nr.604, s.211.
495- BA, MAD, nr.6159, s.100.
496- BA, MAD, nr.6159, s.83-85.

Urban-Ceridi Cemâati: 1641-42 târihli defterde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesinden Cerid cemâatine bağlı olduğu için, Dulkadırlı tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız Urban-Ceridi cemâatinin, mezkûr târihde dağınık bir vaziyette, 9 hâne nüfûsu ve 120 adet koyunu olduğu; mer'a ile ağnâm resminin Küçük-Hacılu, Saclu-Ceridi, Ulu-Beylü, Yumaklu-Ceridi, Tabanlu-Ceridi, İnal-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmiştir[497].

Urcanlu Cemâati: 1583 târihinde Kara-Halillü cemâatine bağlı olan ve 5 mücerred, 9 müzevvec nüfûs ile Kara-Halillü, Ulaşlu, Tuvalu ve Okcu-Kasımlu cemâatlerinin vergi hâsıliyle birlikde, 440 akça vergi hâsılına mâlik bulunan cemâatin, vakfa âit yerlerde yaylakçılık yaptığından, mer'a resmini vakfa vermekle mükellef tutultuğu kaydedilmiştir[498]. 20 Zilka'de 1022 (1 Ocak 1614)'de Karaman Beylerbeyi, sancak-beyleri ve elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen hükümde, yazın Rum vilâyetinde yaylayan ve kışın Şam taraflarında kışlayan cemâat mensuplarının, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zararlar verdiği belirtilmekde ve bunların eski yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği görülmektedir[499]. 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde olan cemâatin, Korcu-Deresi'nde kışlayan ve "Urcan" ismiyle kaydedilen grubunun, 5 hâne nüfûsa; "Karaca-zâde" ismiyle de anılan diğer bir grubunun ise, 1 hâne nüfûsa sâhip bulunduğu anlaşılmaktadır[500].

497- BA, MAD, nr.6159, s.84-85.

498- BA, TD, nr.604, s.11-12.

499- ATA, s.69.

500- BA, MAD, nr.6159, s.179, 185.

U z u n - O s m a n l u   C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde, Ahmed Kethudâ idâresinde Dokuz'a tâbi olduğu kaydedilen ve 1 kethudâ, 1 imam, 2 duâcı, 33 mücerred, 45 müzevvec nüfûs ve 1943,5 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilen Uzun-Osmanlu cemâatinin[501], 1630-31 târihinde neferen 15 nüfûsu ve 5466 adet koyunu vardı[502]. 1641-42'de Bozok nâhiyesine tâbi Göçelü yurdunu yayladığından, 180 akça yaylak resmi veren ve 21 hâne nüfûs ile 1500 adet koyunu olan cemâat[503], 1648 târihinde Ahmed Kethudâ idâresinde, 250 riyal guruş bakayâya sâhipti[504].

V a r s a k   C e m â a t i : İsmine sâdece 1644 târihinde rastlanan ve târihde tâifesi zikredilmeksizin, Ekinci nâhiyesi içinde dağınık bir vaziyette, " G ö l l ü (كولو)" ismiyle de anılan gurubunun 2 hâne nüfûs ve 182 adet koyuna ; " ياغجه قيصات m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubunun 13 hâne nüfûs ve 167 adet koyuna sâhip olduğu belirtilen cemâatin[505], Dulkadırlı tâifesine tâbi bulunduğu anlaşılmaktadır[506].

Y a ğ b a s a n   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde Hamid cemâatine tâbi olduğu kaydedilen cemâatin, Pîr Bende Kethudâ idâresinde 11 mücerred, 15 müzevvec nüfûsu ve Hamid, Göbellü, Çıkınlu, Kalaycılu ve Durdu-Yaycılu cemâatlerinin vergi hâsılı ile birlikde 516 akça vergi hâsılı vardı[507].

501- BA,TD,nr.604,s.145-146.

502- BA,MAD,nr.14679,s.26,240.

503- BA,MAD,nr.6159,s.37,202.

504- TSMA,De.4166,s.2.

505- BA,MAD,nr.6159,s.183.

506- F.Sümer,Oğuzlar,s.176.

507- BA,TD,nr.604,s.211.

Y a ğ d a n l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Sivas yörüklerinden olduğu kaydedilen cemâatin, neferen 7 nüfûs ile, evvelden beri raiyyet olarak, vakıf mülhakatından Ayvalı-Deresi mevkiinde sâkin olduğu, Kapu-Kayası yurdunda yayladığı ve her sene vakfa 240 akça yaylak resmi verdiği belirtilmektedir[508].

Y a ğ l ı - C e r i d i C e m â a t i : 1630-31 târihinde neferen 9 nüfûsu olan[509] ve 1641-42'de Dulkadırlı tâifesinden Reyhanlu cemâatine tâbi olduğu için, Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde dağınık bir vaziyette 10 hâne nüfûsa ve 335 adet koyuna mâlik olarak, mer'a ve ağnâm resminin Reyhanlu, Kara-Süleymanlu ve Bazlamaç cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde, 1000 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmektedir[510].

Y a y c ı l a r C e m â a t i : 1583 târihinde 1 abdâl, 4 mücerred, 23 müzevvec nüfûsa ve 82,5 akça vergi hâsılına mâlik olarak, zirâatçilikle uğraşan cemâatin[511], 1630-31'de neferen 20 nüfûsu ve 1239 adet koyunu vardı[512]. 1644 târihinde perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunup, 31 çift nüfûsu olan cemâatin, çift resmi ve dönüm resminden muaf tutulduğu kaydedilmiştir[513].

Y e n i c e l i C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde zirâatçilik yaptığı kaydedilen cemâatin, 5 müzevvec nüfûsa ve 20,5 akça vergi hâsılına mâlik olduğu görülmektedir[514].

508- BA,TD,nr.604,s.227.
509- BA,MAD,nr.14679,s.46.
510- BA,MAD,nr.6159,s.80-81.
511- BA,TD,nr.604,s.213.
512- BA,MAD,nr.14679,s.47,241.
513- BA,MAD,nr.6159,s.187.
514- BA,TD,nr.604,s.147.

Y ı v a   C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde Ali Kethudâ idâresinde ziraâtçilikle meşgul olduğu kaydedilen cemâatin, 1 kethudâ, 1 imam, 31 mücerred, 123 müzevvec nüfûsu ve 3273 akça vergi hâsılı vardı[515]. 1630-31 târihinde neferen 31 nüfûs ve 2245 adet koyun ile Kasım Kethudâ idâresinde olup, mer'a ile ağnâm resmi 200 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilmişti[516]. 1641-42'de nüfûsu tesbit edilemeyen ve Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Kantar yurdunda yaylakçılık yaparak, 300 akça yaylak resmi verdiği kaydedilen cemâatin, 1644'de dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde olan 5 hâne nüfûsunun, Ayıntab'ın Kızılca mahallesinde sâkin olduğu; Kasım Kethudâ idâresinde olan 46 çift nüfûsunun ise, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu zikredilmektedir[517].

Y u m a k l u - C e r i d i   C e m â a t i : 1641-42 târihli defterde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Dulkadırlı tâifesinden Cerid cemâatine bağlı olduğu için, Dulkadırlı tâifesine bağlı cemâatler içine aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde perâkende ve perişan bir vaziyette, 21 hâne nüfûsa ve 230 adet koyuna mâlik olduğu; mer'a ile ağnâm resminin Küçük-Hacılu, Saclu-Ceridi, Ulu-Beylü, Tabanlu-Ceridi, İnal-Ceridi, Urban-Ceridi ve Cerid cemâatlerinin mer'a ve ağnâm resmiyle birlikde, 800 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmektedir[518].

515- BA,TD,nr.604,s.216-217.
516- BA,MAD,nr.14679,s.47-48,226,241.
517- BA,MAD,nr.6159,s.100,184,186.
518- BA,MAD,nr.6159,s.83-84.

2- Yaban-eri(Halep Türkmenleri) Tâifesine Tâbi Olan Cemâatler :

Abalu Cemâati : 1548 târihinde vakıf mülhakatından Çamur-Kesen(Kızılca-Kal'a) yurdunda yaylayan ve vakfa 2133 akça yaylak resmi ile 1320 akça koru resmi veren cemâatin, neferen 67 nüfûsu vardı[519]. 1583'de Beğdili'ye tâbi olduğu ve "Karacalu" ismiyle de anıldığı kaydedilen Abalu cemâatinin, Tonus nâhiyesine bağlı Çamur-İn ve Kızılca-Kal'a yurdlarında yaylayan kolu, 1 imam, 40 müzevvec, 41 mücerred nüfûsa; Süleyman Kethudâ idâresinde olan diğer bir kolu ise, 1 imam, 58 mücerred, 69 müzevvec nüfûsa sâhip olup, cemâat mensuplarının vergi hâsılı, Mahluta cemâatinin vergi hâsılı ile birlikde 420 akçadan müteşekkil bulunmaktaydı[520]. 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614) târihinde Karaman Beylerbeyi, sancak-beyleri ve elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetinde yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen cemâatin, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zararlar verdiği belirtilerek, bunların kadimî yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği anlaşılmaktadır[521]. 1641-42'de 168 hâne nüfûsu olan cemâatin, Mancılık nâhiyesine bağlı Başı-Yarık, Kızılca-Kal'a, Yenice-Çayırı ve Çamur-İn yurdlarında yayladığı ve Başı-Yarık yurdu için 180 akça, Kızılca-Kal'a yurdu için 1380 akça, Yenice-Çayırı yurdu için 420 akça ve Çamur-İn yurdu için de 180 akça yaylak resmi verdiği görülmektedir[522]. 1101(1690)'de ise, cemâat mensuplarından 60 nefer askerin, Çarık-oğlu Doğan Bey idâresinde Avusturya seferine katılması emr olunmuştur[523].

519- BA,TD,nr.262,s.41,46.
520- BA,TD,nr.604,s.54-57.
521- ATA,s.69.
522- BA,MAD,nr.6159,s.86,99,101.
523- ATA,s.82.

A f ş a r l u - E y m i r i C e m â a t i : 1641-42 târihinde 11 hâne nüfûsa mâlik olarak Dursun Kethudâ idâresinde bulunan[524] ve 1648'de Kıcılu Hasan Bey uhdesinde 242 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[525], mezkûr târihlerde hangi tâifeden olduğu zikredilmemesine rağmen, XVII. asrın ortalarında Halep Türkmenleri'ne bağlı olduğu görülmektedir[526].

Â i ş e l ü C e m â a t i : 1597 târihinde üç grup hâlinde bulunan cemâatin, Hacı Veli Kethudâ idâresindeki grubu, neferen 81 nüfûs ve 1620 akça vergi hâsılına; Beğdili'ye tâbi olan grubu, neferen 14 nüfûs ve 280 akça vergi hâsılına mâlik olduğu gibi, Hacı Ahmed Kethudâ idâresinde neferen 85 nüfûs ve 1700 akça vergi hâsılına sâhip olan grubu ise, cemâatin "F a k i h l ü m a h a l l e s i"ni teşkîl etmekde idi[527]. 1644'de ise, perâkende ve perişan bir vaziyette Sâid Kethudâ idâresinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunarak, 1 bennâk, neferen 6 nüfûsu ve 1665 adet koyunu olduğu görülmektedir[528].

A l i - B e y l ü B a y a d ı C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Pehluvanlu'ya bağlı olduğu kaydedilen cemâatin, 6 mücerred, 13 müzevvec nüfûsu ve 35 akça vergi hâsılı vardı[529].

A r a b l u C e m â a t i : 1583 târihinde Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye tâbi olarak, Yellüce mezraasında yaylayan ve Mustafa Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 10 mücerred, 14 müzevvec nüfûsa ve Fakihlü cemâatinin vergi hâsılı ile birlikde 112 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilen cemâ-

---

524- BA,MAD,nr.6159,s.77.

525- TSMA,De.4166,s.1.

526- Faruk Sümer, Osmanlı devrinde Anadolu'da yaşayan bazı Üçoklu Oğuz boylarına mensup teşekküller,İFM,XI(İstanbul 1949-1950),460.

527- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,10a-10b,18b.

528- BA,MAD,nr.6159,s.168.

529- BA,TD,nr.604,s.231-232.

atin[530], 1641-42'de Musa Kethudâ idâresinde 27 hâne nüfûsu vardı[531].

B a y a d C e m â a t i : İsmine sâdece 1548 târihinde tesâdüf edilen cemâatin, bu târihde neferen 2 nüfûsa mâlik olarak vakfa, her hâneden 33'er akça yaylak resmi verdiği görülmektedir[532].

B a y ı n d u r C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 66 nüfûsu olan ve Ağça-Kal'a Gedüğü(Çukur-Çayır) yurdunu yayladığından vakfa, 2122 akça yaylak resmi ve 1056 akça koru resmi veren bu cemâat, kendi adıyla anılan yurda tasarruf eden Corab-oğlu'nun, tasarrufdan feragat etmesiyle, vakfa 10 sikke filori tapu resmi vererek üzerlerine kayd ettirdiklerinden, bu yurda da tasarruf etmekde idiler[533]. 1583 târihinde yaylakçılık yaptığı kaydedilen ve Bay Koca Kethudâ idâresinde olan kolunun, 1 muaf, 1 imam, 41 mücerred, 82 müzevvec nüfûsa; Hüseyin Kethudâ idâresinde bulunup "H ü s e y i n - K e t h u d â m a h a l l e s i"ni teşkîl eden diğer bir kolunun ise, 1 imam, 44 mücerred, 66 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu belirtilen cemâatin, müşterek vergi hâsılı 413 akçadan ibâretti[534]. 1641-42'de Yeni-il nâhiyesine bağlı Ağça-Kal'a Gedüğü yurdunu 1166 akça yaylak resmi vererek yaylayan cemâatin, Bayram Hoca Kethudâ idâresinde 154 hâne nüfûsu vardı[535]. Cemâat mensuplarının Yeni-il'de müstakil yaylakları olduğu hâlde, Rum eyâleti dâhilinde bulunan Karayel mahallindeki ekili toprakları hayvanlarına otlatması ve evleri yakması, 1686 Haziranında ilgililerin dikkatinin çekilmesine sebep teşkîl ettiği gibi[536], yine cemâat mensuplarından 20 nefer askerin 1101(1690)'de, Rüstem Kethudâ-oğlu Hâlid Bey idâresinde Avusturya seferine katılmasının emr olunduğu görülmektedir[537].

530- BA,TD,nr.604,s.27-28.

531- BA,MAD,nr.6159,s.94.

532- BA,TD,nr.262,s.59.

533- BA,TD,nr.262,s.41,45-46,65.

534- BA,TD,nr.604,s.161-163.

535- BA,MAD,nr.6159,s.73,98.

536- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.38,not 47.

B e ç i l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Pehluvanlu'ya tâbi olarak, 20 müzevveo nüfûsu olduğu kaydedilen cemâatin, Doğanlu-Bayadı, Meleklü, Melek-Hacılu ve Çalışlu cemâatlerinin vergi hâsılı ile birlikde 483 akça vergi hâsılı vardı[538].

B e ğ d i l i C e m â a t i : 1548 târihli tapu defterinde iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen cemâatin, vakıf mülhakatından Deve-Taş yurdunda yaylayan ve 1452 akça koru resmi ile 2289 akça yaylak resmi veren grubu, neferen 75 nüfûsa; Boz-Öyük yurdunda yaylayan ve 1485 akça koru resmi ile 2002 akça yaylak resmi ve Alaca-Han yurdunda yaylayan ve 1485 akça koru resmi ile 2207 akça yaylak resmi veren diğer bir grubunun ise, neferen 62 nüfûsa mâlik olduğu kaydedilmiştir[539]. 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen Beğdili cemâatinin, Yeni-il nâhiyesine bağlı Kızıl-Öyük yurdunu 120 akça, Boz-Öyük yurdunu 1485 akça ve Alaca-Han yurdunu yine 1485 akça mukabilinde yayladığı belirtilmektedir[540]. Beğdili cemâati mensuplarının 1101(1690)'de, başlarında Firuz Bey-oğlu Şâhin Bey, Şedîd-oğlu Topal Assaf Bey, Beğmişlü Gânim Bey, Kör Nâsır Bey, Yüz Hâtim Ağa-oğlu Hasan Bey, Seyf Han Bey, Ebu Seyf-oğlu Mirza İsmail Bey, Kara-Şeyhlü Kızıl İdris-oğlu Musa Bey, Şeyh Musa Kethudâ, Şah İsmail-oğlu Mehmed Bey, Boz-Koyunlu Murtaza Kethudâ, Boz-Koyunlu Ahmed Kethudâ, Kara-Şeyhlü el-İys oğullarından Ken'an ve Kessâl Bey, Kırgıl Yahya-oğlu ve Döğerli Yedi Bey olmak üzere Avusturya seferine çağrıldıkları görülmektedir[541].

B e ğ i l l ü C e m â a t i : İsmine sâdece 1641-42 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde tâifesi zikredilmeksi-

---

538- BA,TD,nr.604,s.51.
539- BA,TD,nr.262,s.43,53-54.
540- BA,MAD,nr.6159,s.98.
541- ATA,s.84.

zin Solak Kethudâ idâresinde 22 hâne nüfûsa sâhip olan cemâatin[542], Kanûnî devrinde Yaban-eri tâifesinden Beğdili'ye bağlı olduğu görülmektedir[543].

B e ğ l i k l ü C e m â a t i : 1583 târihinde İsmail Kethudâ idâresinde 16 mücerred, 27 müzevvec nüfûsa ve 77 akça vergi hâsılına sâhip olan Beğliklü cemâatinin[544], 1641-42'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok nâhiyesine bağlı Virân-Şehir yurdunu 1000 akça mukabilinde yayladığı kaydedilmiştir[545]. 1648 târihinde Hasan Çelebi Kethudâ idâresinde Rum vilâyetinde bulunan cemâatin, 540 riyal guruş bakayâsı vardı[546].

B e ğ m i ş l ü C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye tâbi olarak, Yellüce yurdunda yaylayan ve 26 mücerred, 35 müzevvec nüfûs ile 126 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[547], 1641-42 târihinde Ali el-Gānim Kethudâ idâresinde 35 hâne nüfûsa sâhip bulunduğu kaydedilmiştir[548]. 1648'de Hacı el-Gānim Kethudâ idâresinde olan grubunun, Pehlivan-oğlu Mustafa Bey kefâletinde 89 riyal guruş ve Süleyman Kethudâ idâresinde olan grubunun ise, 77 riyal guruş bakayâsı vardı[549]. Evâhir-i Safer 1102(24 Kasım-3 Aralık 1690) târihinde, Rakka Beylerbeyisi Hüseyin Paşa'ya gönderilen bir hükümden anlaşıldığına göre, cemâat mensuplarının Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine karşı bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere, Hacı Ali-oğlu Gānim Kethudâ idâresinde neferen 500 nüfûs ile iskân olunduğu; fakat cemâat mensuplarından bâzı kimselerin eşkiyânın şekaveti karşısında Rum vilâyetine kadar geldiği görülmektedir[550].

542- BA,MAD,nr.6159,s.75.
543- Faruk Sümer, Bozoklu Oğuz boylarına dâir,DTCFD,XI/1(Ankara 1953),97.
544- BA,TD,nr.604,s.175.
545- BA,MAD,nr.6159,s.102.
546- TSMA,De.4166,s.1.
547- BA,TD,nr.604,s.26-27.
548- BA,MAD,nr.6159,s.95.
549- TSMA,De.4166,s.1-2.
550- ATA,s.100-101.

B o y n u - K ı s a l u A f ş a r ı C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan cemâatin, 28 mücerred, 39 müzevvec nüfûsu ve 119 akça vergi hâsılı olduğu belirtilmektedir[551].

B o z - K o y u n l u C e m â a t i : 1583 târihli defterde muhtelif gruplara ayrıldığı görülen Boz-Koyunlu cemâatinin, İl-Kondu yurdunda yaylayan, Abdülkadir-oğlu Bekir Doğdu Kethudâ idâresindeki grubunun, 1 kethudâ, 1 imam, 25 mücerred, 59 müzevvec nüfûsa ve 154 akça vergi hâsılına sâhip olduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan Defter-i atîkde Seydi Bey idâresinde ve mezkûr târihde Uğurlu Kethudâ idâresindeki kola tâbi olup, Alaca-Çayır yakınındaki Yığın-Pınarı yurdunu yaylayan 1 pîr, 8 mücerred, 38 müzevvec nüfûslu grubunun, "Y a l m a n l u m a h a l l e s i"ni, Korna yurdunu yaylayan 11 mücerred, 19 müzevvec nüfûslu grubunun "D o ğ a n l u m a h a l l e s i"ni, Alaca-Çayır yurdunu yaylayan 2 mücerred, 15 müzevvec nüfûslu grubunun da "S e l â h a d d i n l ü m a h a l l e s i"ni teşkîl ederek, müşterek vergi hâsıllarının 98 akçadan müteşekkil bulunduğu kaydedildiği gibi, yine bu kola tâbi olup, dağınık bir vaziyette olan neferen 8 nüfûsun ise, vakfa âit geliri toplayıp teslim etmelerinden dolayı, vergiden muaf tutulduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Şefaat Bey idâresinde 11 mücerred, 21 müzevvec nüfûsu olan grubunun da, kendisine tâbi olan Kuzucaklu cemâati ile birlikde, bâd-i hevâ ve sâir vergilerinin havâss-ı hümâyûna dâhil olduğu, fakat Yeni-il sınırı dâhilinde olan yurdların otundan ve suyundan faydalandıkları için, mer'a resmlerini vakfa verdikleri zikredilmektedir[552]. 1630-31 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen cemâatin, kendisine tâbi olan "D o ğ a n l u m a h a l l e s i" ile beraber, Ali Kethudâ idâresinde 150 adet koyuna mâlik bulunuyordu[553]. 1641-42'de

---

551- BA, TD, nr.604, s.52.

552- BA, TD, nr.604, s.195-196, 205-206, 219.

553- BA, MAD, nr.14679, s.245.

Aşudi nâhiyesine tâbi İl-Kondu yurdunu 480, Yığın-Pınarı yurdunu 240, Kuyu-Depe-i Doğanlu yurdunu 180 ve Mescidlü ile Kuzu-Kıran yurdunu 300 akça mukabilinde yayladığı belirtilmesine rağmen, nüfûsu hakkında bir malûmata rastlanılamayan cemâatin[554], 1648 târihinde Abbas Bey idâresinde olduğu ve 662,5 riyal guruş olan bakayâsının Çerkes Ömer Ağa kefâletinde bulunduğu kaydedilmektedir[555]. Evâhir-i Safer 1102(24 Kasım-3 Aralık 1690) târihinde, Rakka Beylerbeyisi Hüseyin Paşa'ya gönderilen bir hükümden anlaşıldığına göre, cemâat mensuplarının Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine karşı bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere, Firuz Bey-oğlu Şâhin Bey idâresinde neferen 600 ve Seyf Han idâresinde neferen 200 nüfûs ile iskân olunduğu; fakat cemâat mensuplarından bâzı kimselerin eşkiyânın şekaveti karşısında Rum vilâyetine kadar geldiği görülmektedir[556].

B o z l u   C e m â a t i : 1548 târihinde neferen 22 nüfûs ile vakıf mülhakatından Mescidlü yurdunu yaylayan ve vakfa 726 akça yaylak resmi ile 1320 akça koru resmi veren cemâatin[557], 1583'de İsmail Kethudâ idâresinde 5 muaf, 59 mücerred, 69 müzevvec nüfûsa ve 131 akça vergi hâsılına sâhip olarak, yaylakçılık yaptığı belirtilmektedir[558]. 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614) târihinde Karaman Beylerbeyi, sancak-beyleri ve elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetinde yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen cemâatin, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zararlar verdiği belirtilerek, bunların kadimî yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği görülmektedir[559]. 1641-42'de Aşudi

---

554- BA,MAD,nr.6159,s.101.
555- TSMA,De.4166,s.1.
556- ATA,s.100-101.
557- BA,TD,nr.262,s.41,47.
558- BA,TD,nr.604,s.158-160.
559- ATA,s.69.

nâhiyesine tâbi Kulmaç ve Değirmenlü yurdlarını Gün cemâati ile birlikde yaylayan ve mezkûr cemâatle beraber 1680 akça yaylak resmi veren Bozlu cemâatinin, İsmail Kethudâ idâresinde 63 hâne nüfûsa mâlik olduğu anlaşılmaktadır[560]. 1648 târihinde Pehlivan-oğlu Mustafa Bey kefâletinde olan bakayâsı, 349 riyal guruş idi[561].

Ca'ferlü Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde Horbendelü'ye tâbi olarak, 17 mücerred, 26 müzevvec nüfûsu olan cemâatin, Horbendelü,Eymir ve Kabanlu cemâatlerinin vergi hâsılı ile birlikde 497 akça vergi hâsılı vardı[562].

Çakırlu Cemâati : İsmine sâdece 1548 târihli tapu defterinde rastlanan ve bu târihde neferen 6 nüfûs ile Kara-Kebîr yurdunda yayladığı kaydedilen cemâatin, her hâneden vakfa 33'er akça yaylak resmi verdiği belirtilmektedir[563].

Çalışlu Cemâati : 1583 târihinde Pehluvanlu'ya bağlı olan ve 22 mücerred, 28 müzevvec nüfûs ile Reyhanlu(Hatal-Bayadı), Doğanlu-Bayadı, Meleklü, Melek-Hacılu ve Beçilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde, 483 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[564], 1641-42'de Pehluvanlu, Doğanlu ve Meleklü cemâatleriyle beraber tahrîr edildiğinden, mezkûr cemâatlerle birlikde 460 hâne nüfûsa sâhip bulunduğu ve mer'a resmi vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[565].

560- BA,MAD,nr.6159,s.93,101.
561- TSMA,De.4166,s.2.
562- BA,TD,nr.604,s.43-44.
563- BA,TD,nr.262,s.55,58.
564- BA,TD,nr.604,s.51.
565- BA,MAD,nr.6159,s.78.

Ç e p n i - i R u m - K a l ' a : Anteb'in kuzey-doğusundaki Rum-Kal'a yöresinde oturduğundan "Ç e p n i - i R u m - K a l ' a" adiyle bilinen ve Yaban-eri tâifesinden olan bu cemâatin[566], 1648 târihli Yeni-il Türkmenleri'nin bakayâsını ihtivâ eden defterde, tâifesi zikredilmeksizin 650 riyal guruş bakayâya mâlik olduğu görülmektedir[567]. 1101(1690)'de 20 nefer asker ile, başlarında Hacı Mahmud, Râdif, Ali Paşa-oğlu, Sâmi ve Döğer-oğlu isimli kethudâlar idâresinde Avusturya seferine katılması emr olunan cemâatin[568], bugün dahi Rum-Kal'a'da yaşadığı anlaşılmaktadır[569].

Ç o b a n - B e y l ü C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde Beğdili'ye tâbi olduğu kaydedilen ve 10 mücerred, 14 müzevvec nüfûs ile 42 akça vergi hâsılına mâlik bulunduğu görülen cemâatin[570], 1641-42'de 18 hâne nüfûsa sâhip olarak, mer'a resmi verdiği belirtilmektedir[571].

D e l ü l e r - A f ş a r ı C e m â a t i : 1583 târihinde 12 mücerred, 16 müzevvec nüfûsa ve 49 akça vergi hâsılına sâhip bulunan Delüler-Afşarı cemâatinin[572], 1641-42'de 8 hâne nüfûs ile mer'a resmi verdiği zikredilmektedir[573].

D i m l e k l ü C e m â a t i : 1648 târihli Yeni-il Türkmenleri'nin bakayâsını ihtivâ eden defterde, tâifesi zikredilmeksizin Pîr Budak Kethudâ idâresinde 738 riyal guruş bakayâsı olduğu kaydedilen cemâatin[574]. evâhir-i Safer 1102(24 Ka-

---

566- F.Sümer, Oğuzlar, s.329.
567- TSMA, De.4166, s.1.
568- ATA, s.85.
569- F.Sümer, Oğuzlar, s.330.
570- BA, TD, nr.604, s.70-71.
571- BA, MAD, nr.6159, s.91.
572- BA, TD, nr.604, s.179.
573- BA, MAD, nr.6159, s.74.
574- TSMA, De.4166, s.1.

sım-3 Aralık 1690) târihinde, Rakka Beylerbeyisi Hüseyin Paşa'ya gönderilen bir hükümden anlaşıldığına göre, Yaban-eri tâifesinden Beğdili cemâatine tâbi olarak, Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine karşı bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere, Pîr Budak-oğlu Mehmed ve Satılmış Kethudâ idâresinde neferen 500 nüfûs ile iskân olunduğu; fakat cemâat mensuplarından bâzı kimselerin eşkiyânın şekaveti karşısında Rum vilâyetine kadar geldiği görülmektedir[575].

<u>D o ğ a n l u   C e m â a t i</u> : İsmine sâdece 1641-42 târihinde rastlanan ve bu târihde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Yaban-eri tâifesinden Meleklü, Pehluvanlu ve Çalışlu cemâatleriyle beraber tahrîr edildiğinden, Yaban-eri tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız Doğanlu cemâatinin, bahis konusu târihde mezkûr cemâatlerle birlikde 460 hâne nüfûsu vardı[576].

<u>D o ğ a n l u - B a y a d ı   C e m â a t i</u> : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Pehluvanlu'ya tâbi olarak 12 mücerred, 25 müzevvec nüfûsa sâhip olan cemâatin, Reyhanlu, Meleklü, Melek-Hacılu, Çalışlu ve Beçilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde, 483 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmektedir[577].

<u>D ö ğ e r l e r   C e m â a t i</u> : 1641-42 târihinde 30 hâne nüfûs ile Deve-Taş yurdunu Ulaşlu, Kara-Hasanlu, Kara-Şeyhlü ve Sincan cemâatleriyle birlikde 1445 akça mukabilinde yaylayan[578] ve 1647'de "D ö ğ e r - i   H a m a" ismiyle Şah Veli Kethudâ idâresinde bulunarak, 30 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[579], mezkûr târihlerde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Yaban-eri tâifesinden olduğu anlaşılmaktadır[580].

575- ATA, s.100-101.

576- BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.78.

577- BA, <u>TD</u>, nr.604, s.49-51.

578- BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.91, 98.

579- TSMA, De.4166, s.1.

580- ... dâir, <u>Türkiyat Mecmuası</u>, X(İstanbul

D ü n d a r l u - E y m i r i   C e m â a t i : İsmine sâdece 1647 târihinde rastlanan ve mezkûr târihde tâifesi zikredilmeksizin Karagözlü-Eymiri cemâatinin bakayâsı ile birlikde 35 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[581], XVII. asrın ortalarında Yaban-eri tâifesine bağlı olduğu görülmektedir[582].

E y m i r   C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde muhtelif gruplara ayrıldığı görülen cemâatin, Horbendelü'ye tâbi olan ve 14 mücerred, 24 müzevvec nüfûsa sâhip bulunan grubu, Ca'ferlü ve Kabanlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 497 akça vergi hâsılına; cemâatin "S i n c a r l u   m a h a l l e s i"ni teşkîl eden ve 2 şeyh, 16 mücerred, 26 müzevvec nüfûsu olan grubu, 77 akça vergi hâsılına; Ahmed Kethudâ idâresinde 21 mücerred, 89 müzevvec nüfûsu olan grubu, kendisine tâbi olup 6 mücerred, 21 müzevvec nüfûsu olan "A f ş a r l u   m a h a l l e s i"nin vergi hâsılıyle birlikde 245 akça vergi hâsılına mâlikti. Ayrıca, Ahmed Kethudâ idâresindeki kola bağlı olarak, 1 mücerred, 10 müzevvec nüfûsu olan "M e h m e d - K e t h u d â   m a h a l l e s i" ile 10 mücerred, 24 müzevvec nüfûsu olan "P o l a d - K e t h u d â   m a h a l l e s i"nin müşterek vergi hâsıllarının 84 akçadan müteşekkil olduğu görülmektedir[583]. 1630-31 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve İdris Kethudâ idâresinde olan grubunun, mer'a ve ağnâm resmi 120 riyal guruş mukabilinde; neferen 37 nüfûs ve 10.808 adet koyun ile Hacı Bayram Kethudâ idâresinde olan grubunun ise, mer'a ve ağnâm resmi 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen cemâatin[584], 1641-42'de Tonus nâhiyesine bağlı Bağlaca yurdunu Sincarlu-Eymiri ve Hâriclü-Eymiri cemâatleriyle birlikde, 1650 akça mukabilinde yayladığı ve Hacı Bayram-oğlu Seyf Kethudâ idâresindeki grubunun 33 hâne nüfûsa ve 8287 adet koyuna; Osman-oğlu Kethudâ idâresindeki grubunun da 23 hâne nüfûsa sâhip bulunduğu kayde-

----

581- TSMA, De.4166, s.2.
582- F.Sümer, Üçoklu Oğuz boylarına mensup teşekküller, s.461.
583- BA, TD, nr.604, s.43-44, 206-207, 232-234.
584- BA, MAD, nr.14679, s.74-75, 227, 229, 242.

dilmiştir[585]. 1101(1691) târihinde Elhâc Kadir Bey idâresinde 100 nefer asker ile Avusturya seferine katılması emr olunan Eymir cemâatinin[586], 1630-31'de Hacı Bayram Kethudâ ve 1641-42'-de Hacı Bayram-oğlu Seyf Kethudâ idâresinde olan grubunun, evâhir-i Rebîü'l-âhır 1104(1-10 Kasım 1692) târihinde "E y m i r - i H a c ı - B a y r a m" adiyle bilindiği ve Hama ile Humus taraflarına iskân edildiği anlaşılmaktadır[587].

F a k i h l ü   C e m â a t i : 1583 târihinde Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye tâbi olan ve Mehmed Kethudâ idâresinde bulunan cemâatin, 1 kethudâ, 10 mücerred, 11 müzevvec nüfûsu ve Arablu cemâatinin vergi hâsılı ile birlikde 112 akça vergi hâsılı vardı[588]. 1641-42'de Ekinci nâhiyesi içinde kaydedilen Fakihlü cemâatinin, Köpeklü-Afşarı ve Pehluvanlu cemâatleri ile beraber 9 hâne nüfûsa mâlik olduğu ve Ayıntab'da kışladığı görülmektedir[589].

G ü n   C e m â a t i : 1583 târihinde Beğdili'ye tâbi olarak, 35 mücerred, 48 müzevvec nüfûsu ve 147 akça vergi hâsılı olan cemâatin[590], 1641-42'de 85 hâne nüfûs ile Tonus nâhiyesine bağlı Kulmaç ve Değirmenlü yurdlarını, Bozlu cemâati ile birlikde 1680 akça mukabilinde yayladığı görülmektedir[591].

G ü n d ü z - A f ş a r ı   C e m â a t i : 1644 târihli Yeni-il defterinde tâifesi zikredilmeksizin perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesi içinde 24 çift nüfûsa mâlik olan ve çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulan cemâatin[592], Kanunî devrine âit Halep tapu defterinde, Yaban-eri tâifesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır[593].

585- BA,MAD,nr.6159,s.23-24,77.
586- ATA,s.82.
587- ATA,s.107.
588- BA,TD,nr.604,s.28.
589- BA,MAD,nr.6159,s.178.
590- BA,TD,nr.604,s.58-59.
591- BA,MAD,nr.6159,s.91-92,101.

G ü n e ş C e m â a t i : 1548 târihinde Beğdili kabîlesinden olan ve neferen 70 nüfûs ile Yellüce mezraasında bulunan bu cemâat, vakfa koru resmi ve yaylak resmi vermekle mükellef tutulmuştu[594]. 1583'de Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye tâbi olarak, Kasım ve Veli Kethudâ idâresinde Yellüce mezraasında yaylayan cemâatin, 1 duâcı, 1 imam, 2 kethudâ, 32 mücerred, 44 müzevvec nüfûsa ve 168 akça vergi hâsılına[595]; 1641-42'de ise, 45 hâne nüfûsa mâlik bulunduğu belirtilmektedir[596]. Cemâat mensuplarının 21 Ocak 1691'de, Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu görülmektedir[597].

H a c ı - F i r u z l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli tapu defterinde rastlanan ve bu defterde Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye bağlı olduğu kaydedilen cemâatin, Hacı Firuz-oğlu Süleyman Kethudâ idâresinde Yellüce'de yayladığı ve 1 kethudâ, 14 mücerred, 27 müzevvec nüfûs ile 84 akça vergi hâsılına sâhip bulunduğu anlaşılmaktadır[598].

H â r i c l ü - E y m i r i C e m â a t i : 1641-42 târihinde tâifesi zikredilmemesine rağmen, Tonus nâhiyesine tâbi Bağlaca yurdunu, Yaban-eri tâifesine bağlı Eymir ve Sincarlu-Eymiri cemâatleri ile birlikde 1650 akça mukabilinde yayladığından, Yaban-eri tâifesine tâbi cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, mezkûr târihde 6 hâne nüfûsa mâlik bulunduğu; 1644'de ise, 3 hâne nüfûs ile dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunarak, Minârecik'de kışladığı görülmektedir[599].

1953, s.457.

594- BA, TD, nr.262, s.54-55.

595- BA, TD, nr.604, s.29-30.

596- BA, MAD, nr.6159, s.88-89.

597- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.55-57.

598- BA, TD, nr.604, s.27.

599- BA, MAD, nr.6159, s.77, 101, 181.

H a y d a r l u C e m â a t i : İsmine sâdece 1644 târihinde rastlanan ve bu târihde tâifesi zikredilmeksizin dağınık bir vaziyette neferen 18 nüfûsu ve 8951 adet koyunu olan grubu Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde; 10 hâne nüfûsu ve 120 adet koyunu olan grubu da Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin,[600] Yaban-eri tâifesinden Beğdili'ye tâbi olduğu anlaşılmaktadır[601].

H o r b e n d e l ü C e m â a t i : 1548 târihinde toplam nüfûsu neferen 66 olan ve vakıf mülhakatından Dokuzcuk-ı Kebîr yurdu için 1089 akça yaylak resmi ve 2640 akça koru resmi veren cemâat mensuplarının, daha önceleri Dulkadırlı tâifesine tâbi Köşkerlü cemâati ile nizâlı oldukları Bağlama yurdu için de, mezkûr cemâatin tahrîr esnâsında yurda gelmemesi üzerine 660 akça koru resmi verdiği görülmektedir. Ayrıca, Çiğdemlü cemâatinin yaylak mahalli olan Kandillüce yurdu için, mezkûr cemâatin gelmemesi üzerine, bu yurdu da yaylayarak 495 akça koru resmi veren cemâatin, Gökâven-Hisârı, Bayad ve Kara-Kebîr yurdları ile Tur-Ali Ekinliği'nde dahi yaylakçılık yaptığı anlaşılmaktadır[602]. 1583 târihinde Mancılık'a bağlı Dokuzcuk-ı Kebîr yurdunda yaylakçılık yapan ve Hamza Kethudâ idâresinde 1 kethudâ, 1 imam, 2 muaf, 17 mücerred, 52 müzevvec nüfûsu olan Horbendelü cemâatinin, kendisine tâbi olarak bulunan "B o s t a n l ı k - o b a s ı"nın 2 muaf, 21 mücerred, 48 müzevvec nüfûsa ve Pîr Hüseyin-oğlu Halil Fakih idâresindeki "P î r - H ü s e y i n o b a s ı"nın da, 1 kethudâ, 1 imam, 9 mücerred, 23 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu ve cemâat mensuplarının vergi hâsılının Ca'ferlü, Eymir ve Kabanlu cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 497 akçadan müteşekkil bulunduğu görülmektedir[603]. 1630-31'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, mer'a resmi 700 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen cemâatin[604],

---

600- BA,MAD,nr.6159,s.174-177.
601- F.Sümer,Oğuzlar,s.306.
602- BA,TD,nr.262,s.41-42,48,50,55,57-59.
603- BA,TD,nr.604,s.41-44.

1641-42 târihinde Murad Kethudâ idâresinde, 176 hâne nüfûs ile Mancılık nâhiyesine bağlı Dokuzcuk-ı Kebîr yurdunu 1640 akça mukabilinde yayladığı zikredilmektedir[605].

<u>İ l d i l e k l ü C e m â a t i</u> : İsmine sâdece 1641-42 târihinde tesâdüf edilen ve bu târihde tâifesi zikredilmeksizin 2 hâne nüfûs ve 300 adet koyun ile Şam vilâyetinde bulunduğu görülen cemâatin[606], Yaban-eri tâifesinin Bayat boyuna mensup olduğu anlaşılmaktadır[607].

<u>K a b a n l u C e m â a t i</u> : 1583 târihinde Horbendelü'ye bağlı olarak, Hamza Fakih Kethudâ idâresinde 8 mücerred, 17 müzevvec nüfûsu ve Horbendelü, Ca'ferlü ve Eymir cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 497 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[608], 1641-42'de 6 hâne nüfûsu vardı[609].

<u>K a d i r l ü C e m â a t i</u> : 1641-42 târihinde tâifesi zikredilmeksizin 13 hâne nüfûs ile mer'a resmi vermekle mükellef tutulan cemâatin[610], Yaban-eri tâifesinden Beğdili'ye tâbi olduğu ve XIX. yüzyılda Suriye'de meskûn bir hâle geçtiği görülmektedir[611].

<u>K a r a - H a s a n l u C e m â a t i</u> : 1583 târihinde Beğdili'ye bağlı olarak, Yellüce'de yaylayan ve 17 mücerred, 21

605- BA, <u>MAD</u>, nr. 6159, s. 78, 99.
606- BA, <u>MAD</u>, nr. 6159, s. 85.
607- F. Sümer, <u>Oğuzlar</u>, s. 228.
608- BA, <u>TD</u>, nr. 604, s. 44.
609- BA, <u>MAD</u>, nr. 6159, s. 90.
610- BA, <u>MAD</u>, nr. 6159, s. 89.
611- F. Sümer, <u>Oğuzlar</u>, s. 306.

müzevvec nüfûsa ve 70 akça vergi hâsılına sâhip olan Kara-Hasanlu cemâatinin[612], 1641-42'de Yeni-il nâhiyesine tâbi Deve-Taş yurdunu Döğerler, Ulaşlu, Kara-Şeyhlü ve Sincan cemâatleriyle beraber 1454 akça mukabilinde yayladığı ve 18 hâne nüfûsa mâlik bulunduğu görülmektedir[613].

<u>Kara-Koyunlu Cemâati</u>: 1583 târihinde 31 mücerred, 50 müzevvec nüfûsa ve 143,5 akça vergi hâsılına mâlik olan[614] ve 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614) târihinde Karaman Beylerbeyine, sancak-beyleri ile elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetinde yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen cemâat mensuplarının, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zararlar verdiği belirtilmekde ve bunların kadimî yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği görülmektedir[615]. 1641-42 târihinde ise, 28 hâne nüfûsu olan cemâatin, mer'a resmi vermekle mükellef tutulduğu zikredilmektedir[616].

<u>Kara-Şeyhlü Cemâati</u>: 1583 târihinde Beğdili'ye bağlı olarak, Yellüce'de yaylayan ve 38 mücerred, 41 müzevvec nüfûs ile 140 akça vergi hâsılına sâhip olan cemâatin[617], 1641-42 târihinde Yeni-il nâhiyesine tâbi Deve-Taş yurdunu Döğerler, Ulaşlu, Kara-Hasanlu ve Sincan cemâatleriyle birlikde 1454 akça mukabilinde yayladığı ve 86 hâne nüfûsa mâlik olduğu belirtilmektedir[618]. Evâhir-i Safer 1102(24 Kasım-3 Aralık 1690) târihinde, Rakka Beylerbeyisi Hüseyin Paşa'ya gönderilen bir hükümden anlaşıldığına göre, cemâat mensupları-

---

612- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.36.
613- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.94,98.
614- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.206-207.
615- ATA,s.69.
616- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.79.
617- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.62-63.
618- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.90,98.

nın Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine karşı bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere, Topal Âsaf Kethudâ idâresinde neferen 600 nüfûs ile iskân olunduğu; fakat cemâat mensuplarından bâzı kimselerin eşkiyânın şekaveti karşısında Rum vilâyetine kadar geldiği anlaşılmaktadır[619].

Karagözlü-Eymiri Cemâati : 1641-42 târihinde Cum'a Kethudâ idâresinde 18 hâne nüfûsu olan[620] ve 1647'de Dündarlu-Eymiri cemâatinin bakayâsı ile birlikde 35 riyal guruş bakayâya mâlik bulunan cemâatin[621], mezkûr târihlerde tâifesi zikredilmemesine rağmen, XVII. asrın ortalarında Yaban-eri tâifesinden olduğu görülmektedir[622].

Kazlu Cemâati : 1583 târihinde Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye bağlı olarak, Yellüce'de yaylayan ve 1 kethudâ, 1 imam, 35 mücerred, 56 müzevvec nüfûsu ve 189 akça vergi hâsılı olan cemâatin, Durallah Kethudâ idâresinde olduğu belirtilmektedir[623]. 1641-42'de mer'a resmi vermekle mükellef tutulan ve 80 hâne nüfûsu olan cemâatin, Hacı Ahmed Kethudâ idâresinde bulunduğu görülmektedir[624].

Kızık Cemâati : 20 Zilka'de 1022(1 Ocak 1614) târihinde Karaman Beylerbeyi, sancak-beyleri ve elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetin-

----

619- ATA,s.100-101.
620- BA,MAD,nr.6159,s.70.
621- TSMA,De.4166,s.2.
622- F.Sümer, Üçoklu Oğuz boylarına mensup teşekküller,s.461.
623- BA,TD,nr.604,s.30-31.
624- BA,MAD,nr.6159,s.92-93.

de yayladığı ve kışın Şam taraflarında kışladığı belirtilen cemâatin, birkaç seneden beri Karaman taraflarında yayladığı ve kışladığı; reâyâ ile berâyâya zararlar verdiği belirtilerek, bunların kadimî yaylak ve kışlak mahallerine gönderilmesinin ilgililerden istenildiği anlaşılmaktadır[625]. 1648 târihli Yeni-il Türkmenleri'nin bakayâsını ihtivâ eden defterde, tâifesi zikredilmeksizin Mehmed Kethudâ idâresinde olup, 767 riyal guruş bakayâsı olanının konar hayat tarzı; 400 riyal guruş bakayâsı olanının da göçer hayat tarzı yaşadığı kaydedilen cemâatin[626], Yaban-eri tâifesinden olduğu görülmektedir[627]. 1101 (1690) târihinde ise, cemâat mensuplarından 30 nefer askerin, Hacı Zekeriyya-oğlu Âsaf Bey, Kara Kethudâ-oğlu Bekir Bey ve Mehmed-oğlu Terbus(?) idâresinde Avusturya seferine gitmesi emr olunmuştur[628].

K ö p e k l ü - A f ş a r ı   C e m â a t i: Kanûnî devrine âit Halep tapu-tahrîr defterinde Yaban-eri tâifesinden olduğu görülen[629] ve 1630-31 târihli Yeni-il defterinde neferen 26 nüfûsu ve 2341 adet koyunu olan cemâatin[630], 1641-42'de 76 hâne nüfûs, 5374 adet koyun ve 50 adet deveye mâlik olarak, deve resmi için 16 adet deve ile mer'a ve ağnâm resmi vermekle mükellef tutulduğu belirtildiği gibi, 1644'de dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunarak, Fakihlü ve Pehluvanlu cemâatleriyle birlikde 9 hâne nüfûsa sâhip olduğu ve Ayıntab'-da kışladığı zikredilmektedir[631]. 1648 târihinde ise, Hüseyin Kethudâ idâresinde Rum vilâyetinde olan cemâatin, 900 riyal guruş bakayâsı vardı[632].

625- ATA, s.69.
626- TSMA, De.4166, s.1-2.
627- F.Sümer, Bozoklu Oğuz boylarına dâir, s.75-76.
628- ATA, s.83.
629- F.Sümer, Avşarlara dâir, s.454.
630- BA, MAD, nr.14679, s.34,240.
631- BA, MAD, nr.6159, s.49-50,178.
632- TSMA, De.4166, s.1.

K u r a l s a   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde iki kola ayrıldığı görülen cemâatin, Hacı Gündoğdu Kethudâ idâresinde olup, Doğanlu mevziinde yaylayan ve yaylağa çıkmadığı zamanlarda raiyyet resmi mukabilinde mer'a resmi vermekle mükellef olan kolunun, 1 kethudâ, 1 imam, 5 muaf, 102 mücerred, 128 müzevvec nüfûsa ve 3220 akça vergi hâsılına; Ahmed Kethudâ idâresinde olup, Timur-ili'ndeki Fâzıl-Ağacı mevziinde kışlayan ve Yeni-il hudûdunda Kuru-Çayır'daki Soğanlu yurdunda yaylayan kolunun ise, 1 kethudâ, 1 imam, 16 mücerred, 22 müzevvec nüfûsa ve 1070 akça vergi hâsılına sâhip olduğu belirtilmektedir[633].

K u z u c a k l u   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihli tapu defterinde tesâdüf edilen ve bu defterde Şefaat Bey idâresindeki Boz-Koyunlu cemâatine bağlı olarak, 31 müzevvec nüfûsa mâlik olan cemâatin, bâd-i hevâ ile sâir vergisinin havâss-ı hümâyûna dâhil olduğu ve Yeni-il dâhilindeki yurdların otundan ve suyundan istifâde ettiğinden, mer'a resmini vakfa vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir[634].

K ü r e y i (كوره يى) C e m â a t i : İsmine sâdece 1597 târihinde rastlanan ve bu târihde Beğdili bağlı olduğu görülen cemâatin, neferen 26 nüfûsu ve 520 akça vergi hâsılı vardı[635].

M a h l u t a   C e m â a t i : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde Şefaat Bey idâresindeki Boz-Koyunlu cemâatine bağlı olduğu belirtilen cemâatin, 8 mücerred, 21 müzevvec nüfûsa mâlik olduğu, Abalu cemâati ile birlikde vakfa âit yerleri yirmi seneden beri yayladığından, mer'a resmini vakfa verdiği ve mezkûr cemâat ile beraber 420 akça vergi hâsılına sâhip bulunduğu görülmektedir[636].

633- BA, TD, nr.604, s.175-178.

634- BA, TD, nr.604, s.219.

635- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 18b.

636- BA, TD, nr.604, s.57.

Melek-Hacılu Cemâati: 1583 târihinde Bayad'a bağlı olarak 10 mücerred, 11 müzevvec nüfûsa ve Doğanlu-Bayadı, Reyhanlu, Meleklü, Çalışlu ve Beçilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 483 akça vergi hâsılına sâhip olan cemâatin[637], 1641-42'de 7 hâne nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir[638].

Meleklü Cemâati: 1548 târihinde neferen 12 nüfûsu olan cemâatin[639], 1583'de Bayad'a bağlı olarak 20 mücerred, 29 müzevvec nüfûsu ve Reyhanlu, Doğanlu-Bayadı, Melek-Hacılu, Çalışlu ile Beçilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle birlikde 483 akça vergi hâsılı vardı[640]. 1641-42 târihinde Pehluvanlu, Doğanlu ve Çalışlu cemâatleriyle beraber tahrîr edildiği görülen cemâatin, mezkûr cemâatlerle beraber 460 hâne nüfûsa sâhip bulunduğu kaydedilmiştir[641].

Otamışlu Cemâati: 1583 târihli tapu defterinde Beğdili'ye tâbi olarak, Yeni-il'in Deve-Taş yurdunu yaylayan cemâatin, 1 imam, 24 mücerred, 24 müzevvec nüfûsa ve 87 akça vergi hâsılına mâlik olduğu kaydedilmiştir[642]. 1641-42 târihinde 29 hâne nüfûs ile mer'a resmi vermekle mükellef tutulan Otamışlu cemâati[643], 1648'de 200 riyal guruş bakayâya sâhipti[644].

Pehluvanlu Cemâati: 1548 târihinde iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunan cemâatin, Gökâven-Hisârı yurdun-

---

637- BA,TD,nr.604,s.50-51.
638- BA,MAD,nr.6159,s.74.
639- BA,TD,nr.262,s.44.
640- BA,TD,nr.604,s.50-51.
641- BA,MAD,nr.6159,s.78.
642- BA,TD,nr.604,s.60.
643- BA,MAD,nr.6159,s.88.
644- TSMA,De.4166,s.2.

da sâkin olan grubu, neferen 25 nüfûsa; Tutmuş ve Kara-Sekü-i Kebîr yurdunu yaylayan ve 2360 akça koru resmi veren diğer bir grubu ise, neferen 137 nüfûsa mâlikti[645]. 1583'de 172 mücerred, 225 müzevvec nüfûsu ve 804 akça vergi hâsılı olan cemâatin[646], 1630-31'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, mer'a resminin kendisine tâbi cemâatlerle beraber, 1120 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir[647]. 1641-42 târihinde, Mancılık nâhiyesine bağlı Tutmuş yurdunu 1500 akça mukabilinde yaylayan ve Doğanlu, Meleklü ile Çalışlu cemâatlerinin nüfûsu ile beraber 460 hâne nüfûsu olan mezkûr cemâatin, 1644'de dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunarak, Ayıntab'da kışladığı, Köpekli-Afşarı ve Fakihlü cemâatleriyle birlikde, 9 hâne nüfûsu olduğu kaydedilmiştir[648]. 1101(1690)'de Tatar-İlyaslu, Reyhanlu(Hatal-Bayadı) ve Kuzu-Güdenli cemâatleriyle birlikde, Pehlivan-oğlu İsmail Bey, Pehlivan-oğlu Hacı Musa Bey, Pehlivan-oğlu Battal Bey, Pehlivan-oğlu Hacı Abbas Bey-oğlu, Hasan Bey-oğlu Mehmed Bey ve Ali Bey-oğlu Mirza Bey idâresinde neferen 300 asker ile Avusturya seferine katılması emr olunan Pehluvanlu cemâatinin[649], 1141(1728) târihinde Bozok bölgesine kadar geldiği görülmektedir[650].

R e y h a n l u   C e m â a t i : Tapu defterlerinde "H a t a l - B a y a d ı" ismiyle de anılan cemâatin, 1548 târihinde neferen 28 nüfûsa sâhip olarak, Kara-Çayır yurdunu Ozanlar cemâati ile birlikde yayladığı ve mezkûr cemâatle beraber 836 akça yaylak resmi ve 12 sikke filori koru resmi verdiği görülmektedir[651]. 1583'de Pehluvanlu'ya bağlı olduğu belirtilen ve 43 mücerred, 56 müzevvec nüfûs ile Doğanlu-Bayadı,

---

645- BA,TD,nr.262,s.42,50-52.
646- BA,TD,nr.604,s.44-48.
647- BA,MAD,nr.14679,s.229.
648- BA,MAD,nr.6159,s.78,99,178.
649- ATA,s.85-86.
650- F.Sümer,Oğuzlar,s.227.
651- BA,TD,nr.262,s.41,44,65.

Meleklü, Melek-Hacılu, Çalışlu ve Beçilü cemâatlerinin vergi hâsılıyle beraber 483 akça vergi hâsılı olan cemâatin[652],1630-31 târihinde neferen 52 nüfûs ile İbrahim Kethudâ idâresinde olup, mer'a resmi 200 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilmişti[653]. 1641-42'de Mancılık nâhiyesine bağlı Kara-Çayır yurdunu 450 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, bu târihde Şah Kulu Kethudâ idâresinde 45 hâne nüfûsu vardı[654]. 1101(1690)'de ise, Pehluvanlu, Tatar-İlyaslu ve Kuzu-Güdenli cemâatleriyle birlikde, cemâat mensuplarından 300 nefer askerin Avusturya seferine katılması emr olunmuştur[655].

S e k i z   C e m â a t i : 1583 târihli tapu defterinde, Afşar'a bağlı olduğu görülen cemâatin, mezkûr târihde 4 mücerred, 8 müzevvec nüfûsu ve 28 akça vergi hâsılı vardı[656].1641-42'de ise, 15 hâne nüfûsu olan cemâatin, Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi olan ve kendi ismiyle bilinen Sekiz-Afşarı yurdunu 120 akça mukabilinde yayladığı belirtilmektedir[657].

S e m i z - K e s e n l ü   C e m â a t i : 1597 târihinde Yaban-eri tâifesinden Ulaşlu cemâatine tâbi bir mahalle olduğundan[658], Yaban-eri tâifesine bağlı cemâatler arasına aldığımız bu cemâatin, 1644'de tâifesi zikredilmeksizin dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi içinde kaydedildiği ve 1 bennâk, neferen 3 nüfûs ile 1410 adet koyuna mâlik bulunduğu görülmektedir[659].

652- BA,TD,nr.604,s.48-49,51.
653- BA,MAD,nr.14679,s.104,229.
654- BA,MAD,nr.6159,s.75-76,99.
655- ATA,s.85-86.
656- BA,TD,nr.604,s.187.
657- BA,MAD,nr.6159,s.79,100.
658- Bk.s.266 ,"Ulaşlu" cemâati.
659- BA,MAD,nr.6159,s.170.

S i n c a n C e m â a t i : 1583 târihinde Beğdili kabîlesinden Emtileklü'ye bağlı olan ve Davud Kethudâ idâresinde Yellüce'de yayladığı belirtilen bu cemâat, 1 kethudâ, 1 muaf, 15 mücerred, 35 müzevvec nüfûsa ve 112 akça vergi hâsılına sâhipti[660]. 1641-42 târihinde Yeni-il nâhiyesine bağlı Deve-Taş yurdunu, Döğerler, Ulaşlu, Kara-Hasanlu ve Kara-Şeyhlü cemâatleriyle birlikde 1454 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, 39 hâne nüfûsu olan grubu Pîrli ve Pîr Ahmed Kethudâ idâresinde; 29 hâne nüfûsu da Veli Kethudâ idâresinde idi[661]. 1648'de Pîrli Kethudâ idâresinde olan grubunun, Pehlivan-oğlu Mustafa Bey kefâletinde 52 riyal guruş ve Pîr-zâde idâresinde olan grubunun ise, 250 riyal guruş bakayâsı vardı[662]. Cemâat mensuplarının 21 Ocak 1691'de, Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu görülmektedir[663].

S i n c a r l u - E y m i r i C e m â a t i : 1583 târihinde, Yaban-eri tâifesinden Eymir cemâatine bağlı "S i n c a r l u - E y m i r i m a h a l l e s i" mensuplarının teşkîl ettiği anlaşılan[664] ve 1630-31'de nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, mer'a resmi 120 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilen cemâatin[665], 1641-42 târihinde Tonus nâhiyesine bağlı Kara-Çayır yurdunu 300 ve Bağlaca yurdunu Eymir ile Hâriclü-Eymiri cemâatleriyle birlikde 1650 akça mukabilinde yayladığı; deve resmi için 3 adet deve veren ve 12 hâne nüfûs, 1243 adet koyun ve 9 adet devesi olan grubunun Kubâd-oğlu idâresinde; 56 hâne nüfûsu olan ve ahâlisinden bir kısmını Kürd-Mehmadlu, Çöblü ve Çiğdemlü cemâatlerinden meydana gelen grubunun ise, İdris Kethudâ idâresinde olduğu görülmektedir[666].

660- BA, TD, nr.604, s.28-29.

661- BA, MAD, nr.6159, s.94-95, 98.

662- TSMA, De.4166, s.1-2.

663- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.55-57.

664- Bk. s.253 , "Eymir" cemâati.

665- BA, MAD, nr.14679, s.229.

666- BA, MAD, nr.6159, s.52, 76-77, 101.

Tohtemürlü Cemâati : İsmine sâdece 1583 târihinde rastlanan ve bu târihde iki kola ayrıldığı görülen cemâatin, 71 mücerred, 97 müzevvec nüfûsu olan kolu, 294 akça vergi hâsılına; Ayıntab yakınında sâkin olup, 35 mücerred, 93 müzevvec nüfûsu olan kolu ise, 224 akça vergi hâsılına mâlikti[667].

Topaklu Cemâati : 1583 târihinde iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen cemâatin, 20 mücerred, 30 müzevvec nüfûsu olan grubu, 91 akça vergi hâsılına; Yılanlu yurdu yakınındaki Buyurcak yurdunu yaylayıp, 1 mücerred, 4 müzevvec nüfûsu olan grubu da, 10,5 akça vergi hâsılına sâhipti[668].

Ulaşlu Cemâati : 1597 târihinde Beğdili'ye bağlı olduğu kaydedilen cemâatin, neferen 191 nüfûsu ve 3820 akça vergi hâsılına sâhip olan grubu, Abdi-oğlu Halil Kethudâ idâresinde "Halil-Kethudâ mahallesi"ni; neferen 23 nüfûs ve 440 akça vergi hâsılı olan grubu ise, "Semiz-Kesenlü" mahallesini teşkîl etmekde idi[669]. 1641-42 târihinde Aşudi nâhiyesine bağlı Kara-Gedik yurdunu 600 akça ve Yeni-il nâhiyesine bağlı Deve-Taş yurdunu Döğerler, Kara-Hasanlu, Kara-Şeyhlü ve Sincan cemâatleriyle birlikde 1454 akça mukabilinde yaylayan Ulaşlu cemâatinin, 21 hâne nüfûs ile Göresi(کورەسی) köyünde sâkin bulunduğu kaydedilmiştir[670].

3- Diğer Cemâatler :

Acul(عجول) - Hacılu Cemâati : 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve Bozok kabîlelerinin yay-

---

667- BA,TD,nr.604,s.136-138,230-231.

668- BA,TD,nr.604,s.57-59,180.

669- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,17a-18a.

670- BA,MAD,nr.6159,s.72,98,101.

lak mahalli olup, Bozok nâhiyesine bağlı Cum'a-Deresi yurdunu 3 esedî guruş mukabilinde yaylayan cemâatin, tahrîr esnâsında yurdda bulunmadığı anlaşılmaktadır[671].

A ğ ç a - İ n a l   C e m â a t i : 1644 târihinde perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulan cemâatin, 5 çift nüfûsu vardı[672].

A l a c a l a r - B a y a d ı   C e m â a t i : 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen cemâatin, Mancılık nâhiyesine bağlı Çolak-Ümmet yurdunu 180 akça mukabilinde yayladığı görülmektedir[673].

A r c a l u(عرجه لو) C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve 8 hâne nüfûsu olan bu cemâat, Güğercinlik'e bağlı Minârecik'de kışlamaktaydı[674].

A r m u d - E v l ü   C e m â a t i : 1644 târihinde 1 hâne nüfûsa mâlik olarak, dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesi içinde kaydedilen cemâatin, Pazarcık'da sâkin olduğu görülmektedir[675].

A v i c(اویج) C e m â a t i : 1648 târihinde iki grup hâlinde Rum vilâyetinde bulunduğu görülen cemâatin, Hüseyin Kethudâ idâresinde olan grubu 200 riyal guruş ve Kara Kethudâ idâresinde olan grubu 806 riyal guruş bakayâya sâhipti[676].

671- BA,MAD,nr.6159,s.102.
672- BA,MAD,nr.6159,s.188.
673- BA,MAD,nr.6159,s.99.
674- BA,MAD,nr.6159,s.177.
675- BA,MAD,nr.6159,s.185.
676- TSMA,De.4166,s.2.

B a d ı l ı C e m â a t i : 1597 târihinde Ekrâd tâife-sinden olduğu kaydedilen bu cemâatin, neferen 44 nüfûsu olan kolu, 880 akça vergi hâsılına; Pîrli Kethudâ idâresinde olup, neferen 118 nüfûsu olan diğer bir kolu da, 1360 akça vergi hâsılına mâlikti[677].

B a ş ı - B ü y ü k l ü C e m â a t i : 1641-42 târihinde "B a ş ı - B ü y ü k - o ğ l u" ismiyle de kaydedilen ve Mancılık nâhiyesine bağlı Hân-ı Kesük yurdunu 180 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, 5 hâne nüfûsa, 500 adet koyuna ve 12 adet deveye sâhip olduğu ve deve resmi için 5 adet deve verdiği belirtilmektedir[678].

B e k i r C e m â a t i : 1644 târihinde Ekrâd tâifesinden ve Diyarbekir aklâmından olduğu kaydedilen cemâatin, perişan ve perâkende bir durumda Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde neferen 161 ve 2 bennâk nüfûsu vardı[679].

B o z - K a r a m a n l u C e m â a t i : 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine bağlı Öyücek yurdunu 50 esedî guruş mukabilinde yaylayan cemâatin, tahrîr esnâsında yurdda bulunmadığı anlaşılmaktadır[680].

B o z c a l u C e m â a t i : 1641-42 târihinde neferen 14 nüfûsa ve 985 adet koyuna mâlik olduğu belirtilen cemâatin, ahâlisinden bir kısmının Karaman vilâyetinde bulunduğu görülmektedir[681].

677- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 5a, 8b-9a.
678- BA, MAD, nr.6159, s.95, 99.
679- BA, MAD, nr.6159, s.174-175.
680- BA, MAD, nr.6159, s.102.
681- BA, MAD, nr.6159, s.36.

B u r h a n l u   C e m â a t i : İsmine sâdece 1648 târihinde rastlanan cemâatin, bu târihdeki bakayâsı 120 riyal guruş ile Gündüz Bey uhdesinde bulunuyordu[682].

B u r u n - D a m l u   C e m â a t i : 1644 târihinde perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, 2 hâne nüfûsu vardı[683].

C u m ' a l u   C e m â a t i : 1641-42 târihinde 4 hâne nüfûsu olan cemâatin, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine tâbi bulunan Taşlu-Öyük yurdunu 12 esedî guruş mukabilinde yayladığı ve tahrîr esnâsında yurdda bulunmadığı anlaşılmaktadır[684]. 21 Ocak 1691'de ise, cemâat mensuplarının Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine ber sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu görülmektedir[685].

Ç a m u r l u - A n a m a s l u s u   C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve 10 hâne nüfûs ile 1770 adet koyunu olan cemâatin[686], 1647'deki bakayâsı, 100 riyal guruş mukabilinde Hacı İbrahim ve Halil Bey uhdesinde idi[687].

Ç a n a k ç ı   C e m â a t i : 1548 târihli tapu defterinde neferen 4 nüfûsu olan cemâatin, Baş-Virân mezraasında zirâatçilik yaptığı kaydedilmiştir[688].

682- TSMA, De.4166, s.1.
683- BA, MAD, nr.6159, s.181.
684- BA, MAD, nr.6159, s.89,102.
685- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.55-57.
686- BA, MAD, nr.6159, s.184.
687- TSMA, De.4166, s.1.
688- BA, TD, nr.262, s.60.

Ç e n g e l l ü C e m â a t i : 1641-42 târihinde 115 hâne nüfûsa, 40.004 adet koyuna ve 509 adet deveye sâhip olan ve Osman Kethudâ idâresinde bulunan cemâatin, deve resmi için 148 adet deve verdiği belirtilmektedir[689].

Ç o n a d(حوراد) C e m â a t i : 1641-42 târihinde 1 bennâk nüfûsa sâhip olan cemâatin, Şam vilâyetinde bulunduğu kaydedilmiştir[690].

Ç u k u r C e m â a t i : 1644 târihinde Osman Kethudâ idâresinde 2 bennâk ve neferen 21 nüfûs ile 8877 adet koyunu olan cemâatin, dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde olduğu belirtilmektedir[691].

D a ğ - B a h a d ı r l u s u C e m â a t i : 1648 târihinde Mustafa Kethudâ idâresinde bulunan cemâatin, 258 riyal guruş bakayâsı vardı[692].

D e l i - A l i l ü C e m â a t i : 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen cemâatin, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine bağlı olan Deliklü-Taş yurdunu, Kara-Gündüz Afşarı ve Şereflü cemâatleriyle birlikde 20 esedî guruş ve Büyük-Ak Pınarı yurdunu, yine Kara-Gündüz Afşarı ve Şereflü cemâatleriyle birlikde 16,5 esedî guruş mukabilinde yayladığı görülmektedir[693].

D e l ü c e l ü C e m â a t i : 1630-31 târihinde neferen 7 nüfûs ile Sultan Kethudâ idâresinde olan cemâatin[694], 1641-42'de 1 hâne nüfûsu olan grubunun 290 adet koyunu; Şam vilâyetinde bulunup, 5 bennâk, 2 hâne nüfûsu olan diğer bir grubunun da Şam vilâyetinde olduğu belirtilmektedir[695].

689- BA,MAD,nr.6159,s.34-35.

690- BA,MAD,nr.6159,s.85.

691- BA,MAD,nr.6159,s.168.

692- TSMA,De.4166,s.1.

693- BA,MAD,nr.6159,s.102.

D i r s â n C e m â a t i: 1648 târihinde Sofiyanlu ve Keçe-Beylü cemâatleriyle beraber Bagras'ın Belen köyünde sâkin bulunan bu cemâat, mezkûr cemâatlerle beraber 75 riyal guruş bakayâya mâlikti[696].

D i v â n l u C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve 5 hâne nüfûsa sâhip olan cemâatin, Demirlü'ye bağlı olduğu kaydedilmiştir[697].

E b u - M i n n e t - i Â ' r â b î(ابو منت اعرابی) C e m â a t i : 1644 târihinde Fâdi(فادی) Kethudâ idâresinde neferen 23 nüfûsa ve 9213 adet koyunu olan cemâatin, dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[698].

E v â ş l u(اواشلو) C e m â a t i : 1644 târihinde 12 çift nüfûsa mâlik olarak perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, çift resmi ile dönüm resminden muaf tutulduğu kaydedilmiştir[699].

F a k ı l l u C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesi içinde olan ve "D o k u z" ismiyle de anılan cemâatin, 9 hâne nüfûsu olduğu ve Kör-Pınar'da kışladığı belirtilmektedir[700].

G a z i - B e y A f ş a r ı C e m â a t i: 1641-42 târihinde "S a r ı- H a c ı l u" ismiyle de anılan ve 55 hâne nü-

---

696- TSMA, De.4166, s.2.
697- BA, MAD, nr.6159, s.184.
698- BA, MAD, nr.6159, s.173.
699- BA, MAD, nr.6159, s.187.
700- BA, MAD, nr.6159, s.178.

fûsa, 5805 adet koyuna ve 89 adet deveye mâlik olan cemâatin, deve resmi için 20 adet deve verdiği görülmektedir[701].

G ö k ç e l ü - A f ş a r ı C e m â a t i : 1630-31 târihinde iki grup hâlinde bulunan cemâatin, İbrahim Kethudâ idâresinde olan grubu, neferen 17 nüfûsa; Abdurrahman Kethudâ idâresinde olup, cemâatin "A b d u r r a h m a n m a h a l l e - s i"ni teşkîl eden grubu ise, neferen 15 nüfûsa mâlikti[702].1641-42'de Ahmed Kethudâ idâresinde Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Yaylacık yurdunu 600 akça mukabilinde yaylayan mezkûr cemâatin, 41 hâne nüfûsu ve 1883 adet koyunu vardı[703].

G ö k l ü C e m â a t i : 1641-42 târihinde 1 hâne nüfûsu ve 100 adet koyunu olan cemâatin, Şam vilâyetinde sâkin olduğu kaydedilmiştir[704].

H a l i m e l ü C e m â a t i : 1644 târihinde 2 bennâk, neferen 2 nüfûsu ve 1322 adet koyunu olan cemâatin, dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu zikredilmektedir[705].

H a l l u (حاللو) C e m â a t i : 1641-42 târihinde 1 bennâk nüfûsu olan cemâat, Şam vilâyetinde bulunmaktaydı[706].

H a m a l C e m â a t i : 1630-31 târihinde neferen 6 nüfûsu olan cemâat hakkında başka bir malûmata rastlanılamadı[707].

H a m u ş l u (حمشلو) C e m â a t i : 1641-42 târihinde Şam vilâyetinde bulunan cemâatin, 1 bennâk nüfûsu vardı[708].

701- BA,MAD,nr.6159,s.42-43.
702- BA,MAD,nr.14679,s.24-25.
703- BA,MAD,nr.6159,s.42,100.
704- BA,MAD,nr.6159,s.24.
705- BA,MAD,nr.6159,s.169.
706- BA,MAD,nr.6159,s.85.
707- BA,MAD,nr.14679,s.101.
708- BA,MAD,nr.6159,s.85.

H a r e m e y n C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde olduğu kaydedilen cemâatin, Göçgün(كوجكون) Kethudâ idâresinde 29 bennâk ve neferen 40 nüfûs ile 11.515 adet koyunu vardı[709].

H a s a n l u C e m â a t i : 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine bağlı olan Virân-Şehir yurdunu 30 esedî guruş mukabilinde yayladığı ve tahrîr esnâsında cemâat mensuplarının yurdda bulunmadığı anlaşılmaktadır[710].

H a y v a n l u - E l ç i C e m â a t i : 1641-42 târihinde Ramazan Kethudâ idâresinde 79 hâne nüfûsu, 9066 adet koyunu ve 17 adet devesi olan cemâatin, deve resmi için 2 adet deve verdiği görülmektedir[711].

H ı n s - ı Ş e r î f C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve Müyesser Kethudâ idâresinde 20 hâne nüfûsu olan cemâatin, Kilis'de sâkin olduğu belirtilmektedir[712].

İ k i z - A f ş a r ı C e m â a t i : 1644 târihinde Hacı Mehmed Kethudâ idâresinde olan ve dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunan cemâatin, neferen 80 ve 25 bennâk nüfûs ile 23.816 adet koyunu vardı[713].

K a ç a r - İ s â A f ş a r ı C e m â a t i : 1641-42 târihinde 16 hâne nüfûsa, 2324 adet koyuna ve 16 adet deveye mâlik olan cemâatin, deve resmi için 5 adet deve verdiği kaydedilmiştir[714].

709- BA,MAD,nr.6159,s.163-164.

710- BA,MAD,nr.6159,s.102.

711- BA,MAD,nr.6159,s.14-15.

712- BA,MAD,nr.6159,s.180.

713- BA,MAD,nr.6159,s.162-163.

714- BA,MAD,nr.6159,s.41-42.

Kapu-Sekilü Cemâati : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve nüfûsu hakkında bir kayda rastlanılamayan cemâatin, 150 adet koyunu vardı[715].

Kara-Bâlî Cemâati : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunduğu belirtilen cemâatin, 13 hâne nüfûsu olan grubunun Hüseyin Kethudâ ve 10 hâne nüfûsu olan grubunun da Süleyman Kethudâ idâresinde olduğu görülmektedir[716].

Kara-Budak Tohtemürlüsü Cemâati : 1641-42 târihinde 29 hâne nüfûsu olan cemâat hakkında başka bir malûmata rastlanılamadı[717].

Kara-Burclu Cemâati : 1641-42 târihinde Mancılık nâhiyesine bağlı Kara-Pınar yurdunu 240 akça mukabilinde yaylayan ve 16 hâne nüfûsu olan cemâatin[718], 1647'de Pehlivan-oğlu Mustafa Bey uhdesinde 135 riyal guruş bakayâsı vardı[719].

Kara-Çeçelü Cemâati : 1648 târihinde Ahmed Kethudâ idâresinde bulunarak, 480 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[720], 21 Ocak 1691'de Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu görülmektedir[721].

715- BA,MAD,nr.6159,s.178.
716- BA,MAD,nr.6159,s.181.
717- BA,MAD,nr.6159,s.72.
718- BA,MAD,nr.6159,s.91,99.
719- TSMA,De.4166,s.2.
720- TSMA,De.4166,s.1.
721- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.55-57.

K a r a - G ü n d ü z A f ş a r ı C e m â a t i :1641-42 târihinde Bozok nâhiyesine bağlı Şehriyelik yurdunu 1180 akça; Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olan Deliklü-Taş yurdunu, Deli-Alilü ve Şereflü cemâatleriyle birlikde 20 esedî guruş;Büyük-Ak Pınarı yurdunu yine Deli-Alilü ve Şereflü cemâatleriyle birlikde 16,5 esedî guruş; Küçük-Kavak Pınarı yurdunu, Dânişmendlü cemâati ile birlikde 5,5 esedî guruş ve Kantara yurdunu,yine Dânişmendlü cemâati ile birlikde 20 esedî guruş mukabilinde yaylayan cemâatin, Gündüz Kethudâ idâresinde 299 hâne nüfûsa,21.476 adet koyuna ve 15 adet deveye sâhip olan grubu, deve resmi için 3 adet deve verdiği gibi, 40 hâne nüfûsa, 2353 adet koyuna ve 14 adet deveye mâlik olan ve cemâatin "M e h m e d l ü m a h a l l e s i"ni teşkîl eden grubu ise, deve resmi için yine 3 adet deve vermekle mükellef tutulmuştu[722]. 1700 yılında Niğde sancağına bağlı Yahyalı kazâsı köylerinde şekavette bulunan cemâat mensuplarının, şekaveti terketmeleri şartiyle, Misis derbendine derbendci tâyin olunduğu ve hac yolunu korumaları karşılığında da, bâzı vergilerden muaf olduğu görülmektedir[723].

K a r a - H a n l u C e m â a t i : 1583 târihinde Aşudi nâhiyesinde zirâat ile hayvancılık yapan ve raiyyet olduğundan dönüm resmi vermekle mükellef tutulan cemâatin, 9 müzevvec nüfûsu ve 304 akça vergi hâsılı vardı[724]. 1641-42'de 22 çift ve neferen 5 nüfûs ile Malatya'da bulunan cemâat mensuplarının, yine dönüm resmi vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[725].

K a r a - K o c a l u C e m â a t i : 20 Zilka'de 1022 (1 Ocak 1614) târihinde, Karaman Beylerbeyine, sancak-beylerine ve elviye-i mezbûrede olan kadılara gönderilen bir hükümde, yazın Rum vilâyetinde yaylayan ve kışın Şam taraflarında kışlayan, fakat birkaç senedenberi Karaman taraflarında yaylayarak

---

722- BA,MAD,nr.6159,s.41,102.
723- Yusuf Halaçoğlu,Aynı eser,s.90-91,267.
724- BA,TD,nr.604,s.339.
725- BA,MAD,nr.6159,s.131.

ve kışlayarak reâyâ ile berâyâya zararlar verdiğinden, kadimî yaylak ve kışlaklarına gönderilmesi emr olunan cemâatin[726], 1641-42 târihli Yeni-il defterinde 25 hâne nüfûsa sâhip olduğu ve mer'a resmi vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir[727]. 21 Ocak 1691 târihinde ise, cemâat mensuplarının Arap aşîretlerinin istilâ ve şekavetlerine bir sed teşkîl etmek maksadiyle, Fırat nehrine karışan Belih nehri kenârındaki Akça-Kal'a ve Ayn-ı Rîz'den Rakka'ya kadar olan yerlere iskâna memûr olduğu görülmektedir[728].

Kara-Mehmedlü Cemâati: 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, 4 hâne nüfûsu ve 230 adet koyunu vardı[729].

Kara-Tohtemürlü Cemâati: 1630-31 târihinde nüfûsu tesbit edilemeyen ve mer'a resminin 600 riyal guruş mukabilinde mukataaya verildiği belirtilen cemâatin[730], 1641-42'de Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Yağmur-Kızı yurdunu 420 akça mukabilinde yayladığı ve 165 hâne nüfûsu olan grubunun Mustafa Kethudâ; 39 hâne nüfûsu olan grubunun da, Cum'a Kethudâ idâresinde bulunduğu kaydedilmiştir[731].

Kara-Yaycılar Cemâati: 1644 târihinde 1 bennâk, neferen 4 nüfûs ile 600 adet koyunu olan cemâatin, dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu belirtilmiştir[732].

Karaca-Alilü Cemâati: 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok nâhiyesine tâbi olup, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olan Mansıra yurdunu 30 esedî guruş mukabilinde yayladığı görülmektedir[733].

726- ATA, s.69.
727- BA, MAD, nr.6159, s.78.
728- C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü, s.55-57.
729- BA, MAD, nr.6159, s.180.
730- BA, MAD, nr.14679, s.226.
731- BA, MAD, nr.6159, s.70-72, 100.
732- BA, MAD, nr.6159, s.169.

Karaca-Arablu Cemâati : 1630-31 târihinde Hüseyin Kethudâ idâresinde neferen 42 nüfûsu olan cemâatin, mer'a ve ağnâm resmi 300 riyal guruş mukabilinde mukataaya verilmişti[734]. 1641-42'de yine Hüseyin Kethudâ idâresinde 10 hâne nüfûsu, 4151 adet koyunu ve 55 adet devesi olan ve deve resmi için 13 adet deve veren cemâatin, 1644'de 1 bennâk, neferen 10 nüfûs ile 2405 adet koyunu olduğu ve mezkûr târihde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[735].

Karacalu Cemâati : 1583 târihli defterde, neferen 17 nüfûsu ve 417 akça vergi hâsılı olduğu kaydedilen cemâatin, vakfa âit mezraalarda zirâatçilik yaptığı ve raiyyet olduğundan dönüm resmi vermekle mükellef tutulduğu belirtilmektedir[736]. 1644'de perâkende ve perişan bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde olan cemâatin, 10 bennâk,neferen 5 nüfûs ile 960 adet koyuna mâlik bulunduğu görülmektedir[737].

Karamanlu Cemâati : 1548 târihli defterde Mühür-Kulak mezraasında zirâatçilik yaptığı kaydedilen cemâatin, neferen 7 nüfûsu vardı[738].

Karıştıran-Ceridi Cemâati: 1644 târihinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde dağınık bir vaziyette bulunan cemâatin, 4 bennâk, neferen 2 nüfûs ile 332 adet koyunu olduğu kaydedilmiştir[739].

Karkın Cemâati: 1597 târihinde iki grup hâlinde Yeni-il'de bulunduğu görülen cemâatin, Fazlı Kethudâ idâ-

---

734- BA,MAD,nr.14679,s.1-2,226.
735- BA,MAD,nr.6159,s.5,170.
736- BA,TD,nr.604,s.320.
737- BA,MAD,nr.6159,s.170.
738- BA,TD,nr.262,s.63.
739- BA,MAD,nr.6159,s.169.

resindeki grubu, neferen 23 nüfûsa ve 460 akça vergi hâsılına; vergi hâsılı zikredilmeyen ve Arabşah Kethudâ idâresinde olan diğer bir grubu ise, neferen 13 nüfûsa sâhipti[740]. 1647'de 46 ve 1648'de 398 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin, mezkûr târihlerde Ahmed Kethudâ idâresinde olduğu ve konar-göçer bir hayat yaşadığı görülmektedir[741].

<u>K a r p u r C e m â a t i</u> : 1630-31 târihinde neferen 25 nüfûsu olan cemâatin, Veli Kethudâ idâresinde olduğu belirtilmiştir[742].

<u>K a y d ı r a n(قیدران) C e m â a t i</u> : 1641-42 târihinde 9 hâne nüfûs ile 650 adet koyuna ve 9 adet deveye mâlik olduğu görülmektedir[743].

<u>K e ç i l ü - B a y a d ı C e m â a t i</u> : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunan cemâatin, 2 bennâk, neferen 3 nüfûs ile 530 adet koyunu vardı[744].

<u>K ı c ı l u(قلجی) C e m â a t i</u> : 1648 târihinde Hasan ve Hüseyin Bey idâresinde bulunan ve 600 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[745], 1101(1690)'de 15 nefer asker ile, Kefe-oğlu Ömer Bey idâresinde, Avusturya seferine katılmasının emr olunduğu görülmektedir[746].

<u>K ı c ı l u - K a r a B a c ı C e m â a t i</u>: 1644 târihinde 2 hâne nüfûsu olan mezkûr cemâatin, dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunduğu kaydedilmiştir[747].

740- Tapu-Kadastro,<u>Evkaf</u>,nr.2174,11b,17a.

741- TSMA,De.4166,s.1.

742- BA,<u>MAD</u>,nr.14679,s.93.

743- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.35.

744- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.170.

745- TSMA,De.4166,s.1.

746- ATA,s.85.

747- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.181.

K ı l ı ç l u C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette 3 hâne nüfûsu olan Kılıçlu cemâatinin, Ekinci nâhiyesinde olduğu görülmektedir[748].

K ı l ı ç l u - E k r â d ı C e m â a t i: 1641-42 târihinde 2 hâne nüfûsu ve 1500 adet koyunu olan cemâatin[749], 1648'de 300 riyal guruş bakayâsı vardı[750]. 1101(1690)'de ise, cemâat mensuplarından 15 nefer askerin, Kızıl Şâban-oğlu Ken'an Bey ve Bektaş Kethudâ-oğlu idâresinde Avusturya seferine çağrıldığı görülmektedir[751].

K ı r c(قرج) C e m â a t i : 1644 târihinde perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve 2 hâne nüfûsu olan cemâatin, Antakya'nın Berberan köyünde kışladığı belirtilmektedir[752].

K ö p r e z(كوپرز) C e m â a t i : 1644 târihinde Abdulgaffar Kethudâ idâresinde 8 hâne nüfûsu olan ve Güğercinlik'e bağlı (حسن) 'de kışlayan cemâatin, dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunduğu görülmektedir[753].

K ö s e - D a v u d A f ş a r ı C e m â a t i :1630-31 târihinde neferen 20 nüfûsu olan cemâatin[754], 1641-42'de 37 hâne nüfûsa, 1390 adet koyuna ve 14 adet deveye mâlik olduğu[755]; 1647'de 37 ve 1648'de 355 riyal guruş bakayâya sâhip bulunduğu kaydedilmiştir[756].

748- BA, MAD, nr.6159, s.184.
749- BA, MAD, nr.6159, s.35.
750- TSMA, De.4166, s.2.
751- ATA, s.86.
752- BA, MAD, nr.6159, s.184.
753- BA, MAD, nr.6159, s.179.
754- BA, MAD, nr.14679, s.29.
755- BA, MAD, nr.6159, s.50.
756- TSMA, De.4166, s.2.

Kubât Cemâati : 1641-42 târihinde Ahmed Kethudâ idâresinde 22 hâne nüfûsa, 5410 adet koyuna ve 50 adet deveye mâlik olan cemâatin, deve resmi için 12 adet deve verdiği belirtilmektedir[757].

Kürdilü Cemâati : 1641-42 târihinde 5 hâne nüfûsu olan cemâatin[758], 1648'de Rum vilâyetinde bulunduğu ve 1750 riyal guruş bakayâsı olduğu kaydedilmektedir[759].

Kürdlü-Bekirlisü Cemâati : 1644 târihinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunan cemâatin, neferen 134 ve 27 bennâk nüfûs ile 65.227 adet koyunu vardı[760].

Mansuriyân Cemâati : 1597 târihinde Ekrâd tâifesinden olduğu kaydedilen cemâatin, neferen 41 nüfûsu ve 820 akça vergi hâsılı vardı[761].

Mehmadlu Cemâati : 1644 târihinde perâkende ve perişan bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunduğu belirtilen cemâatin, 18 çift nüfûsa mâlik olduğu görülmektedir[762].

Molla-Hûrî Cemâati : 1644 târihinde "S o f u" ismiyle de anılan ve dağınık bir vaziyette Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunan cemâatin, neferen 22 nüfûsu ve 6194 adet koyunu vardı[763].

Musa-Fakihlü Afşarı Cemâati :1641-42 târihinde 14 hâne nüfûsu olan cemâat hakkında başka bir malûmata rastlanılamadı[764].

757- BA,MAD,nr.6159,s.19.
758- BA,MAD,nr.6159,s.90.
759- TSMA,De.4166,s.1.
760- BA,MAD,nr.6159,s.172-173.
761- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,5b.
762- BA,MAD,nr.6159,s.188.
763- BA,MAD,nr.6159,s.169.
764- BA,MAD,nr.6159,s.76.

Mustafa Cemâati : 1641-42 târihinde 4 hâne nüfûsa, 300 adet koyuna mâlik olan ve Mancılık nâhiyesine bağlı Mustafa yurdunu 300 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, tahrîr esnâsında mezkûr yurdda bulunmadığı ve yurdun boş olduğu kaydedilmiştir[765].

Nevbethan-Elçisi Cemâati :1630-31 târihinde neferen 40 nüfûsu olan cemâatin, Hacı Budak Kethudâ idâresinde bulunduğu kaydedilmiştir[766].

On(اون)-Hasanlu Cemâati : 1641-42 târihinde nüfûsu tesbit edilememesine rağmen, Bozok kabîlelerinin yaylak mahalli olup, Bozok nâhiyesine bağlı olan Buyurcak yurdunu 50 esedî guruş mukabilinde yayladığı görülmektedir[767].

Oyunlu-Uğurunu Basanlu Cemâati: 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan ve Varsak cemâatine bağlı olduğu kaydedilen cemâatin, 2 hâne nüfûsu ve 200 adet koyunu vardı[768].

Pürnek(پورنك) Cemâati : 1597 târihinde Selim Mehmed, Hacı İsmail ve Veli Kethudâ idâresinde neferen 91 nüfûsa ve 1820 akça vergi hâsılına mâlik olan cemâatin[769],1641-42'de Yeni-il nâhiyesine bağlı Orhan yurdunu 150 akça mukabilinde yayladığı ve Hasan Kethudâ idâresinde 230 hâne nüfûsu, 32.307 adet koyunu ve 683 adet devesi olan grubunun, deve resmi için 215 adet deve; Kara İbrahim Kethudâ idâresinde 40 hâne ile 12 bennâk nüfûsu, 6919 adet koyunu ve 135 adet devesi olan gurubunun ise, deve resmi için 34 adet deve verdiği; kimin idâresinde olduğu zikredilmeyen diğer bir grubunun da, 5 hâne nüfûsu olduğu kaydedilmiştir[770]. 1648 târihinde Hacı Kethudâ idâre-

---

765- BA,MAD,nr.6159,s.33,99.
766- BA,MAD,nr.14679,s.22.
767- BA,MAD,nr.6159,s.102.
768- BA,MAD,nr.6159,s.184.
769- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,7a-7b.
770- BA,MAD,nr.6159,s.53-55,89.

sinde 1300 riyal guruş bakayâsı olan cemâatin[771], 1101(1690)'de 20 nefer asker ile Kara Hasan-oğlu Ali Kethudâ ve Câfer Bey idâresinde Avusturya seferine çağrıldığı görülmektedir[772].

Saldanlu(صالدانلو) Cemâati : 1641-42 târihinde Şam vilâyetinde bulunduğu belirtilen cemâatin, 1 bennâk nüfûsu vardı[773].

Salimelü(سليملو) Cemâati : 1641-42 târihinde Bozcalu cemâati ile beraber tahrîr edilen cemâatin, mezkûr cemâat ile birlikde 4 hâne nüfûsu ve 985 adet koyunu vardı[774].

Saluşlu Cemâati : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette 1 bennâk nüfûsu olan ve Ekinci nâhiyesi içinde kaydedilen cemâatin, Şam vilâyetinde bulunduğu görülmektedir[775].

Salyanlu(صاليانلو) Cemâati : 1630-31 târihinde neferen 10 nüfûsu olan cemâat hakkında, başka bir malûmata rastlanılamadı[776].

Sarıcalu Cemâati : 1630-31 târihinde neferen 25 nüfûsa mâlik olduğu görülen cemâat hakkında, başka bir bilgiye tesâdüf edilemedi[777].

771- TSMA, De.4166, s.1.
772- ATA, s.85.
773- BA, MAD, nr.6159, s.85.
774- BA, MAD, nr.6159, s.36.
775- BA, MAD, nr.6159, s.185.
776- BA, MAD, nr.14679, s.46.
777- BA, MAD, nr.14679, s.100-101.

S a y a l u   C e m â a t i : 1641-42 târihinde Yusuf Kethudâ idâresinde 38 hâne nüfûsa ve 4315 adet koyuna mâlik olan ve ahâlisinin bir kısmı Kars(Kadirli)'da, bir kısmı da Sayalu'da bulunan cemâatin, ismini muhtemelen mezkûr Sayalu adlı yerden almış olduğu anlaşılmaktadır[778].

S a y ı n l u   C e m â a t i : 1641-42 târihinde 2 hâne nüfûsu olan cemâatin, mer'a resmi vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[779].

S e va l u(سوالو) C e m â a t i : 1641-42 târihinde Ağça-Koyunlu nâhiyesine bağlı Kara-Durak yurdunu 720 akça mukabilinde yaylayan cemâatin, 10 hâne nüfûsu vardı[780].

S i n c a r l u   C e m â a t i : 1597 târihinde Ekrâd tâifesinden olduğu kaydedilen cemâatin, neferen 71 nüfûsu ve 1420 akça vergi hâsılı vardı[781].

S o f i y a n l u   C e m â a t i : 1648 târihinde Dirsan ve Keçe-Beylü cemâatleriyle birlikde Bagras'ın Belen köyünde bulunan cemâatin, mezkûr cemâatlerle birlikde 75 riyal guruş bakayâsı vardı[782].

S u l t a n - B e y i   C e m â a t i : 1641-42 târihinde 11 hâne nüfûsu, 1614 adet koyunu ve 12 adet devesi olan cemâatin, deve resmi olarak 3 adet deve verdiği kaydedilmiştir[783].

778- BA,MAD,nr.6159,s.33.
779- BA,MAD,nr.6159,s.94.
780- BA,MAD,nr.6159,s.79.
781- Tapu-Kadastro,Evkaf,nr.2174,16b-17a.
782- TSMA,De.4166,s.2.
783- BA,MAD,nr.6159,s.26.

T o b s a r(طوبصار) C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, Veli Kethudâ idâresinde 5 bennâk, neferen 95 nüfûs ile 55.872 adet koyuna mâlik olduğu kaydedilmiştir[784].

T u r n a l u - B a y a d ı C e m â a t i : 1644 târihinde 1 bennâk, neferen 3 nüfûs ile 950 adet koyunu olan cemâatin, Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde bulunduğu belirtilmektedir[785].

U l a ş l u C e m â a t i : 1644 târihinde dağınık bir vaziyette bulunan cemâatin, Demir Avret Kethudâ idâresinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesinde olan kolu, neferen 83 ve 20 bennâk nüfûs ile 20.104 adet koyuna; Cum'a Kethudâ idâresinde Ekinci nâhiyesinde olan ve Kilis'de kışlayan kolu, 16 hâne nüfûs ile 246 adet koyuna; yine Ekinci nâhiyesinde olan ve Gelincik'de kışlayan diğer bir kolu ise, 5 hâne nüfûsa sâhip bulunuyordu[786].

Y a ğ m u r l u C e m â a t i : 1583 târihinde Aşudi nâhiyesinde bulunan ve Mehmadlu'ya tâbi olan cemâatin,neferen 9 nüfûs ile 429 akça vergi hâsılına mâlik olarak, mahsûllerini buğday, arpa ile hayvan ürünlerinin teşkîl ettiği ve raiyyet olduklarından vakfa, dönüm resmi vermekle mükellef tutulduğu görülmektedir[787].

Y a ğ s ı z l u C e m â a t i : 1644 târihinde Abdurrahman Kethudâ idâresinde 9 hâne nüfûsu olan cemâatin,dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunduğu kaydedilmiştir[788].

784- BA,MAD,nr.6159,s.162.
785- BA,MAD,nr.6159,s.170.
786- BA,MAD,nr.6159,s.172,181,184.
787- BA,TD,nr.604,s.317-318.
788- BA,MAD,nr.6159,s.180.

Y o r t a n   C e m â a t i : 1644 târihinde Kaygusuzlu'ya tâbi olarak, dağınık bir vaziyette Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, 3 hâne nüfûsu vardı[789].

Y u n a k l u   C e m â a t i : 1641-42 târihinde 36 hâne nüfûsu olan cemâatin[790], kendisi hakkında başka bir kayda tesâdüf edilemedi.

Y u s u f - B a b a l u   C e m â a t i : 1583 târihinde 14 müzevvec nüfûsa sâhip olan ve vakıf mülhakatından Kırık-Bel mezraasında zirâatçilik yapan cemâatin, eskiden beri raiyyet olduğu ve vakfa dönüm resmi vermekle mükellef tutulduğu kaydedilmiştir[791].

Y u s u f l u   C e m â a t i : 1644 târihinde perâkende ve perişan bir hâlde Ekinci nâhiyesinde bulunan cemâatin, Dulkadırlı tâifesinden Cüneydlü cemâati ile birlikde tahrîr edildiği ve mezkûr cemâat ile beraber 11 hâne nüfûsa ve 140 adet koyuna sâhip olduğu belirtilmektedir[792].

Z e r k l ü   C e m â a t i : 1597 târihinde Çarıklı Osman Kethudâ idâresinde bulunduğu görülen Zerklü cemâatinin, neferen 5 nüfûs ile 100 akça vergi hâsılına mâlik olduğu belirtilmektedir[793].

789- BA, MAD, nr.6159, s.180.
790- BA, MAD, nr.6159, s.89.
791- BA, TD, nr.604, s.333.
792- BA, MAD, nr.6159, s.177.
793- Tapu-Kadastro, Evkaf, nr.2174, 5a.

C) NÜFÛS DAĞILIŞI VE YENİ-İL TÜRKMENLERİ'NİN TAHMİNÎ NÜFÛSU

Nüfûs Dağılışı : Yeni-il'e âit tapu-tahrîr defterlerindeki vergi mükellefleri ve muâfların adetlerini hesaplamak sûretiyle, Dulkadırlı ve Yaban-eri(Halep Türkmenleri) tâifesine mensup cemâatler ile, tâifesi belirtilmeyen bâzı cemâatlerden teşekkül eden Yeni-il Türkmenleri'nin muhtelif târihlerdeki nüfûs dağılışlarını tesbit edebilmek mümkündür. Bu arada, muhtelif târihlerdeki Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûs durumunun gösterildiği tablolarda dahi görüleceği üzere, bâzı vergi mükelleflerinin hâne veya mücerred olduğu belirtilmeksizin, defterlerde neferen olarak kayd olunduğunu ve bu bakımdan bunları tablolarda neferen ismi altında zikrettiğimizi belirtmeliyiz.

955(1548)'deki durum:

	Hâne	Mücerred	Neferen	Muâf
Dulkadırlı Tâifesi	46	1	1132	6
Yaban-eri Tâifesi	-	-	638	-
Diğer Cemâatler	-	-	11	-
Yekûn	46	1	1781	6

Tablo: XIII

Yukarıdaki tablo dikkatle incelenecek olursa, 955(1548) târihinde Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûs bakımından az bir yekûn teşkîl ettiği görülmektedir. Bu durum, mezkûr târihde Yeni-il

kazâsının yeni teşkîl edilmiş olmasından ileri gelmiş olabileceği gibi, konar-göçer bir hayat yaşayan Yeni-il Türkmenleri'ne mensup cemâatlerin tahrîr esnâsında Yeni-il'de bulunmamış olmasından da ileri gelmiş olmalıdır.

991(1583)'deki durum:

	Hâne	Mücerred	Neferen	Muâf
Dulkadırlı Tâifesi	9768	5402	132	287
Yaban-eri Tâifesi	2176	1333	-	51
Diğer Cemâatler	23	-	26	-
Yekûn	11976	6735	158	338

Tablo: XIV

991(1583) târihindeki nüfûs durumunu belirten Tablo: XIV incelendiği takdirde, 955(1548) târihine nazaran Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûsunun bir hayli artmış olduğu görülmektedir. Bu durum, hiç şüphesiz, Yeni-il kazâsının ilk tahrîre göre, daha geniş bir sâhaya yayılmasiyle ilgili olduğu kadar, tahrîr esnâsında hazır bulunan cemâatlerin sayıca fazla olmasından da ileri gelmiş olmalıdır. Çünkü, konar-göçer bir hayat yaşayan Yeni-il Türkmenleri'nin yaylak ve kışlakda olmalarının da bu husûsda önemli bir rol oynadığı dikkatten uzak tutulmamalıdır.

1006(1597)'daki durum:

	Hâne	Mücerred	Neferen	Muâf
Dulkadırlı Tâifesi	-	-	2154	24

Yaban-eri Taifesi	-	-	420	2
Diğer Cemaatler	-	-	406	7
Yekûn	-	-	2980	33

Tablo: XV

1006(1597) târihindeki nüfûs durumunun gösterildiği Tablo: XV incelendiği zaman, 991(1583) târihine nazaran Yeni-il Türkmenleri nüfûsunun bir hayli azaldığı ve bu durumun daha önce de bahsettiğimiz gibi[794]; cemâatlerin tamamının tahrîr esnâsında hazır bulunmamalarından ileri gelmiş olmayıp, tahrîrin bâzı cemâatleri müsteniden yapılmış olmasından ileri geldiği anlaşılmaktadır.

1040(1630-31)'daki durum:

	Hâne	Mücerred	Neferen	Muâf
Dulkadırlı Taifesi	-	-	5029	74
Yaban-eri Taifesi	-	-	78	3
Diğer Cemaatler	-	-	207	5
Yekûn	-	-	5314	82

Tablo: XVI

1040(1630-31) târihindeki nüfûs durumunun gösterildiği Tablo: XVI da da görüleceği üzere, 1006(1597) târihine nazaran

794- Bk.s.31, not. 103.

Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûs bakımından bir hayli arttığı dikkati çekmektedir. Bu durum, yukarıda da bahsettiğimiz gibi, 1006 (1597) tahrîrinin bâzı cemâatleri müsteniden yapılmış olmasından ileri gelmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra, 1040(1630-31) târihli defterde, cemâatlere âit kısımda tahmin edemiyeceğimiz eksikliklerin olması dolayısiyle, bu târihe âit cemâat sayısının ihtiyatla karşılanmasına sebep teşkîl ettiğini gözden uzak tutmamak lâzımdır.

1051(1641-42)'deki durum:

	Hâne	Mücerred	Neferen	Muâf
Dulkadırlı Tâifesi	5166	-	-	45
Yaban-eri Tâifesi	1936	-	-	15
Diğer Cemâatler	1338	-	19	6
Yekûn	8440	-	19	66

Tablo: XVII

1051(1641-42)'deki nüfûs durumunun belirtildiği Tablo: XVII incelendiği takdirde, 1040(1630-31) târihine nazaran, Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûs bakımından bir hayli arttığı görülmektedir. Bu durum, 1040(1630-31) târihli defterde, cemâatlere âit kısımda bâzı eksikliklerin olmasından ileri gelmiş olabileceği gibi, 1051(1641-42) târihinde tahrîr edilen cemâatlerin, tahrîr esnâsında sayıca fazla olmasından da ileri gelmiş olmalıdır.

1054(1644)'deki durum:

	Hâne	Mücerred	Neferen	Muâf
Dulkadırlı Tâifesi	1087	-	570	30
Yaban-eri Tâifesi	39	-	27	1
Diğer Cemâatler	299	-	678	10
Yekûn	1425	-	1275	41

Tablo: XVIII

1054(1644)'deki nüfûs durumunun gösterildiği Tablo: XVIII incelendiği takdîrde, 1051(1641-42) târihine nazaran Yeni-il Türkmenleri'nin nüfûs bakımından bir hayli azaldığı görülmektedir. Bu durum, daha önce de bahsettiğimiz gibi[795], 1054(1644) senesi tahrîrinin, cemâatlerin tamamını ihtivâ eden bir tahrîr olmayıp, perâkende ve perişan bir hâlde bulunan cemâatlerin tahrîri gâyesini gütmesinden ileri gelmiş olmalıdır.

Yeni-il Türkmenleri'nin Tahminî Nüfûsu: Yeni-il kazâsı dâhilindeki Yeni-il Türkmenleri'nin vergi mükellefleri ile muâflara dâir rakamlardan, tahminî nüfûslarını hesaplamak mümkündür. Bunun için daha önce de bahsettiğimiz gibi[796], "5" kişinin ifâde olunduğu kabul edilen "hâne" tâbirine, "mücerred"in de eklenmesiyle elde edilecek sayı, yaklaşık olarak Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsunu bize verecekdir. Bunun yanı sıra, muhtelif târihlerde "hâne" veya "mücerred" olduğu belirtilmeksizin, "neferen" olarak kaydedilen vergi mükelleflerinin, araştırmamızda, aşağı-yukarı 1/3'e yakın bir sayısı "mücerred", 2/3'ye yakın bir sayısı da "hâne" kabul edilmiştir.

795- Bk.s.33.

796- Bk.s.146.

955(1548)'de Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsu :

	Hâne	Mücerred	Toplam
Dulkadırlı Tâifesi	4035	378	4413
Yaban-eri Tâifesi	2125	213	2338
Diğer Cemaatler	35	4	39
Yeni-il Türkmenleri	6195	595	6790

Tablo: XIX

991(1583)'de Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsu :

	Hâne	Mücerred	Toplam
Dulkadırlı Tâifesi	50715	5446	56161
Yaban-eri Tâifesi	11135	1333	12468
Diğer Cemaatler	200	9	209
Yeni-il Türkmenleri	62050	6788	68838

Tablo: XX

1006(1597)'da Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsu :

	Hâne	Mücerred	Toplam
Dulkadırlı Tâifesi	7300	718	8018
Yaban-eri Tâifesi	1410	140	1550
Diğer Cemâatler	1390	135	1525
Yeni-il Türkmenleri	10100	993	11093

Tablo: XXI

1040(1630-31)'da Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsu:

	Hâne	Mücerred	Toplam
Dulkadırlı Tâifesi	17135	1676	18811
Yaban-eri Tâifesi	275	26	301
Diğer Cemâatler	715	69	784
Yeni-il Türkmenleri	18125	1771	19896

Tablo: XXII

1051(1641-42)'de Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsu:

	Hâne	Mücerred	Toplam
Dulkadırlı Tâifesi	26055	-	26055

Yaban-eri Tâifesi	9755	-	9755
Diğer Cemâatler	6785	6	6791
Yeni-il Türkmenleri	42595	6	42601

Tablo: XXIII

1054(1644)'de Yeni-il Türkmenleri'nin tahminî nüfûsu:

	Hâne	Mücerred	Toplam
Dulkadırlı Tâifesi	7485	190	7675
Yaban-eri Tâifesi	290	9	299
Diğer Cemâatler	3805	226	4031
Yeni-il Türkmenleri	11580	425	12005

Tablo: XXIV

DÖRDUNCU BÖLÜM

IKTİSÂDÎ DURUM VE VERGİLER

A) IKTİSÂDÎ DURUM

Sivas vilâyetinin güneyinde, bugün Sivas'a bağlı olan Divriği kazâsının batı taraflariyle, Kangal, Şarkışla ve Gürün kazâlarının bulunduğu hävâlide teşkîl olunan Yeni-il kazâsında, iktisâdî hayatın esâsı, zirâat ve hayvancılığa dayanmakda idi. Tarım ürünlerinden alınan vergiler kısmında da anlaşılacağı üzere, zirâatçilikle uğraşanların büyük bir kısmını, köylerde meskûn olan ahâli meydana getiriyordu[1]. Bunun yanı sıra, Yeni-il'de konar-göçer bir hayat yaşayan ve Yeni-il Türkmenleri'ni teşkîl eden Dulkadırlı ile Yaban-eri(=Haleb Türkmenleri) tâifesinden bir kısım cemâatlerin dahi Yeni-il'deki bâzı köylerde ve mezraalarda zirâatçilik yaptığı görülmektedir[2]. Kazâ dâhilinde yetiştirilen tarım ürünleri, ambara veya yakın bir pazara getirilmekde ve burada satışa arzedilmekteydi[3].

Yeni-il kazâsındaki Yeni-il Türkmenleri, hayvancılıkla uğraşanların büyük bir kısmını meydana getiriyordu. Daha önce de zikrettiğimiz gibi, Yeni-il Türkmenleri'nin sâhip olduğu büyük hayvan sürüleri ile, Osmanlı İmparatorluğu'nun bâzı bölgeleri için bu husûsda duyulan ihtiyaçları gidermesi[4], 955(1548) ve 991(1583) târihli kanûn-nâmelerde ağnâm resmi vermekle mükellef tutulmaları[5], iktisâdî hüviyetlerinin hayvancılık olduğunu gösterdiği gibi, 1040(1630-31) ve 1051(1641-42) târihlerindeki ağnâm

---

1- Bk.s. 318-320.

2- BA,TD,nr.604,s.3.

3- BA,TD,nr.262,s.3-4;BA,TD,nr.604,s.2.

4- Bk.s. 156-158.

5- BA,TD,nr.262,s.3;BA,TD,nr.604,s.2.

resmi mukataasının, bennâk, bâd-i hevâ, arûsiyye ve yava resmleri mukataası ile birlikde çok yüksek olması[6], kezâ 1040(1630-31)'da 1.502.274[7], 1051(1641-42)'de 663.312[8] ve perâkende bir hâlde bulunanların 1054(1644)'de 162.329[9] adet koyuna mâlik bulunması, hayvancılığın iktisâdî hayatlarında büyük önem taşıdığını göstermektedir. Bu arada, 955(1548) ile 991(1583) târihlerinde ağnâm resmi verdiği görülen[10] ve 1051(1641-42)'de toplam 55.272 adet koyunu olan köy ahâlisi de[11], kazâ dâhilindeki konar-göçer cemâatler kadar olmamakla beraber, hayvancılıkla uğraşmaktaydı. Koyun, keçi ve sığır gibi hayvanlar ile,hayvanlardan elde edilen hayvan ürünleri, Yeni-il nâhiyesine bağlı Kangallu köyünde kurulan pazarda ve konar-göçer cemâatlerin yaylak mahallerinde kurulan pazarlarda alınıp satılmaktaydı[12].

Yeni-il kazâsında iktisâdî hayatın esâsını meydana getiren zirâat ve hayvancılığın yanı sıra, kazâ dâhilindeki köylerde, küçük çapta da olsa boya-hâne gibi bâzı sınâî te'sislerin mevcut olduğu, Yeni-il'e âit tapu-tahrîr ve Mâliyeden Müdevver Defterler'deki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Meselâ Yeni-il kazâsına bağlı Yeni-il nâhiyesi köylerinden Kangallu'da bulunan ve 955 (1548) târihinde 600 akça vergi hâsılına mâlik olan boya-hâne[13], 1040(1630-31)'da Kangallu köyünde sâkin Melkûn adlı şahsa 2400 akça[14], 1051(1641-42)'de Karanlık-ı Müslümânân köyünün boya-hâne-

----

6- Bk.s. 298.

7- BA,MAD,nr.14679. Koyun sayıları tarafımızdan toplanarak verildiği için, defterlerin sahife numaralarını vermek imkân hâsılı olamamıştır.

8- BA,MAD,nr.6159.

9- BA,MAD,nr.6159.

10- BA,TD,nr.262,s.3;BA,TD,nr.604,s.2.

11- BA,MAD,nr.6159.

12- BA,TD,nr.262,s.5-6;BA,TD,nr.604,s.6.

13- BA,TD,nr.262,s.8-9.

14- BA,MAD,nr.14679,s.140.

siyle birlikde, Gürün köyünde sâkin Gök isimli zımmîye 6500 akça[15] ve 1063(1652-53)'de yine Karanlık-ı Müslümânân köyünün boya-hânesiyle birlikde 8.000 akça mukabilinde mukataaya verildiği gibi[16], Mancılık köyünde bulunan boya-hâne ise, 1040(1630-31)'da Gürün köyünde sâkin Ali Bey'e 1100 akça[17], 1051(1641-42)'de 1200 akça[18] ve 1063(1652-53)'de de 1500 akça mukabilinde mukataaya verilmişti[19]. Diğer taraftan Tonus nâhiyesine bağlı Gaziler-Mağarası ve Ulaş köylerinde, 1040(1630-31) târihinde birer boya-hâne olduğu ve bu boya-hânelerin mukataa usûliyle idâre olunduğu belirtilmesine rağmen, bunların mezkûr târihde ne kadar akça mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmemiştir[20]. Gaziler-Mağarası'ndaki boya-hânenin 1051(1641-42) ve 1063(1652-53) târihlerinde 1.000 akça[21], Ulaş'daki boya-hânenin de, 1051(1641-42) ile 1063(1652-53) târihlerinde yine 1.000 akça mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[22]. Aşudi nâhiyesine bağlı Ağça-Kal'a köyündeki boya-hânenin 1040(1630-31) târihinde mukataa usûliyle idâre olunduğu kaydedilmesine ve ne kadar akça mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmemesine rağmen[23], 1063(1652-53)'de 1.000 akça mukabilinde mukataaya[24]; Gürün nâhiyesine bağlı Gürün köyündeki boya-hânenin ise, 1040 (1630-31)'da Gürün köyünde sâkin Malkoç adlı şahsa 12.000 akça[25], 1063(1652-53)'de 16.000 akça mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[26].

15- BA,MAD,nr.6159,s.147.
16- BA,MAD,nr.6159,s.215.
17- BA,MAD,nr.14679,s.140.
18- BA,MAD,nr.6159,s.147.
19- BA,MAD,nr.6159,s.215.
20- BA,MAD,nr.14679,s.140.
21- BA,MAD,nr.6159,s.147,221.
22- BA,MAD,nr.6159,s.147,221.
23- BA,MAD,nr.14679,s.140.
24- BA,MAD,nr.6159,s.231.
25- BA,MAD,nr.14679,s.140.
26- BA,MAD,nr.6159,s.241.

B) VERGİLER

Osmanlı vergi sistemine göre vergiler, rüsûm-ı şer'iyye (şer'î vergiler: a'şâr, cizye, haraç v.s.) ve rüsûm-ı örfiyye (örfî vergiler: çift resmi, ispençe, bennâk resmi, arûs resmi, cürüm ve cinâyet resmi v.s.) olmak üzere iki büyük bölüme ayrılmakda idi. Yeni-il'e âit 955(1548)[27] ve 991(1583)[28] târihli tapu-tahrîr defterlerinin başına konmuş olan kanûn-nâmelerde, yerleşik ahâliden ve konar-göçer cemâatlerden, tarım ürünlerinden ve ticârî mallardan alınan vergilerin esâsları ile mikdârları kaydedildiğinden, bu kanûn-nâmelere dayanarak, reâyâdan, tarım ürünlerinden ve ticârî mallardan alınan vergiler aşağıda gösterilmiştir. Bu arada yine Yeni-il'e âit 1040(1630-31)[29] ve 1051(1641-42) ile 1063(1652-53)[30] târihlerini muhtevî Mâliyeden Müdevver Defterler'de ise, yerleşik ahâlinin ve konar-göçer cemâatlerin vermekle mükellef olduğu vergilerin mukataaya verilmesinden dolayı, vergilerin mukataa bedellerinin her vergi içinde verilmesi uygun görülmüştür.

1- Yerleşik ahâliden ve konar-göçer cemâatlerden alınan vergiler :

A ğ ı l r e s m i : Koyuna mâlik olan reâyânın koyunlarının sayısı 300 olduğu zaman bir sürü tâbir edilir ve her sürüden "A ğ ı l r e s m i" olarak bir mikdâr vergi alınırdı[31]. 955(1548) târihli kanûn-nâmeye göre, Yeni-il'de bu resm, yerli ve yörük kışladığı takdîrde, "R e s m - i y a t a k" adı altında her sürüden mutavassıtu'l-hâlden bir koyun alınmaktaydı[32].

27- BA,TD,nr.262.

28- BA,TD,nr.604.

29- BA,MAD,nr.14679.

30- BA,MAD,nr.6159.

31- Bu resmin mikdârı,sürü başına 5 akça olduğu gibi,bâzan bunun yerine bir koyun veya bir kuzu verildiği de olurdu(C.Orhonlu, Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.22-23;Neşet Çağatay,Osmanlı Im- paratorluğu'nda reâyâdan alınan vergi ve resimler,DTCFD,V

Ağnâm resmi(Âdet-i ağnâm, Koyun resmi): 955(1548) târihinde yörükde ve yerlüde, kuzulu koyun kuzusu ile bir sayılıp iki koyuna bir akça alındığı belirtilen bu verginin, yörüğün koyunu kırılıp hiç kalmadığı, veyâhut da ağnâm resmi, caba resmi mikdârınca olduğu zaman, bu gibilerden sâdece caba resminin alınacağı zikredilmektedir[33]. 991(1583) târihinde ise, yine yörük ve yerlüde, kuzulu koyun kuzusu ile beraber sayılıp, iki koyuna bir akça olarak Abril ayı evvelinde alınan ağnâm resminin, yörüğün koyunu kırılıp hiç kalmadığı, veyâhut da ağnâm resmi, caba resmi mikdârında yâni yörüğün koyunu 26 adetden fazla olmadığı zamanlarda, bu duruma "K a r a" adının verildiği, kara resmi olarak on üçer akça alındığı ve buna mukabil koyun resmi adı altında hiç bir resmin alınmadığı kaydedilmektedir[34].

1040(1630-31) târihinde konar-göçer cemâatlerin teşkîl ettiği Yüzde-Pâre-i Sagîr nâhiyesi ağnâm resminin, bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, arûs, yava ve bennâk resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 250.000 akça mukabilinde; Yüzde-Pâre-i Kebîr nâhiyesi ağnâm resminin, bir senelik bedelinin yine bâd-i hevâ, arûs, yava ve bennâk resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 300.000 akça mukabilinde mukataaya verildiği kaydedildiği gibi[35], Yeni-il kazâsının muhtelif bölgelerinde bulunan cemâatlerin ağnâm resminin de, yaylak resminin bedeliyle birlikde bir seneliğine 78.176,5 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[35a].

1051(1641-42) târihinde ise, konar-göçer cemâatlerin teşkil ettiği Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi ağnâm resminin, bir senelik bedelinin, bennâk, bâd-i hevâ, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle beraber 6000 riyal guruş mukabilinde; Ekinči nâhiyesi ağnâm resminin bir senelik bedelinin, mer'a, çift, dönüm, bâd-i hevâ, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[36].

33- BA, TD, nr.262, s.3.

34- BA, TD, nr.604, s.2.

35- BA, MAD, nr.14679, s.138.

35a BA, MAD, nr.14679. Mukataa bedeli tarafımızdan toplanarak verildiğinden, sahife numaralarını vermek mümkün olamamıştır.

36- BA, MAD, nr.6159, s.96.

Arûs resmi(Gerdek resmi, Gelin resmi): Bir kız veya dul kadın(seyyibe) evlenirken, kadıya verilen nikâh resminden başka, tîmâr sâhibine veya sancak-beyine verilen resimdir[37]. 955 (1548) târihinde Yeni-il'de, kızdan 60 ve avretden 30 akça alındığı belirtilen bu resmin, dul kadın evlenirken gerdek resmini, evlendiği sırada bulunduğu yerin toprak sâhibinin aldığı ve yörük, mekânsız yâni dâimî bir yerde durmadığından, kız olsun, dul olsun, kadının veya kızın babasının kayıtlı bulunduğu toprak sâhibinin aldığı kaydedilmektedir[38]. 991(1583) târihinde ise, Rum vilâyetinde cârî olan arûs resminin burada da muteber olduğu zikredilmektedir[39].

Bu arada, Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu zamanlarda, belli bir merkezi olmaksızın muayyen bölgelerde konar-göçer cemâatlerden teşkîl olunan nâhiyeler ile[40], yine belli bir merkezi olmaksızın meskûn yerlerden teşkil edilen nâhiyelerin[41], ayrı ayrı mukataaya verildiği görülmektedir. Bu cümleden olarak, 1040(1630-31) târihinde Kara-Mürsellü nâhiyesi arûs resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, mer'a ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Veli Bey'e 500 esedî guruş mukabilinde; Ekinci nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Mustafa Bey'e 45.000 akça mukabilinde; Perâkende-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Mustafa Bey'e 80.000 akça mukabilinde; Ağça-Koyunlu nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Haleb'de sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Hasan Ağa'ya 52.000 akça

---

37- Neşet Çağatay, Aynı makale, s.506.
38- BA, TD, nr.262, s.5.
39- BA, TD, nr.604, s.3.
40- Bu nâhiyeler hakkında bk.s. 156.
41- Bu nâhiyeler hakkında bk.s. 27-33.

ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık arûs resmi bedeli, bâd-i hevâ ile yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde; Beğdili nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Birecik kasabasında sâkin Dergâh-ı âlî yeniçerisi Süleyman Beşe'ye 51.200 akça mukabilinde; Horbendelü nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Ahmed Subaşı'ya 54.000 akça mukabilinde; Perâkende-i Cedît nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Mehmed-Bayırcılı'da sâkin sipâhi Mehmed Bey'e 14.000 akça mukabilinde; Yüzde-Pâre-i Sagîr nâhiyesi arûs resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, yava, ağnâm ve bennâk resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 250.000 akça mukabilinde; Yüzde-Pâre-i Kebîr nâhiyesi arûs resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bennâk, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 300.000 akça mukabilinde; Bozok nâhiyesi arûs resminin üç aylık bedelinin,bâd-i hevâ ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde;Mancınık nâhiyesi arûs resminin üç aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 30.600 akça mukabilinde; Aşudi nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Hüseyin Bey ve Mes'ud Çavuş-zâde Osman Bey'e 12.500 akça ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde12000 akça mukabilinde;Yeni-il nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Hamza Çavuş ve Bâlî Çelebi'ye 12.200 akça mukabilinde; Gürün nâhiyesi arûs resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Sazcığaz köyünde sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Ömer Bey'e 12.000 akça mukabilinde;Tonus nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin

dokuz aylık bedeliyle birlikde, Dergâh-ı âlî sipâhisi Hüseyin Bey'e 6.000 akça, nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça ve diğer bir kısmının üç aylık arûs resmi bedelinin de, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 450 esedî guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir.[42]

Yine bu arada, 1051(1641-42) târihinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi arûs resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bennâk, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 6.000 riyâl guruş mukabilinde; Ekinci nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, ağnâm, mer'a, çift, dönüm, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde; Ağça-Koyunlu nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava resmleriyle birlikde 1.000 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının dokuz aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Horbendelü nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 800 riyâl guruş mukabilinde; Perâkende-i Kebîr nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Perâkende-i Sagîr nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Perâkende-i Cedît nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 200 riyâl guruş mukabilinde; Mancınık nâhiyesi arûs resminin üç aylık bedelinin, bâd-i hevâ, deştibânî ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Beğdili nâhiyesi arûs resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Kara-Mürsellü nâhiyesi arûs resminin bir senelik

---

42- BA, MAD, nr. 14679, s. 136-140.

bedelinin, mer'a, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Bozok nâhiyesi arûs resminin üç aylık bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 440 riyâl guruş mukabilinde; Gürün nâhiyesi arûs resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde; Yeni-il nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 300 riyâl guruş mukabilinde; Aşudi nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde; Tonus nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık arûs resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 75 riyâl guruş ve nâhiyenin bir kısmının üç aylık arûs resmi bedelinin ise, bâd-i hevâ, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır.[43]

<u>Âsiyâb resmi</u>(Değirmen resmi): Su ile veya yel ile dönen un değirmenleriyle, zeytin yağı değirmenlerinden, muhtelif yerlerde ve muhtelif zamanlarda, başka başka mikdârlarla alınan bir vergidir[44]. 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, bu resmin, harman vaktinde alındığı ve bir köyde sonradan değirmen hâdis olacak olursa, bunun öşürünün ve rüsûmunun vakı'a âit olduğu zikredilmektedir[45]. 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde ise, Yeni-il bölgesinde kış aylarının çok şiddetli geçmesinden ötürü, suların üç dört ay don olduğu, yaz ayla-

---

43- BA,<u>MAD</u>,nr.6159,s.96-98.

44- Neşet Çağatay, <u>Aynı makale</u>,s.503.

45- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.5.

rında değirmenleri çalıştıracak suların az olmasından, bâzı değirmenlerin çalışmadığı, bâzı değirmenlerin ise yaylak mahallinde bulunmasından dolayı, yörük tâifesinin yaylağa gelip gitmesinden sonra boş kaldığı, bu bakımdan birçok değirmenden alınan 1 müdd hubûbat resmi ile değirmenlere yüzer akça kıymet konulmasının ve tereke bahası adı altında üçer altın resm alınmasının, reâyânın değirmenlerinden feragat etmesine sebep olduğu belirtilmekde ve bu durumu önlemek için de, değirmenlerden Anadolu'nun bâzı yerlerinde bulunan değirmenlere kıyâsla, ayda beşer akça yâni bir sene çalışanından altmış ve altı ay çalışanından otuz akça alınmasının kararlaştırıldığı käydedilmektedir[46].

B â d - i h e v â r e s m i(Cürm ve cinâyet resmi):Halkın işlediği cinâyet ve suçlardan alınan bir vergidir. 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, haksız yere adam öldüren kimselerden 300, birinin başını yaran, dişini çıkaran veyâhut da suç âletlerinden biriyle yaralayan kimselerden 100 akça alındığı belirtilen bu resmin[47], 991(1583) târihli kanûn-nâmede, memâlik-i mahrûsede cinâyet ve suç resmi olarak müslümandan alınanın nısfı kadar kefereden alınması kanûn iken, bunlardan müslümandan alınan kadar, belki de müdafaaya kadir olamadıkları için daha fazla alındığı ve bu bakımdan kefere tâifesinin muzâyıka beyân ettiği belirtilmekde ve kefere tâifesine yapılan haksızlığın giderilmesi için, memâlik-i mahrûsede cârî olan resmin burada da icrâ olunmaya başladığı zikredilmektedir[48].

Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu 1040(1630-31) târihinde Kara-Mürsellü nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir senelik bedeli, arûs, mer'a ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Veli Bey'e 500 esedî guruş mukabilinde; Ekinci nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Dergâh-ı âlî sipâhisi Mustafa Bey'e 45.000 akça mukabilinde; Perâkende-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi .

46- BA,TD,nr.604,s.1-2.

47- BA,TD,nr.262,s.6.

48- BA,TD,nr.604,s.3-4.

bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Mustafa Bey'e 80.000 akça mukabilinde; Ağça -Koyunlu nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Haleb'de sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Hasan Ağa'ya 52.000 akça ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde; Beğdili nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, a s ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Birecik kasabasında sâkin Dergâh-ı âlî yeniçerisi Süleyman Beşe'ye 51.200 akça mukabilinde; Horbendelü nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Ahmed Subaşı'ya 54.000 akça mukabilinde; Perâkende-i Cedît nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Mehmed-Bayırcılı'da sâkin sipâhi Bayram Bey'e 14.000 akça mukabilinde; Yüzde-Pâre-i Sagîr nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bennâk, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 250.000 akça mukabilinde; Yüzde-Pâre-i Kebîr nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bennâk, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 300.000 akça mukabilinde; Bozok nâhiyesi bâd-i hevâ resminin üç aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde; Mancınık nâhiyesi bâd-i hevâ resminin üç aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 30.600 akça mukabilinde; Aşudi nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Hüseyin ve Mes'ud Çavuş-zâde Osman Bey'e 12.500 ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 12.000 akça mukabilinde; Yeni-il nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Hamza Çavuş ve Bâlî Çele-

bi'ye 12.200 akça ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 24.000 akça mukabilinde; Gürün nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir yıllık bedelinin, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Sazcığaz köyünde sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Ömer Bey'e 12.000 akça mukabilinde; Tonus nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Dergâh-ı âlî sipâhisi Hüseyin Bey'e 6.000 akça, nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça ve diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin de arûs ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 450 esedî guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmektedir[49].

Kezâ, 1051(1641-42) târihinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bennâk, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 6.000 riyâl guruş mukabilinde; Ekinci nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, ağnâm, mer'a, çift, dönüm, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde; Ağça-Koyunlu nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 1.000 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının dokuz aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Horbendelü nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 800 riyâl guruş mukabilinde; Perâkende-i Kebîr nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Perâkende-i Sagîr nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Perâkende-i Cedît nâhi-

----

49- BA, MAD, nr.14679, s.136-140.

yesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 200 riyâl guruş mukabilinde; Beğdili nâhiyesi bâd-i hevâ resminin dokuz aylık bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Kara-Mürsellü nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir senelik bedelinin, mer'a, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Bozok nâhiyesi bâd-i hevâ resminin üç aylık bedelinin, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 440 riyâl guruş mukabilinde; Mancınık nâhiyesi bâd-i hevâ resminin üç aylık bedelinin, arûs, deştibânî ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Gürün nâhiyesi bâd-i hevâ resminin bir senelik bedelinin, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde; Yeni-il nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 300 riyâl guruş mukabilinde; Aşudi nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde; Tonus nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 75 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık bâd-i hevâ resmi bedelinin ise, arûs, yava ve deştibânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[50].

B e n n â k r e s m i : Bennâk, genel olarak elinde tam yahut nîm çift arâzisi oymayan, fakat kar u kisbe kadir,

---

50- BA, MAD, nr. 6159, s. 96-98.

evli, ayrı bir yerde yahut babasının yanında oturan kimsedir[51]. 955(1548) ve 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmelerinde, "E k i n l ü - B e n n â k" ve "C a b a - B e n n â k" olarak tefrik edilen bennâklerden, bir mikdâr yer tasarruf eden reâyâya Ekinlü-Bennâk, hiç yeri olmayan reâyâya da Caba-Bennâk isminin verildiği, Ekinlü-Bennâk resminin 18 ve Caba-Bennâk resminin 13 akça olarak alındığı kaydedilmiştir[52].

Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu 1040(1630-31) târihinde, konar-göçer aşiretlerin teşkil ettiği Yüzde-Pâre-i Sagîr nâhiyesi bennâk resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, arûs, yava ve ağnâm resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 250.000 akça ve Yüzde-Pâre-i Kebîr nâhiyesi bennâk resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bâd-i hevâ, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 300.000 akça mukabilinde mukataaya verildiği belirtildiği gibi[53], 1051(1641-42) târihinde yine konar-göçer aşiretlerin teşkil ettiği Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi bennâk resminin ise, ağnâm, bâd-i hevâ, arûs ve yava resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, 6000 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredilmektedir[54].

C i z y e   r e s m i : Bülûğa ermiş gayr-i müslim erkekden alınan ve şahıs başına vaz' edilen bir vergidir[55]. 955 (1548) târihli kanûn-nâmede, Yeni-il'de sâkin olan her kefereden 25 er akça alındığı belirtilen bu resmin[56], 991(1583) târihli kanûn-nâmede 40 ar akça alındığı kaydedilmiştir[57].

Ç i f t   r e s m i : Köy veya şehirde oturan islâm reâyânın zirâat ettiği arâziden yılda bir def'a alınan şer'î rü-

---

51- Halil İnalcık, Osmanlılarda raiyyet rüsûmu, Belleten, XXIII (Ankara 1959), 599; Neşet Çağatay, Aynı makale, s.491.

52- BA, TD, nr.262, s.2; BA, TD, nr.604, s.1;

53- BA, MAD, nr.14679, s.138.

54- BA, MAD, nr.6159, s.96.

55- Neşet Çağatay, Aynı makale, s.507.

56- BA, TD, nr.262, s.6.

57- BA, TD, nr.604, s.5.

sûmdur. Çift, bir çiftlik genişlikde veya bunun yarısı kadar yâni nîm çift arâzi parçasını tapu ile tasarruf eden kimsedir[58]. 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, "Hâss yerden 80 dönüm, orta halli yerden 100 dönüm ve ednâ yerden 150 dönüm bir çiftlik itibâr olunur" denilmekde ve bir dönüm yerin, tûlen ve arzen 40 adımlık yer olduğu belirtilmektedir; kanûn-nâmede, çift resminin, çifti olan ve bir çiftlik zemîni zirâate kadir bulunanlardan 57 akça ve nîm çiftlik yeri olandan bunun yarısı kadar akçanın Mart ayında alındığı, pîr veya yoksul olanlar ile çiftliği elinden gidenlerden bu resmin alınmayacağı kaydedilmektedir[59]. 991(1583) târihli kanûn-nâmede ise, yine Mart ayında alındığı belirtilen çift resminin, bir çiftlik yerden 55 ve nîm çiftden bunun yarısı kadar akça alındığı zikredilmektedir[60].

Yeni-il kazâsının mukataa usûliyle idâre olunduğu 1051 (1641-42) târihinde, konar-göçer aşiretlerin teşkil ettiği Ekinci nâhiyesi çift resminin dokuz aylık bedelinin, ağnâm, mer'a, dönüm, bâd-i hevâ, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[61].

<u>Ç i f t - B o z a n a k ç a s ı</u> : Reâyâ, zirâat etmekde olduğu arâziyi terk edip, başka yerlerde zirâat ettiği veya çiftini bozarak başka işlerle meşgul olduğu zaman, kendisinden "Ç i f t - B o z a n a k ç a s ı" adı altında bir vergi alınırdı[62]. Bu husûsa dâir 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, kendi yerini tamamen terk edip, başka yerlerde zirâat eden reâyâdan iki öşür alınmasının ve çiftini bozup başka işlerle meşgul olanlardan Çift-Bozan akçası alınmasının örf-i mârûf olduğu; kendi yerini zirâat ettikden sonra, başka yerlerde zirâat-

---

58- Halil İnalcık, <u>Aynı makale</u>, s.581.

59- BA, <u>TD</u>, nr.262, s.2-3.

60- BA, <u>TD</u>, nr.604, s.1.

61- BA, <u>MAD</u>, nr.6159, s.96.

62- Neşet Çağatay, <u>Aynı makale</u>, s.501-502.

çilik yapan veya kendisinin zirâate elverişli yeri olmadığından, başka yeri zirâat eden kimseden tekrar öşür ve Çift-Bozan akçası alınmayacağı zikredilmektedir[63].

D e ş t b â n î r e s m i(Kır bekçisi resmi) :Yeni-il'e âit 955(1548) ve 991(1583) târihli defterlerde, deştbânî resmi hakkında herhangi bir kayda rastlanılmamasına rağmen, Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu zamanlarda mukataaya verildiği görülmektedir. Nitekim 1040(1630-31) târihinde Aşudi nâhiyesinin bir kısmının üç aylık deştbânî resmi bedelinin, arûs, yava ve bâd-i hevâ resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 12.000 akça mukabilinde; Gürün nâhiyesi deştbânî resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Sazcığaz köyünde sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Ömer Bey'e 12.000 akça mukabilinde; Tonus nâhiyesinin bir kısmının üç aylık deştbânî resmi bedelinin de, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde mukataaya verildiği belirtilmektedir[64].

1051(1641-42) târihinde ise, Mancınık nâhiyesinin üç aylık deştbânî resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde; Bozok nâhiyesinin üç aylık deştbânî resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 440 riyâl guruş mukabilinde; Gürün nâhiyesinin bir senelik deştbânî resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde; Aşudi nâhiyesinin bir kısmının üç aylık deştbânî resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde ve Tonus nâhiyesinin bir kısmının üç aylık deştbânî resmi bedelinin, bâd-i hevâ, yava ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmektedir[65].

63- BA,TD,nr.604,s.3.
64- BA,MAD,nr.14679,s.136-140.
65- BA,MAD,nr.6159,s.96-98.

D ö n ü m   r e s m i(Zemîn resmi): "Bennâk" kayd olunan halk, bir mikdâr arâzi zirâat ederse bunun için dönüm resmi verirdi. Eğer dönüm resmi, bennâk resminden fazla ise yalnız dönüm resmi alınırdı. Bir mikdâr arâzi zirâat eden mücerredlerden de aynı şekilde alınırdı. Bunun yanı sıra, tîmâr sâhibi reâyâsının tam veya yarım çiftlik arâzisini ölçer ve fazlasından dönüm resmi alırdı. Çift veya dönüm resmi bağlanmamış mezrâada zirâat edenlerden dönüm resmi alınmaz, fakat mahsûlünün onda biri alınırdı. Kezâ bir konar-göçer başka sancakdan gelip bir tîmâra yerleşip zirâat etse, dönüm resmi vermekle mükellef tutulmuştu.[66]

Bu husûsa dâir Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu 1051(1641-42) târihinde, konar-göçer aşiretlerin teşkil ettiği Ekinci nâhiyesi dönüm resminin dokuz aylık bedelinin, ağnâm, mer'a, çift, bâd-i hevâ, arûs ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[67].

İ h t i s â b   r e s m i : Belediye vâridâtından olarak damga, tartı, ölçü ve pazar resmi adı altında alınan vergilerle, hile yapan esnafdan alınan para cezâlarına bu ad verilirdi. İhtisâb işlerine bakan memûra, "m u h t e s i b" veya "i h t i s â b a ğ a s ı(ihtisâb emîni)" denirdi. Bu zât şehirdeki her türlü ticârî muâmelelere bakmak, ölçü ve tartıları kontrol etmek ve ticârette hile yapanlar ile borçlarını ödemeyenleri cezâlandırmak gibi vazîfeleri ifâ ederdi[68].

Bu husûsa dâir 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, Yeni-il'in Kangallu köyünde kurulan pazarda, satılan malların hile ile satılması hâlinde, Muhtesib'in bunun hakkından geleceği belirtilmektedir.[69] Öte yandan Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu 1051(1641-42) ve 1063(1652-53) târihlerinde, Kangallu köyünde kurulan pazarın ihtisâb resmi mukataasının, bir seneliğine 500 akça mukabilinde mukataaya verildiği görülmektedir[70].

66- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.23,not 74.

67- BA,MAD,nr.6159,s.96.

68- İ.Miroğlu,XVI. yüzyılda Bayburt sancağı,s.156.

69- BA,TD,nr.604,s.6.

70- BA,MAD,nr.6159,s.147,215.

K ı ş l a k   r e s m i (Duhan resmi, Dûd resmi): Yörük, yüzdeci, yağcı, küreci, tatar ve türkmen tâifesi gibi yerleşik olarak bir yerde oturmayan, bir yerden bir yere gezen, bir sipâhinin arâzisinde muvakkat bir zaman için umûmiyetle kışlamak üzere gelip yerleşen, fakat zirâatle uğraşmayan hâric raiyyetden alınan resimdir[71]. 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, Yeni-il Türkmenleri'nin vermekle mükellef olduğu Kışlak resmi hakkında bir kayda rastlanılamamasına rağmen, 991(1583) târihli kanûn-nâmede, ağırca sürüden bir şişek koyun ve alçak sürüden altı akça Kışlak resmi alındığı; zirâatçilikle uğraşan ve mahsûlünden yedide bir hisse veren Yörük tâifesinden bu resmin alınmayacağı belirtilmektedir[72].

K o r u   r e s m i : 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, Yeni-il Türkmenleri'nin koru resmi vermekle mükellef tutulduğu belirtildiği hâlde[73], bu resmin mikdârı hakkında bir kayda rastlanılamamıştır. 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde ise, Koru resminin cemâatlere âit olan mer'a ve yurdların mübâşir tarafından başka kimselere kiraya verilmesini önlemek için alındığı anlaşılmaktadır. Alınan bu resm, yurdun verimlilik durumuna göre, yılda 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 baş koyun veya 20, 30, 40, 50 sikke altın, veyahut da 100 sikke filori olmaktaydı[74].

K o v a n   r e s m i (Küvâre resmi, Asel resmi) : Reâyânın elinde bulunan arı kovanı mahsûlünden alınan bir vergidir. 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, öşür bedeli olarak bir kovana iki akça alındığı zikredilen bu resm, sonradan hâdis olacak kovanın öşür ve rüsûmunun vakfa âit olduğu belirtilmektedir[75]. 991(1583) târihli kanûn-nâmede de, öşür bedeli olarak

---

71- Halil İnalcık, Aynı makale, s.593; Neşet Çağatay, Aynı makale, s.505.

72- BA, TD, nr.604, s.2-3.

73- BA, TD, nr.262, s.6.

74- BA, TD, nr.604, s.4.

75- BA, TD, nr.262, s.5.

ballı kovandan bir akça alındığı belirtilmekde ve hiç bal vermeyen kovandan vergi alınmayacağı, hâriçden gelen kovanın resminin bir akçasının vakıf ve mülk cânibine, bir akçasının da dîvânî cânibine alınacağı kaydedilmektedir[76].

Marhasa resmi: Marhasaların, ellerinde bulundurdukları vanklarına karşılık alınan bir resim olup, bu resmi ödeyenlerden ispençe resmi alınmamaktaydı[77]. 955(1548) ve 991 (1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmelerinde, Marhasa resmi hakkında bir kayda rastlanılmamasına rağmen, Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu zamanlarda, marhasaların da mukataaya verildiği görülmektedir. Bu cümleden olarak Mancınık köyü marhasa resminin 1040(1630-31)'da 12,5 guruş, 1051(1641-42)'de bir yıllığına 1000 akça ve 1063(1652-53)'de yine 1000 akça mukabilinde[78]; Ağça-Kal'a köyü marhasa resminin 1040(1630-31)'de 800 akça mukabilinde[79] ve Üç-Kilise köyü marhasa resminin de 1051 (1641-42) ile 1063(1652-53) târihlerinde 1000 akça mukabilinde mukataaya verildiğini kaydetmeliyiz.[80]

Mücerred resmi: Mücerred, bekâr olup, kazancı yerinde olan ve bülûğ çağına ermiş bulunan müslümanlardan alınan vergidir. Bu husûsa dâir 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, "Defterde hâlî ani'r-rüsûm kayd olunan mücerredlerden nesne alınmaz. Mücerred olan te'ehhül etse, caba resmi alınur ve caba ekinlü olsa ekinlü resmi alınur, cabası ref' olunur ve çift kayd olmayanlar, çifte ve çiftliğe mâlik olsalar, resm-i çift alınur ve bu bâbda i'tibâr çiftlik mikdârına dâirdür; çiftlikden ziyâde yer tutsa, tasarruf eden kimesne, ziyâdeye nisbet hâric-i ra'iyyet gibi resm virür" denilmektedir[81]. 991(1583)

76- BA, TD, nr.604, s.3.

77- İ.Miroğlu, XVI.yüzyılda Bayburt sancağı, s.155.

78- BA, MAD, nr.14679, s.141; BA, MAD, nr.6159, s.147,215.

79- BA, MAD, nr.14679, s.141.

80- BA, MAD, nr.6159, s.147,215.

81- BA, TD, nr.262, s.2.

târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde ise, "Hâlî ani'r-rüsûm kayd olunan mücerredlerden te'ehhül etmediklerince nesne alınmazımış" denilmektedir[82].

<u>Y a v a r e s m i</u> : "Yava", sâhipsiz tutulan hayvan demektir. Bu resm, sonradan bulunmuş olan hayvan ve kölenin sâhibinden alınmaktaydı. Yava vâki olunca bunu, bulundukları yerin tîmâr sâhibi, bulundukları yer tîmâr değilse boy-beyi alırdı[83]. Bu husûsa dâir 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde,"Ve nâhiye-i mezbûrede dutulan, 'yava' ve 'abd-i âbık' ve 'kenizek' vakfa kayd olunmuşdur; müddet-i örfiyye tamam olundukdan sonra, kadı ma'rifetiyle bey'-i men-yezîd olup, satılan kulün ve câriyenin ve devâbbın bahâları, bir emîn katında hıfz olunmak kanûn-ı kadîmdür; müddet-i örfiyye dahi kulda ve câriyede üç aydur, devâbda bir aydur, bahâlusında müddet, nısf-ı abd-i âbıkdur"[84] denildiği gibi, 991(1583) târihli kanûn-nâmede de "Ve nâhiye-i mezbûrede vâki' olan 'beytü'l-mâl' ve 'mâl-i gā'ib' ve "mâl-i mefkūd' ve 'yava' ve 'kaçkun' gerü kendüye müte'allik olup hâricden kimesnenin dahli yokdur. Anun gibiler vâki' oldukda fi'l-hâl kadı defterine yazılup kim mübâşir ise ana teslim oluna. Eğer müteveffânın vârisi ma'lûm olup ol vârisin dâhil-i memleketde mekânı ma'lûm olursa def'a(ten) mübâşire teslîm olunmaya. Belki vasî elinde altı ay mikdârı dura; gelmez ise, mübâşire teslîm oluna. Sonra vâris gelürse andan ala. Ve eğer vâris hâric-i memleketde olup mekânı ma'lûm olmaz ise, ol kimesneye mefkūd derler. Bir yıl mikdârı intizâr oluna, gelmezse mübâşire teslîm oluna. Mâl-ı gā'ib ve mâl-ı mefkūd deyü beytü'l-mâl ile bile mukata'aya verilen tereke-i meyyit olandır;her evinden çıkup sefere giden kişinün mâlı veyâhud mâlını emânete koyup giden kimesnenin mâlı (mâl-ı mefkūd) değildür. Ba'zı yerlerde nâdânlığla Ummâl tâ'ifesi bunun gibiler vâki' olsa mâl-ı gā'ib ve

---

82- BA,<u>TD</u>,nr.604,s.1.

83- C.Orhonlu,<u>Aşîretleri iskân teşebbüsü</u>,s.24,not 76.

84- BA,<u>TD</u>,nr.262,s.5.

mâl-i mefkûddır deyü ta'alluk ederler, ammâ fi'l-hakika câiz olmaduğuna benâ'en kanûn ve defterde ta'rîf u tensîs olundu ki bu makûlelere Ummâl tâ'ifesi tecâsür edüp kimesneye hilâf-ı şer' ve kanûn-ı hilâf etmiyeler"[85] denilmektedir.

Bu arada Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu zamanlarda, konar-göçer cemâatlerden teşkil olunan nâhiyeler ile,meskûn yerlerden teşkil edilen nâhiyelerin yava resminin ayrı ayrı mukataaya verildiği görülmektedir. Bu cümleden olarak,1040(1630-31) târihinde Kara-Mürsellü nâhiyesi yava resminin, bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ,arûs ve mer'a resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhilerinden Veli Bey'e 500 esedî guruş mukabilinde; Ekinci nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Dergâh-ı âlî sipâhisi Mustafa Bey'e 45.000 akça mukabilinde; Perâkende-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Mustafa Bey'e 80.000 akça mukabilinde;Ağça-Koyunlu nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Haleb'de sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Hasan Ağa'ya 52.000 akça ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde; Beğdili nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin,bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde,Birecik kasabasında sâkin Dergâh-ı âlî yeniçerisi Süleyman Beşe'ye 51.200 akça mukabilinde; Horbendelü nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Ahmed Subaşı'ya 54.000 akça mukabilinde; Perâkende-i Cedît nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Mehmed-Bayırcılı'da sâkin sipâhi Mehmed Bey'e 14.000 akça mukabilinde;Yüzde-Pâre-i Sagîr nâhiyesi yava resminin

---

85- BA,TD,nr.604,s.3.

bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, arûs, ağnâm ve bennâk resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 250.000 akça mukabilinde; Yüzde-Pâre-i Kebîr nâhiyesi yava resminin bir senelik bedelinin, ağnâm, bennâk, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 300.000 akça mukabilinde;Bozok nâhiyesi yava resminin üç aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça mukabilinde; Mancınık nâhiyesi yava resminin üç aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 30.600 akça mukabilinde;Aşudi nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Hüseyin Bey ve Mes'ud Çavuş-zâde Osman Bey'e 12.500 akça ve aynı nâhiyenin üç aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 12.000 akça mukabilinde;Yeni-il nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde, Hamza Çavuş ve Bâlî Çelebi'ye 12.200 akça ve aynı nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 24.000 akça mukabilinde; Gürün nâhiyesi yava resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Sazcığaz köyünde sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Ömer Bey'e 12.000 akça mukabilinde;Tonus nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin,arûs ve bâd-i hevâ resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde,Dergâh-ı âlî sipâhisi Hüseyin Bey'e 6.000 akça mukabilinde ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 35.000 akça, diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin de,bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 450 esedî guruş mukabilinde mukataaya verildiği kaydedilmektedir.[86]

Yine bu arada, 1051(1641-42) târihinde Şark-Pâre-i Kebîr ve Sagîr nâhiyesi yava resminin bir senelik bedelinin,ağnâm,bennak,bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 6.000 riyâl guruş mukabilinde;Ekinci nâhiyesi yava resminin

---

86- BA,MAD,nr.14679,s.136-140.

dokuz aylık bedelinin, ağnâm, mer'a, çift, dönüm, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde; Ağça-Koyunlu nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 1.000 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının dokuz aylık yava resmi bedelinin,bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde;Horbendelü nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 800 riyâl guruş mukabilinde;Perâkende-i Kebîr nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde;Perâkende-i Sagîr nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde;Perâkende-i Cedît nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 200 riyâl guruş mukabilinde;Mancınık nâhiyesi yava resminin üç aylık bedelinin, bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde;Beğdili nâhiyesi yava resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde;Kara-Mürsellü nâhiyesi yava resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde;Bozok nâhiyesi yava resminin üç aylık bedelinin,bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 440 riyâl guruş mukabilinde;Gürün nâhiyesi yava resminin bir senelik bedelinin, bâd-i hevâ,arûs ve deştbânî resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde;Yeni-il nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık yava resmi bedelinin,bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 300 riyâl guruş mukabilinde;Aşudi nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık yava resmi bedelinin,bâd-i

hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 150 riyâl guruş mukabilinde;Tonus nâhiyesinin bir kısmının dokuz aylık yava resmi bedelinin, bâd-i hevâ ve arûs resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 75 riyâl guruş ve nâhiyenin diğer bir kısmının üç aylık yava resmi bedelinin ise, bâd-i hevâ, arûs ve deştbânî resmlerinin üç aylık bedeliyle birlikde 500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[87].

Yaylak resmi(Otlak resmi, Mer'a resmi): Konar-göçer cemâatlerin tîmâr yahut mîrî yaylaklarda yaylayan hayvan sürüleri için yılda bir def'a olmak üzere, bâzı yerlerde sürü başına, bâzı yerlerde de koyun başına alınan resimdir[88]. Bu husûsa dâir 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, Yeni-il'deki yaylak mahallerinde yaylayan Yaban-eri(Haleb Türkmenleri) tâifesine mensub cemâatlerin evden eve otuz üçer akça, Dulkadırlı tâifesine mensub cemâatlerin de evden eve üçer akça yaylak resmi verdiği belirtilmektedir[89]. 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde ise, aynen "... ve zikr olunan nevâhîye yaylayu-gelen Zülkadriyye ve Haleb yörüklerinin üzerlerine bay ve yohsul ve koyunlu ve koyunsuz denilmeyüp defter-i sâbıkda hâneden hâneye otuz üçer akça vaz' olunmağla..." denilmektedir[90]. Burada dikkat edilecek olursa, Dulkadırlı tâifesinin Yeni-il'in ilk defteri olan 955 (1548) târihli defterde, evden eve üçer akça yaylak resmi, 991 (1583) târihli defterde de defter-i sâbıkda olduğu gibi, hâneden hâneye otuz üçer akça yaylak resmi verdiğinin zikredilmesi, her iki defterdeki ma'lûmatın birbirine uymadığı göstermektedir.Bu durum muvâcehesinde,991(1583) târihinde atıf yapılan defter-i sâbık, muhtemelen 955(1548) târihli defter olmayıp, Yeni-il'in teşkîlinden önce, Yeni-il havâlisini içine alan Sivas,Bozok veya Divriği tapu-tahrîr defterlerinden birisi olmalıdır.

87- BA,MAD,nr.6159,s.96-98.

88- C.Orhonlu,Aşîretleri iskân teşebbüsü,s.23.

89- BA,TD,nr.262,s.6.

90- BA,TD,nr.604,s.3.

Bu arada Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu zamanlarda, yaylak resminin mukataaya verildiği görülmektedir. Bu cümleden olarak, 1040(1630-31) târihinde konar-göçer cemâatlerin teşkil ettiği Kara-Mürsellü nâhiyesi yaylak resminin bir senelik bedelinin, yava, bâd-i hevâ,arûs resmlerinin bir senelik bedeliyle birlikde, Ayıntab'da sâkin Dergâh-ı âlî sipâhisi Veli Bey'e 500 esedî guruş mukabilinde[91]; Yeni-il kazâsının diğer bölgelerinde yaylayan cemâatlerin yaylak resminin de,ağnâm resminin bedeliyle birlikde bir seneliğine 78.176,5 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği anlaşılmaktadır[92]. Keza,1051 (1641-42) târihinde, Ekinci nâhiyesi yaylak resminin dokuz aylık bedelinin, bâd-i hevâ,arûs,ağnâm,çift,dönüm ve yava resmlerinin dokuz aylık bedeliyle birlikde 3500 riyâl guruş mukabilinde mukataaya verildiği zikredildiği gibi, Yeni-il nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylayan cemâatlerin 165,5 esedî guruş; Mancınık nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylayan cemâatlerin 215 esedî guruş; Ağça-Koyunlu nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylayan cemâatlerin 158 esedî guruş; Aşudi nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylayan cemâatlerin 31,5 esedî guruş; Tonus nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylayan cemâatlerin 133 esedî guruş; Bozok nâhiyesine tâbi yurdlarda yaylayan cemâatlerin 220 esedî guruş ve Bozok kabîlelerinin yaylak mahallerinde yaylayan cemâatlerin 556,5 esedî guruş yaylak resmi verdiği kaydedilmektedir[93].

2- Tarım ürünlerinden alınan vergiler :

Yeni-il kazâsında elde edilen zirâî ürünlerin büyük bir kısmını buğday ve arpa meydana getiriyordu. Köylerin hepsinde halkın ziráatle meşgul olduğu, hattâ Yeni-il Türkmenleri'nden bir kısım cemâatlerin dahi Yeni-il'deki bâzı köy ve mezraalarda zirâ-

91- BA,MAD,nr.14679,s.136.
92- BA,MAD,nr.14679. Mukataa bedeli tarafımızdan toplanarak verildiğinden, sahife numaralarını vermek mümkün olamamıştır.
93- BA,MAD,nr.6159,s.96,98-103.

atçilik yaptığı görülmektedir[94].

Yeni-il'e âit 955(1548) ve 991(1583) târihli kanûn-nâmelerden anlaşıldığına göre, Yeni-il'deki toprak mahsûllerinden alınan vergiler, mâlikâne-divânî sistemine göre alınmaktaydı[95]. Bu sistemin esâsı, köylü, yetiştirdiği mahsûlden, kanûn-nâmede tâyin edilen belli bir mikdârını divânî hissesi olarak sipâhiye, belli bir mikdârını da mâlikâne hissesi olarak toprak sâhibine vermekde idi[96]. Fakat Yeni-il'in 955(1548)'den itibâren Üsküdar'daki Mihrümah Sultan ve 991(1583)'den itibâren de yine Üsküdar'daki Atîk Vâlide Sultan evkafına bağlı olmasından dolayı, buradaki mâlikâne-divânî sisteminin daha farklı bir uygulamaya tâbi tutulduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 955(1548) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde, iktisâdî bakımdan zayıf olduğu belirtilen Yeni-il reâyâsının, Yeni-il'i "m a ' m û r" ve "â b â d â n" etmeye mültezim olmasından dolayı, divânî ve mâlikâne hissesinin vakfa yâni Mihrümah Sultan evkafına kayd edildiği ve reâyânın yetiştirdiği mahsûlatdan yedide bir hisse alındığı belirtilmektedir[97]. 991(1583) târihli Yeni-il kanûn-nâmesinde ise, iktisâdî bakımdan yine zayıf olduğu belirtilen Yeni-il reâyâsının, kendi rızâlariyle yetişdirdikleri mahsûlatdan mâlikâne ve divânî hissesi olarak, vakfa yâni Atîk Vâlide Sultan evkafına yedide bir hisse verdikleri, bir tarafı mülk veya vakıf olan köy ile mezraaların mahsûlatından da, 1/5 mâlikâne ve 1/5 divânî hissesi alındığı kaydedilmektedir[98]; bu arada kazâ dâhilindeki Kangallu, Turna-Çayırı, Ağça-Kal'a ve Kara-Hacılu köylerinin yol üzerinde bulunmasından ve hergün gelip geçen yolcuların uğrak yeri olması hasebiyle, pâdişâhın emriyle mahsûllerinden 1/10 hisse alındığını da burada zikretmeliyiz[99].

94- BA,TD,nr.262,s.3-4;BA,TD,nr.604,s.2.

95- BA,TD,nr.262,s.3;BA,TD,nr.604,s.2.

96- Ö.L.Barkan,Mâlikâne-divânî sistemi,s.119 v.d.

97- BA,TD,nr.262,s.3.

98- BA,TD,nr.604,s.2.

99- BA,TD,nr.604,s.5.

Yeni-il'in mukataa usûliyle idâre olunduğu zamanlarda, hubûbat öşürünün de mukataaya verildiği görülmektedir. Kazânın 1040(1630-31) târihindeki hubûbat öşrü mukataası 287 müd[100], 7 keyl[101]; 1051(1641-42) târihindeki hubûbat öşrü mukataası 296,5 müd, 3 keyl[102]; 1054(1644) târihindeki hubûbat öşrü mukataası 135 müd, 7 keyl[103] ve 1063(1652-53) târihindeki hubûbat öşrü mukataası 305 müd, 6 keyl[104] mukabilinde mukataaya verilmişti.

3- Ticârî mallardan alınan vergiler :

Yeni-il kazâsındaki ticârî malların cins ve nevilerini ve bunlardan alınan vergi mikdârlarını, kazânın 955(1548) ile 991 (1583) târihli kanûn-nâmelerinde açıkca görmek mümkündür.

955(1548) târihli kanûn-nâmede, kazâda satılan malların cinsi ve bunlardan alınan vergiler şu şekilde kaydedilmiştir[105].

1- Esir satılsa, satandan iki akça ve alandan iki akça.

2- Merkeb satılsa, satandan bir akça ve alandan bir akça.

3- Koyun ayakdan satılsa, satandan iki koyuna bir akça ve alandan alınmaz.

4- Kuzu ayakdan satılsa, nesne alınmaz.

5- Kasab koyun kesse, dört koyuna bir akça.

6- Bal, yağ, bâdem, fıstık, boya, şab, mazu, somak ve bunun emsâlinin batmanının bahâsı, kırk akçadan yukarı olursa, satandan üç rub', alandan buçuk akça; batmanı kırk akçadan aşağı olan üzüm, incir v.s. gibi maddeler için satandan bir batmandan yarım akça ve alandan rub' akça alınır.

100- "Müd", hubûbat ölçü birimidir. Yeni-il bölgesinde 1 müd, ortalama 25 kilo gelen 1 keyl(kile)in 20 katı kadardı.

101- BA, MAD, nr.14679. Bu rakamlar tarafımızdan toplanarak verildiğinden, sahife numaralarını zikretmek mümkün olamamıştır.

102- BA, MAD, nr.6159.

103- BA, MAD, nr.6159.

104- BA, MAD, nr.6159.

105- BA, TD, nr.262, s.

7- Elma, armud, nân v.s. gibi meyvelerin bir at yükü veya katır yükü olursa, bir yükde bir akça, deve yükü olursa, bir yükden iki akça alınır.

8- Fülfül, çivid, nişâdur, usfur, lök, çelik, kalay, karanfil v.s. gibi maddeler için satandan iki akça ve alandan iki akça.

9- Kuru davar ve yaş davar, onun on bir üzere bakkala narh verilip, kuzu eti iki yüz dirhem olsa, koyun eti iki yüz elli ve keçi eti üç yüz ve kara sığır eti dört yüz dirheme satılır.

991(1583) târihli kanûn-nâmede ise, kazâda satılan malların cinsi ve bunlardan alınan vergiler şu şekilde belirtilmiştir[106].

1- Esir satılsa, iki başdan dört akça alınır ki, iki akça alandan ve iki akça satandan.

2- Gâv ve merkeb satılsa, iki başdan iki akça alınır ki, bir akça alandan ve bir akça satandan.

3- Taşradan koyun getirip, boğazlayıp satsa veyahut boğazlamayıp satsa, satandan iki koyuna bir akça alınır ve kuzudan nesne alınmaz.

4- Yerli kasab koyun boğazlasa, dört koyuna bir akça ve sığırı boğazlayıp satsa, bir sığıra bir akça alınır.

5- Kuru üzüm, incir ve bunların emsâli nesneler satılsa, satandan bir batmanda yarım akça, alandan rub' akça alınır.

6- Fevâkih yükünden ki, at ve katır yükü ola, yükde bir akça ve deve yükü ola iki akça alınır.

7- Fülfül, karanfil, çivid ve sâir âlât-ı behâr ve nişâdur, usfur, lök, çelik, kalay yükünden, satandan iki akça ve alandan iki akça alınır.

8- Yaylak pazarlarında her dükkândan bâste akçası deyü bir akça alınır.

9- Yükle satılan yemişden, undan, arpadan yükden ikişer

106- BA,TD,nr.604,s.

akça ve terâziyle satılan yemişden ve gayriden yükde birer akça alınır.

10- Tulum ile peynir satanlardan, tulum başına bir akça alınır.

11- Keçe, kaliçe ve kilim makulelerinden satanlardan her ayından bir akça alınır.

12- Deve, sığır, at, katır satılsa, iki başdan dört akça alınır.

13- Koyun satılsa, iki koyuna bir akça.

14- Kasab boğazlayıp satsa, dört koyuna bir akça alınır.

15- Hıyar, kavun, karpuz, üzüm, elma, armud, kiraz, bakla, nohud, mercimek ve sâir gibileri, pazara gelip, onun on bir üzere narh verile ve ete, ekmeğe dahi narh verile.

FRANSIZCA ÖZET

Sous la période de l'Empire Ottoman il y a des districts qui sans avoir un centre déterminé étaient formés de tribus nomades. L'un de ces districts, est le district de Yeni-il. Le district Yeni-il qui avait été constitué en 1548, en globait une region large située dans la partie Sud de Sivas actuel. Le district Yeni-il se composait de tribus qui, dans la région, menaient une vie nomade et de certains villages se trouvant au Sud de Sivas.

Le district Yeni-il, du point de vue juridique, était rattaché, à pártir de 1548, au vakouf de Mihrimah Sultan qui se trouvait à Üsküdar, et, à partir de 1583 était rattaché au vakouf de Atik Vâlide Sultan qui se trouvait aussi à Üsküdar. Les unités administratives du district Yeni-il sont en 1548, les communes de Yeni-il, d'Aşudi(Aşudlu), d'Ağça-Kal'a et de Mancınık; en 1583 les communes de Yeni-il, d'Aşudi, de Tonus(Kara-Tonus), de Gürün et de Zamantu; en 1630-31 les communes de Yeni-il, de Tonus, de Gürün et d&Aşudi; en 1641-42 les communes de Yeni-il, de Tonus, de Gürün et d'Aşudi; et en 1652-53 de nouveau les communes de Yeni-il, de Tonus, de Gürün et d'Aşudi. Ces communes sans être rattachéss à un centre déterminé en globaient une région déterminée.

En 1548, il y avait un nombre de 74 villages et un nombre de 109 champs, dans le district. Cinquante de ces villages étaient rattachés à la commune de Yeni-il, vingt-trois des villages étaient rattachés à la commune d'Aşudi et l'un des villages était rattaché à la commune de Mıncınık; seize des champs étaient rattachés à la commune d'Ağça-Kal'a, treize des champs étaient rattachés à la commune d'Aşudi, trente six des champs étaient rattachés à la commune de Mancınık et, quarante quatre des champs étaient rattachés à la commune de Yeni-il. De même, en 1583 le nombre des villages étaient de 147 dont les 47 étaient rattachés à la commune d'Aşudi; les 10, à la commune de Gürün; les 28, à

la commune de Tonus; les 53, à la commune de Yeni-il, et les 9, à la commune de Zamantu; en 1630-31, le nombre de villages étaient de 143 dont les 48 étaient rattachés à la commune d'Aşudi; les 15, à la commune de Gürün; les 25, à la commune de Tonus et les 55, à la commune de Yeni-il; en 1641-42, le nombre des villages était de 144 dont les 49 étaient rattachés à la commune d'Aşudi, les 15 étaient rattachés à la commune de Gürün, les 26 étaient rattachés à la commune de Tonus et les 54 étaient rattachés à la commune de Yeni-il; en 1652-53, les nombre des villages était de 136 dont les 48 étaient rattachés à la commune d'Aşudi, les 14 étaient rattachés à la commune de Gürün, les 24 étaient rattachés à la commune de Tonus et les 50 étaient rattachés à la commune de Yeni-il.

Dans le district de Yeni-il, en 1548, la populations totale du district était à peu prés approximativement de 6219 personnes dont les 5096 étaint musulmans et les chrétiens; en 1583 approximativement la population totale du district était de 26179 personnes dont les 1388 étaient musulmans et les 4791 chrétiens;en 1630-31, la populations totale du district était a peu prés de 13428 personnes, dont les 10932 étaient musulmans et les 2496 chrétiens; en 1641-42, la populations totale du district était de 15230 personnes dont les 12042 étaient musulmans et les 3188 chrétiens; en 1652-53, la population totale du district était à peu prés de 16957 personnes dont les 12627 étaient musulmans et les 4330 chrétiens.

Les tribus qui se trouvaient à l'intérieur du district étaient connus sous le nom des Türkmen du Yeni-il. Ce sont les communautés issues des tribus de Dulkadırlı et de Yaban-eri(Halep Türkmenleri) qui formaient les(Türkmen du Yeni-il). En 1548, le nombre total des communautés était de 68 dont les 55 étaient rattachés à la tribu de Dulkadırlı et les 11, à la tribu de Yaban-eri et les 2 dont les tribus n'étaient pas déterminés; en 1583, le nombre total des communautés était de 190 dont les 149 étaient rattachés à la tribu de Dulkadırlı, les 37 étaient rattachés aux communautés rattachés à la tribu de Yaban-eri et les 4 rattachés a des communautés dont les tribus n'étaient pas déter-

minés; en 1597 le nombre des communautés était de 25 dont les 16 étaient rattachés à la tribu de Dulkadırlı, les 3 étaient rattachés à la tribu de Yaban-eri et les 6 étaient rattachés à des communautés dont les tribus étaient indéterminés; en 1630-31 le nombre total des communautés était de 88 dont les 71 était rattachés à la tribu de Dulkadırlı, les 7 étaient rattachés à la tribu de Yaban-eri et les 10 étaient rattachés aux communautés dont les tribus étaient indéterminés; en 1641-42 le nombre total des communautés était de 145 dont les 83 étaient rattachés à la tribu de Dulkadırlı, les 20 étaient rattachés à la tribu de Yaban-eri, les 42 étaient des communautés dont les tribus auxquelles elles étaient rattachés étaient indéterminées; en 1644 le nombre total des communautés était de 106, dont les 61 étaient rattachées à la tribu de Dulkadırlı, les 7 étaient rattachées à la tribu de Yaban-eri, et les 38 étaient des communautés dont la tribu était indéterminée; en 1647-48 le nombre total des communautés était de 53, dont les 26 étaient rattachées à la tribu de Dulkadırlı, les 14 étaient rattachées à la tribu de Yaban-eri, et les 13 étaient des communautés dont la tribu était indéterminée. Les communautés qui formaient Yeni-il Türkmenleri assuraient le ravitaillement en bétail de certaines régions de l'Empire Ottoman, ces communautés assuraient le transport des munitions, les transports protegeaient les différents défilés, et dans le cas d'une campagne quelconque d'une expédition,d'une guerre s'engageaient comme soldat pour participer a la campagne.

En 1548, la population globale des Türkmen-Yeni-il était à peu prés de 6790 personnes, dont les 4413 étaient soumis aux communautés rattachées à la tribu de Dulkadırlı, dont les 2338 étaient soumis aux communautés rattachées à la tribu de Yaban-eri, et dont les 39 étaient rattachées à des communautés dont la tribu était indéterminée; en 1583 la population globale était à peu prés de 68838 personnes dont les 56161 étaient soumises aux communautés de Dulkadırlı, les 12468 étaient rattachées aux communautés soumises à la tribu de Yaban-eri, les 209 étaient soumises à des communautés dont la tribu était indéterminée, en 1597

la population globale était de 11093 personnes dont les 8018 étaient soumises à des communautés rattachées à la tribu Dulkadırlı, les 1550 étaient soumises à des communautés rattachées à la tribu Yaban-eri, les 1525 étaient rattachées à des communautés dont la tribu était indéterminée; en 1630-31 à peu prés la population globale était de 19896 personnes dont les 1881 étaient rattachées à des communautés soumises à la tribu Dulkadırlı, les 301 rattachées aux communautés soumises à la tribu Yaban-eri et les 748 rattachées à des communautés dont la tribu est indéterminée; en 1641-42 la population globale était à peu prés de 42601 personnes dont les 26055 étaient rattachées aux communautés soumises à la tribu Dulkadırlı, les 9755 soumises à des communautés rattachées à la tribu Yaban-eri, les 6791 soumises à des communautés dont la tribu est indéterminée et en 1644 la population globale était de 12005 personnes dont les 7675 étaient soumises aux communautés rattachées à la tribu Dulkadırlı, les 299 rattachées aux communautés soumises à la tribu Yaban-eri, et les 403 rattachées aux communautés dont la tribu est indéterminée.

Dans le district Yeni-il, la base de la vie économique reposait sur l'agriculture et sur l'élevation et les soins du bétail, les(Yeni-il Türkmen), formaient une grande partie de la population des villages et de ceux que s'occupaient du bétail. Dans le district, même si c'était de petite dimension, il y avait des fondations industrielles tellesque tientureries.L'intérieur du district les produits commerciaeix étaient vendus et achetés au bazar qui se tenait a Kangallu Köy.

E K L E R

E K - I

955(1548) TARİHLİ YENİ-İL KANÛN-NÂMESİ[1]

Sûret-i tafsîl-i kavânîn-i şer'iyye-i müte'âmile ve kavâ'id-i rüsûm-ı örfiyye-i müte'ârife ki makāl-i defâtir-i Osmaniyye ve me'ahiz-i ahkâm-ı sultâniyye ber an mûceb ki zikr olunur ve şerh kılınur.

Vilâyet-i Rum'da "r e s m - i ç i f t" ve "t e m â m ç i f t l i k" üzere kayd olunan ra'iyyetlerden elli yedi akça ve "n î m ç i f t"den nısıf resmi ve bir mikdâr yer tasarruf eden "e k i n l ü b e n n â k"dan on sekiz akça ve "c a - b a" kayd olunan bennâkdan -ki ez'af-ı re'âyâya himâyet olmak emr-i müstahsendir- kānûn-ı kadîm üzere on üç akça alınur ve defterde hâlî 'ani'r-rüsûm kayd olunan mücerredlerden nesne alınmaz. Mücerred olan te'ehhül etse caba resmi alınur ve caba ekinlü olsa, ekinlü resmi alınur, cabası ref' olunur ve çift kayd olmayanlar çifte ve çiftliğe mâlik olsalar, resm-i çift alınur; bu bâbda i'tibâr çiftlik mikdârına dâirdür. Çiftlikden ziyâde yer tutsa tasarruf eden kimesne, ziyâdeye nisbet hâric-i ra'iyyet gibi resm virür; pîr olup veyâhud fakr u fâka ârız olup, çiftliği elinden giden kimesneden resm-i çift alınmak hayf-ı sarîhdür; husûsâ ki elinden giden yeri ma'mûl olup resm-i mukayyedine naks gelmemiş ola; çiftlik dahi hâss yerden seksen dönüm ve mutavassıtü'l-hâlden yüz dönüm ve ednâ yerden yüz elli dönüm bir çiftlik i'tibâr olunur; dönüm dahi hatavât-ı müte'ârife ile tûlen ve arzen kırk hatve yerdür; resm-i çift dahi levâhıkıyle Mart ayında alınur.

1- Bu kanûn-nâmenin esâs metni BA,TD,nr.262,s.1-6'da kayıtlı olup, henüz neşr olunmamıştır.

Ve "r e s m - i â s i y â b", -ekser memâlikde harman vaktinde alınmak kānûn olmuşdur- ahz olan defterde kayd olunduğu üzere alınup, ziyâde tecâvüz etmiyeler.

Ve ra'iyyetden tekrar öşr şol ra'iyyetden alınur ki kendü sipâhisinin tîmârındaki çiftliği terk edüp varup gayri yer zirâ'at edüp terk etdiği çiftliği ma'mûl olmaduğu takdîrce, iki öşr alınmak kānûn-ı ma'rûfdur; ammâ sipâhîsinin tîmârında zirâ'ate kābil yer olmaduğı takdîrce, gayri yerden zirâ'at eden kimesneden, tekrar öşr alınmak, hayf-ı nâ-ma'rûfdur. Ra'iyyet ki yerlü olup müteferrik olsa, göçürüp yerine getürmek kānûn-ı kadîmdür; ammâ on yıldan ziyâde varup bir yerde mutavattın olan kimesneyi göçürüp yerine getürmek men' olunmuşdur; husûsâ ki caba ola, caba'ya cebir yokdur, her ne yerde olursa resmin verdikden sonra göçürüp yerine getürmek memnû'dur ve ra'iyyet oğlu ra'iyyetdür; mâdâm ki âhara kayd olunmamış ola, âhara kayd olundukdan sonra, kayd olunduğu üzere ma'mûldür ve bir şehirde ra'iyyet neslinden on-on beş yıldan geçdikden sonra ki tavattun etse, ammâ defterde re'âyâda mukayyed olsa, anın gibi kimesne şehirlüye mülhak olur.

Yörükde ve yerlüde "r e s m - i g a n e m", iki koyuna bir akçadur; koyun kuzu ile bile sayılmak kānûndur. Yörüğün koyunu kırılup hiç kalmasa, veyâhud "r e s m - i g a n e m", "r e s m - i c a b a" mikdârınca olsa, anın gibilerden caba resmi alınur, ziyâde alınmaz ve yörük tâifesinin rüsûmu Abril ayında alınmak kānûn-ı mukarrer olmuşdur ve "a ğ ı l r e s m i", kışladuğı takdîrce, "r e s m - i y a t a k" deyü her sürüden, mutavassıtu'l-hâlden bir koyun alınmak kānûn-ı mukarrer olmağın, ana binâ'en Defter-i cedîd-i hâkanîde dahi eyle kayd olundu.

Ve Vilâyet-i Rûm'un arâzîsi iki başdan ta'şîr olmak kānûn-ı kadîmdür; ammâ Kazâ'-i Yeni-il'in re'âyâsı ez'af-ı re'âyâdan olup, bundan akdem ekser yerleri yedi(de) bir behre vire gelüp, sâirleri dahi, "yedi(de) bir behre virürsevüz vilâyet-i mezbûreyi ma'mûr ve âbâdân idelüm" deyü mültezim oldukları se-

bebden, Defter-i cedîd-i sultâniyye'ye yedide bir behre vireler deyü kayd olundu ve vilâyet-i mezbûrede vâki' olan kurâ vü mezâri' cümle cânib-i dîvânîsi ve mâlikânesi vakfa kayd olunup, "mefrûzü'l-kalem ve maktû'ü'l-kadem" kayd olunmuşdur.

Ve kazâ'-i mezbûrun re'âyâsı, vakfa âid olan gallâtı, ambara veya akreb bâzâra iletmek kānûn-ı kadîm olmağın, defter-i pâdişâhîye vech-i meşrûh üzere kayd olundu ve re'âyânın gallâtı ta'şîr olundukda, sâlâr olanlar tevakkuf göstermeyüp, fi'l-hâl hâzır olan harmanı ta'şîr edüp te'hir etmeyüp, re'âyâyı ta'cîz u tazyîk etmiyeler; eğer kesret-i harmandan irişmeyüp veyâhud ta'arruz u ihmâl edüp üç gün te'hîr olmağiyle zarar müterettib olur ise, def'-i zarar içün köyün imâmı ve kethudâsı ma'rifetiyle ölçüp, behresin ifrâz edüp, sâhibi gelicek teslîm ideler.

Ve re'âyânın biri ıevt olup birkaç oğulları kalsa, yer mücerredine kayd olunup, evlüsü caba sebt olunup ve resm-i cabasiyle yer dahi birikdirilüp bi-kaderi hısasihim resimlerin edâ edüp, yeri müşterek tasarruf ederler; zîrâ caba bennâk, ra'iyyet atası yerinden men' itmez, fi'l-hakîka mülk-i mevrûsu gibidür. Bu cihetden kemâkân yine müşterek kayd olunup, kesret-i te'âmül içün nizâm-ı re'âyâ bunun üzerine muntazam olup, adâlet-i pâdişâhî üzere meşkûr kılınup, Defter-i cedîd-i hâkānîye kayd olundu.

Ve re'âyânın zirâ'ate kābil yerleri bilâ mâni' üç yıl boz kalsa, vakfa zarar olduğu takdîrce, def'-i zarar içün sâhibinin elinden alınup, gayri kimesneye tapuya vermek örfen câizdür. Ve re'âyânın çifti öküzü maslahatı içün ve harman yeri içün, birkaç dönüm yeri boz koyup, mer'a edinmek memnû' değildür. Ve yetîmin anasından kalmış yeri gayri kimesneye teslîm olup, yetîm bâliğ olıcak, taleb etse girü yetîme emr olunup, hâric ra'iyyet resm-i tapu ile tasarruf etdüğü yeri alınup, dâhil ra'iyyete verilmek memnû'dur; hâric ile dâhil ortasında tercîh men' olunmuşdur.

Bağdan ve bağçadan behre alınmak kānûn ve şer'e mutâbıkdur; ammâ re'âyâ telhîs-i öşrde muzâyaka çeküp def'-i muzâyaka içün öşür mikdârı bedel tahmîn olunup, harâc i'tibâr olunmuşdur.

Ve öşr ü galleden bedel bi-hasebi'l-hâsıl bir kovana iki akça hâsıl kayd olundu ve bir karyede ki kovan ve koyun ve bağça ve bağ ve âsiyâb olmayup, sonradan hâdis olsa, öşrü ve rüsûmu vakfa müte'allikdür.

Ve "r e s m - i a r û s â n e", mücteheze kızdan altmış ve avretden otuz akça, Yerlüde avretin resm-i nikâhında ve resm-i arûsânesinde toprak mu'teberdür ve yörükde lâ-mekân olduğu sebebden, atasına tâbi' olmakda, bâkire ile seyyibe birdür.

Ve nâhiye-i mezbûrede dutulan, "y a v a" ve "a b d - i â b ı k" ve "k e n i z e k" vakfa kayd olunmuşdur; müddet-i örfiyye tamam olundukdan sonra, kadı ma'rîfetiyle bey'-i men-yezîd olup, satılan kulun ve câriyenin ve devâbbın bahâları, bir emîn katında hıfz olunmak kānûn-ı kadîmdür; müddet-i örfiyye dahi kulda ve câriyede üç aydur, devâbbda bir aydur, bahâlusında müddet, nısf-ı abd-i âbıkdur.

Ve karye-i Kalkanlu'da -ki emr-i pâdişâhî ile Bâzâr ta'bîr olunmuşdur- zikr olan Bâzâr'da esir satılsa, satandan iki akça ve alandan iki akça; merkeb satılsa, satandan bir akça, alandan bir akça ve koyun ayakdan satılsa, satandan iki koyuna bir akça alınur, alandan alınmaz ve kuzu ayakdan satılsa, nesne alınmaya; kassab koyun boğazlasa, dört koyuna bir akça alına; bal ve yağ ve bâdem ve fıstık ve boya ve hınâf(حناف)-ı şâb ve mazu ve sumak ve bunun emsâlinin batmanının bahâsı ki, kırk akçadan yukarı ola, satandan üç rub', alandan buçuk akça alına; batmanı kırk akçadan aşağa olandan, ki üzüm ve incir gibi, satandan bir batmandan yarım akça ve alandan rubu' akça alınur; bir yük elmadan ve emruddan ve enârdan ve sâir bunun emsâli meyveden, ki at yükü ve katır yükü ola, yükde bir akça alınur ve deve yükü olsa, iki akça alınur; fülfül ve çivid ve nişâdır ve usfur ve lök ve çelik ve kalay ve karanfil ve cemî' bihâr âlâtına, satandan iki akça ve alandan iki akça alınur; kuru davar olsun ve yaş davar olsun, onın on bir üzere bakkala narh virülüp, kuzu eti iki yüz dirhem olsa, koyun eti iki yüz elli ve keçi eti üç yüz ve kara sığır eti dört yüz dirheme satılur.

Harâmîye ve uğruya ve kanluya ve sâir hırsuzlara, bi-hasebi'l-merâtib siyâset eylemek, medâr-ı nizâm-ı memleket içün kānûn-ı kadîmdür. Ammâ bir sebeb ile şer'en ve örfen afv olunsa, bedel-i siyâset (deyü) akça alınmak kanûn-ı kadîme muhâlifdür; bi-gayr-ı hakkın katl-i nefs eden kimesneden, üç yüz akça cerîme alına ve göz çıkaran ve el düşüren kimesneden cürm-i nefsidür ve baş yarılup sökük çıksa ve diş çıksa ve çomak ile ve kılıç ve bâki âlât-ı harble mecrûh olup döşeğe düşse, yüz akça alına ve bunlardan mâdûn cerâ'imde -ki ta'zîr ve te'dîb lâzım ola-, otuz akçà alına ve kara bereden on akça alına; mücrim olan kimesne teftîş olunmadan veyâhud üzerine inde'ş-şer cürm sâbit olunmadan, habs olunmaya; ammâ mücrim, mütemerrid ü mu'ânnid olup mahkemeye gelmekden imtinâ' eylerse, bu takdîrce cebr ile dutup, ba'dehû mahkemeye getürmek memnû' değildür.

Ve nâhiye-i Yeni-il'de gelüp yaylayan Yaban-eri tâifesinden, kadîmden kona geldikleri yaylaklarından ola gelen âdet ü kānûn üzere mukadder olan "k o r u r e s m i n" verdikden sonra, evden eve otuz üçer Osmanî "y a y l a k r e s m i" verirler. Vech-i meşrûh üzere, Defter-i hâkānî'ye kayd olunmuşdur ve Zülkadirlü tâifesi, konup yayladıkları yurtdan, "k o r u r e s m i n" virdiklerinden sonra, evden eve üçer akça "y a y l a k r e s m i" virürler.

Ve kazâ'-i mezbûrede gelüp mütemekkin olan kefereden, her nefere yirmi beşer akça "c i z y e" kayd olunup ve vakf olan nâhiye-i Yeni-il'de mütemekkin olan re'âyâ, avârız-ı dîvâniyye ve tekâlîf-i örfiyyeden ve keferesi Acemi-oğlanı vermemek içün ellerinde hükm-i şerîfleri olmağın, ber mûceb-i fermân-ı münîf, Defter-i sultânî'ye dahi mu'âf kayd olundular.

E K - II

991(1583) TARİHLİ YENİ-İL KANÛN-NÂMESİ[2]

Sa'âdetlü sultan dâmet ismetuhâ ve zâdet iffetühâ hazretlerinin hâslarından Yeni-il dimekle ma'rûf ve ana tâbi' olan yerler ve yaylaklar ahvâli muhtell u müşevveşşü'l-hâl ve emâkin-i mezkûrede sâkin olan re'âyâ vü berâyânın hâlleri mechûl olmağla nice emvâl zâyi' ve zü'efâ'-i re'âyâ pây-mâl olmağın hâliyâ defter tashîh u tesvîd ve nevâhî-i mezbûre kemâyenbagî tebyîn ü tahdîd ve tahrîri tecdîd olunmak buyurulmağın imtisâlen li-emri'l-âlî bi'l-cümle ebvâb-ı mahsûlatdan nakîr ü kıtmîr her ne varsa mufassalan defter ü tahrîr olundu.

Vilâyet-i Rûm'da resm "t e m â m ç i f t l i k" üzere kayd olunan ra'iyyetlerden elli beşer akça ve "n î m ç i f t"-den bunun nısfı ve "e k i n l ü b e n n â k"dan on sekizer akça ve "c a b a" kayd olunanlardan dahi ez'af-ı re'âyâ(ya) himâyet emr-i müstahsen olmağın on üçer akça alınup ve hâlî 'ani'r-rüsûm kayd olunan mücerredlerden te'ehhül etmediklerince nesne alınmazimiş. Ammâ zikr olunan Yeni-il, hâdis vilâyet olup re'âyâsı henüz karar-pezîr olmayup ve irâdet-i şerîfe anun âbâdanlığına müte'allik olup ve hem zikr olunan nevâhînin arâzisi kıraç ve hasîs ve nâ-mergûb yerler olmağın, yerin çiftlik mikdârınca olanına ve olmayanına i'tibâr olunmayup sâbıkā evâmîr-i şerîfe ile birkaç def'a tahrîr olundukda Dârende kazâsından ifrâz olunmuş bir kaç pâre, kurâ'-i kadîmden gayri kurâda vâki' olan ekinlü re'âyâ umûmen bennâk kayd olunup ol mûceb ile on sekizer akça "r e s m - i b e n n â k" alınurmuş. Henüz ol illet bâkī olup ve re'âyâsı zü'efâ olmağın himâyetleri lâzım görülüp gerü ol kā'ide üzerine mukarrer kılındı.

Ve zikr olunan nâhiyede kış gāyet şiddet üzerine olup eyyâm-ı şitâda üç ay belki dört ay sular donup aslâ değirmen yörümeyüp ve yaz olıcak dahi ba'zının suyu vefâ etmeyüp ve ba'zı-

---

2- Yayınladığımız bu kanûn-nâmenin esâs metni için bk. BA, TD, nr. 604, s.1-7. Mezkûr kanûn-nâmenin aynı târihde tanzim edilmiş diğer bir nüshası da, Ankara'da Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde bulunmakda olup, Ö. Lütfi Barkan tarafından yayınlanmıştır (bk. *Kanûnlar*, s.75-86).

nın dahi örüsü ve ülkesi az olup ve ba'zı dahi yaylaklarda vâki' olup yörük ta'ifesi yaylağa geldikleri zamanda yörüyüp, göçüp gitdiklerinden sonra hâlî kalup yörümemeğin kalîlü'l-menâfi' iken Defter-i atîkde ekserine bir müd galle resim ve yüzer akça kıymet konmağla tereke behâsı deyü mübâşirler yılda üçer altun resm aldıkları sebeble, re'âyânın nicesi değirmenlerinden ferâgat edüp dahi emîn olmazlarimiş.

Bu def'a fukarâ bu cihetden ziyâde bî-huzûrluk beyân etmeğin def'an li'l-harec zikr olunan nâhiyenin değirmenlerine Anadolu vilâyetinde ba'zı memâlik-i mahrûseye kıyâs ile ayda beşer akça resm takdîr olundu ki temâm yıl yörüyenden altmışar ve altı ay yörüyenine otuzar akça ve sâir ekall ü ekser yörüyenden girü ol vech üzere resm alınup ziyâdeye tecâvüz olunmaya. Ammâ şöyle ki değirmenün suyu vefâ edüp yörümeğe kābil olup ve öğüdecek nesne dahi bulunurken re'âyâ tekâsül ü tehâvün eyleyüp üzerine durup yörütmeye. Ol hînde taksîrât kendü kıbelinden olmuş olur (ise) özrü makbûl olmayup "değirmenim yörümedi" dedüğüne amel olunmayup vech-i mesfûr hisâbınca takdîr olunan resmin vire ki takdîr olunan rüsûm noksan gelmeye.

Ve nâhiye-i mezbûre tahrîr olundukda etrâfında vâki' olan nevâhîden kadîmden Yeni-il re'âyâsından olup bir tarîk ile âhar yerde sâkin olan nice kimesneler gelüp hâlâ himâyete rağbeten yazılmak istemek ile ba'zıları Defter-i atîkde mukayyed bulunmağın Defter-i cedîde dahi kayd olunup ve ba'zıları mukayyed olmayup sâkin-i kadîmden ol tâ'ifeden ve akrabâ ve ta'allukatlarından olmağla, girü içlerine girüp temekkün edüp şöyle ki gitmeyüp ber-karâr olursa kimesnenin yazılu ra'iyyeti olmadığı takdîrce lâzım olan resmi ne ise verüp, "deftere kayd olmadık" deyü özr ü bahâne etmiyeler.

Ammâ şöyle ki Defter-i cedîdde dahi kayd olunan re'âyâdan ba'zı kimesneler yerinden kalkup ahâr vilâyetlere celây-ı vatan eylese, varduğu yerde on yıl karâr etmiş olmaduğı takdîrce kanûn-ı kadîm hasebi ile göçürülüp yerine getürile. Meğer ki caba ola, celây-ı vatan etdüğü takdîrce ana cebir yokdur, her ne yerde olursa resmin verdikden sonra taarruz olunmayup hâlinde konula.

Ve yörükde ve yerlüde "r e s m - i g a n e m", iki koyuna bir akça olup kuzu ile sayılup Abril evvelinde resm alınup ve yörüğün koyunu kırılup hiç kalmasa veyâhud resm-i ganem, resm-i caba mikdârınca olup ya'ni koyunu yirmı altı olup andan ziyâde olmasa, anun gibilere "k a r a" tesmiye olunur, on üçer akça "r e s m - i k a r a" alınup koyun resmi deyü ziyâde nesne alınmamak kanûn-ı ma'rûf olmağın bunda dahi ol kanûn mu'teber görülüp kayd olundu; ve "â d e t - i a ğ n â m" ra'iyyete tâbi' i'tibâr olunur, hâriode kışlasa ancak "k ı ş l a h a k k ı" virilür. Ve kışla hakkı dahi ağırca sürüden bir şişek koyun ve alçak sürüden altı akça alınmak kanûn imiş, bunda dahi mu'teber görüldü.

Ve vilâyet-i Rûm'un arâzisi iki başdan ta'şîr olunmak kanûn olup ve Yeni-il'in dahi ekser yeri vilâyet-i Rûm'a tâbi' olmak ile iki başdan ta'şîr olunacak iken kazâ'-i mezbûrun re'âyâsı zu'efâ olmağın bundan akdem defe'âtle tahrîr olundukda kendü rızâları ve talebleriyle hâsıllarından yedide bir behre verilmek üzere defâtir-i atîkada kayd olunmuş imiş; zu'efâ hâlleri kemâkân mukarrer olup himâyet olunmaları vilâyetin âbâdanlığına sebep görülmeğin, girü ol kā'ide tagyîr olunmayup hâlî üzere ibkā olundu. Meğer ki ba'zı kurâ ve mezâri' olup bir başı mülk veya vakf ola, anun gibilerden iki öşür alınup humsu mâlikâneci içün ve humsu dahi dîvânî sâhibi içün kayd olundu.

Ve re'âyâ behresini anbâra ve akreb bâzâra iletmek kanûn-ı kadîm olmağın nevâhî-i mezbûre re'âyâsına dahi behrelerin anbâra ve akreb bâzâra iletmek teklîf olundukda lecc ü inâd etmeyüp iledivereler.

Ve sâlâr olanlar dahi re'âyânın hâsılı harmana gelüp döğülüp kabz zamânı geldikde tevakkuf göstermeyüp fi'l-hâl hâzır olup ta'şîr eyliyeler. Bilâ sebep ta'cîz ü tazyîk kasdına te'hîr eylemiyeler ki re'âyânın hâsılına zarar müterettib olmalu olmaya. Eğer şöyle ki bilâ-sebeb ta'cîz ü tazyîk içün te'hîr etdüğü zâhir olup zarar müterettib olmalu olursa, ol vakitde def'-i zarar içün re'âyâ köyün imâmı ve kethudâsı ve sâir ihtiyârları ma'rîfetleriyle harmanın ölçüp behresin ifrâz eylemeğe kanûn-ı hâkanîde ruhsat verilmişdir. Şöyle ki lâzım gelüp

re'âyâ eyle eyledikleri vakitde "ma'rifetsüz harman götürmüşsiz" deyü mu'âhez olunmayalar.

Ve re'âyânın biri fevt olup birkaç oğulları kalsa yeri birinin üzerine kayd olunup sâirleri hallü hâline göre bennâk ise bennâk ve caba ise caba kayd olunmak kanûn-ı hâkanîdir. Eyle olduğu vakitde gerekdir (ki) yer resmi ile anların caba ve bennâk resmi birikdirilüp hisseleri mikdârınca mâbeynlerinden cümle edâ eyleyüp, yeri dahi cümlesi müşterek tasarruf ederler. Kesret-i te'âmül eclinden nizâm-ı re'âyâ bunun üzerine muntazam olmak mebrûr olmağın bunun gibi husûslar vâki' oldukda Defter-i cedîdde dahi ol vechile kayd olundu. Ammâ yer üzerine kayd olunan kimesne, "defterde yer yalnız binem üzerime kayd olundu" deyü nizâ' edüp sâirlerine yerden hisse vermemek istese, sözü makbûl olmayup yer cümlesine hükm olunup rüsûmu dahi vech-i meşrûh üzerine hisselerince iştirâk üzere edâ edeler.

Ve re'âyâ âdetâ zirâ'at olunu-gelen yerlerini bilâ'-mâni' tevâliyen üç yıl boz kosa def'-i zarar içün elinden alınup gayri kimesneye tapuya verilmek örfen câizdür. Ammâ evi önü ve davarları örüsü olup âdetâ zirâ'at olunu-gelmiş yerler olmasa anun gibiler boz kondu deyü tapuya verilmek câiz değildir, tapuya verilmeye.

Ve bir kimesne fevt olup oğlu kalup yetîm olsa, kalan yeri oğluna nisbet mülk-i mevrûs gibi i'tibâr olunmuşdur. Mâdâm ki zirâ'at eder kimesnesi olunup zirâ'at olunup rüsûmu edâ oluna, âhara tapuya verilmek memnû'dur. Ammâ zirâ'at edüp rüsûmun edâ eder kimesnesi olmasa yetîm yarayınca bir kimesneye verilüp ol kimesne zirâ'at edüp kulluğun çeke; yetîm tasarrufa kādir olup taleb etdükde kendüye hükm oluna.

Ve tapulu yer husûsunda dâhil ile hâric ortasında tercîh memnû' olduğuna binâen nevâhî-i mezbûrede dahi bu ma'ni mu'teberd(ir). Bunun gibi husûs vâki' oldukda hâric-i ra'iyyet tapu ile alduğı yeri zirâ'at edüp rüsûmuna kā'im iken, "sen hâricsin" deyü kimesne dahl ü taarruz etmiyeler. Meğer ki ol dahi üç yıl bilâ-mâni' ta'tîl eyleye, ol hînde sâirler gibi anun dahi tutduğu yer elinden alınup dâhile ve gayre verilse câiz ola.

Ve bir karındaş fevt olup oğlu kalmayup karındâşları kalsa karındâşları bî-garaz kimesneler anun hissesi içün ta'yîn etdikleri "r e s m - i t a p u"yu verüp tapulamak câiz iken âhara tapuya verilmek câiz görülmemişdir. Bu vilâyetde dahi bunun gibi husûs vâki' olsa eyle edilüp kanûna muhâlif iş edilmeye. Meğer ki karındâşları murâd edinmeyüp ferâgat eyleyeler, ol vakitde kime dilenürse tapuya verilmek câiz ola. Bu vechile âhara tapuya verildikden sonra karındâşları nâdim olup, "biz dahi kabûl ederiz" deseler, sözleri mesmû' olmaya. Zîrâ tapu üzerine tapu, adem-i cevâzda nikâh üzerine nikâh mesâbesinde görülmüşdür.

Ve ehl-i kurânın davarları örüsüyiçün vaz' olunan yerlerin ekilmesi ve korunması zarar-ı âmm olduğu memnû' iken mübâşirîn nevâhî-i mezbûrede ba'zı kurânın kadîmî mer'alarını ve yaylaklarını yörük tâ'ifesine ve gayrilere bilâ-sebeb tapuya verüp anların dahi kimi yurd edüp ve kimi dahi zirâ'at etmek ile re'âyânın mer'alarına küllî müzâyaka hâsıl olup bu sebebden nâsı ortasında fiten ü şürûr vâki' olurimiş. Bu def'a zikr olunan kanûnu te'kîd ü te'yîd içün anun gibi mer'aların ekilmesi ve tapuya verilmesinin adem-i cevâzı Defter-i cedîde kayd olundu ki min-ba'd kimesne ol vechile kanûna muhâlif iş etmeye tecâsür etmeye, ederse dahi tenfîz olunmayup vilâyet kadıları nakz edüp gerü mer'alığına hükm eyliyeler.

Ve kendü yerin bi'l-külliyye terk eyleyüp âharın yerinde zirâ'at eden re'âyâdan iki öşür alınmak ve çiftin bozup âhar kâr u kisbe meşgûl olanlardan "Ç i f t - b o z a n A k ç a s ı" alınmak örf-i ma'rûf olmağın nevâhî-i mezbûrede dahi bu kanûn mu'teber görülmüşdür. Meğer ki kendünün yerin zirâ'at edüp vazifesini edâ etdikden sonra varup âhar(ın) yerinde dahi zirâ'at ede, veyâhud kendünün zirâ'ate kâbil yeri olmayup gayri yerde zirâ'at eyleye veyâhud âhar kâr u kisb eyleye, ol takdîrce tekrar öşür alınmak veyâhud Çift-bozan Akçası alınmak hayf-ı nâ-ma'rûfdur, alınmaya.

Ve bağ ve bağçeden ve besâtînden öşür alınmak kanûn u şer'e mutâbık olmağın ol vechle kayd olundu. Ammâ telhîs-i

öşürde muzâyaka olup ve hem re'âyâ kat' zamânına gelince intifâ'dan men' olunmasun içün meyvanın ve sebzevâtın salâhı zâhir olduğu zamânda bî-garaz ehl-i hibre kimesneler ile üzerinde varılup, hakk üzere kıymete tutulup, takdîr olunan kıymet hasebi ile öşürden bedel akça alınmak re'âyâ cânibine erfak ve dîvânî canibine evfak görüldü.

Ve vilâyet-i mezbûrede öşürden bedel bir kovana iki akça takdîr olunup alınu-gelmeğin gerü ol vechile kayd olundu. Ammâ alınan akça, öşrü ol mikdâr akça eyleyen ballu kovandan ta'yîn olunmuşdur. Hiç bal eylemeyen kovandan nesne alınmak şer'e ve emre muhâlifdir. Anun içün nesne taleb olunmaya. Ve hâricden kovan getirilüp dâhil-i vilâyete konulsa eğer ra'iyyet sâhibine kovandan öşür yazılmış ise, öşür yere tâbi' olup toprak sâhibi alup ve eğer resm yazılmuş ise resm ra'iyyete tâbi' olup ra'iyyet sâhibi alup toprak sâhibi dahi toprağında bal eyledüğü içün öşür almak ma'mûlün-bih kanûndur; ve şol karyeler ki vakf veya mülk ola kovan resminin bir akçası vakf u mülk cânibine ve bir akçası dîvânî cânibine verile. Ve "r e s m - i a r û s â n e" husûsiyyâtında vilâyet-i Rûm'da cârî olan kanûn bunda dahi mu'mûlün-bih olmağın anun üzerine mukarrer kılındı.

Ve nevâhî-i mezbûrede vâki' olan "b e y t ü ' l - m â l" ve "m â l - i g ā ' i b" ve "m â l - i m e f k ū d" ve "y a v a" ve "k a ç k u n" gerü kendüye müte'allik olup hâricden kimesnenin dahli yokdur. Anun gibiler vâki' oldukda fi'l-hâl kadı defterine yazılup kim mübâşir ise ana teslim oluna. Eğer müteveffânın vârisi ma'lûm olup ol vârisin dâhil-i memleketde mekânı ma'lûm olursa def'a(ten) mübâşire teslîm olunmaya. Belki vasî elinde altı ay mikdârı dura; gelmez ise, mübâşire teslîm oluna. Sonra vâris gelürse andan ala. Ve eğer vâris hâric-i memleketde olup mekânı ma'lûm olmaz ise ol kimesneye mefkūd derler. Bir yıl mikdârı intizâr oluna gelmezse mübâşire teslîm oluna. Mâl-ı gā'ib ve mâl-ı mefkūd deyü beytü'l-mâl ile bile mukāta'aya verilen tereke-i meyyit olandır; her evinden çıkup sefere giden kişinün mâlı veyâhud mâlını emânete

koyup giden kimesnenin mâlı, (mâl-ı mefkûd) değildir. Ba'zı yerlerde nâdânlığla Ummâl ta'ifesi bunun gibiler vâki' olsa, mâl-ı gâ'ib ve mâl-ı mefkûddır deyü ta'alluk ederler, ammâ fi'l-hakika câiz olmaduğuna binâ'en kanûn ve defterde ta'rîf u tensîs olundu ki bu makûlelere Ummâl tâ'ifesi tecâsür edüp kimesneye hilâf-ı şer' ve kanûn-ı hilâf etmiyeler.

Ve zikr olunan nevâhîde, Zülkadriyye ve Haleb yörüklerinden ve gayrîden ba'zı yörük tâifesi hâricden gelüp ba'zı kurâ ve mezâri' arâzisinde zirâ'at edüp, gerü göçüp ve konup yörüklüğünde olurken, mücerred birer mikdâr yer zirâ'at etmekle, anların gibilerin üzerlerine defter-i sâbıkda rüsûm-ı caba ve bennâk kayd olunmuş. Yörük, yörük olduğu haysiyyetden mâdâm ki yörüklükden ferâgat eyleyüp temekkün ihtiyâr etmeye, bu makûle rüsûm-ı ra'iyyetden ârî vü berî olmak örf-i[x] ma'rûf olmağın, anların gibilerin üzerlerine bu def'a caba ve bennâk resmi kayd olunmakdan ictinâb olunup zirâ'at etdikleri yerin rüsûmun ve hâsıllarının ve hukukun vermek üzerine kayd olundu. Ve yörük tâ'ifesinden ba'zı kimesneler, ba'zı mezâri'e zirâ'atci kayd olunup behrelerin verdikden sonra altışar akça "d u - h â n i y e" vereler deyü Defter-i atîkde mukayyed olmağla anların gibilerden "defter mûcebince" deyü hem yedide bir behre alınup ve h ı altışar akça duhâniye deyü alınırimiş. Örf-i ma'rûfda öşür ile duhâniye cem' olmaduğı sebebden bu def'a anların gibilerin üzerlerine duhâniye yazılmadı. Meğer ki vilâyet içinde kışlayup öşür makûlesinden az ve çok nesne vermeyeler, ol vaktde[xx] duhâniye alınsa vechi yok değildir.

Ve âmme-i memâlik-i mahrûsede "c i n â y â t" mukâbelesinde vaz' olunan cerâ'im-i ma'rûfe, kefereden sâdır olsa, her i'tibâr ile müselmândan alınanın nısfı alınmak kanûn-ı mukannen iken defter-i sâbıkda meskûtü'n-anh olmağla kefereden dahi müselmândan alınan kadar belki küfrü sebebiyle muhân u makhûr olup müdâfa'aya kâdir olmaduğı içün dahi ziyâde alınmak dahi vâki' olur imiş. Tâ'ife-i mezbûre bu cihetden muzâyaka beyân

---

x Nüshada: + ve
xx " : "vaktin"

etmeğin bu bâbda anların husûslarında dahi sâir memâlik-i mahrûsede cârî olan kanûn icrâ olunmak vilâyet-i mezbûrenin şenelmesine ve âbâdânlığına sebeb mülâhaza olunduğu bâ'isden ol vechile takyîd olundu ki nısıfdan ziyâdeye ta'addî vü tecâvüz olunmaya.

Ve zikr olunan nâhiyede Bozok tâ'ifesine mahsûs ba'zı maksûm u mahdûd u müte'addid yaylaklar olup zikr olunan yaylaklar ehline göre temâm çendân vüs'atli ve fezâlu yerler olmayup ehli, ota ve suya müzâyaka çekmekden hâlî değiller iken, defter-i sâbıkda merkūm olan yaylakların üzerine kiminin iki yüz re's ve kiminin yüz re's ve yetmiş-seksen re's koyun ve ba'zına yüz sikke ve ba'zına elli sikke ve altmış sikke altun ve dahi ziyâde vü nâkıs tahammülünden ziyâde-i fâhiş ile rüsûm vaz' olunmağın şuna karîb olmuş ki ba'zı tâ'ife müte'addid yurdlarının "r e s m - i k o r u"sıyçün hâneden hâneye ellişer ve altmışar belki dahi ziyâde resm verüp halâs olmayalar; ale'l-husûs ber-vech-i maktû' yurd üzerine vaz' olunup ba'zı gelüp konup ve ba'zı gelmese, gelenden maktû' bi't-temâm alınmak lâzım gelürimiş. Bu def'a zikr olan tâ'ife gelüp, "merkūm olan rüsûm, bizim ma'rifetimiz ve rızâmız yoğiken gā'ibâne ehl-i garaz kimesneler sözleriyle yazılmışdır; tahammülünden ziyâdedir, birkaç yıl vardır ki bu sebeble yaylaklarımıza gelemez olduk; yörük tâ'ifesine satılur oldu" deyü ziyâde izhâr-ı acz edüp mu'âtefet-i pâdişâhî recâ etdiklerinden, boy-beylerinden ve a'yândan nice bî-garaz sika mu'temedü'n-aleyh kimesneler gelüp, "nefs-i emrde bunların yaylakları zikr olunan kadar rüsûma mütehammil değildir; bunlara hayf olmuşdur" deyüp vâkı'a ile olmuş olduğuna ilm-i yakîn hâsıl olıcak ol-vechile mezkûrlara müte'allik rüsûmu sakîl görülen yaylakların resmlerinden ehl-i hibre ma'rifetiyle her birinden hallü hâline göre birer mikdâr tahfîf olunmak münâsib-i adâlet görülüp ve anlar dahi ol mertebeye rızâ gösterüp "min-ba'd çokdur" deyü nizâ' ve fezâ' etmeyüp ta'yîn olunan rüsûmu ba'zı gelsün ve küllîsi gelsün hüsn-i rızâlarıyle verecek olduklarında kıssaları deftere kayd olundu ki tarafeynden hilâfına cevâz gösterilmeye, deyü kanûn-nâme-i atîkada mukayyed olup.

Lâkin zikr olan husûs gayr-i vâki' olup Bozok tâ'ifesinin yayladıkları yurdlar, cemâ'atlerine göre vüs'atlü olmağla kendülere kadr-i kifâyetden ziyâdesin, ba'zı yurdu olmayan cemâ'atlere otlağın füruht edüp küllî akçaların aldıklarına ilm-i yakîn hâsıl olıcak ba'zı mu'azzam yurdlardan cemâ'atlerinin kadr-i hâcetlerinden ziyâdesin evkāf-ı şerîfe re'âyâsına tapu ile verilüp ve üzerlerine hâline göre resm takdîr olunup deftere kayd olunmuşdur. Defter-i hâkanî ve ellerinde olan temessükât mûcebince tasarruflarında olup kimesne nizâ' u fezâ' etmeye. Ve min-ba'd Bozok tâ'ifesinin yurdlarından kendülere kifâyetden zâ'id kalup hâricden türkmene bey' eyleyüp mâbeynlerinde cidâl vâki' olmadan ise, zabitân-ı vakf olanlar evkāf-ı mezbûre re'âyâsından yurdu olmayan tâ'ifeye verüp resmin vakf-ı şerîf içün zabt eylemek re'âyây-ı vakfa ve cânib-i vakfa enfâ' fehm olunmağın ol minvâl üzere kayd olundu.

Ve zikr olan nevâhîye yaylayu-gelen Zülkadriyye ve Haleb yörüklerinin üzerlerine "k o r u r ü s û m u"ndan gayri "r e s m - i y a y l a k" adına bay ve yohsul ve koyunlu ve koyunsuz denilmeyüp defter-i sâbıkda hâneden hâneye otuz üçer akça vaz' olunmağla koyunu olmayup sadakāt-ı nâsla geçinür olan fukarâsından ki anlara "ayrancı" ve "civelek" deyü ta'bîr ederler, otuz üçer akça taleb olunurimiş. Bu def'a zikr olan ta'ifenin fukarâsı ve zü'efâsı gelüp, "kadîmden bizim gibilerden aslâ nesne alınmayup, ancak ağnâm sâhiplerinden alınurdu. Şimdi 'defter mûcebince' deyü bizden dahi bî-ketm otuz üçer akça alınur. Hayfdır" deyü terahhum taleb etdiklerinde bu makūle civeleklerden nesne alınmayup ve ağnâm sâhibi olanlar dahi ale's-seviye görülmeyüp a'lâ ve ednâ ve evsat i'tibâriyle koyununa ve kudretine göre alınmak fukarâ hakkında erfak u eşfak görüldü ki, min-ba'd anun üzerine te'âmül olunup hilâfına cevâz gösterilmeye. Ammâ zikr olunan tâ'ifeden fakîr olanlara sınradan bir sebeb ile gınâ târî olsa, "hîn-i tahrîrde fukarâ idik, üzerimize ol hînde nesne vaz' olunmamış idi" deyü nizâ' etmeyüp kanûnları üzere verilü-gelen rüsûm-ı âdiyyeyi anlar dahi vireler.

Ve zikr olunan nevâhîde yaylayan yörük tâ'ifesi merkūm olan otuz üçer akça "r e s m - i y a y l a k"ı verdiklerinden sonra, mübâşirîn ba'zı yaylakları birer mikdâr "r e s m - i k o r u" ta'yîni ile âharlara tapuya vermek câiz, belki çok vâki' olıcak, zikr olunan tâ'ifenin ol mahalde yurda ve mer'aya şiddet-i ihtiyâcları olduğu sebebden yurdları ellerinden gitmek havfinden resm-i koru adına yılda birer mikdâr nesne vermek ma'a'l-kerâhe yanlarında câiz olmak ile kendülerinin kadîmî yurdları gerü kendülere, kimi yirmi re's ve otuz re's ve kimi dahi kırk re's ve elli re's ve kimi dahi altmış ve yetmiş ve seksen re's koyuna ve kimi yirmi ve otuz ve kırk ve elli sikke altuna ve yüz sikke filoriye mukata'aya verilüp, bu kadar "r e s m - i t a p u" verüp ve bu kadar dahi "r e s m - i k o r u" vermeğe mültezim olıcak, "yurdları ellerinde mukarrer kılındı" deyü ellerine hüccetler verilüp ve deftere dahi ol vechile kayd olmağla şu mertebeye karîb olmuş ki bu iki resmden ötürü ba'zı kırkar ve ba'zı ellişer ve altmışar akça verüp mâlzemeyi edâ edemiyeler, bunların hâlleri bu vechile olduğu ma'lûm olıcak fukarânın hayır du'âlarına tamâ'an bunlardan dahi bir mikdâr tahfîf olunmak adâlete evfak ve fukarâ hakkında erfak görülmeğin hallü hâline göre birer mikdâr tahfîf olunup, "mahallü mahalline kayd olundu" deyü mukayyed olmağın üslûb-ı sâbık tagyîr olunmayup hâlî üzere ibkā olundu.

Ve zikr olunan nâhiyeye gâhî yörük tâ'ifesinden ba'zı perâkende evler gelüp anların mahsûs u mu'ayyen yurdları olmayup resmlü olan yaylaklardan ve yurdlardan hâric gayr-ı mu'teber hâlî ve kıraç ve beyâbân yerlere konup ve göçüp lâkin kondukları yerler Yeni-il'in hudûdu içinde olmağla anlardan dahi sâ'ir yurdlu ve yaylaklu yörüklere kıyâs ile hâneden hâneye otuz üçer akça alınurmuş. Bu def'a mezkûrlar bu cihetden rencîdelik ızhâr etdiklerinde fi'l-vâki' zikr olunan kıyâs ma'â'l-fârık görülüp ma'kul u makbûl olmadın, lâkin bunlar dahi gelüp hudûd-ı vilâyet içine girüp ba'zı köşelerine konup ve göçüp bi'l-cümle otundan ve suyundan müntefi' oldukları mukābelesinde, anlardan dahi meccân olmasun içün hâneden hâneye

ikişer akça "r e s m - i o t l a k" takdîr olunmasın münâsip görülüp ve kendüler dahi bu mertebeye hüsn-i rızâ göstericek anun gibi lâ-mekânların üzerlerine hâneden hâneye ikişer akça "r e s m - i o t l a k" takdîr olundu. Meğer ki bunlar dahi mu'ayyen yurd tutup, Yeni-il'i ihtısâs eyliyeler, veyâhud asâlet ile veya mütâba'at ile hâss yaylaklara ve yurdlara konalar ve yörüyeler, ol vakit zikr olunan kıyâs ile bunlar dahi "r-ü-s û m - ı â d i y e - i y a y l a k i y y e" vereler, nizâ etmiyeler.

Ve yörük tâ'ifesinden ba'zı kimesneler nevâhî-i mezbûrede vâki' olan kurâ vü mezâri' arâzîsinden ba'zı yerleri kimin kendüler zirâ'at edüp ve kimin dahi ba'zı yerlü kimesnelere tohum verüp zirâ'at etdikleri sebebden defter-i sâbıkda zirâ'-atci kayd olunup ma'ahazâ ba'zıları husûsunda "otuz üçer akça resm-i yaylakların gerü vereler" deyü mukayyed iken bunların gibilerden resm-i yaylak taleb olundukda, "biz zirâ'at edenlerdenüz" deyü defter mûcebince üzerlerine mukayyed olan rüsûm-ı âdiye-i yaylakıyye vermekde te'allül ü inâd ederlerimiş. Bunların gibiler husûsunda dahi şol vechile hükûmet olundu ki: Şöyle ki bunlar bir yerde temekkün ü takarrür edüp yaylak adına olan yerlere ve yurdlara ve mer'alara konmayup ve davarların dahi ot(la)mayalar, bunlardan resm-i yaylak taleb olunmaya. Ammâ şöyle ki bunlar dahi sâirler gibi nevâhî-i mezbûrede yaylak adına olan yerlere ve mer'alara konup ve göçüp otundan ve suyundan müntefi' olalar, ol hînde zirâ'atçi olmak yaylak resmin vermeğe mâni' olmaduğına binâen sâirler ne mikdâr akça resm-i yaylak verirlerse, bunlar dahi hâllerine göre ol mikdâr resm-i yaylak vereler, inâd u nizâ' etmeyeler.

Ve zikr olunan nevâhîde ba'zı karyelerin ve mezra'aların mâlikâneleri husûsunda etrâfında vâki' olan kadılıklardan ve gayriden ba'zı kimesneler gelüp kimi "mülk-i mevrûsumuzdur" deyüp ve kimi dahi, "bize meşrût vakf-ı müsecceldir" deyüp, kimi dahi, "medâris ve mesâcid vakfıdır" deyüp da'vâlarına mutâbık ba'zı temessükât-ı şer'iyye ve sûver-i defâtir-i hâkâniyye ve mukarrernâme-i pâdişâhiyye ibrâz eyleyüp vakfiyyetinde ve mülkiyyetinde şâibe-i şübhe olmayıcak, anlar dahi mahallü ma-

hallinde vakfiyyet u mülkiyyet üzere kayd olundu ki min-ba'd hukûk-ı mâlikânesini ta'yîn olunan cihâtına masrûf olup hâricden kimesne hilâfına cevâz göstermeye. Ammâ dîvânîsi ve rüsûm-ı örfiyyesi gerü kemâkân vakf içün zabt olunup anlara dahi mâlikânecıler cânibinden kimesne dahl etmeyeler.

Ve kanûn-nâme-i atîkde merhûm ve mağfurünleh Sultan Süleyman Han tâbe serâhû zamânında zikr olunan nâhiyede mütemekkin olan kefere tâ'ifesi üzerlerine ber-vech-i maktû' yirmi beşer akça "c i z y e" vaz' olunmağla anlardan fakîr ü ganî vü mutavassıt fark olunmayup her re'sden yirmi beşer akça "c i z y e" alınurimiş. Bu dahi şer'-i şerîf muktezâsı üzere, hâline göre vaz' olunmak gerek idi. Çünki terahhumen, "yirmi beşer akçadan ziyâde alınmazsa, bâri yirmi beşer mâbeynlerinde hallü hâllerine göre tevzi' üzere cem' olunup agniyâsı vereceği mâlı, fukarâ ve zü'efâsı vermek lâzım gelmeye" deyü mukayyed olup ol zamandan berü iki def'a cülûs-ı hümâyûn vâki' olmağın cizyeleri otuz beşer akça olup lâkin harac-ı şer'den ekall-i kalîl olmağla cizyeleri kırkar akça hisâbı üzere deftere kayd olundu.

Ammâ Kangallu nâm karye, şâhrâh-ı müstakîmde vâki' olup her bâr âyende vü revendenin ta'addî ve ezâlarında hâlî olmayup gerü meûnetlerine tahammül eylemeğin, ahvâllerine terahhumen karye-i mezbûre keferesinin cizyeleri otuz beşer akça hisâbı üzere alına. Ve nâhiye-i mezbûrede Kangallu ve Turna-Çayırı ve Ağça-Kal'a ve Kara-Hacılu nâm karyeler gâyet ile uğrak yer olup her gün ve her gece âyende vü revendenin ta'addî ve ezâlarından hâlîler olmayup gerü bu cümle ile anların meûnetlerine tahammül eyleyüp yemlerine ve yemeklerine bulunmakdan hâlî değillerimiş. Bu def'a zikr olunan kurâ fukarâsı gelüp hâllerine terahhumen hâsıllarından onda bir behre alınmak bâbında inâyet-i pâdişâhî ve mu'âtefet-i şehinşâhî taleb ü recâ etdiklerinde, zikr olunan karyelerin behreleri onda bir kayd olundular, andan ziyâde taleb olunmaya. Ve bi'l-cümle eğer bu husûsdur ve eğer sâir zikr olunan husûslardır, vâki' oldukda orada cezm ü kayd olunmayup meşiyyetullâhü te'âlâya ta'lîk edilüp

hîn-i arzda fermân-ı şerîfe tevkîf ü havâle olunmuş idi. Tahrîr temâm olup defter Âsitâne-i sa'adet-destgâha getürüldükde, zikr olunan tagyirâta müte'allik olan husûslar el-hâletü hâzihî nâhiye-i mezbûre, hatt-ı hümâyûn-ı sa'adet-makrûn mûcebince ber-vech-i vakfiyyet havza-i zabtlarında ve havme-i tasarruflarında olan seyyidetü'l-muhadderât, iklîletü'l-muhassenât, sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât sa'adetlü Vâlide Sultan dâmet ismetühâ ve zâdet iffetühâ ve ta'le bakauhâ hazretlerinin âsitâne-i şerîfleri ve devlet-şi'ârlarına mufassalan arz olunup, "ammâ bu cihetlerden birer mikdâr mâla dahi noksan gelmekden hâlî değildir" deyü denildikde, fukarâ ve zü'efâya re'fet-i rahîmâne ve merhamet-i kerîmâneleri muktezâsınca, "şer'-i şerîf ve kanûn-ı münîfe muhâlif olan evzâ' bi'l-külliyen ref' olunup mâla nakz gelürse gelsün vebâl hâsıl olacak nesnelerden ictinâb olunsun" deyü buyurup ve zikr olunan husûsiyyât şerh olunduğu üzere tahrîr ü takrîr olunmağla emr-i şerîfleri şeref -sudûra karîn olmağın emr-i şerîfleri üzere zikr olunan mevâdd-ı mahsûsadan her biri vech-i meşrûh üzerine tahrîr ü takrîr kılındı. Ammâ sâir hudûd u hukukuna ve rüsâm-ı şer'iyyesine ve örfiyyesine nakz u nesh verilmeyüp sâbıkda te'âmül oluna geldüğü üzere ber-muktezâ-yı kanûn-ı kadîm vilâyet-i Rum tahrîr ü tastîr olunmuşdur.

Fe-ammâ ba'zı mübâşirler, yörük tâ'ifesinden ve gayriden rüsûm-ı yaylak ve sâir rüsûmâtı cem' etdiklerinde kendü nefisleriyçün "resîd akçası" deyü "hidmet" deyü defterde kayd olunandan ziyâde ve beşer ve onar akçaların alup ta'addî ederlerimiş. Ve ba'zı kimesnelerin kadîmî yurdlarına ve mer'alarına mâni' olup bir yıl gelmedikleri içün âharlara tapuya verirlerimiş veyâhud, "yurdun hâlî kaldı" deyü bahâne ederlerimiş. Bu def'a bunun gibi husûslar sebebinden re'âyâ ve yaylakcılar mâbeynlerinde küllî ihtilâl ve şerr u şûr ve kıtâl ü muhârebe vâki' olup ve'l-hâsıl nizâsuz mâddeye rast gelinmemeğin bu makūle hilâf-ı şer' ve mugâyir-i kanûn mûris-i nizâ' vü cedel olan umûrun men'î ve nehyi vâcib görülüp adem-i cevâzı deftere kayd olundu ki, min-ba'd hilâfına cevâz gösterilmeyüp, ederlerse

dahi, menkuz u mensuh oluna. Meğer ki üç yıl mütevâliyen gelmeyüp hâlî koyup rüsûm-ı âdiyeye noksan gelen, ol hînde kanûn-ı kadîm üzere tapuya verilse câiz ola.

Ve zikr olunan kadılıkda Kangallu nâm karyeden ve ba'zı yaylaklarda bâzâr durub anlarda vâki' olan bâcât ahvâli nice ola-geldiğinden ehl-i vukūfdan istifsâr olundukda, "Kangallu bâzârında esir satılsa iki başdan dört akça alınur, iki akça alandan ve iki akça satandan ve gâv ve merkeb satılsa iki başdan iki akça alınur, bir akça alandan ve bir akça satandan. Ve taşradan koyun getürüp boğazlayup satsa, veyâhud boğazlamayup satsa, satandan iki koyuna bir akça alınur. Ve kuzudan nesne alınmaz. Ve yerlü kassâb koyun boğazlasa dört koyuna bir akça ve sığırı boğazlayup satsa bir sığıra bir akça alınur. Ve kuru üzüm ve incir (ve) bunun emsâli nesneler satılsa, satandan bir batmanda yarım akça, alandan rubu' akça alınur. Ve fevâkih yükünden, ki at ve katır yükü ola, yükde bir akça ve deve yükü ola iki akça alınur. Fülfül ve karanfil ve çivid ve sâir âlât-ı bahâr ve nuşâdır ve usfur ve lök ve çelik ve kalay yükünden, satandan iki akça ve alandan iki akça alınur. Ve yaylak bâzârlarında dahi her dükkândan "basta akçası" deyü bir akça alınur. Ve yükle satılan yemişden ve undan ve arpadan, yükde ikişer akça ve terâzüyile satılan yemişden ve gayriden yükde birer akça alınur. Ve tulum ile peynir satanlardan, tulum başına bir akça alınur. Ve kiçe ve kaliçe ve kilim makūlelerinden, satanlardan her ayından bir akça alınur. Ve deve ve sığır ve at ve katır satılsa, iki başdan dört akça alınur. Ve koyun satılsa, iki koyuna bir akça ve kassâb boğazlayup satsa, dört koyuna bir akça alınur" deyü cevap verilmeğin gerü olageldüğü üzere te'âmül olunmak üzerine mukarrer kılındı ki ziyâde taleb olunmaya.

Ve bakkallar ve attarlar ve bezzâzlar ve takyeciler ve bunların emsâli nesne alup satanlar, onun on bir üzere satup gabn-ı fâhiş ile kimseye nesne satmayup ve sattuğu metâ'a gıll u gış etmeyüp, ederse hakkından geline.

Ve hıyar ve kavun ve karpuz ve üzüm ve elma ve emrud ve kiras ve bakla ve nohud ve mercimek ve sâir bunların bunların emsâli her ne var ise bâzâra geldikde, anun on bir üzerine narh verile ve ete etmeğe narh verilüp eksik satarsa, Muhtesib hakkında(n) gelmek anda dahi cârî kanûnimiş gerü anun üzerine mukarrer kılındı.

Ve sâbıkā Yeni-il hâsları tahrîr olundukda irâdet-i şerîfe âbâdânlığına müte'allik olmağın re'âyâsı avârız-ı dîvâniyye ve tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf u müsellem olup ve keferesi acemi-oğlanı vermemek içün ellerine ahkâm-ı şerîfe erzânî buyurulup defter-i hâkānîde dahi kayd olunmuş. Ol târihden berü merhûm Rüstem Paşa zamânında ve merhûme Mihrümâh Sultan zamânında bu âna gelince ol vech üzere zabt olunu-gelüp, hâlâ Üsküdar'da binâ olunan imâret-i âmire
'ye vakf buyurulmağın himâyetleri dahi ziyâde lâzım olmağla vech-i meşrûh üzere olmak recâsına arz olundukda üslûb-ı sâbık üzere olmak fermân buyurulmuşdur.

Ve kazâ'-i mezbûrda yaylakcı kayd olunan yörük tâ'ifesinün her kande olurlarsa bâd-i hevâ ve resm-i arûsâneleri Defter-i atîkde Yeni-il cânibine zabt olunmak üzere mukayyed olup bu def'a hâricden ba'zı kimesneler deftere muhâlif dahl ü nizâ etmek istediklerinde zikr olunan tâ'ife mahall-i tahrîre cem' olup, "bizim bâd-i hevâ ve (resm-i) arûsânemiz gayriler zabtında iken yörüdüğümüz ve kışladuğumuz yerlerde tîmâr erleri[x] ve boy-beyleri ve beyler-beyiler âdemileri ve subaşılar bize hadden bîrûn zulümler ve ta'addîler edüp ve bir cüz'î cinâyet içün bir nice yerde cürm alınup ve bir nikâh içün dahi birkaç kerre resim alınup ve nice daha bunun emsâli hayflar olunurdu. Yeni-il'e zabt olunalu, anların gibilerin ezâsından emîn olmuş idik. Şöyle ki bu def'a üslûb-ı sâbık üzere olmayup âharlar zabtında ola, biz anların zulmüne tâkat getiremeyüp min-ba'd bu diyâra gelmeğe iktidârımız olmaz. Ya diyâr-ı Şark'a veyâhud âhar berr ve ba'îd yerlere gitmemiz mukarrerdir" deyü üslûb-ı sâbıkın tagyîrinden ziyâde teneffür u i'râz gösterdiklerinde, ba'zı bunların hâline ve sîretine vâkıf olur mu'temedü'n-aleyh kimesneler dahi, "fi'l-vâki' bunların istirâhatleri bâd-i hevâ ve resm-i arûsâneleri Yeni-il'e tâbi! olup himâyet

olunmağladır, olmayıcak min-ba'd bu diyâra gelimez olurlar. Vilâyetin âbâdân olmamasına bâ'is olur" deyü i'timâd u i'tikād vericek bu husûs Südde-i sa'âdete arz olundukda gerü defter-ı sâbık mûcebince kitâbet olunmak buyrulmağın üslûb-ı sâbık üzere kayd olundu.

Tahrîren fî evâil-i muharremü'l-harâm sene ihdâ ve tıs'în ve tis'a-mi'e.

E K - III

957(1550) TARİHLİ YENİ-İL HUDÛT-NÂMESİ[3]

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı şer'î ve bâ'is-i hitâb-ı mer'î oldur ki,

Dergâh-ı âlî çavuşlarından fahrü'l-emâsil ve'l-akrân Ali Çavuş zîde kadrühû ve kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm Bozok Sancağı-beyi İsâ Bey dâme uluvvehû hazretlerine ve fahrü'l-kudât ve'l-hükkâm Yeni-il Kadısı Mevlânâ Muhyiddin Efendi'ye ve bu hakîre der-i devletden fermân-ı hümâyûn îrâd edüp mazmûn-ı şerîfinde, "nefs-i Üsküdar'da binâ olunan imâret-i âmire lâ-zâlet ma'mûre-tün ilâ yevmi'l-âhire evkafından Yeni-il'in evvelden muayyen ve ma'mûlün bih sınuru ta'yîn olunmasını mukaddemâ emr edüp, kadı dahi emrim mûcibince sınuru ta'yîn edüp ta'yîn olunduğu üzere hüccet verüp ana binâen vilâyet kâtibi gönderilüp, hudû-da dâhil olan kurâ vü mezâri' ve arâzi ve yaylakları tahrîr edüp südde-i sa'âdetime getirüp, sınur hücceti mûcebince sınur-nâme taleb olundukda hüccet-i mezbûre bulunmayup, üslûb-ı sâbık üzere tecdîdi lâzım olmağın, buyurdum ki hükm-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ'ım varıcak bi'z-zat bu husûsa mübâşeret edüp, ol vilâyetin ehl-i vukuf ve mu'temedün aleyh kimesneleri ile sınurun üzerine yürüyüp ne mahalden ta'yîn olunmuş ise, siz dahi ana göre sınuru ta'yîn edüp bir bir alâmetler nasb idesiz ve ta'yîn olunduğu üzere hüccet yazup südde-i sa'âdetime gönderesüz" deyü buyurulup ve yine müşârün-ileyhümâ ile bu hakîra bir emr-i şerîf-i vâcibü'l-kabûl dahi îrâd edüp mazmûn-ı münîfinde, "Yeni-il'in sınuru görülmek lâzım olmağın size hükm-i hümâyûnum yazılup, Dergâh-ı muallâm çavuşlarından Ali zîde kadrühû ile irsâl olundu.

3- Bu hudût-nâmenin metni için bk. BA,TD,nr.262,s.67-69.

Buyurdum ki, bi'z-zat sınur üzerine varup emrim mûcebince sınuru tecdîd edüp her ne vechile temyîz olunur ise mufassal hüccet yazup, mezbûr çavuşumla südde-i sa'âdetime gönderesin" deyü buyurulmağın imtisâlen li'l-emri'l-âlî müşârün-ileyhüm ile ve bu vilâyetlerde olan ehl-i vukufdan mu'temedün aleyh kimesneler ile sınur üzerine varılup, Yeni-il'in şimâl cânibinde Tecer-dağı'ndan zahr-ı cebel-i mezbûr ile Gez-beli'ne, andan Tennurcuğa, andan yine zahr-ı cebel ile Tâc Muhtâc-Hanı'na, andan Yığılık(Yığılu)-Taş nâm mevzi'e, andan Tozaklu-Gedüğü'ne, andan Baltuk-Geçüdü'ne, andan Köprü kenârına, andan Kızıl-Kaya'ya, andan Sultan-Pınarı'na, andan Hârunlar makābirine ve andan Kızık-beli'ne ve andan İğdelü-Gedüğü'ne, andan Buraklu-Ziyâreti'ne, (andan) sırt ile Boyaluca-Gedüğü'ne ve andan Ak-Kaya'ya ve andan Sîn-beli'ne ve andan Baş-Virân Gedüğü'ndeki nasb olunan Saru-Yaprak Depesi'ne ve andan incecik tarîk ile nasb olunan alâmete, andan yine tarîkle Eğrek-Depesi'ne, andan yine tarîk ile Karamık-Çaluları mâbeynindeki vaz' olunan alâmete, andan Aşulu-Meşhed'e, andan göç yolla Yumru-Taş'a, andan Dikme-Depe'ye, andan Çiğdemlü-Depe'ye, andan Namazgâh nâm mevzi'e, andan Eşge-Meşhedi'ne, andan Otuz-müdlük nâm mevzi'e ve andan Kızıl-Hisâr nâm kal'aya, andan Kızılca-Ziyâret'e, andan Lori-Yuvası'na ve andan Ebce-Bağı'na, andan Irmak'a, andan ol ırmak Yeni-il'den cârî olan ırmaka muttasıl olduğu mevzi'e ve andan ol ırmaka Bingıl-Pınarı'nın suyu kavuşduğu mevzi'e ve andan su yukarı Yumâris nâm cebel dâmenindeki Çiftlik-Hanı'na ve Tülü-Depe müntehâsına ve andan zahr-ı cebel ile Ağaç-Han Gedüğü'ne, andan cebel-i mezbûr ile Yüklük-Kaya'ya, andan Bay-Yurd'un kıble cânibine, andan Şeyh-Deresi'ne, andan Karaca-Virân Depesi'ne ve andan Kara-Maksud nâm depe müntehâsına ve andan Bardak-Hisârı'na ve andan Kırk-Pınar'a ve andan Kırk-Geçid Boğazı'na ve andan tarîkle Karaca-Virân Deresi'ne ve andan Kara-Süpür Gölü'ne, andan Kuzu-Kulağı Gedüğü'ne, andan arâzî-i Obrenk-Virânı'na,

andan Boyalu-Virânı'na ve andan Kırlız-Depesi'ne ve andan Kızıl-Kür'e ve andan sırt ile Kal'acık-Kaya'ya ve andan Kevân-Hisârı Cisri'ne, andan Balıklık tarîkıyle Ayrancı tarîkının mecma'ına, andan Şâhin-Kayası'na, andan Kardaşlar-Pınarı'na, andan Yılan-Öyüğü'ne, andan Elbistan'a giden tarîk-ı âmm ile İncesu'ya varıncaya dek, andan tarîk-ı âmmla Kafile-Pınarı'na, andan Sivas'dan Kayseriyye'ye giden tarîk-ı âmm -ki iki Kara-Pınar'ın hadd-i fâsılıdır- andan Küçük-Kara Pınar ile Virân-Şehr'in mâbeynindeki tell-i tavîl ile Küçük-Kırk Pınar başına, andan Büyük-Kırk Pınar başına, andan Doğancı-Gölü'ne, andan Ak-Dere'nin şark cânibindeki sırt ile Cum'a-Deresi'nin ağzındaki Kızıl-Öyük başına, andan Küçük-Vâdi'ye -ki Cum'a-Deresi'nin cânib-i garbîsindedir-, andan Tonus-Sivrisi'ne, andan Mağara-Depesi'ne, andan Kayacuğa, andan Tonus-Boğazı'na, andan cebel müntehâsiyle Değnek-Kayası'na, andan Kızıl-Gedüğe, andan Ağcalu-Virânı'na, andan Bekmez-Deresi'ne, andan Kara-Yanalığa, andan Değirmenlüce-Virânı'na, andan Abdülaziz-Virânı'na, andan Ulaş nâm karyeye, andan Acı-Göl'e, andan mezbûr Tecer-Burnu'na müntehî olur.

İşbu hudûdun dâhilinde olan kurâ ve mezâri' ve arâzi ve yaylakan, kadîmden Yeni-il'dendir ve zikr olan hudûd Yeni-il'in ma'mûlün-bih sınurudur deyü, Nebî Ağa ibn Hamza(مصر) ve Kerim Çavuş bin Yusuf ve Şehsuvar Çavuş bin Ahmed ve Mîr Ali Çavuş bin Mehemmed şehâdet edüp ve yine Yeni-il'e tâbi' livâ'-i Sivas'da vâki' olan Savcun-Ali ve İnal-Virânı ve Datlucak ve İskender-Virânı nâm karyeler ve mezraaların kıble cânibindeki Serce-Sevindük nâm karyenin üzerindeki Gürce-Pınar'dan Âdem-Kayası'na, andan sırt ile kıble cânibinden Kurt-Deresi başına, andan Ağça-Pur'a, andan sırt ile Düğün-Deresi'nin ağzına, andan Keçilü-Deresi'nin garb cânibinden Alım-Pınar'a, andan Datlucak-Sırtı'na, andan yol mafsalına, andan Alım-Pınar'a, andan dâmen-i cebel ile Oyukluk-Kızıl Depe'ye, andan Kızıl-Parmaklara, andan sırtla Kal'a-Deresi'ndeki Ak-Depe'ye, andan Ziyâret-

Öyüğü'ne, andan Kızıl-Kısrağa, andan sırt ile Porsuk-Deresi'ne, andan Elma-Dengir Ağacı nâm mevzi'e, andan Sulu-Çukur'a, andan Sağça-Depe'ye, andan zikr olunan Gürce-Pınar'a müntehî olur.

"İşbu hudûd ile mahdûd olan kurâ'-i mezbûre-i muttasılanın hudûd-ı ma'mûlün-bihâsı, bu zikr olan hudûddur" deyü mezkûrlar ve cemm-i gafîr şehâdet eyledikleri ecilden, hayyiz-i kabûlde vâki' olup bi't-taleb bu vesîka-i vâsıka ketb olundu ki inde'l-hâce mübeyyin mâ-cerâ ola cerâ zâlik ve harrere fî evâhir-i âhır-ı cemâzeyn min şuhûrîn sene seb'a ve hamsîne ve tis'a mie mine'l-hicri'n-nübüvveti'l-muhammediyye ve's-salâtü alâ âlihi ve sahbihi ecmâin.

Şühûdü'l-metâlib

- Fahrü'l-ekâbir ve'l-a'yân Mehmed Bey, an Çavuşân-ı Dergâh-ı âlî; ve fahrü'l-müderrisîn Mevlânâ Abdülkadir bin Mektûb; Mevlânâ Hacı Hamza ibn Hacı Ebubekir; ve Şeyhî bin Ömer ibn Hoca Ahsen; ve Himmet bin Ahmed; ve Emir bin Halil el-Halvetî; ve Çelebî Ağa ibn Mustafa; ve Hamza bin Okcu el-fâris; ve Cum'a Fakîh Seydî Mahmud; ve Abdullah Kethudâ ibn Himmet Fakîh; ve Muhyiddin Fakîh ibn Durmuş; ve Haydar Çavuş ibn Musa; ve Etlük bin Kara Hacı el-fâris; ve Mustafa Çavuş ibn İlyâs; ve Uğurlu ibn Veli el-Hacer ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

EK - IV

990(1582) TARİHLİ YENİ-İL HUDÛT-NÂMESİ[4]

Hudûd-ı nâhiye-i Yeni-il

Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb oldur ki,

Sultânü'l-a'zâm ve'l-hâkanü'l-mu'azzam câmi'-i fasîleti's-seyf ve'l-kalem şâri'-i şerî'ati'l-cûd ve'l-kerem sultânü'l-islâm ve'l-müslimîn kātilü'l-kefere ve'l-müşrikîn el-müeyyed bi-te'yidillâhi'l-meliki'l-Mennân mevlânâ ve seyyidinâ sultân ibnü's-sultân es-Sultân Murad Hân bin Selim Hân hulledet hilâfetuhû ilâ yevmi'l-mîzân hazretlerinin vâlideleri durretü iklîletü ismet ve gurretü cebîni'l-iffet sultânü'l-havâtîn ve'n-nisâ Bânuyu's-sadakat ve'l-binâ câmi'atü envâ'i's-se'âdât hâyetü esnâfi'l-siyâdâti'l-mahfûfe bi-sınûf-ı avâtıfi'l-melikü'l-müsteân sa'âdetlü sultân dâmet ismetuhâ ve zâdet iffetuhâ hazretlerinin Yeni-il vakf-ı şerîflerin hâlâ tahrîr eden fahrü erbâbü't-tahrîr zuhr-ı eshâbi't-takrîr zi'l-kadri'r-refi' ve'l-câhi'l-meni'i'l-muhtâs bi-mezîd-i inâyeti'l-melîki'r-rahîm bi'l-fiil Âsitâne-i Sa'âdet'de Baş-defterdâr olan İbrahim Efendi dâme izzühû Yeni-il vakf-ı şerîfini tahrîr edüp, tahdîd sadedinde iken mesâlih-i mühimme-i mîrî vâki' olup bi'z-zat sınur üzerine varmağa iktidârları olmayup, bu abd-i dâ'îlerine mühürlü mektûb verüp, "sınuru hakk üzere göresün" deyü buyurup, fi'l-vâki' tahdîd olunması umûr-ı mühimmeden olup, sınur-nâmeden hâric yer tasarruf olunup ve sınur-nâme dâhilinde ba'zı kimesneler dahi yer tasarruf edüp ve ba'zı sınurun mâbeyni birbirine ba'îd olmağla, nizâ'dan hâlî olmayup ve sınur-nâme-i atîkden sonra ba'zı kurâ ve mezâri' vakf-ı şerîfe mülhak olunup, yirmi yıl

---

4- Hudût-nâmenin esâs nüshası için bk.BA,TD,nr.604,s.344-345. Mezkûr hudût-nâmenin aynı târihde, yâni 990(1582) tarihinde tanzim edilmiş iki nüshası daha vardır.Bu nüshalardan biri, İstanbul'da Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi(bk.E.6256)'nde ve arapça olan diğer bir nüshası da Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi(bk.Atîk Vâlide Sultan Vakfiyyesi,nr.138, s.82-97)'nde bulunmaktadır.

mikdârı sınur-nâme-i hümâyûnun hâricinde iken vakf-ı şerîf içün zabt olunup, hâlâ bile tahdîd olunması lâzım ve mühimm olmağın zeyl-i kitâbda esâmîsi mastûr olan ehl-i vukūf ve mu'temedün aleyh müselmânlar ile üzerine varılup muakkal ve meşrû' tahdîd u tastîr olundu ki zikr olunur.

Evvelâ şimâl cânibinde olan Tecer-dağı'ndaki Gez-beli'nden Tennurcuğa, andan zahr-ı cebel ile Tâc Muhtâc-Hanı'na, andan Yığılu-Taş nâm mevzi'e, andan Tozaklu-Gedüğü'ne, andan Baltuk-Geçüdü'ne, andan Köprü kenârına, andan Kızıl-Kaya'ya, andan Sultan-Pınarı'na , andan yol sıra yol çatına, andan şark cânibinde olan yol ile Hârun-Makberesi'ne, andan tarîk-ı âmma, andan Hârun-Makberesi'ne, andan Kızık-beli'ne, andan İğde-Gedüğü'ne, andan Buraklu-Ziyâret'e, andan sırtla Boyaluca-Gedüğü'ne, andan Ak-Kaya'ya, andan Sîn-beli'ne, andan Baş-Virân Gedüğü'nde vaz' olunan alâmete, andan Saru-Yaprak Depesi'ne, andan incecik tarîk ile nasb olunan alâmete, andan yine tarîk ile Eğrek-Depesi'ne, andan tarîk ile Karamık-Çaluları mâbeyninde vaz' olan alâmete, andan Aşulu-Meşhedi'ne, andan göç yol ile Yumru-Taş'a, andan Hasan-Çavuş Tarlası'na muttasıl olan Yığınak-Taş'a, andan incecik yol ile sırt sıra Dikme-Depe'ye, andan Çiğdemlü-Depe'ye, andan Namazgâh nâm mevzi'e, andan Eşge-Meşhedi'ne, andan Otuz-müdlük nâm mevzi'e, andan Kızıl-Hisâr nâm kal'aya, andan Kızılca-Ziyâret'e, andan Lori-Yuvası'na, andan ırmağa, andan ol ırmakın Yeni-il'e cârî olan ırmağa muttasıl olduğu mevzi'e, andan ol ırmağa Bingıl-Pınarı'nın suyu kavuşduğu mevzi'e, andan su yukarı Yumâris nâm cebel dâmenindeki Çiftlik-Hanı'na ve Tülüce (Tülü)-Depe müntehâsına, andan zahr-ı cebel ile Ağaç-Han Gedüğü'ne, andan cebel-i mezbûr ile Yüklük-Kaya'ya, andan sırt sıra Aykır-Çayırı'na, andan sırt ile Çatal-Ziyâret'e, andan Kandillüce, andan Kırk-Pınar inine, andan Karaca-Virân Depesi'ne, andan Kara-Maksud nâm depe müntehâsına, andan Bardak-Hisârı'na, andan Kırk-Pınar'a, andan Kırk-Geçid Boğazı'na, andan tarîk ile Karaca-Virân Deresi'ne, andan Süpür Gölü'ne, andan Kuzu-Kulağı Gedüğü'ne, andan arâzî-i Obrenk-Virânı'na, andan ulus yolun sı-

radır Çorak-Çayırı'na, andan Çakan-Virânı'na, andan Yıva kurbünde olan Sekiz-Afşar Yurdu'na giden ince yola, andan Bağçecik-Mağarası'na, andan Saru-Yol'a, andan sırt sıra Küçük-Kara Durak Gedüğü'ne, andan Yelli-Burun'a, andan Kuş-Kayası'na, andan tarîk-ı âmmla Kafile-Geçüdü'ne, andan Kara-Ağıl'a, andan Duman-ece'ye, andan Pür-Nefer nâm mevzi'e, andan Yelken nâm mevzi'e, andan Hürrem-Beliği'ne, andan Kuruca-ova'ya, andan Çiçeklü nâm mevzi'e, andan Neşrebe-Pınarı'na, andan Gül-Dede'ye, andan tarîk-i âmm ile Açatgıra nâm mevzi'e, andan Boran-Gedüğü'ne, Yoğun-Ağac'a, andan Kethudâ-Pınarı'na, andan Saru-Şeyh Virânı'na, andan Kızıl-Çevliğ'e, andan ırmakdaki Taşlu-Geçid'e, andan Kaz-Yuvası'na, andan ırmak sıra Tat-oğlu Köprüsü'ne, andan Kızancık önünde olan vakıf harâbe değirmene, andan Furun-depesi'ne, andan Merkez-Oluğu'na, andan Arslan-Tarlası'na, andan Sivas'a giden tarîk-ı âmma, andan yol sıra Kara-Ziyâret Depesi'nin şimâl cânibinde olan mekābire andan Bağlama'ya, andan Dikilü-Taş'a, andan Küçük-Bayındır'a, andan yol sıra Güzel-Oğlan Meşhedi'ne, andan yol sıra Çardak sırtına, andan ulu yol ile garb peykine, andan Tonus-Boğazı'na, Kara-Koyunlu Deresi'ne, andan andan Pınar-Virânı'na, andan Değnek-Kaya'ya, andan Başına-Yayla'ya, andan Kızıl-Gedüğe, ,andan Ağcalu-Virânı'na, andan Bekmez-Deresi'nin başına, andan Kurmaz-Evcesi'ne, andan Battal-Öyüğü'ne, andan Değirmen-Ocağı'na, andan Tavuk-Kaçan nâm depeye, andan Çatal-Gürü nâm depeye, andan Ala-Çorağa, andan Hâbil-Pınarı'na, andan Sivas'dan Hâbil-Pınarı'na, andan Sivas'dan Haleb'e giden tarîk-ı âmmu, andan Tecer-dağı'nın burnuna, andan zahr-ı cebel ile Gez-beli'ne müntehî olur.

Ve Yeni-il'e tâbi' Sivas toprağında vâki' olan Savcun-Ali ve İnal-Virânı ve Datlucak, ve İskender-Virânı nâm karyeler ve mezraaların hudûdu kıble cânibindeki Serce-Sevindük nâm karyenin üzerindeki Gürce-Pınar'dan Âdem-Kayası'na, andan sırt ile kıble cânibindeki Kurt-Deresi başına, andan Ağça-Pur'a, andan

sırt ile Düğün-Deresi'nin ağzına, andan Keçilü-Deresi'nin garb cânibinde Alım-Pınar'a, andan Datlucak-Sırtı'na, andan yol mafsalına, andan diğer Alım-Pınar'a, andan cebel ile Oyuklu-Kızıl Depe'ye, andan Kızıl-Parmaklara, andan sırtla Kal'a-Deresi'ndeki Ak-Depe'ye, andan Ziyâret-Öyüğü'ne ve andan Kızıl-Kısırağa, andan sırtla Porsuk-Deresi'ne, andan Elma-Ağacı nâm mevzi'e, andan Sul -Çukur'a, andan Sağça-Depe'ye, andan zikr olunan Gürce-P ar' müntehî olur.

Hâl sınur-nâme ahvâli bu minvâl üzere cârî olmağın, Âsitâne-i Sa'âdet'de sınur-nâme-i hümâyûn sadaka buyurulmak recâsına vâki' hâl ketb olunup, irsâl olundu ki lede'l-iftikar kâşif-i mâ-cerâ ola.

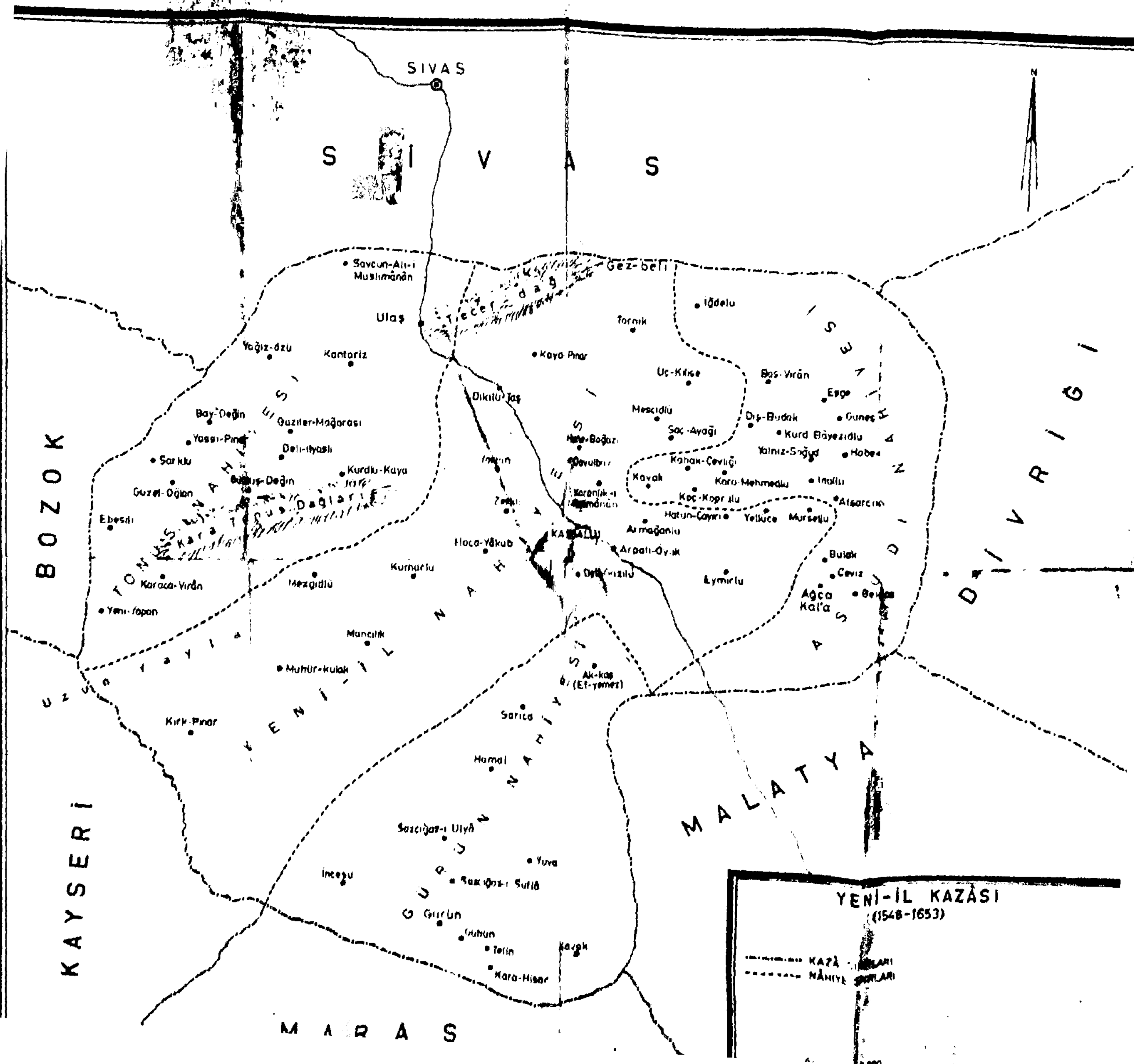
Harrere fî evâsıt-ı şehr-i Şa'bânü'l-mu'azzam min şühûri sene tis'îne ve tis'a mie.

Ş e h î d e   b i - m â f î h

Ebu'l-Kasım bin Şeyh Derdiyâr; el-Hâc Hasan bin Ömer; Hacı Hızır bin Mehmed; Osman Ağa bin Yevmi'l-hayr; Servi Bey bin Hacı Eymir; Mehmed Çelebi bin Ali; Hasan Çavuş bin Veli Ağa; Kasım an-karye-i Mehmatlu; Hacı Bayram bin Mehmed; Hüseyin Kethudâ ibn Abdullah; Murad bin Beşir Ağa; Hacı Ahmed Ağa bin Hacı Mehmed; Köşker Ağa bin Ali; Müşerref bin Hasan Ali; Şefâat Bey bin Kılıç Bey; Şeyh Abdülkerim an-karye-i Kazancık; Hüsâm Gazi bin Hasan; Pîr Veli Fakîh bin Sa'dî; Bahri Kethudâ bin Hacı Karlı; Raceb Kethudâ bin Sarı; Hasan Subaşı bin Abdullah; İskender bin Süleyman; Şeyh İsmail bin Süleyman; Pîr Ali bin Mehmed; Pîr Halâs bin Hasan ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

Tezi Hazırlayanın Biyografisi

1951 yılında Kırşehir'in Hasanlar köyünde doğdum. İlk öğrenimimi Hasanlar köyünde, orta öğrenimimi Mucur'da yapdıkdan sonra, 1970 yılında Kırşehir lisesini bitirdim. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümüne girdim ve 1973-74 öğretim döneminde, adı geçen bölümün Yeniçağ Tarihi Kürsüsü'nden mezun oldum. Bu arada 1974 senesinde Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Enstitüsü Kütüphânesi'ne memur olarak tâyin edildim ve 1975 senesinde de, Yeniçağ Tarihi Kürsüsü'nden doktora imtihanını kazanarak, doktora çalışmalarıma başladım. 1978 Nisan ayında ise, Yeniçağ Tarihi Kürsüsü'ne asistan olarak girdim ve hâlen bu görevde çalışmaktayım.

SIVAS
S İ V A S
BOZOK
KAYSERİ
MALATYA
DİVRİĞİ
Savcun-Alı-i Muslimânân
Ulaş
Gez-beli
İğdelu
Tornık
Kaya-Pınar
Kantariz
Yağız-özü
Uç-Kilise
Baş-Virân
Esge
Mescidlü
Dış-Budak
Güneş
Saç-Ayağı
Kurd Bâyezidlu
Yalnız-Söğüd
Hobe
Kahak-Çevliği
Kavak
Kara-Mehmedlu
İnallu
Hatun-Çayırı
Yelluce
Murseilu
Armağanlu
Arpalı-Öyük
Eymirlu
Bulak
Ceviz
Ağca Kal'a
Dikilü Taş
Hoca-Yâkub
Kumarlu
Mezgidlü
Bay-Değin
Gaziler-Mağarası
Yassı-Pınar
Deli-İlyaslı
Sarıklu
Kurdlu-Kaya
Güzel-Oğlan
Ebeslü
Karaca-Virân
Yeni-Yapan
Kara Tonus Dağları
Uzun Yayla
YENİ-İL NÂHİYESİ
Mancılık
Mühür-kulak
Kırk-Pınar
Ak-kaş (Ef-yemez)
Sarıca
Humal
GÜRÜN NÂHİYESİ
Sazcığaz-ı Ulyâ
Yuva
İncesu
Sazcığaz-ı Suflâ
Gürün
Gühün
Telin
Kavak
Kara-Hisar
YENİ-İL KAZÂSI
(1548-1653)